

Paul Hjort
24/IX.07

AARSBERETNING
VEDKOMMENDE
NORGES FISKERIER
FOR
1907

UDGIVET AF FISKERIDIREKTØREN

ISTE HEFTE

1907

Johan Hjort

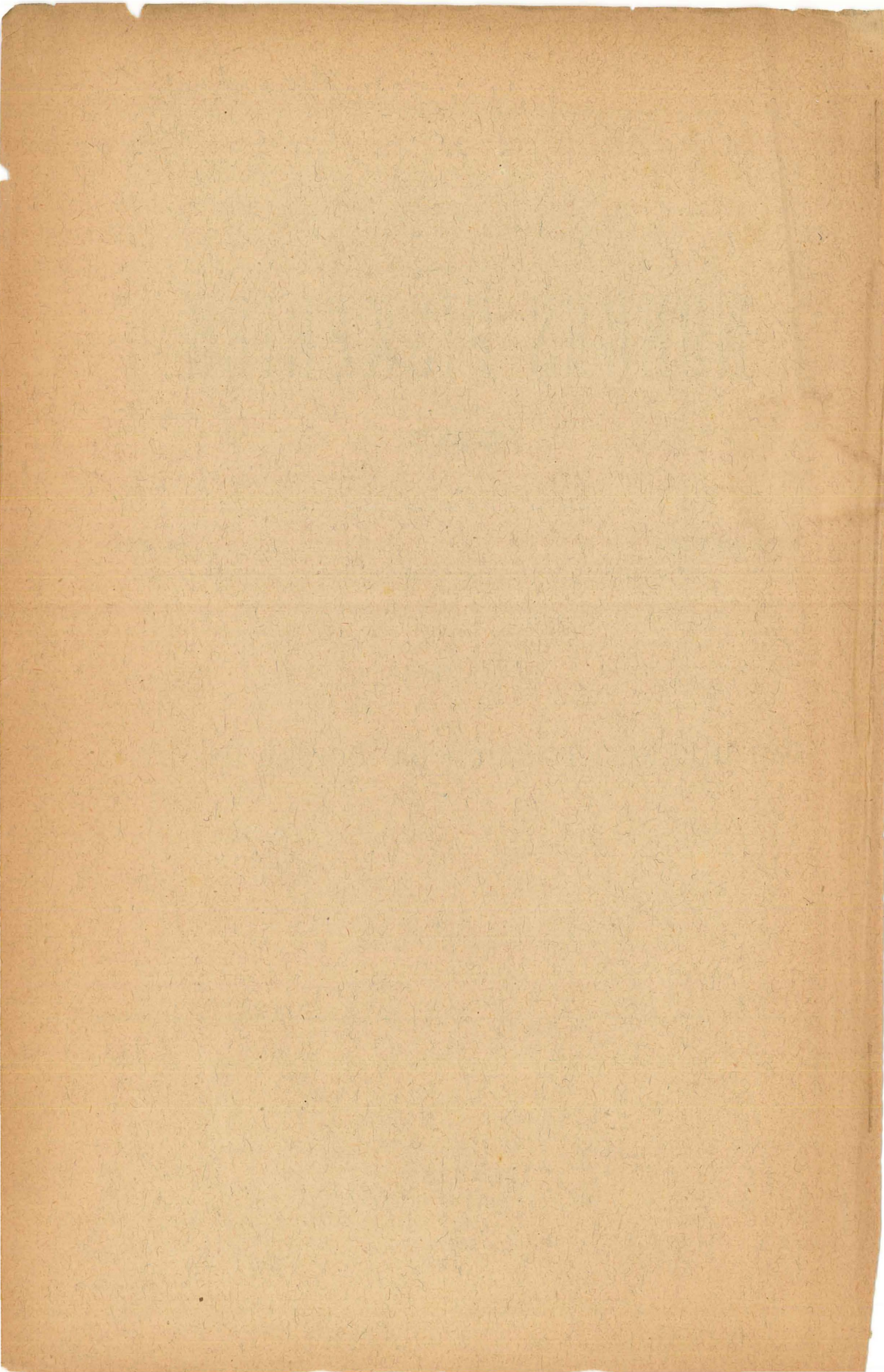
Om ulykkesforsikring for norske fiskere

BERGEN

A/S JOHN GRIEGS BOGTRYKKERI

1907

AARSBERETNING
VEDKOMMENDE
NORGES FISKERIER
FOR
1907

UDGIVET AF FISKERIDIREKTØREN

1STE HEFTE

1907

Johan Hjort

Om ulykkesforsikring for norske fiskere

BERGEN

A/S JOHN GRIEGS BOGTRYKKERI

1907

NORWEGES FISKERIER

1907

1895

John H. ...

Om fiskeritilstanden i Norge 1907

1895

1895

Indhold.

	Side
Indledning	5
Første afsnit: Den foreliggende norske statistik.....	13
I. Ulykkestilfælderne	13
II. Den befolkning, som lever af fiskeri	23
III. Forholdet mellem de omkomne fiskere og den befolkning, som lever af fiskeri	36
Andet afsnit: Forskjellige alternativer for en fiskerforsikrings ydelser og udgifter	42
Den danske ulykkesforsikring for fiskere	42
Byen Hulls understøttelsesfond for fiskere	49
Forsikring i Tyskland	49
Hvorledes fiskerforsikring vil stille sig efter reglerne for fabrikarbejderes forsikring	53
Tredie afsnit: Midlernes tilvejebringelse og forsikringens organisation	55
Bør forsikringen bæres af eksportafgifterne?.....	55
Forslag til forøgelse af havnefondet	60
Bør forsikringen bæres af præmier, som indkræves ved baadmerkernes udlevering?	63
Organisationen bør bygges paa den ordning, at hver mand kan forsikre sig i sin hjemstavn	69
I. Den minimale forsikring.....	70
II. Den høiere forsikring	73
Fjerde afsnit: Valg af forsikringsalternativer og forsikringens administration	76
1. Livrenter eller engangs udbetalinger?	76
2. Skal forsikringen alene omfatte dødsfald?	80
3. Valg af alternativer	83
a. Den minimale forsikring	84
b. Den høiere forsikring	87
4. Hvad er en ulykke?.....	88
5. Forsikringens administration	93
6. Forsikringens ordning under forudsætning af præmiernes indbetaling ved baadmerkernes udlevering	96
Forslag til lov om ulykkesforsikring for fiskere	99

Bilag.

1. Skrivelse fra handels- og industridepartementet af 29de juni 1905.....	105
2. Gjenpart af skrivelse fra det statistiske centralbureau af 10de mars 1905 ..	107
3. Opgave over det samlede antal af de under fiskeri omkomne mænd i Norge	110
4. Opgave over antallet af fiskere, 15 aar og derover, 1865, 1875, 1890 og 1900 ifølge de afholdte folketællinger	111
5. Gjenpart af skrivelse fra Norges fiskeristyreelse, dateret 4de december 1905 .	112
6. Gjenpart af skrivelse fra fiskeristyrets formand, dat. 2den december 1905 ..	113

	Side
7. Forslag til lov om ulykkesforsikring for fiskere, afgivet af direktør Westergaard	116
8. Gjenpart af direktør Dahls skrivelse, dateret 6te december 1905	118
9. Gjenpart af skrivelse fra dr. Hjort, dateret 6te december 1905	124
10. Cirkulære fra handels- og industridepartementet af 20de mars 1906	129
11. Skrivelse fra handels- og industridepartementet af 17de november 1906	133
12. Oversigt over de i anledning af cirkulæret af 20de mars 1906 indkomne udtalelser angaaende ulykkesforsikring for fiskere. Udarbejdet af sekretær G. Johnson	134
13. Skrivelse fra fiskeridirektøren af 24de december 1906	150
14. Skrivelse fra handels- og industridepartementet, dateret 26de januar 1907	153
15. a. Opgave over størrelsen af eksportafgifternes indtægter i aarene 1903, 1904 og 1905	154
b. Afgifter paa fiskevarer ved eksport	154
c. Skrivelse fra fiskeriinspektør Buvig, dateret 19de januar 1907	155
d. Skrivelse fra fiskeriinspektøren i nordre distrikt, dateret 8de december 1906	156
16. Skrivelse fra opsynschefen ved lofotfiskeriet, dateret 15de februar 1907	158
Til bilag 16. Oversigt over de af opsynsbetjentene i Lofoten afgivne udtalelser angaaende ulykkesforsikring for fiskere	160
17. Oversigt over personer, druknede under fiskeri, skibsfart, baadfart og ellers med opgave over antal druknede fiskere (mænd af opgiven alder over 15 aar) i tidsrummet 1895—1904	162
18. Oversigt over druknede personers livsstilling, omfattende de under fiskeri og under baadfart i aarene 1895—1904 omkomne personer	164
19. Oversigt over alder og egteskabelig stilling for fiskere druknede under fiskeri og baadfart i tidsrummet 1895—1904	166
20. Oversigt over antallet af de i de forskellige maaneder af aaret under fiskeri og baadfart omkomne fiskere i hvert af de ti aar 1895—1904	168
21. Oversigt for riget, bygder og byer over tilstedeværende personer over 15 aar med inddeling efter stillinger inden fiskeribedriften ved folketællingen i 1900	170
22. Oversigt for de større landsdele over tilstedeværende personer over 15 aar med inddeling efter stillinger inden fiskeribedriften ved folketællingen i 1900	172
23. Oversigt over samtlige erhvervende og de til disses husstand hørende familielemmen og tjenere samt over det samlede antal personer, som saaledes direkte eller indirekte er knyttet til fiskeribedriften ved folketællingen i 1900	174
24. Opgave over deltagelsen i de store fiskerier i aarene 1900—1904 særskilt for de distrikter, hvor merkevæsen er indført, og hvor merker ikke er indført, ifølge den aarlige fiskeristatistik og de aarlige fiskeriberetninger	176
25. Betænkning af konsulent Jens O. Dahl om det sandsynlige antal norske fiskere	178
26. Oversigt over fabrikarbejderes og de i aaret 1900 ifølge folketællingen erhvervende fiskeres og de i aarene 1895—1904 under fiskeri og baadfart omkomne fiskeres alder og egteskabelige stilling	184
27. Oversigt for bygder og byer over: 1) folkemængde efter folketællingen 1900, 2) antal druknede fiskere under fiskeri og baadfart samt 3) antal dækkede fiskefartøier efter opgaver fra lensmænd og magistrater	185
28. Oversigt ifølge folketællingen 1900 for riget, bygder og byer amtsvis over folkemængde, de ved landbonæring og fiskeri forsørgede og erhvervende personer samt opgaver over de i aarene 1895—1904 under fiskeri og baadfart omkomne fiskere samt opgave over dækkede fiskefartøier ifølge meddelelse fra lensmænd og magistrater, endvidere antageligt antal af de paa disse fartøier ansatte fiskere	200
29. Angaaende Titranfondets anvendelse som reservefond for en ulykkesforsikringsindretning for fiskere	202
30. Love for byen Hulls understøttelsesfond for fiskeres efterladte, oprettet i Hull i 1895	203
31. Hjælpefond til forulykkede fiskeres efterladte	205
32. Direktør Hoels udtalelse angaaende det foreliggende forslag til en fiskerforsikring	208

Indledning.

Under den norske fiskeribedrift hænder der hvert aar mange ulykker med tab af menneskeliv. De fleste gaar forholdsvis upaaagtet hen, men af og til, især ved vintertid, da langvarige og regelmæssige storme optræder, kan der forekomme ulykker af et saadant omfang, at det ogsaa vækker deltagelse i videre kredse. I oktober 1899 omkom der ved Titran og Røvær 171 mennesker, i januar 1901 forulykkede 35 fiskere fra et fiskevær. Ved saadanne leiligheder har almenheden gjentagne gange vist en meget stor offervillighed overfor kravet om at lindre den nød, som fulgte. Efter ulykkerne ved Titran og Røvær indkom der saaledes ved frivillige bidrag over 800 000 kr. Den overveiende del af disse midler blev anvendt paa følgende maade: Til efterladt enke blev der ydet en understøttelse af indtil 400 kr. aarlig. Til efterladt barn, hvis mor lever, en understøttelse af indtil 100 kr. aarlig indtil dets fyldte 16de aar. Til forældreløst barn en understøttelse af indtil 150 kr. aarlig indtil dets fyldte 16de aar. Paa denne maade blev der til understøttelsen af en enkelt familie anvendt beløb af over 5 000 kr. Saaledes kan eksempelvis anføres: En af de omkomne fiskere efterlod sig en 28 aar gammel enke og 5 børn i alderen fra 5—1 aar. Til enken tilstodes en aarlig understøttelse af 150 kr. og 50 kr. aarlig til hvert barn til dets fyldte 16de aar. Til dækkelse af disse udgifter afsattes et beløb af kr. 5 300. Skjønt de forulykkedes efterladte paa denne maade blev stillet meget gunstigere end ellers har været tilfældet, blev alligevel ikke alle de indkomne midler taget i brug. Ved kongelig resolution af 7de juli 1900 blev det derfor bestemt, at de beløb, som maatte være tilovers, efter at de forulykkedes efterladte havde modtaget de nærmere bestemte erstatninger, skulde afsættes til et fond under fiskeristyrelsens forvaltning. Dette fond udgjør nu pr. 1ste januar 1907 kr. 125 091.97. Renterne udgjorde i 1906 kr. 4 811.20. Dette saakaldte Titranfond er endnu ikke taget i brug for noget bestemt formaal, og af de mange fiskerfamilier, hvis forsørgere i

tiden efter Titanulykken er omkomne under sin bedrift paa sjøen, har kun et meget lidet faatal faaet saadan kraftig understøttelse. De allerflestes skjæbne har været den at søge fattiggassen om hjælp.

Heller ikke ved forsikring har det hidtil lykkedes at raade bod paa dette forhold. Gjennem lange tider har almeninteresserede mænd fremholdt den tanke, at fiskerne ved forholdsvis smaa aarlige betalinger iallefald skulde kunne sikre sine efterladte nogen støtte mod de haarde vilkaar, som forsørgerens død stiller dem overfor. Paa dette grundlag er der dannet forskjellige frivillige saakaldte selvhjælpsforeninger, af hvilke jeg her i al korthed skal nævne de vigtigste.

Lofotfiskernes selvhjælpskasse,¹⁾ stiftet i 1885 af opsynschef Knap. Ved gaver og indtægter af forskjellige art har denne kasse nu samlet en kapital, som pr. 31te december 1906 udgjorde 39 333 kr. 65 øre.

Antallet af lofotfiskere var i 1906 20 777. Deraf var 2 177, altsaa 10—11 %, medlemmer. I 1904 var medlemsantallet kun 337, i 1905 993. I 1906 var der 2 166 aarsbetalende medlemmer, som gennemsnitlig betalte noget over 28 øre hver, ialt 615.31 kroner. Ved dødsfald udbetaler kassen 200 kroner, forøvrig yder den ogsaa under andre omstændigheder mindre bidrag.

Tryg²⁾ stiftedes i 1888, som gjensidig forsikringsforening for fiskere, af daværende fiskeriinspektør Jens O. Dahl. Foreningen har fra kommuner og private modtaget betydelige bidrag, saaledes at den ved forsigtig administration efterhaanden har samlet sig et reservefond, som ved udgangen af 1904 udgjorde kr. 14 105.05. Præmieindtægten udgjorde i 1890 henved 1 300 kroner, men den har senere jævnt faldt. I 1901 var den kr. 564.65 og i 1904 kr. 278.35.

Foreningen har omfattet forsikring i flere forskjellige former, saaledes:

1. En ulykkesforsikring, gjældende for alle ulykker, der har døden tilfølge, og som indtræder udenfor fiskeri og anden færdsel paa sjøen:

For en erstatning af 200 kroner erlægges aarlig kr. 0.50.

—	- 300	”	—	”	0.75.
—	- 400	”	—	”	1.00.
—	- 500	”	—	”	1.25.

2. En ulykkesforsikring, gjældende for alle ulykker, som har døden tilfølge, og som indtræder under fiskeri og anden færdsel paa

¹⁾ Se herom de aarlige beretninger om lofotfiskeriet.

²⁾ Se „Norsk Fiskeritidende“, 12te hefte 1906, pag. 530—531.

sjøen i et nærmere angivet tidsrum, hvis varighed ikke overstiger 4 maaneder. Dette koster for hver 4 maaneders termin:

For en forsikringssum paa kr. 200	kr. 1.00,	for hele aaret	kr. 2.00.
—	” ” 300	” 1.50,	— ” 3.00.
—	” ” 400	” 2.00,	— ” 4.00.
—	” ” 500	” 2.50,	— ” 5.00.

3. Endvidere kan der i foreningen sikres ret til pension for den forsikrede selv eller for hans enke eller efterladte barn. Disse pensioners størrelse er gjort afhængig af, hvor mange aars præmie der er betalt og af størrelsen af foreningens fond. Præmien for ulykkesforsikringen er sat forholdsvis høi, for at fondet kan afgive midler til pensionerne.

Søndmørsfiskernes selvhjælpsforening har nu virket henimod 20 aar. Den havde den 31te december 1905 en opsparet kapital af kr. 7 488.55, skjønt den har haft flere store udbetalinger. Efter fiskedamperen „Terje Viken“s forlis udbetaltes saaledes 1 800 kroner. Tilslutningen har i de senere aar været mindre, end man skulde vente. Ifølge foreningens love erlægges der for tiden fra 1ste januar til 1ste mai 1 krone, ligeledes for tiden fra 1ste mai til 31te december det samme beløb. I tilfælde af dødsfald som følge af forlis paa hav, fjord eller havn udbetaler foreningen for hver forsikring kr. 200. Ligesaa om dødsarsagen er sygdom, direkte fremkaldt ved forlis, saafremt døden indtræffer inden 4 uger fra den tid, forliset fandt sted.

Selv af denne korte fremstilling vil det fremgaa, at selvhjælpsforeningerne nok har bidraget meget til at lindre mangan families nød, men at deres virksomhed dog alligevel maa siges at have været særdeles ringe overfor den store opgave at yde de norske fiskeres efterladte selv en meget beskedent økonomisk erstatning for det tab, de lider, naar ulykker under fiskeribedriften berøver dem deres forsørger. Det vil ogsaa være umiddelbart indlysende, at en saa stor opgave kun kan naaes gennem en organisation af væsentlig større dimensioner.

Siden loven om ulykkesforsikring for fabrikarbeidere har da den tanke gjentagne gange meldt sig, om det ikke skulde være muligt for staten, eller ved dens formidling, at oprette en saadan almindelig ulykkesforsikring for fiskere, som den frivillige forsikringsvirksomhed ikke viste sig istand til at magte. Og med det voksende kjendskab til den senere tids arbeiderforsikring har denne tanke faaet adskillig udbredelse.

Efter forskjellige forudgaaende forberedelser optog handels- og industridepartementets chef, hr. statsraad Arctander, denne sag til udredning og forberedelse, idet han i skrivelse af 29de juni 1905 (se bilag no. 1) forelagde den daværende fiskeristyrelse den opgave, at udrede grundtrækkene for en saadan fiskerforsikring. Departementet henleder

i sin skrivelse fortrinsvis opmerksomheden paa saadanne hovedspørgsmaal som disse:

1. Om en eventuel forsikring bør omfatte alle fiskere, eller om den til en begyndelse bør begrænses til dem, som deltager i de store periodiske fiskerier.
2. Om forsikringen bør være frivillig eller tvungen, i sidste tilfælde muligens i forbindelse med udleveringen af baadmerker under de store fiskerier. Hermed hænger spørgsmaalet om administrationens ordening paa det nærmeste sammen.
3. Med hensyn til forsikringens ydelser antager departementet, at det af praktiske grunde vil være hensigtsmæssigst, at forsikringen kun bliver en dødsfaldsforsikring med udbetaling af et bestemt beløb en gang for alle.

Som grundlag for fiskeristyrelsens overveielser over disse spørgsmaal oversendte departementet gjenpart af en fra det statistiske centralbureau modtagen skrivelse af 10de mars 1905 (bil. no. 2), ledsaget af opgaver over antallet af de i aarene 1866—1902 under fiskeri omkomne mænd (bil. 3), samt af en opgave over antallet af de ved sidste folketællinger tilstedeværende fiskere (bil. 4). Det statistiske centralbureau redegjør i denne sin skrivelse for de statistiske opgaver, som nu forefindes, og for de opgaver, som bureauet anser nødvendige til vejledning ved spørgsmaalet om istandbringelsen af en ulykkesforsikring for fiskere.

Fiskeristyrelsens majoritet ansaa det ved modtagelsen af disse dokumenter ikke for muligt at afgive noget endeligt forslag paa grundlag af det foreliggende materiale, og den henstillede derfor i skrivelse af 4de december 1905 (bil. 5) til departementet at indhente udtalelser i sagen fra amtsningene og foreninger i de interesserede landsdele. Som en vejledning afgav dog styrelsens enkelte medlemmer foreløbige udtalelser, som kortelig kan sammenfattes saaledes.

Westergaard anbefaler tvungen forsikring for alle fiskere, der deltager i nogen af de fiskerier, hvor offentligt merkevæsen er indført, og frivillig forsikring for fiskere, beskæftigede ved andre fiskerier. Forsikringens omfang er dødsfald ved drukning under bedriften og reiser til og fra fiskepladsene, derimod ikke under andre reiser. Erstatningen sættes til 500 kr., præmien til 1 kr., som indkræves ved udlevering af baadmerke og giver ret til forsikringspolice. (Se bil. 6 og 7. Det sidste indeholder et lovudkast).

J. O. Dahl fremholder sterkt det ugjennemførlige ved at føre konto for hver fisker ved baadmerkernes udlevering, idet denne ordening vil medføre de største administrative vanskeligheder. End større vil disse blive, saafremt faste merker indføres for alle fiskefarkoster. Han anbefaler derfor, at forsikringens indtægter tilveiebringes af havnefondet, og

foreslaar derfor, at 25 % af dette overgaar til forsikringen. Samtidig anbefaler han, at et mindre beløb, 25 øre, uden særskilt regnskab over de betalende, indkræves ved baadmerkernes udlevering. Som erstatning foreslaaes 500 kr. ved dødsfald med mulig udvidelse af forsikringens gjenstand, saasnaart et reservefond gjør dette muligt. (Bil. 8).

Hjort ansaa ligesom Dahl ordningen med indkrævning af præmie ved udlevering af baadmerker for vanskelig i administrativ henseende, saafremt opsynet skulde holde særskilt konto for hver betalende, og præmiens erlæggelse skulde danne grundlaget for spørgsmaalet om, hvem der var forsikret. Han fremholdt forøvrigt, at det foreliggende materiale maatte ansees for utilstrækkeligt, og foreslog derfor indhentet nyt materiale. Han fandt det heller ikke ønskeligt at udtale sig om præmiens og erstatningens størrelse, forinden de interesserede havde faaet adgang til at udtale sig derom. Ligesaa burde det komme under overveielse, om ikke endel af de afgifter, som nu opkræves ved eksport af fiskeprodukter, og som anvendes til bygning af havne m. m. (havnefondet), med større ret bør anvendes i forsikringsøiemed, end til de formaal, som de nu tjener. (Bil. 9).

Efter disse udtalelser sendte handels- og industridepartementet den 20de mars 1906 en rundskrivelse til amtmændene i de interesserede landsdele (bil. 10). I denne skrivelse redegjør departementet for de synspunkter, som bl. a. fremholdtes i fiskeristyrelsens udtalelser. Dernæst bemærker departementet, „at det maa antages at være af stor vigtighed, at en forsikring som den her omhandlede ikke fra begyndelsen af gives et større omfang end, at de med denne forbundne byrder med nogenlunde lethed kan bæres af de forsikrede. Ogsaa en begrænset forsikring vil vistnok være af megen nytte og føles som en stor velgjerning af de familjer, hvem ulykken rammer. Departementet tror derfor at burde anbefale, at man i tilfælde fra først af bliver staaende ved en dødsfaldsforsikring. Det faar blive fremtidens sag at søge omraadet udvidet. Videre er departementet tilbøielig til at antage, at det ialfald til en begyndelse vilde være heldigt at prøve sig frem ved istandbringelse af flere saadanne forsikringer med sit lokale omraade begrænset efter større landsdele og efter vore hovedfiskerier, f. eks. en kasse for Tromsø stift, en for de trondhjemske amter og for det øvrige vestland. Hvorvidt og paa hvilken maade omsorgen ogsaa skulde udstrækkes til sydkysten, fik da blive gjenstand for nærmere overveielse.“

Under henvisning til disse antydninger til grundtrækkene for en fremtidig ordning udbad departementet sig svar paa følgende spørgsmaal:

1. Bør en fiskerforsikring snaest muligt søges istandbragt?
2. Bør forsikringen i tilfælde gjøres frivillig eller tvungen, og bør den i sidste fald samtidig søges suppleret med en frivillig?

3. Bør forsikringen begrænses til dødfaldsforsikring, eller bør den allerede fra først af omfatte ogsaa erhvervsudygtighed foranlediget ved ulykkeshændelser under fisket?
4. Bør forsikringens indtægter ialfald for den væsentligste del søges tilveiebragt gennem en forøgelse af eksportafgifterne paa fiskeprodukter, specielt af afgiften til havnefondet, eller finder man at kunne anbefale, at en større eller mindre del af de allerede tidligere paalagte eksportafgifter overgaar til bestridelse af forsikringsudgifterne?
5. Ansees det, hvis de under no. 4 fremsatte spørgsmaal besvares benægtende, og direkte præmie saaledes maa anvendes, for hensigtsmæssigt at sætte indfordringen i forbindelse med udlevering af baadmerker? Bør i tilfælde ogsaa de fiskere, som ikke deltager i de store fiskerier, og som saaledes ingen præmie erlægger, alligevel omfattes af forsikringen?
6. Hvor høi antages præmien at kunne sættes, uden at særlig ulempe opstaar, selv om indbetalingstiden falder i fiskets begyndelse?
7. Bør erstatningsbeløbet, hvis størrelse selvfølgelig vil være afhængig af den i spørgsmaal no. 6 omhandlede præmies størrelse, sættes til et fast beløb, uanseet den forulykkedes forsørgelsesbyrde, eller bør det rette sig efter denne?
8. Antages det, at i sidste fald ogsaa de forsikredes indskud bør gøres?

Som svar paa disse spørgsmaal indkom der i løbet af høsten 1906 et stort antal, tildels ganske indgaaende udtalelser fra kystens amtmænd, amtsting, fiskeriforeninger og handelsforeninger. Med skrivelse af 17de november 1906 (Bilag 11) blev alle disse dokumenter mig tilstillede, idet departementet anmodede mig om „at optage sagen til yderligere bearbejdelse og hertil afgive endeligt forslag“. Da de oversendte dokumenter er saa talrige, har jeg ikke fundet at burde optage dem i sin helhed blandt denne betæknings bilag. Derimod vil man i bilag no. 12 finde en af hr. sekretær Johnson forfattet fremstilling af de forskjellige udtalelsers hovedpunkter.

Af denne fremstilling fremgaar det, at departementets plan om i en nær fremtid at gennemføre en ulykkesforsikring for fiskere fra alle hold er blevet modtaget med stor tilslutning. Der er ogsaa almindelig enstemmighed om, at en saadan forsikring kun vil have udsigt til at udrette noget, om den gennemføres som en **tvungen foranstaltning**, idet det almindelig erkjendes, at der iallefald ikke for tiden er udsigt til at opnaa noget nævneværdigt ad frivillig vei alene. Ogsaa om det af departementet antydede **maal**, nemlig at begrænse forsikringens formaal til **en dødsfaldsforsikring** med en mindre erstatning engang for alle, er der

en iallefald særdeles stor majoritet. De fleste udtalelser, som idethele nævner noget bestemt beløb, nævner summen 500 kroner. Det bør dog her fremhæves, at Nordlands amtsting og Nordlands og Sortlands fiskeriselskaber enstemmig fremholder, at forsikringen allerede fra først af ogsaa bør omfatte erhvervsudygtighed foranlediget ved ulykkeshændelser under fisket. Endvidere fremhæver jeg, at Aalesunds fiskerforening anser det nødvendigt, at erstatningsbeløbet skal kunne stige til 5 000 kr.

Om det spørgsmaal, hvorledes **forsikringens indtægter** bør søges tilveiebragt, er der derimod stor meningsforskjel. Samtlige handelsforeninger og de fiskeriselskaber, som har sit sæde i byerne, advarer i sterke ord mod enhver forøgelse af eksportafgifterne selv i dette øiemed. De anbefaler derfor i overveiende flerhed erlæggelsen af præmien, som mest ansættes til 1 krone, ved udleveringen af baadmerker under de store fiskerier. Enkelte foreninger som Aalesunds handelsforening anbefaler dog, at de allerede nu paalagte eksportafgifter (havnefondet) delvis overføres til forsikringsøiemedet, og Stavanger fiskeriselskab foreslaar nye afgifter paa saadanne varer, som nu er fri for eksportafgift, saasom iset sild, laks, sardiner, anchovis og hummer. Samtidig advares mod nogen forhoielse af de nu paalagte afgifter paa de gamle eksportartikler tørfisk, klipfisk og salt sild. Merkes bør endvidere, at Aalesunds handelsforening og fiskerforening, Molde handelsforening, Trondhjems fiskeriselskab, Nordlands og Nordre Trondhjems amtsting, Risør fiskeriforening henviser til kommunerne eller skatteopkræverne som institutioner, der vil kunne træde i forsikringsvirksomhedens tjeneste.

Fra de institutioner, som repræsenterer den egentlige fiskeribedrift, saasom fiskerforeninger og ligesaa fra amtstingene i de store fiskeridistrikter, Nordre Bergenhus, Romsdals, Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter, fremholdes der med stor styrke, at forsikringen ikke bør grundlægges paa en præmiebetaling ved baadmerkernes udlevering under de store fiskerier, men at den bør bæres af eksportafgifter, enten nye eller de allerede nu paalagte. Skjønt disse sidste nu overveiende erlægges af landets nord- og vestkyst, fremholder dog Nordlands amtsting og foreninger, at alle landets fiskere bør medtages og forsikres ved eksportafgifterne. Finmarkens amtsting anser dog en egen forsikringsindretning for Tromsø stift eller for Finmarkens amt ønskelig. Ved siden af denne udtalelse forekommer kun en enkelt ytring om, at forsikringsforeningen skal være begrænset til en enkelt landsdel, saaledes fra Aakre og omegns fiskerforening. Forøvrig gjælder udtalelserne mest de to alternativer, om alle fiskere skal medtages eller kun de store fiskeriers fiskere.

Ved modtagelsen af det i handelsdepartementets ovennævnte skrivelse af 17de nov. 1906 givne opdrag „at optage sagen til yderligere

bearbejdelse og hertil afgive endeligt forslag“ henvendte jeg mig straks til det statistiske centralbureau for at erholde det i dettes før nævnte skrivelse af 10de mars 1905 (bilag 2) nævnte statistiske materiale over de ved drukning omkomne fiskere. Bureauet viste mig den velvilje at stille hele dette materiale til min raadighed, og jeg paabegyndte da straks med assistance af hr. kaptajn i armeen Hamre dettes bearbejdelse. Det viste sig herunder snart, at antallet af ulykkeshændelser var betydeligt større, og at det statistiske grundlag i mange henseender var væsentlig anderledes, end saavel jeg som andre tidligere havde gaaet ud fra. Opgaven viste sig, eftersom jeg fik nærmere kjendskab til den, at være væsentlig større end før. Særlig maatte det for mig fremstille sig som ønskeligt at foretage en grundig bearbejdelse af hele det foreliggende statistiske materiale. Jeg var vistnok fra første øieblik klar over, at det maatte ansees som meget tvilsomt, om der ved en saadan bearbejdelse kunde opnaaes noget brugbart grundlag for en beregning over en fiskerforsikrings sandsynlige indtægter og udgifter. Men jeg ansaa det dog alligevel at være en nødvendighed, at en udredning af vor nuværende viden om forholdene blev tilveiebragt om ikke for andet, saa dog for at der kunde skaffes større klarhed over det manglende materiale, som fremtiden maatte tilveiebringe. I forbindelse hermed ansaa jeg det ogsaa at være nødvendigt, at særlig dette sidste, nemlig forholdet mellem det nu foreliggende og det nødvendige fremtidige materiale blev underkastet overveielse af en fagmand, som samtidig vilde kunne udtale sig om holdbarheden af den ordning og de beregninger, som det maatte være mig muligt at udarbejde. I overensstemmelse med denne betragtning anmodede jeg i skrivelse af 24de december 1906 handelsdepartementet om tilladelse til at benytte denne assistance (bilag 13), hvilket blev mig indrømmet gennem skrivelse af 26de januar 1907. (Bilag 14).

I overensstemmelse hermed har jeg forelagt hr. direktør Hoel mit manuskript til denne betænkning. Hr. Hoel har paa grundlag af sin gennemgaaelse af dette givet mig mange særdeles værdifulde oplysninger og vink, hvorfor jeg herved udtaler min bedste tak. Desuden har hr. Hoel i en egen skrivelse, trykt som bilag 32, nærmere redegjort for sin opfatning af værdien af det saglige grundlag, paa hvilket en norsk fiskerforsikring i det hele for tiden kan bygges, og han har samtidig udtalt sin mening om hovedtrækkene i det forslag, som jeg her fremlægger. Af hensyn til en fremtidig bedømmelse af det, som her foreslaaes, har jeg lagt den største vægt paa, at der fra først af skulde blive fremlagt en klar redegjørelse for de tekniske forudsætninger for forslaget økonomiske følger, og det er mig derfor særdeles kjært at kunne henvise læseren til hr. Hoels udtalelse.

Første afsnit.

Den foreliggende norske statistik.

Til en beregning over de sandsynlige indtægter og udgifter ved en ulykkesforsikring for fiskere er det nødvendigt at betragte det foreliggende materiale over:

1. Antallet af de aarlig indtrædende ulykkestilfælde under fiskeribedriften.
 2. Antallet af fiskerne, og mere specielt antallet af fiskerne inden de forskellige grene af fiskeribedriften.
-

I. Ulykkestilfælderne.

Ved den norske lov om ulykkesforsikring for arbejdere i fabrikker m. v. ydes der erstatning i anledning af enhver bedriftsulykke, som medfører forsikret persons legemsbeskadigelse eller død.

Den foreliggende norske statistik omfatter intetsomhelst materiale, som kunde tillade nogen sikker beregning over antallet af de ulykker, som aarlig foraarsager legemsbeskadigelse eller invaliditet under fiskeribedriften. Det statistiske centralbureau henviser i sin skrivelse af 10de mars 1905 (bilag 2) til den af den parlamentariske arbejderkommission udgivne repræsentative socialstatistik bd. IV, hvor der findes „adskillige detaillerede oplysninger angaaende invaliditetsforholdene for de selvstændigt arbejdende, der for landdistrikternes vedkommende i alt væsentligt vil kunne benyttes som udtryk for fiskernes invaliditetsforhold.“ Det er imidlertid om denne statistik at bemærke, at den behandler invaliditet i sin almindelighed uden at skjelne mellem invaliditet fremkaldt ved ulykker og ved andre forhold. I stortingets socialkomites indstilling (1894) til den nuværende lov om ulykkesforsikring oplyses der bl. a. ifølge svenske undersøgelser, at blot $\frac{1}{10}$ og i yngre aars-

klasser $\frac{1}{7}$ af den forekommende invaliditet skyldes ulykker. Hermed maa det vel være givet, at den foreliggende repræsentative statistik over al invaliditet blandt selvstændig arbejdende i bygder ikke tillader beregninger af selv tilnærmelsesvis nøiagtighed over den invaliditet, som fremkaldes ved fiskeribedriften. Alligevel har det dog nogen interesse ogsaa for dette spørgsmaal at betragte arbejderkommissionens statistik. Om denne siger A. N. Kiær,¹⁾ at det i sin almindelighed og for alle livsstillinger gjælder, at „indtil det femtiende aar spiller invaliditeten overhovedet ikke nogen synderlig rolle“. Angivet i procenter udgjorde antallet af invalider blandt mænd i alderen 17—19 aar alene 0.36 %, hvilket forhold gradvis stiger, indtil det i alderen 45—49 er naaet op til $1\frac{1}{3}$ %. I alderen 60—64 aar blir forholdet 5 % og i alderen 70—74 aar 18 %. At det samme ogsaa gjælder for de „selvstændigt arbejdende“ i bygderne sees af kommissionens tabel 4 pag. 40—41.²⁾ Af 78 invalider tilhørende denne gruppe tilhørte kun

19	aldersgrupperne	under	60	aar,
16	—	fra	60—64	„ ,
24	—	„	65—74	„ ,
19	—	„	75	„ og derover.

Af statistikken skulde det egentlig ogsaa være tilladt at trække den slutning, at fiskerne ikke i særlig grad skulde være ugunstigt stillede med hensyn til invaliditet,³⁾ iallefald i mindre grad end byarbejderne er det. (Se ogsaa Kiær l. c. tabel pag. 19). Over alt dette kastes der dog særdeles stor tvil ved hr. Kiærs bemærkninger om det foreliggende materiales ringe omfang og om det særdeles vigtige forhold, at „selve invaliditetens indtræden betinger en væsentlig forandring i livsstillingen“ eller i statistikken's gruppering af livsstillingerne. Hr. Kiær udtaler derfor: „Nøiagtig oplysning om det forhold, hvori de forskjellige næringsveie og livsstillinger udsætter for invaliditet, synes alene at kunne erholdes paa den maade, at man for hver livsstilling havde anledning til at sammenligne antallet af dem, der bliver invalide, med det hele antal af dem, der samtidig lever i vedkommende livsstilling. Men herom savnes oplysning, og saadan vil vistnok være særdeles vanskelig — for ikke at sige umulig — at skaffe tilveie, forinden en almindelig invalideforsikring har virket gennem en række af aar.“

1) Indledende bemærkninger til de i socialstatistik IV² indeholdte tabeller. Kristiania 1904.

2) Socialstatistik B. IV, 2.

3) Se herom i næste afsnit om erfaringerne fra den danske ulykkesforsikring, som bekræfter det her udtalte, at invaliditet blandt fiskerne spiller en langt mindre rolle end blandt fabrikarbejdere.

I forbindelse hermed skal nævnes, at hr. Kiær paa grundlag af arbejderkommissionens tabeller sætter de selvstændig arbejdendes gennemsnitlige aarsindtægt 5 aar før invaliditeten (iberegnet formuesindtægt) til 392 kroner og efter invaliditetens indtræden gennemsnitlig for invalide til 109, for dem som endnu havde nogen arbejdsindtægt til 180 kr. Om det første tal (indtægten før invaliditeten) udtaler han dog selv, at det „sandsynligvis er et noget for lavt resultat“. Samtlige disse beregninger peger imidlertid i den retning, „at de selvstændigt arbejdende, naar de rammes af invaliditet, ikke sættes saameget tilbage som de egentlige arbejdere, og at for begge de nævnte klasser tilbagegangen er større i byerne end paa landet.“

Betragter vi dernæst den foreliggende statistik over **dødsfald** under fiskeribedriften, saa finder vi heller ikke her paalidelige og tilstrækkelige opgaver. Om hyppigheden af alle dødsfald, foraarsagede ved ulykker under fiskeribedriften eller inden fiskerstanden, har vi ingen sikre oplysninger. Derimod foreligger der særdeles gode opgaver over den allervigtigste slags ulykkestilfælde, nemlig over antallet af **dødsfald ved drukning**. Det statistiske centralbureau oversendte til denne sags forberedelse en tabel (bilag 3), som indeholder en „opgave over det samlede antal af de under fiskeri omkomne mænd i Norge“ i aarene 1866 til 1902. Af denne tabel ser man, at der fra aar til aar kan forekomme betydelige vekslinger, nemlig helt fra 69 (i aaret 1883) til 240 (i aaret 1885). Gennemsnitlig for aarene 1866 til 1900 faaes tallet **125**. Til denne tabel oplyses det imidlertid, at der kun er medtaget mænd, som er opgivet at være omkomne under selve fisket, derimod ikke de, der er druknede paa reise til og fra fisket. For enhver, som kjender noget til de norske fiskerier, vil det være klart, at denne sidste begrænsning maa tillægges en saadan betydning, at det bliver en nødvendighed nærmere at undersøge, om det foreliggende materiale ikke ogsaa skulde kunne give oplysninger om antallet af de fiskere, som omkommer udenfor selve fiskeriet.

I det statistiske centralbureaus beretninger om „folkemængdens bevægelse“ findes der en tabel (no. 17) over „ulykkelige hændelser, fordelte efter de omkomnes dødsmaade“. Under **drukning** opføres her følgende underafdelinger:

- a. under fiskeri.
- b. under skibsfart (ogsaa i havn).
- c. under baadfart (seilads og roning).
- d. ved at falde gennem is.
- e. ellers.

Det syntes mig umiddelbart indlysende, at det maatte have den største betydning at underkaste selve originalmaterialet til grupperne a,

b, c og e en indgaaende undersøgelse, og jeg henvendte mig derfor til det statistiske centralbureau med anmodning om at faa udlaant dette materiale for aarene 1895—1904, hvilket velvillig blev mig indrømmet. Det viste sig ogsaa ved en nærmere betragtning, at dette materiale i flere henseender kunde give meget værdifulde oplysninger, og jeg vil derfor her omtale det saa indgaaende, som jeg tror det kan have betydning for min opgave. Som det sees af bilag 2 under B 1 foreligger dette materiale i form af „ekstrasedler for hver omkommen person indeholdende oplysning om dødsmaaden samt livsstilling, alder og egteskabelige stilling“.

Som prøve hidsættes her en saadan ekstraseddel:

E. Døde, indregistrerede i 1902⁴ Mandkjøn.
Selgø Sogn, *Selgø* Herred (By).

1. Nr. *8*

2. Dødsdatum: 1902 Maaned Nr. *10* Dag Nr. *21*

3. Den Dødes fulde Navn: *Nore Alfred Ruskansen*

4. Livsstilling: *Fiske*

5. Om ugift, gift, Enkemand eller fraskilt. *gift*

6. For Børn: Faderens Livsstilling
 — Forsørgede: Forsørgerens Livsstilling:

7. For Børn fødte 5 Aar og derunder før Dødsaaet: om ægte eller uægte født

8. Fødselsaar *1878*
 for Børn fødte 5 Aar og derunder før Dødsaaet: Maaned Nr. Dag Nr.
 for Personer fødte 90 Aar og derover før Dødsaaet:
 Fødsels- eller Daabsdatum

9. Bopæl *Arto*

10. Opgiven Dødsarsag¹⁾ *Drikke. Fiske*

11. Trosbekjendelse for Dissentere, der ikke tilhører en ordnet Dissentermenighed i Norge²⁾

12. Nationalitet³⁾

¹⁾ Angives kun, forsaavidt Aarsagen var ulykkelig Hændelse eller nogen anden af de i den summariske Opgave under Nr. 8—10 nævnte Dødsarsager. — De nærmere Oplysninger om Bevæggrunden til Selvmord (forsaavidt den kjendes eller der haves grundet Formodning om samme) samt om Dødsmaaden ved ulykkelige Hændelser, Selvmord o. s. v. kan anføres paa Bagsiden.

²⁾ For Dissentere, der tilhører en ordnet Dissentermenighed i Norge, udfyldes Schemaer af Dissentermenighedens Præst eller Forstander.

³⁾ Angives kun, forsaavidt Vedkommende ikke er Norsk.

Længere Anmærkninger anføres paa Blankettens Bagside; hvis saa er skeet, sættes paa denne Side: „Vend“.

Af denne ekstraseddel vil det sees, at man kan hente følgende oplysninger:

1. Den druknedes livsstilling,
2. hans alder,
3. om gift eller ugift („egteskabelig stilling“),
4. hans bopæl,
5. aarstiden (maaned, datum) da drukning fandt sted,
6. af oplysningen om, hvor dødsfaldet er indregistreret, kan man slutte sig til, hvor ulykken fandt sted. Desuden oplyses der undertiden, men ikke altid, noget om den virksomhed, som fandt sted under ulykken.

Alle disse forskellige oplysninger har nu været anvendte til opstilling af tabeller for aarene 1895—1904. Saaledes giver

Tablet bil. 17 en oversigt over samtlige druknede personer med særskilt opgave over antal druknede fiskere 15 aar og derover i de nævnte aar.

Tablet bil. 18 giver nærmere opgaver over de fiskeres livsstilling, som omkom i aarene 1895—1904 under fiskeri og under baadfart.

Tablet bil. 26 indeholder bl. a. opgave over alder og egteskabelig stilling for fiskere druknede under fiskeri og baadfart.

Tablet bil. 20 indeholder opgaver over antallet af de i de forskellige maaneder af aaret under fiskeri og baadfart omkomne fiskere i hvert af de ti aar.

Tablet bil. 27 og 28 meddeler endelig antallet af de i de forskellige amter, herreder og byer under fiskeri og baadfart druknede fiskere i de ti aar.

Vi skal noget nærmere betragte de almindelige erfaringer, som disse tabeller giver, og vi vil da til en begyndelse særlig betragte opgaverne over de druknedes **livsstilling**. Som svar paa ekstrasedlernes spørgsmaal 4 opføres der for fiskernes vedkommende snart „fisker“, snart „fisker og gaardbruger“, snart „fisker og husmand“ eller omvendt „husmand og fisker“ o. s. v. Ogsaa andre livsstillinger findes sammenstillet med fiskerne. Af tabellen bil. 18 ser man nærmere redegjørelse for antallet af saadanne forskellige grupper af livsstillinger. Ved opstillingen af denne tabel fandtes det nødvendigt at skille mellem de tilfælde, hvor livsstilling kun var opført at være fiskeri (i tabellen kaldes denne gruppe „opgivne kun som fiskere“) og saadanne tilfælde, hvor livsstillingen var opført som fisker og gaardbruger etc. („opgivne delvis som fiskere“). Men ved nøiere studium af materialet viste det sig meget snart, at der ogsaa udenfor disse to store grupper befandtes mange mænd, som ogsaa i større eller mindre del af sin virksomhed maatte ansees for at ernære sig af fiskeri. Naar der f. eks. paa ekstrasedlerne opføres om en mand,

at hans livsstilling var husmand, gaardbruger, pladseier eller strandsidder, at hans hjemsted var et af kystherrederne i Romsdals eller Nordlands amt, at han er omkommen i aarets første maaneder ude paa de steder, hvor skreifiske drives, ja naar der endog oplyses, at han der er druknet under fiskeri, saa maa dog en saadan mand utvilsomt henføres til begrebet fisker, selv om hans livsstilling paa ekstrasedlen er henført til en af de ovenanførte med fiskeribedriften her i landet saa nær forbundne livsstillinger. Men det er klart, at der i denne udtalelse i hvert enkelt tilfælde indgaar et moment af skjøn, og at det vil bero paa et vist kjendskab til forholdene alene, hvem man kan medtage blandt fiskerne paa denne maade. Efter nøie gennemgaaelse af det hele materiale har jeg saaledes sammenstillet en egen gruppe „skjønsmæssig ansat som fiskere“. Denne gruppe beror altsaa ikke paa direkte oplysninger af ekstrasedlerne selv, men paa slutninger trukne af sedlernes oplysninger. Men det synes mig klart, at denne gruppe ikke har mindre interesse for spørgsmaalet om en ulykkesforsikring for fiskere, og at det er en umulighed at forbigaa dem, hvis man virkelig ønsker at bygge en forsikring af fiskerne som stand. Rigtigheden af dette synspunkt synes alene at fremgaa af tabel 18's opgaver over samtlige de i tiaaret under fiskeri druknede.

Man finder her nemlig:

1. Opgivne kun som fiskere	825
2. Opgivne delvis som fiskere.....	186
3. Skjønsmæssig antaget som fiskere.....	238
4. Tilfældige fiskere	34

At udelukke de skjønsmæssig ansatte 238 mænd, som endog er druknede under selve fiskeriet, synes dog at maatte være udelukket. Noget anderledes stiller forholdet sig for opgaverne over de „under skibsfart“, „under baadfart“ og „ellers“ omkomne personer. Man savner her den støtte for skjønnet, som ligger deri, at drukningen fandt sted under selve fiskeriet. Der har dog ogsaa her i de fleste tilfælder været muligt at danne sig en bestemt mening om, hvorvidt vedkommende burde henregnes til fiskerne. Jeg tager saaledes ikke i betænkning at udtale som min overbevisning, at en husmand fra Bjarkø i Tromsø amt, som i januar maaned druknede under baadfart paa Andfjorden, bør ansees for at være en fisker. Paa denne maade har jeg behandlet hele det foreliggende materiale for de 10 aar, og resultatet deraf findes fremstillet i tabel 17.

Ifølge denne tabel druknede der i aarene 1895—1904 ialt 5 257 personer, hvoraf 3 649 mænd, 15 aar og derover. Af disse har jeg

henført 2 079 til fiskerne, altsaa 208 pr. aar, og de fordeler sig saaledes:

1. Opgivne kun som fiskere 1 278
2. Opgivne delvis som fiskere..... 320
3. Skjønsmæssig antaget som fiskere 481

Af disse 2 079 **fiskere** omkom der

under fiskeri	1 215, aarlig	122
— skibsfart	14, —	1
— baadfart	777, —	78
og „ellers“	73, —	7

Altsaa ialt 2 079, aarlig **208**

Anser man det derfor berettiget at anvende de undersøgte ti aars opgaver som grundlag for en beregning over det gennemsnitlige antal druknede fiskere om aaret, saa skulde altsaa tallet **208** være vort resultat. Heri indgaar dog da som et led min skjønsmæssige behandling af endel af de foreliggende opgaver.

Imidlertid vil der hertil kunne bemærkes, at selv om man paa denne maade har fundet det rigtige tal for de aarlig i gennemsnit druknede fiskere, saa er det dermed ikke givet, at disse fiskere er druknede ved en „bedriftsulykke“, som det kaldes i loven om fabrikarbeidernes ulykkesforsikring, og i de tidligere fremlagte erklæringer har der været udtalt, at en ulykkesforsikring for fiskere bør begrænses til „ethvert ulykkestilfælde paa havet paa reiser til og fra fiskepladsene, paa havnene samt paa reiser fra og til hjemmet under fisketiden. Derimod gjælder ikke forsikringen handelsreiser eller anden færden paa sjøen, der ikke staar i direkte forbindelse med fiskeriet.“ (Kfr. Westergaards lovudkast, § 4. Bilag 7).

Det er desværre en umulighed at analysere de foreliggende opgaver over de under skibsfart, baadfart og ellers druknede fiskere, saaledes, at der kunde opstilles tal for, hvor mange som blev at henføre til den ovenfor opstillede kategori. Der findes paa ekstrasedlerne saaledes kun i nogle faa undtagelsestilfælde opgaver over baadfartens hensigt, og her at anvende en skjønsmæssig behandling vilde vistnok være muligt i enkelte tilfælde, for hvilke det direkte kan sluttes, at maalet har staaet i forbindelse med fiskeri, men det lader sig iallefald ikke gennemføre at behandle det hele materiale paa en saadan maade. Holder man derfor fast paa det, at kun efterladte efter fiskere, hvis virksomhed i selve drukningsøieblikket stod i forbindelse med fiskeribedriften, skal være erstatningsberettigede, saa kan den foreliggende statistik intet tilfredsstillende materiale give. Sikkert bliver da kun tallet **122**, som angiver

det gjennemsnitlige antal pr. aar af de under fiskeri druknede fiskere.

Imidlertid synes det mig meget utilfredsstillende at opstille denne begrænsning af erstatningsberettigelsen. For det første vil det vistnok i mange tilfælder være meget vanskeligt at afgjøre, i hvilken hensigt en baadfart eller ophold i havn har fundet sted. For det andet synes mig al baadfart, ja al færden paa sjøen, at staa i saa nær forbindelse med fiskernes livsvilkaar, at en forsikring for fiskere mod „bedriftsulykke“ kun kan løse sin opgave, om den iallefald medtager et hvilket som helst dødsfald forårsaget ved drukning paa sjøen. Efter denne betragtning, som jeg ikke her finder at burde begrunde yderligere, vil altsaa det søgte gjennemsnitstal for de aarlig druknede fiskere blive dette: **208.**

Tabellen bil. 26 indeholder en sammenstilling af fabrikarbeidernes, fiskernes og de omkomne fiskeres **alder og egteskabelige stilling**. Jeg vil her kun omtale de omkomne fiskere. Disses gjennemsnitlige alder var kun 33.2 aar. Hermed stemmer det, at de 3 yngste femaarsgrupper tilsammen indeholder flere fiskere, nemlig 53 %, end alle de øvrige aarsgrupper tilsammen. Gruppen 15—20 aar udviser nemlig 15.2 %, gruppen 20—25 aar 21.1 %, gruppen 25—30 aar 17 % af det samlede antal omkomne fiskere. Fra det 30te aar aftager antallet, det holder sig dog nok saa høit til det 55de aar, senere aftager det sterkt. Enkeltvis forekommer der dog omkomne fiskere helt op i 80-aarenes aarsklasser.

Af tabellens 1794 omkomne fiskere var 53 % ugifte og 47 % gifte. I de 3 første femaarsgrupper er endnu de fleste ugifte. De før nævnte 3 grupper viser procenttallene 0.7, 8.2 og 39.6 % gifte inden 5-aarsgruppen. Fra det 30te aar er det overveiende antal (62.9 %) gifte, fra det 35te aar er næsten alle (over 80 %) gifte. Medens saaledes de ugifte fiskeres gjennemsnitlige alder var 24.6, var de giftes 42.8 aar.

Tabellen bil. 20 indeholder opgaver over antallet af de i de **forskjellige maaneder af aaret** under fiskeri og under baadfart omkomne fiskere i de ti aar. Disse opgaver har ikke alene den interesse, at de f. eks. oplyser, at ulykkestilfælderne i vintertiden oktober—april baade under fiskeri og under baadfart er langt talrigere end i sommertiden mai—september. Men de tillader ogsaa, sammenholdt med andre oplysninger (særlig bopæl og stedet, hvor ulykken er indregistreret) med stor sandsynlighed slutninger om den slags bedrift, under hvilken ulykken har fundet sted. Saaledes ser vi i aarets første maaneder de høie tal for ulykker under skreifiskerierne; det høie tal i mai kan derimod sees baade at skyldes finmarksfisket og havfisket, idet det f. eks. paa talrige sedler oplyses, at den omkomne var hjemmehørende i Romsdals amt og omkom under fiske „paa havet“. De forholdsvis færre ulykker i sommermaanederne maa ogsaa for en stor del antages at skyldes de forskjellige

bedrifter udenfor kysten, paa havet eller kystbankerne. I aarets tre sidste maaneder har vi igjen høie tal, som dels skyldes reiser til vinterfiskerierne eller disse selv, men ogsaa i stor udstrækning storsildfisket. Høiest af alle maaneder naar oktober, og dette skyldes et enkelt aar (1899), det aar da Titran- og Røværulykkerne fandt sted. Vi finder da „under fiskeri“ opført 136 mand, og „under baadfart“ 30 mand i denne ene maaned. Disse tal tjener samtidig til at vise den rolle, som enkelte store katastrofer vil kunne spille i en fiskerforsikrings regnskaber. Sammenlign hermed de vekslende tal paa det statistiske centralbureaus tabel over de under fiskeri gjennem en længere aarrække omkomne mænd. (Bilag 3). Af tabellen (bil. 20) fremgaar det ogsaa, at saavel „drukning under fiskeri“ som „drukning under baadfart“ frembyder den samme lovmæssighed med hensyn til aarstiden, et nyt bevis paa begge forholds indbyrdes nære sammenhæng.

Paa tabellerne bil. 27 og 28 finder vi til slutning de vigtige opgaver over **ulykkernes fordeling paa de forskjellige landsdele**. Af hensyn til det følgende har jeg fundet det rigtigt at opstille en fuldstændig fortegnelse over antallet af fiskere druknede under fiskeri og baadfart i de forskjellige herreder i de ti aar. Det vil derved være muligt indgaaende at iagttage, hvorledes forholdet stiller sig baade for videre og mindre distrikter.

Paa tabellerne finder man baade opført de druknedes bopæl og det herred, i hvilket deres død blev indregistreret. Herved vil disse tabeller kunne benyttes til en undersøgelse saavel over antallet af omkomne inden hvert herreds hjemmehørende befolkning som over antallet af ulykkehændelser i hvert herred. Tabellen bil. 28 indeholder den sammenfattende oversigt for amternes vedkommende. Betragter vi først de større landsdele, finder vi, at der i de ti aar gjennemsnitlig i hvert aar af den hjemmehørende befolkning er druknet paa

Skagerakskysten..	8.4	mand	eller	4.5	%	af alle de omkomne
Vestlandet ¹⁾	19.4	—	„	10.6	„	—„—
Romsdal og Trønde-						
lagen.....	39.9	—	„	21.8	„	—„—
Tromsø stift.....	114.0	—	„	62.2	„	—„—

Paa Skagerakskysten er antallet af de omkomne fiskere væsentlig mindre end paa de øvrige kyststrækninger. I de fleste amter er det gjennemsnitlige antal af omkomne fiskere om aaret under 1, alene for Jarlsberg og Lister er det omkring 2. Antallet af de indregistrerede druknede fiskere er noget større endnu, dette skulde tyde paa, at der paa Skagerakskysten ogsaa omkom tilflyttede fiskere andetstedsfra, men

¹⁾ Herved forstaar jeg Stavanger og de to Bergenhuiske amter.

forøvrigt vil en nærmere betragtning af tabellen bil. 27 give det bestemte indtryk, at ulykken har truffet fiskerne i nærheden af deres bopæl.

Paa Vestlandet synes forholdene at være noksaa jevne over det hele. At der i Stavanger amt, hvor saa mange fiskere opholder sig under vaarsildfisket, er indregisteret noget flere dødsfald end der er opgivet hjemmeboende omkomne, synes meget rimeligt. Antallet af ulykkestilfælde er for Vestlandet mere end dobbelt saa stort som for Skagerakskysten, men mindre end halvdelen af, hvad Romsdal og Trøndelagen opviser. Romsdals amt har alene flere omkomne end hele Vestlandet og næsten dobbelt saa mange som begge Trondhjemsamterne tilsammen. Det er særlig enkelte herreder som Borgund, Haram og Edø og byerne Aalesund og Kristiansund, som opviser de store ulykker. I Trondhjemsamterne er det særlig Frøyen, som har mange omkomne. I disse amter er der dog en stor forskjel mellem de hjemmehørende og de indregistrerede omkomne. Særlig sees dette for Frøyens vedkommende, hvor der opgives at være omkommen 57 hjemmehørende, men 162 indregistrerede. Dette skyldes den store Titranulykke, da fiskere fra store dele af landet opholdt sig der. Ogsaa Aalesund fremviser et betydelig større antal indregistrerede end hjemmehørende omkomne fiskere, hvilket vel maa forklares ved de talrige fiskere som søger derhen langveisfra. Tromsø stift har alene over 62 % af samtlige ulykkestilfælde, og heraf falder 30 % paa Nordlands amt, 16,5 % paa Tromsø og over 15½ % paa Finmarkens amt. Det stemmer i høi grad med vort øvrige kjendskab til fiskerierne i Tromsø stift, at der i Nordlands amt er omtrent lige mange hjemmehørende som indregistrerede, mens der i Tromsø amt er mange flere omkomne hjemmehørende end indregistrerede, hvorimod i Finmarken forholdet er omvendt. Der drukner med andre ord i Finmarken ogsaa mange fremmede fiskere hvoraf vel særlig mange fra Tromsø amt.

For alle de egentlige kystherreder finder vi i hele Tromsø stift (tabel bil. 27) meget høie tal og det baade for hjemmehørende og for indregistrerede. Ulykkestilfældernes antal er her i de enkelte kystherreder ligesaa talrigt som i amterne paa Skagerakskysten, ja et enkelt kystherred kan endog opvise tal som et amt paa Vestlandet. I de herreder, hvor de største fiskerier drives, som f. eks. Buksnes, Øksnes, Flakstad, Dverberg, Maasø, Kjelvik overstiger antallet af de indregistrerede væsentlig de hjemmehørende omkomnes antal, men ogsaa disse sidste tal er meget høie. De høieste antal hjemmehørende omkomne viser Herø (51 i ti aar) og Buksnes (34) i Nordland, Ibbestad (39) i Tromsø og Maasø (34), Kjelvik (45), Tanen (32) og Vardø by (32) i Finmarkens amt. Disse tal viser bedre end mange ord, hvilken rolle dødsfald paa sjøen spiller i de nordligste landsdeles fiskeribedrift.

II. Den befolkning, som lever af fiskeri.

Den statistiske Centralbureau henviser i sin skrivelse af 10. marts 1905 (bilag 2) spørgsmaalet om antallet af de norske fiskere til folketællingerne. Ifølge den oversendte tabel (bilag 4) var der ved de 3 sidste folketællinger følgende antal mænd, som drev fiskeri som eneste erhverv eller som hovederhverv.

	1865	1875	1890	1900
Fiskere, strandsiddere	—	29 206	40 759	39 839
Noteiere, sjøbrugsdrivende	—	119	268	171
Selvfostringer, selvholdere	—	113	274	136
Fiskegutter og andre medhjælpere .	—	607	10 951	8 311
Ishavsfarere, sælskyttere og harpu- nerere	—	91	544	267
Tjenere ved fiskeri.....	—	?	2 485	923
	26 431	30 136	55 281	49 647

Med et rundt tal skulde der altsaa i aaret 1900 have været 50 000 norske fiskere. I tabellen bil. 21, som er taget fra folketællingen i 1900 finder man en nærmere redegjørelse for disse fiskeres fordeling med hensyn til livsstillinger, og i tabellen, bil. 22 med hensyn til de større landsdele.

I tabellen bil. 23, taget fra folketællingen 1900 finder man endvidere opgaver over de erhvervende og de af disse forsørgede familielemmer. Sammenholder vi disse tabeller, faar vi ialt følgende tal:

Antal erhvervende mandlige fiskere.....	ca.	50 000
Disses hustruer.....	„	24 100
Deres forsørgede familiemedlemmer.....	„	62 100

Ialt fiskere med hustruer og familielemmer ca. 136 200

(Heri er ikke medregnet hustjenere).

Det statistiske Centralbureau oplyser i sin ovennævnte skrivelse (under A. 2), at opgaverne fra de sidste to folketællinger (1890 og 1900) kun gjælder „de personer, der driver fiskeri som eneste erhverv eller som hovederhverv.“ Derimod findes der „i folketællingen for 1876 tilige antallet af dem, der driver fiskeri, som bierhverv (Tabel 21)¹⁾. Undersøger man denne tabel 21 finder man følgende hovedoversigt for hele riget (side 286) over det antal personer, for hvem fiskeri i 1876 var

¹⁾ Resultaterne af folketællingen i Norge i januar 1876. 3die hefte. Kristiania 1881, pag. 281 ff.

eneerhverv:	18 959,
hovederhverv:	10 247,
bierhverv:	23 381.

Tilsammen 52 587.

Som man ser, var der altsaa ved folketællingen i 1876 ikke saa langt ifra lige saa mange fiskere med bierhverv som fiskere med eneerhverv og hovederhverv tilsammen. Var dette da ogsaa tilfældet ved folketællingerne i 1890 og 1900? I saafald har vi i 1900 ikke havt 50 000 men kanske henimod 100 000 fiskere, som har drevet fiskeri som ene-, hoved-, eller bierhverv.

Forinden man søger at løse dette vigtige spørgsmaal er det selvfølgelig af største betydning at bringe paa det rene, hvad det statistiske centralbureau forstaaer ved disse begreber hoved- og bierhverv. Jeg forelagde dette spørgsmaal for bureauet og erholdt herpaa følgende svar: „Paa foranledning skal man meddele, at der under klassificationen af livsstillinger ved den almindelige folketælling 1900 i det tilfælde, hvor flere livsstillinger var anført for samme person, blev som almindelig regel iagttaget, at den først anførte livsstilling blev regnet for vedkommende persons hovederhverv; altsaa naar der i schemaet var opgivet „fisker og gaardbruger“, blev han anført som fisker og omvendt.

Ved siden heraf blev forøvrigt ogsaa i nogen grad taget hensyn til brugets størrelse, saaledes at „gaardbruger“ i forbindelse med fisker eller lignende stilling dog blev at regne som hovederhverv i alle de tilfælde, hvor kreaturholdet bestod af mindst 3 kjør.“

Enhver som kjender noget til de norske fiskerier, vil baade af folketællingernes tabeller og af dette bureauets svar umiddelbart forstaa, hvilken begrændset værdi denne statistik maa antages at have.

Naar der i hovedoversigten over fiskernes livsstillinger er opført 1 — en — fiskehovedsamler, 171 fisketilvirkere og fisketørrere af mandkjøn, 5 agnfiskere, skjælfiskere, fiskehovedsamlere for hele riget, naar der for enkelt kommune (f. eks. Haram) ikke opføres flere fiskere, end det paa anden maade er bragt paa det rene, at der nu findes dæksfartøier (se tabel bil. 27), saa kan dette ikke stemme med forholdene, ja feilen maa beløbe sig til flere hundrede procent. Endvidere maa det overhovedet ansees utilfredsstillende at opstille og begrænse inddelingerne til disse grupper fiskere med ene-erhverv, med hovederhverv og med bierhverv. Forinden jeg optager dette til videre overveielse, vil jeg først henlede opmærksomheden paa et helt andet statistisk materiale, nemlig det som indsamles over deltagerne i de store fiskerier. Hr. Konsulent Jens O. Dahl har udarbejdet en tabel (bil. 24) over antallet af

fiskere ved de store periodiske fiskerier for aarene 1900—1904,¹⁾ og derunder skjelnet mellem deltagelsen i de distrikter, for hvilke der nu er indført merkevæsen, og mellem dem uden merkevæsen. Endvidere har Hr. Dahl til denne tabel knyttet en betænkning i hvilken han har vist denne sag den store interesse, at opstille en skjønsmæssig beregning over det samlede antal fiskere. (Bilag 25).

Hr. Dahl har først adderet fiskeristatistikens samtlige tal over fiskerne i de distrikter og for de fiskerier, hvor der føres tal over dem, og herved har han for aaret 1901 faaet tallet 137 206. Dette tal omfatter de fiskere, som deltog i Finmarksfisket, skreifiskerierne, vaarsildfisket, storsildfisket paa Vestlandet og Østlandet, makrelfisket ved kysten og i Nordsjøen, derimod var endnu ikke medtaget de som var deltagere i Islandsfiske, Bankfiske, Nordsjøfiske efter sild, hjemmefiske og alle sommerfiskerier.

I dette store tal 137 206 er dog mange fiskere talt 2, ja flere gange; at faa udredet hvormange personer der overovedet har deltaget i alle disse slags fiskerier tilsammen er ikke muligt med nogen sikkerhed, da intet paalideligt materiale foreligger for denne opgave. Imidlertid har, som ovenfor nævnt, Hr. Dahl gjort det forsøg rent skjønsmæssig, at udrede forholdet.

Paa grundlag af hans kritiske gennemgaaelse af fiskeristatistikens opgaver for deltagelsen i de forskellige fiskerier har jeg opstillet følgende tabel.

Deltagerne i fiskerierne i aaret 1901.

	Opført i fiskeristatistikken med	Reduceres her til
Skreifiskerierne.....	49 827	45 000
Vaarsildfisket	29 000	22 000
Finmarksfisket	19 396	9 500
Fedsildfiskerierne	19 537	1 500
Storsildfisket vestkysten	9 000	1 000
Storsildfisket Østlandet	2 000	8 000
Makrelfiskerierne (kyst og i Nordsjøen).....	8 426	
Bankfiske, islandsfiske, alt hjemmefiske og sommerfiskerier, hvalfangst og ishavsfangst... }	Ingen opgaver	3 000
Ialt	137 186	90 000

1) At Hr. Dahl har valgt aarene 1900—1904, medens den dødsfaldsstatistik, som jeg her bygger paa, gennemsnitlig gjælder for aaret 1900 kan ikke tillægges nogen vægt, fordi den nøiagtighed, som her i det hele kan tilstræbes, ikke er saa stor, at nogle faa aars mulige forandringer i forholdene kan antages at faa nogen indflydelse paa resultaterne.

De reducerede tal er fremkommen paa følgende maade:

For skreifiskerierne og vaarsildfiskerierne, som begge finder sted samtidig og i aarets første maaneder, er de i statistiken opførte tal over deltagerne kun reducerede, forsaavidt der antages at have fundet flytninger sted inden de forskjellige distrikter, hvor selve disse fiskerier drives, der er derimod ingen reduktion foretaget for skreifiskernes og vaarsildfiskernes deltagelse i andre fiskerier.

For finmarksfisket, fedsildfiskerierne og storsildfisket paa vestkysten er reduktionen foretaget i overensstemmelse med hr. Dahls skjøn om disse bedrifters fiskeres deltagelse i skreifiskerierne eller vaarsildfisket.

De fiskere, som deltager i storsildfisket paa Østlandet, antages i betydelig udstrækning at falde sammen med makrelfiskerne, og reduktionen er foretaget i overensstemmelse hermed.

I bankfisket, islandsfisket, hjemmefisket, sommerfiskerierne, hvalfangsten og ishavsfangsten antages et meget stort antal fiskere at tage del, men da de ogsaa i stor udstrækning antages at tage del i de foranførte fiskerier, er deres antal kun opført med 3 000. Af de i fiskeristatistiken tilsammen opførte 137 000 deltagere i de store fiskerier antager saaledes hr. Dahl, at saa mange er opført flere gange, at det virkelige antal af deltagere i de norske fiskerier bør sættes til omkring

90 000.

Med hensyn til den nærmere begrundelse af de enkelte reduktioner henviser jeg til hr. Dahls betænkning (bilag 25).

Af det foregaaende fremgaar det, at mange norske fiskere deltager i to eller flere slags forskjellige fiskerier. Heraf vil det forstaaes, at de forskjellige fiskeres virksomhed er af meget forskellig art, baade med hensyn til den maade, hvorpaa deres bedrift drives, og med hensyn til den tid, den del af aaret, som de anvender i fiskeribedriften. Ved disse forskjelligheder opstaar der i virkeligheden en stor mængde af grupper af fiskere. Hver af disse grupper betegner en forskjellig kombination af de ovennævnte hovedfiskerier som skreifiske, vaarsildfiske o. s. v., og da disse fiskerier er mangeartede, blir kombinationerne ogsaa meget varierede. Jeg skal nævne nogle af disse grupper af fiskere:

A. Fisker kun ca. 3 maaneder:

- 1) Deltager kun i skreifiske.
- 2) Deltager kun i vaarsildfiske.

B. Fisker i en større del af aaret:

- 3) Deltager i skreifiske og finmarksfiske.
- 4) Deltager foruden i disse 2 fiskerier i fedsildfiske.
- 5) Deltager i vaarsildfiske og makrelfiske.
- 6) Østlandsfiske efter sild og makrelfiske.

C. Fisker hele aaret:

- 7) Som gruppe 6, desuden fjord- og kystfiske.
- 8) Hjemmefiske aaret rundt.
- 9) Blandet kystfiskeri aaret rundt.
- 10) Havfiske med større farkoster aaret rundt.

Disse 10 grupper, som jeg her har opstillet, kunde let forfleres, men jeg tror, at alene disse grupper vil give et tydeligt billede af, hvor forskjelligartet fiskernes virksomhed kan være baade med hensyn til tid, farvand, teknik og udbytte. Det fremgaar ogsaa heraf, at en gruppering af fiskerne, alt efter som fiskeriet for dem er eneerhverv, hovederhverv eller bierhverv, vistnok kan have en vis berettigelse og saaledes f. eks. falde sammen med de tre ovenanførte større hovedgrupper A, B og C, men det er ligesaa klart, at der mellem disse 3 grupper er saa mange andre forskjelligheder end den med hensyn paa tiden, at en saadan gruppering alene kun giver et høist utilfredsstillende billede af fiskeribedriften. Sagen er utvilsomt den, at statistiken over fiskerne er forberedt og udarbejdet med et mindre kjendskab til fiskeribedriften end til andre næringsveie. Man faar derfor af statistiken det indtryk, at det at drive fiskeri er en saavidt ensartet virksomhed, som f. eks. en af de specielle underafdelinger af fabrikvirksomheden er det. For haandverk og industri finder vi opført en mængde underafdelinger. Under gruppen: „Metalindustri, tilvirkning af maskiner, værktøi, instrumenter, transportmidler m. m.“ opføres der i statistiken ikke mindre end 34 forskjellige underafdelinger. Man kan saaledes faa vide, hvormange rørlæggere, urmagere, blikkenslagere og instrumentmagere der findes i riget og i dets bygder, men fiskerne opføres kun som en enkelt gruppe af de forskjellige livsstillinger. Men den, som kjender noget til den norske fiskeribedrift, vil vide, at fiskerne ikke alene i tal overgaar samtlige de i fabriksdrift arbejdende personer her i landet, men at ogsaa fiskernes virksomhed som fag betragtet er ligesaa varieret og forudsætter ligesaa meget specialiseret fagkundskab, som mangfoldige grupper af fabrikarbejdere maa være i besiddelse af.

Heraf følger, at statistikens inddeling eneerhverv, hovederhverv og bierhverv langt fra tilfredsstillende selv de vigtigste fordringer til en beskri-

velse af fiskerstandens forskellige grupper. Det vil ogsaa være meget vanskeligt at sætte nogen lid til statistikens oplysninger med hensyn til fiskernes antal i de forskellige folketællinger. Om der saaledes er blit flere eller færre fiskere fra den ene til den anden af de sidste folketællinger, kan man vistnok ikke sige med nogen følelse af sikkerhed. En sikkerhed med hensyn til det hele antal naaes vistnok kun gennem kjendskabet til de enkelte grupper. Det er imidlertid et spørgsmaal, om ikke folketællingernes statistik iallefall kan benyttes som en værdifuld repræsentativ statistik, som iallefall kan muliggjøre sammenligninger mellem de forskellige aldersgrupper, landsdele o. s. v. Det er vistnok vanskeligt at vide, om der ikke f. eks. i en landsdel er kommen forholdsvis flere fiskere med i folketællingen end i en anden. Men paa grund af det store tal 50 000 maa jeg dog antage, at materialet iallefall med forsigtighed kan benyttes som et slags repræsentativ statistik, og som saadant vil vi ogsaa betragte det i det følgende.

Foruden den officielle statistik vil jeg da ogsaa benytte fiskeristatistiken og endel særskilt indhentede oplysninger.

I tabellen bil. 26 findes en sammenstilling af de opgaver over de egentlige fiskeres **alder** og **egteskabelige stilling**, som meddeles i folketællingen for aaret 1900. Opgaverne omfatter 49 486 mand. Den gennemsnitlige alder for alle disse fiskere var 35.8 aar. Det høieste antal 8 488 eller 17.2 % af det samlede antal viser femaarsgruppen 15—20 aar. Tallet holder sig høit (over 5 000) til og med gruppen 30--35 aar, senere aftager det noksaa jævnt ned til slutten af 60aarene. For tiaarsgruppen 75—85 aar findes opført 641 og over 85 aar 32 mand.

Indtil det 30te aar er endnu majoriteten af fiskerne ugift. Fem-aarsgruppen 30—35 aar udviser derimod 69.2 % gifte, og efter det 35te aar er de allerfleste (over 80 %) gifte. Derfor er de ugifte fiskeres gennemsnitsalder kun 25, medens de gifte er 45.3 aar.

Til en skjønsmæssig bedømmelse af fiskernes fordeling efter de forskellige **landsdele** og de forskellige **driftsmaader** haves iallefall noget materiale. Paa tabellerne bil. 27 og 28 har jeg sammenstillet det meste af, hvad der kan benyttes. Foruden folketællingens opgaver over de forskellige landsdeles befolkning findes opgivet de personer, som lever af og er beskjæftiget med landbrug og fiskeri. Nytt er det opstillede materiale over fiskere, som driver paa dækkede fartøier. Herover har vi tidligere kun havt meget mangelfulde oplysninger. For aaret 1903 blev der rent skjønsmæssig opstillet en beregning over antal dækkede og aabne fiskerfarkoster med det resultat, at der skulde være

24 000 aabne baade,
2 200 dæksfartøier,

30 motorfartøier og
124 dampskibe ialt i Norge.

I høstmaanederne 1906 henvendte jeg mig til kystens lensmænd og magistrater med anmodning om at faa tilsendt en opgave over, hvormange dækkede fartøier der var i distriktet, og herunder skjelnedes mellem

smaa seilfartøier under 40 fod
store — over 40 „
motorfartøier og dampskibe.

I løbet af høsten og de første maaneder af 1907 indløb der svar herpaa, og ifølge disse var der omkring 1ste januar 1907 følgende antal fartøier:

2 338 smaa dæksfartøier
1 398 store —
647 motorfartøier
176 dampskibe.¹⁾

Sammenligner vi dette store antal med ovenstaaende opgave for 1903, vil man se, hvilken overordentlig vekst der har fundet sted i den norske fiskerflaade. End mere blir dette klart, naar man erindrer, at der for 15 aar siden overhovedet kun var meget faa dæksfartøier, som brugtes til fiskeri. Om det nuværende antal af aabne baade kan intet siges med sikkerhed, men tages alle størrelser med, maa man antage, at antallet fremdeles nærmer sig det for 1903 anførte. Disse opgaver over de dækkede fartøier kan benyttes til en beregning over antallet af fiskere, som driver paa slige fartøier, og en saadan beregning findes paa tabellen bil. 28.

Ved denne beregning er der overalt forudsat, at de store seilfartøier og motorfartøier gjennemsnitlig havde en besætning af 7 mand, at dampskibene havde 13, hvilket er det laveste antal mand, som anvendes, og at de smaa dæksbaade i Finmarken og paa Skagerakkysten gjennemsnitlig havde 4, ellers overalt 5 mand. Denne beregning er meget lav. Som det sees, faar vi ved den ialt 27 279 mand, eller en meget betydelig del af statistikens 50 000 fiskere.

Paa grundlag af dette materiale kan vi nu gaa over til en betragtning af de forskjellige landsdeles fiskerbefolkning. Til den første oversigt tjener følgende tabel

¹⁾ Heri er ikke medregnet dampskibe, som driver fiskeri fra England. Jeg gjør udtrykkelig opmærksom paa, at jeg ingen forandring har villet foretage i disse officielle opgaver, skjønt det er mig bekjendt, at opgaverne for enkelte distrikter ikke er helt rigtige. Feilene er dog smaa, og de har ingen betydning for de slutninger, som jeg har trukket af dem.

Landsdele	Landbrug, skogbrug og jagt				Fiskeri					
	Erhvervende og forsørgede iflg. folket. 1900		Erhvervende, 15 aar og derover iflg. folket. 1900		Erhvervende og forsørgede iflg. folket. 1900		Erhvervende, 15 aar og derover iflg. folket. 1900		Fiskere paa dæksfartøier. Januar 1907	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Skagerakkysten	257 134	30.08	99 027	32.05	11 146	8.08	3 567	7.03	4 659	17.08
Vestlandet	183 165	21.42	64 362	20.82	15 817	11.46	5 959	11.75	5 335	19.58
deraf										
Stavanger amt	49 216	5.75	17 651	5.71	5 823	4.22	2 123	4.19	2 267	8.32
Søndre Bergenhus	75 336	8.81	25 449	8.24	6 212	4.50	2 354	4.64	2 480	9.11
Nordre Bergenhus	58 613	6.86	21 262	6.87	3 782	2.74	1 432	2.92	588	2.15
Romsdals amt	67 869	7.94	22 861	7.40	13 611	9.86	5 577	10.99	6 101	22.40
Trondhjemsamterne	99 081	11.58	39 921	11.94	15 167	10.98	5 664	11.15	1 154	4.23
Nordlands amt	64 646	7.56	19 491	6.31	40 924	29.64	14 756	29.08	3 541	12.99
Tromsø amt	30 087	3.52	9 573	3.10	23 480	17.00	8 507	16.76	4 947	18.16
Finmarkens amt	5 569	0.65	2 270	0.74	17 871	12.95	6 686	13.18	1 516	5.56

Ifølge folketællingen 1900 var der paa Østlandet med **Skagerak-kysten** 3 567 eller kun 7.03 % af hele landets fiskere, derimod fandtes der 32.05 % af dem, som ernærede sig af landbrug, skogbrug og jagt. Til sammenligning hermed falder det sterkt i øinene, at antallet af de fiskere, som drev fiske paa dækkede fartøier omkring 1ste januar 1907, var ikke mindre end 4 659 eller 17.08 % af landets gruppe af slige fiskere. Ved siden af driver en stor mængde fiskere i aabne baade, saa det samlede antal maa i høj grad overgaa det, som sidste folketælling opfører. — — —

I hvilken grad dette skyldes en forøgelse af fiskernes antal eller folketællingens unøjagtighed, er jo vanskeligt at afgjøre. Men naar der for mange steder, som f. eks. Hvaler, opføres næsten ligesaa mange dækkede fartøier som folketællingens fiskere, saa maa det være sikkert, at en stor forøgelse af antallet af fiskere har fundet sted. Det almindelige kjendskab til forholdene i de senere aar bekræfter ogsaa dette. Den bedste forestilling om fiskernes antal giver derfor vistnok opgaverne over dæksbaadsfiskerne. Ifølge disse opgaver er der nu næsten ligesaa mange dæksbaadsfiskere paa Skagerakkysten som paa Vestlandet (17.08 % mod Vestlandets 19.58 %), og langt flere end i Nordlands amt, et forhold, som vistnok vil overraske selv den, som kjender kysten godt.

Af tabellen bil. 27 kan man nærmere iagttage, hvilke dele af Skagerak-kysten, som har de fleste dæksfartøier. Det vil sees, at de allerfleste af disse er smaa dæksbaade; disse driver silde- og makrelfiske i Skagerak, mest langs den norske kyst. De store dæksfartøier driver omtrent alle makrelfiske paa Nordsjøbanken. Sætter vi fartøiernes antal som maalestok paa udviklingen, saa viser det sig, at følgende herreder driver det største fiskeri. I Smaalenenes amt: Hvaler (149 fartøier) og Onsø (67). I Jarlsberg: Nøtterø (20), Brunlanes (32), Bratsberg: Skaatø (39), Nedenes: Tromø (37), Høivaag (28), Lister: Randø Sund (49), Oddernæs (89), Søgne (34), Spangereid (34), Vanse (48) og Hitterø (27).

Det er særlig Kristianiafjordens munding og kysten udenfor Kristianssand, som viser den rigeste udvikling. Her findes der en flaaede, bemanded med dygtige fiskere, som har udviklet en fiskeribedrift, som i den største del af aaret er i fuld beskæftigelse, væsentlig med fangst af sild og makrel.

De tre **Vestlandsamter** havde i 1900 ifølge folketællingen 11.75 % af landets samtlige fiskere, derimod beskæftigede landbruget kun 20.82 % mod Østlandets 32.05 %. Paa Vestlandet drives der fiskeri fra de yderste skjær til langt ind i fjordene. Hvilke mængder af folk og farkoster der findes, viser sig særlig ved vaarsildfisket, da der, som i 1901, fandtes 29 000 mand. De fleste af disse drev fiske med aabne baade og

fra logisfartøier, og selv om mange er langveisfra, har vi her Vestlandets fleste fiskere. Ifølge oversigtstabellen er der paa Vestlandet noget flere fiskere paa dækkede farkoster end paa Skagerakkysten, derimod færre end i Romsdals amt alene. Af tabellen bil. 27 kan man se, at medens i Skagerak de smaa fartøier var langt overveiende, er der paa Vestlandet endog et større antal store dæksfartøier end smaa. Disse store fartøier driver dels Nordsjøen, dels Island. I Nordsjøen fisker de sild og makrel, paa Island deltager de i torske- og sildefisket. De smaa fartøier driver udenfor skjærgaarden paa denne side af den norske rende.

I Stavanger amt er det Sogndal (36), Egersund (37), Strand (35), Skudesnæs (40) og Skaare (41), som har de fleste fartøier; særlig har Skudesnæs mange store og kun store fartøier. Ifølge folketællingen viser Aakre det høieste antal fiskere.

I Søndre Bergenhus amt er der mange, flest store fartøier i Sveen (36), Finnaas (62), Fuse (44), Austvold og Sund (96, hvoraf 76 store), Fjeld (27), Herlø (32) og Manger (22). Nordre Bergenhus har i det hele faa fartøier. Kun et herred, Selje (33), har over 20 fartøier.

For **Romsdals** amt opfører folketællingen i 1900 5 577 fiskere, som anslaaes til 10.99 % af landets samtlige fiskere. Derimod skal amtets 22 861 landbrugere kun have udgjort 7.4 % af alle dem, som dengang drev landbrug her i landet. Som ovenfor nævnt er folketællingen for 1876 den eneste, som skiller mellem forskellige slags fiskere. Den opfører for Romsdals amt

1 410	fiskere	med	eneerhverv
992	—	„	hovederhverv
4 075	—	„	bierhverv

Ialt 6 477 fiskere,

hvoraf grupperne ene- og hovederhverv med 2 402 fiskere. Efter dette maa der have fundet en stigning sted fra 2 400 i 1876 til ca. 5 600 saadanne fiskere i 1900. End sterkere indtryk af stigningen faar man ved betragningen af antallet af dækkede farkoster, hvis bemanding 1ste januar 1907 skulde være over 5 300 mand. Alle disse fiskere driver sikkert fiskeri aaret rundt, de deltager i alle de forskellige slags havfiskebedrifter, som Romsdals amt har udviklet fra Nordsjøen i syd til Island og Nordland i nord. Da vi saaledes her har et sikkert grundlag til bedømmelsen af det antal, som allermindst maa henregnes til gruppen ene- og hovedfiskere, skjönt denne ogsaa omfatter mange fiskere, som driver aabne baade, saa kan vi her faa et mere bestemt grundlag for vor fremstilling om antallet af de norske fiskere. Der er nemlig al grund til at tro, at gruppen fiskere med bierhverv i folketællingen 1876 ikke

er gaaet tilbage, men at den høist er bleven staaende paa det samme antal. Der er antagelig fremdeles omtrent det samme antal fiskere, som driver fiske nogle maaneder af aaret, og som forøvrigt er jordbrugere. Af saadanne fiskere var der altsaa i 1876 4 075, som man ser et betydeligt tal i forhold til de egentlige fiskere. Vi faar her det bestemte indtryk, som end mere bekræftes for Nordlands amts vedkommende, at det ovenfor nævnte forsøg paa at beregne antallet af norske fiskere til 90 000 iallefald ikke kan være for høit.

Romsdals amt opviser det høieste antal af fiskere paa dækkede farkoster, og disse er af forskjelligste slags, nemlig

288	smaa dæksbaade
101	store dæksfartøier
394	motorfartøier og
92	dampskibe.

Af tabel 27 vil man se, at denne flaade væsentlig er knyttet til byerne Aalesund (86 fartøier, hvoraf 53 dampskibe) og Kristianssund (33 fartøier), herrederne Sande og Herø (96), Ulstein (47), Borgund (122), Haram (179, hvoraf 131 motorfartøier), herrederne Frænen, Akerø, Sandø og Bud (tilsammen 184, hvoraf 137 motorfartøier), Edø (28). I disse herreder har vi en stor bedrift med ganske bestemte bedriftsforhold, væsentlig forskjellige fra den øvrige fiskeribedrift.

Trondhjemsamterne har tilsammen baade ved folketællingen i 1876 og i 1900 omtrent ligesaa mange fiskere som Romsdals amt, og fiskeri og jordbrug staar her omtrent ligt (med mellem 11 og 12 %) i forhold til det hele land. Intetsteds paa kysten har udviklingen af dækkede fartøier været saa liden. Af alle landets fiskere paa dækkede fartøier tilhører kun 4.23 % Trondhjemsamterne, og dette tal naar ikke engang op i en fjerdedel af Skagerakkystens tal. Den flaade, som findes, er ogsaa bundet kun til nogle faa herreder, nemlig Frøien (37), Fillan (34) og Vikten (21). Man kan heraf slutte, at vi i disse amter overveiende har fiskere, som driver fra aabne baade, og kanske mest under de store sæsonfiskerier.

Nordlands amt har ifølge alle folketællinger det høieste antal fiskere. I 1900 var der 14 756 eller 29.08 % af alle landets fiskere. Hertil svarede ca. 19 500 eller 6.31 % af alle landets jordbrugere. Ifølge folketællingen i 1876 var der

5 687	fiskere med eneerhverv,
2 297	— „ hovederhverv,
7 199	— „ bierhverv.
<hr/>	
15 183	fiskere ialt.

I 1876 skal der kun have været 7 701 gaardbrugere. Gaardbrugerne skulde altsaa have gaaet frem fra 7 700 til 19 500, fiskerne med ene- og hovederhverv fra ca. 8 000 til over 14 700. Da der i Nordland fremdeles, særlig blandt gaardbrugerstanden, er et overordentlig stort antal fiskere med bierhverv, maa det samlede antal fiskere efter dette være mellem 20 og 30 000. Langt den overveiende del af disse driver aabne baade. Om det store antal aabne baade kan man faa en forestilling, naar det nævnes, at der endnu kan være op til 5 000 mest aabne baade bare i Lofoten, og ombord i disse omkring 20 000 mand. Skjønt de dækkede fartoier har udviklet sig meget ogsaa i Nordland, findes der dog kun 12.99 % af hele landets dæksfartøisfiskere. Et større antal dæksfartøier findes ikke i noget herred søndenfor Lofoten. De herreder, som har over 20 dæksfartøier, er Vaagan (22), Buksnes (28), Flakstad (42), Værø (29), Hadsel (74), Bø (41), Øksnæs (43) og Dverberg (120).

Næst Nordland kan **Tromsø** amt opvise det høieste antal fiskere. Ifølge folketællingen i 1900 var der 8 507 fiskere eller 16.76 % af landets fiskere. Samtidig fandtes 9 573 eller 3.10 % af landets gaardbrugere. Ifølge folketællingen i 1876 var der 4 644 gaardbrugere og

2 669	fiskere med	eneerhverv,
2 011	—	„ hovederhverv,
3 068	—	„ bierhverv,

ialt 7 748 fiskere.

Forudsætter vi fremdeles det samme forhold mellem de forskellige slags fiskere, skulde der nu være en 12—14 000 fiskere ialt i Tromsø amt, hvilket vel ogsaa bliver meget sandsynligt af den grund, at en saa stor del af gaardbrugerne ogsaa driver fiskeri.

I Tromsø amt har der fundet en rig udvikling af dæksfartøier sted. Næst Romsdals amt findes der intet amt med saa mange dæksfartøisfiskere. Deres antal udgjør 18.16 % af hele landets. Næsten i alle amtets herreder kan denne udvikling spores. Det er mest store dæksfartøier, som er anskaffet, og disse driver alle fiskeri iallefald en større del af aaret. De fleste deltager foruden i skreifiske ogsaa i Finmarksfisket, senere paa aaret deltager iallefald en del i sildefiske, seifiske eller andre fiskerier. De herreder, som har over 20 fartøier, er følgende: Kvæfjord (21), Trondenæs (58), Bjarkø (23), Ibbestad (126), Dyrø (54), Berg (51), Hillesø (35), Lenviken (59), Malangen (24), Balsfjorden (20), Tromsøsundet (52), Lyngen (43), Karlsø (47), Skjervø, Nordreisen og Kvænangen (tilsammen 71).

For **Finmarkens** amt opfører folketællingen i 1900 6 686 fiskere eller 13.18 % af landets fiskere. Derimod kun 2 270 eller 0.74 % af

landets jordbrugere. Folketællingen i 1876 opførte 1 813 jordbrugere og

1 273	fiskere med	eneerhverv
1 382	—	„ hovederhverv,
635	—	„ bierhverv,
<hr/>		
ialt 3 290 fiskere.		

Paafaldende er her det ringe antal fiskere med bierhverv og den ringe vekst i jordbrugernes antal. Begge disse grupper jordbrugere og fiskere er vel utvilsomt overveiende afhængige af fiskeri, og vil man tage med alle dem, som driver fiskeri, kan man vistnok omtrent i sin helhed regne med dem begge.

Lige til de seneste tider var der overveiende baadfiskere i Finmarken, men i de senere aar har der udviklet sig adskillig dæksbaadsfiskeri, saaledes at der dog nu findes 5.56 % af landets samlede dæksfartøisfiskere og flere end i begge Trondhjemsamter. Foruden Vardø by, hvor der er 102 dæksbaade, har følgende herreder flere end 20 baade: Maasø (22), Kjelvik (67), Lebesby (22) og Tanen (31).

En egen gruppe danner de med ishavsfangst og hvalfangst beskjæftigede personer. Der deltager i disse bedrifter folk fra den sydligste til den nordligste del af landet. Som „fareklasse“ maa de vel i mange henseender antages at staa i en særstilling blandt alle fangst- og fiskeribedriftens mænd. De bør imidlertid, saalænge vi intet mere bestemt ved om forholdene, ikke komme i nogen særstilling, saa meget mere som mange ogsaa ved siden af deltager i fiskerierne. Se herom J. O. Dahls betænkning, bilag 25.

I det foregaaende har jeg søgt at beskrive de forskjellige landsdeles deltagelse i de forskjellige slags fiskerier. Man vil heraf se, at der i hvert enkelt distrikt helt fra Skagerak til Finmarken findes saa forskjelligartede bedrifter, at der i mange henseender maa siges at være større forskjel mellem de forskjellige slags bedrifter i samme distrikt, end mellem samtlige bedrifter i to forskjellige distrikter.

Langs hele kysten foregaar der et stort fiske med aabne baader, dels af folk, som driver dette hele aaret, dels af gaardbrugere. Saa findes der langs hele kysten udviklet en kystbedrift med smaa dæksbaade, som driver udenfor faldene og paa de nærmeste banker udenfor skjær-gaarden, og endelig har vi de store fartøier, som søger videre helt over til Island og Ishavet, og som for det meste driver fiskeri eller fangst aaret rundt.

Af det foregaaende fremgaar det ogsaa, at fiskeri langs hele kysten er en beskjaeftigelse for mange andre folk end de egentlige fiskere, mest indenfor gaardbrugerstanden, og at vi derfor maa regne med et væsentlig høiere tal end folketællingens, om vi vil regne med alle dem, for hvem fiskeri spiller en stor rolle, og som hvert eneste aar vover baade liv og eiendom under udøvelse af fiskeri. Vi har ovenfor seet, at hr. J. O. Dahl paa grundlag af fiskeristatistikens opgaver over deltagelsen i de store fiskerier har beregnet det samlede antal til 90 000 personer, som driver fiskeri.

Jeg har ogsaa paa anden maade forsøgt rent skjønsmæssig at danne mig en mening om antallet af alle fiskere. Saaledes har jeg f. eks. benyttet opgaverne over de omkomne fiskere som en slags repræsentativ statistik over de forskjellige slags fiskere. Ved nu i forbindelse hermed at betragte folketællingens tal som opgaver over fiskere med fiskeri som ene- og hovederhverv kan man ogsaa regne ud, hvormange fiskere med bierhverv, som vilde svare hertil. Imidlertid har jeg her kun nærmere villet redegjøre for den beregning, som hr. Dahl har anstillet, men da jeg paa en anden maade har faaet et tal, som meget nærmer sig hr. Dahls, nemlig tallet **86 500**, og dette er noget lavere og saaledes mere paa den sikre side ved en præmieberegning, vil jeg i det følgende tage dette tal til udgangspunkt. Og paa grundlag heraf vil jeg da undersøge

III. Forholdet mellem de omkomne fiskere og den befolkning, som lever af fiskeri.

Vi vil i første række betragte spørgsmaalet om **dødssandsynligheden** hos fiskerne. Som tidligere nævnt har vi ingen oplysninger om samtlige dødsfald inden fiskerstanden, heller ikke om alle de dødsfald, som forarsages af bedriftsulykker. Vi kjender kun antallet af dem, som omkommer ved drukning. Det gjennemsnitlige antal af alle dem, som druknede i aarene 1895—1904, fandt vi at være 208. Gaar vi ud fra, at dette tal overhovedet kan betragtes som et gjennemsnitstal, og sætter vi, som ovenfor nærmere begrundet, fiskernes antal til 86 500, saa skulde sandsynligheden for drukning blandt fiskerne (p) være

$$p = \frac{208}{86\,500} = 0.002405.$$

Denne sandsynlighed gjælder altsaa for gjennemsnittet af alle fiskere. Af stor interesse vilde det være at undersøge sandsynligheden for de forskjellige slags bedrifter inden fiskeribedriften, for de forskjellige aldre og for de gifte og ugifte. For de forskjellige slags fiskeri-

bedrifter har vi, som før sagt, ingen nøiagtig statistik. Det er saaledes en umulighed med sikre tal at besvare endog saadanne hovedspørgsmaal som de, om dødssandsynligheden er større blandt de fiskere, som driver fiske i aabne baade, men kun en mindre del af aaret, end hos de dæksfartøisfiskere, som driver sjøen det hele aar. Ligesaa lidt kan man fyldestgjørende besvare det spørgsmaal, hvilken indflydelse de forskjellige slags **farvand** har paa dødssandsynlighedens størrelse. Vi kan vistnok opstille følgende tabel over procentantal af samtlige antal fiskere (iflg. folketællingen 1900) over dæksfartøisfiskerne og over de omkomne fiskere, men som det let vil forstaaes, er det vanskeligt heraf at trække bestemte slutninger. Dels omfatter jo folketællingen kun et udvalg af alle fiskere, og dels ved vi intet om, hvad slags fiskere de omkomne var, om de drev fiske i aabne baader eller paa dækkede fartøier.

	% af landets fiskere iflg. folketællingen 1900	% af fiskere paa dæks- fartøier under 1ste jan. 1907	% af de i 1895—1904 drukne- de fiskere
Skagerakkysten	7.03	17.08	4.62
Vestlandet.....	11.75	19.58	10.67
Romsdals amt.....	10.99	22.40	14.47
Trondhjemsamterne	11.15	4.23	7.48
Nordlands amt	29.08	12.99	30.30
Tromsø amt	16.76	18.16	16.67
Finmarken.....	13.18	5.56	15.79

Selv om man kunde betragte denne tabels tal som helt repræsentative, vilde det være vanskeligt af disse tal at trække sikre slutninger. Man maa iallefald søge støtte i det kjendskab, man forøvrigt har til forholdene paa kysten. Naar Skagerakkysten udviser et væsentligt mindre antal procent druknede end levende fiskere, saa kunde man fristes til helt at forklare dette udifra denne landsdels store antal dæksfartøier, men herimod strider det, at ogsaa Trondhjemsamterne, som af alle landsdele staaar længst tilbage i udviklingen af dæksfartøier, har et væsentligt mindre antal procent omkomne end levende fiskere. Omvendt kunde man være tilbøielig til at tro, at Finmarkens ringe antal dæksfartøier kunde forklare dets høje procenttal af omkomne, men hermed strider det, at selv Romsdals amt, hvor udviklingen af dæksfartøier er høiest, udviser et betydelig høiere procenttal for omkomne end for levende fiskere. En svaghed ved ovenstaaende tabel er det selvfølgelig, at folketællingen er for aaret 1900 og optællingen af dæksfartøier for 1907, men alligevel maa

jeg antage, at denne tidsforskjel langtfra kan forklare forholdene. Det viser sig saaledes for tiden ikke muligt at udtale noget bestemt end sige da at udtrykke nogen bestemt mening i tal (fareklasser) om de forskellige slags fiskeribedrifters eller om de forskellige landsdeles risikoer. Dette kommer vel for en stor del deraf, at fiske i aabne baade ofte kun drives en kort tid af aaret (som i Trondhjemsamterne), medens fiskeri i dæksfarkoster (som i Romsdals amt) drives hele aaret. I hvilken grad disse ting udjevner hinanden, kan for tiden ikke siges. Den eneste slutning, jeg for min del tror at kunne trække, om jeg baade skal støtte mig paa ovenstaaende tabel og paa mit kjendskab til forholdene, er den, at som de forskellige geografiske og bedriftsforhold nu er, har det vist sig, at dødsfaldssandsynligheden har været:

Som landets gennemsnit i Nordlands og Tromsø amter.

Under landets gennemsnit paa Skagerakkysten, i Trondhjemsamterne og paa Vestlandet.

Over gennemsnit i Romsdals og Finmarkens amter.

Men under alle omstændigheder viser selv denne slutning, at alene fremtidig statistik kan endelig udrede de mange faktorer, som bestemmer størrelsen af dødsfaldssandsynligheden i de forskellige landsdele. Vi kan derfor fortiden ikke finde noget paalideligt holdepunkt inden statistiken for kravet paa flere forskellige forsikringer for de enkelte landsdele. Al-lermindst kan det ansees at være fordelagtigt for Finmarken at have en egen forsikring, ligesaa lidt at udelukke Skagerakkysten. I øieblikket synes det mig at maatte være fordelagtigt for alle at dele de vekslende risikoer.

Overfor spørgsmaalet om **alderens** indflydelse er vi derimod væsentlig bedre stillet, saafremt vi bygger paa folketællingens opgaver og betragter disse som repræsentative for den hele fiskerstand. Paa den følgende tabel er paa denne maade opstillet tabel bil. 26's opgaver over de forskellige aarsgrupper omkomne og levende fiskere samt den derved beregnede dødssandsynlighed for aarsgruppen. Det er klart, at disse tal for dødssandsynligheden kun er relative og ikke absolute tal, dels fordi antallet af de druknede fiskere i en 10-aarsperiode er stillet i relation til de i et enkelt aar levende fiskere, og dels fordi hverken opgaverne over de omkomne eller de levende fiskere omfatter alle disse. De absolute tal vilde kunne findes ved multiplikation med en konstant, men da de relative tal i lige grad kan benyttes for de slutninger, som kan trækkes af tabellen, opføres kun disse.

Aarsgruppe	Druknedede fiskere i aarene 1895—1904	Levende ifl. folket. 1900	Dødssandsynlighed i 10 aar
15—20	273	8 488	0.03215
20—25	379	7 753	0.04890
25—30	306	6 500	0.04710
30—35	186	5 135	0.03622
35—40	159	4 420	0.03600
40—45	124	3 655	0.03395
45—50	119	3 515	0.03390
50—55	93	2 930	0.03172
55—65	96	4 029	0.02380
65—75	50	2 388	0.02090
75—85	8	641	0.01249
Over 85	1	32	0.03120
	1 794	49 486	0.03625

Efter denne tabel er dødssandsynligheden størst i 20aarene, i 30aarene er den meget nær gennemsnittet, saa aftager den efterhaanden med den voksende alder.¹⁾ I gruppen 75—85 aar er den kun $\frac{1}{3}$ af gennemsnittet. Det stemmer hermed, at de druknede fiskeres gennemsnitsalder kun er 33.2, medens de levende fiskeres er 35.8. Dette forhold maa forklares derved, at fiskerne i sine yngre aar har mere udsat arbeide; dels søger de vel i de yngre aar mere udsatte bedrifter, og dels falder der vel mere udsat arbeide paa de yngre. Forholdet er af stor betydning, hvad enten man vil bygge en fiskerforsikring paa enkerenter eller paa engangsudbetalinger.

Sammenligner man nu fiskernes alder med fabrikarbeidernes, viser det sig (tabel bil. 26), at fabrikarbeiderne gennemsnitlig er yngre (34 aar mod fiskernes 35.8 aar). Særlig viser de yngste fem-aarsgrupper (15—20 og 20—25) betydelig flere fabrikarbeidere end fiskere. Om fabrikarbeidernes dødsfaldssandsynlighed anfører Schjøll,²⁾ at den ifølge

¹⁾ Den slutning, som jeg her har trukket af tabellen, antages at gjælde saa store og indgribende forhold, at de vilde gjælde, selv om det havde været mig muligt ogsaa at belyse, hvilken rolle emigrationen muligvis har spillet.

²⁾ Oscar Schjøll: Betænkning. Bilag til arbeiderkommissionens indstilling. Kristiania 1899.

norsk statistik var 0.000571,
 svensk — „ 0.000594 og
 tysk — „ 0.001051. Sammenligner vi her-
 med de norske fiskeres 0.002405, som vi ovenfor har
 fundet den, og 0.002087, som den danske ulyk-
 kesforsikring for fiskere viser, saa ser vi, at fiskernes dødsfaldssand-
 synlighed er fra 2—4 gange saa stor som fabrikarbeidernes.
 Hvorvidt dette ogsaa bekræftes af den senere statistik, er mig ubekjendt.
 Rigsforsikringsanstaltens beretninger opviser kun ca. 50 dødsfald aarlig
 mod fiskernes 208, men jeg kjender ikke antallet af indskydere i rigs-
 forsikringsanstalten.

Betragter vi dernæst de levende og de druknede fiskeres og fabrikk-
 arbeidernes egteskabelige stilling (tabel bil. 26), finder vi følgende
 tal for de forskjellige gruppers gjennemsnitlige alder:

	Gifte	Ugifte
Fabrikarbeidere	41.9	22.9
Levende fiskere	45.3	25.0
Drukne fiskere	42.8	24.6

For det procentvise forhold mellem gifte og ugifte fin-
 der vi:

	Gifte	Ugifte
Fabrikarbeidere	58.3	41.7
Levende fiskere	53.4	46.6
Drukne fiskere	47.0	53.0

Af disse tal kan vi slutte, at fabrikarbeiderne gifter sig
 tidligere end fiskerne, og at en væsentlig større del af fabrikk-
 arbeiderne er gift end af fiskerne. En nærmere betragtning af
 tabellen bil. 26 viser dette tydelig. Medens f. eks. 24.2 % af femaars-
 gruppen 20—25 af fabrikarbeiderne var gift, var kun 12.1 af samme
 gruppe fiskere gift.

End større forskjel er der mellem fabrikarbeiderne og de druknede
 fiskere. Medens 58.3 % af alle fabrikarbeidere var gift, var kun 47 %
 af fiskerne gift, og denne forskjel skriver sig væsentlig fra de yngste
 aarsgrupper.

Paa grundlag af, hvad jeg her har udviklet, vil man se, at sand-
 synligheden for at være gift for de druknede fiskeres vedkommende
 er mindre end for samtlige levende fiskere, og disse sidste har igjen en
 mindre sandsynlighed end fabrikarbeiderne. Beregner vi derfor paa
 grundlag af de i tabellen bil. 26 opstillede opgaver over de levende fiskeres
 egteskabelige stilling sandsynligheden for at være gift for fiskernes ved-

kommende, saa synes vi iallefald at maatte være paa den sikre side. Vi finder i tabellen bil. 26 følgende tal:

49 486 fiskere
26 437 gifte fiskere
23 049 ugifte —

Den gennemsnitlige sandsynlighed for at være gift er da 0.534. Til sammenligning kan anføres, at Schjøll for sine beregninger for fabrikarbejderne paa grundlag af tysk statistik benyttede en sandsynlighed af 0.883.

De to forhold, at fiskernes dødssandsynlighed er størst i de yngre aarsgrupper og at sandsynligheden for at være gift er betydelig mindre end for fabrikarbejderne, er selvfølgelig af største betydning for forsikringen. Saafremt forsikringen bygger paa enkerenter, vil klarlig disse forhold virke i forskellige og modsatte retninger. Paa den ene side vil den mindre sandsynlighed for at være gift være gunstig for forsikringens økonomi, derimod vil sandsynligheden for renter til enker i yngre aar virke i modsat retning. Saafremt dødsfaldserstatningen bestaar i engangsudbetalinger, bortfalder derimod det sidste forhold.

Om de druknede fiskeres **forsørgelsespligt** indeholder det statistiske materiale ingen oplysninger. Ovenfor er derimod nævnt, at der i folketællingen for 1900 er opført ca. 24 100 hustruer med 62 100 forsørgede familielemmer, altsaa ca. 2.58 forsørgt familiemedlem for hver hustru. Schjøll gaar ud fra 2.6087 børn under 14 aar for hver fader. Tager man i betragtning den grad af nøiagtighed, som al den her omtalte statistik frembyder, synes der ikke at være grund til andet end at gaa ud fra, at fiskernes forsørgelsespligt er som af Schjøll forudsat.

Andet afsnit.

Forskjellige alternativer for en fiskerforsikrings ydelser og udgifter.

For alle overveielser over en ulykkesforsikring for norske fiskere har det stor værdi nærmere at betragte de erfaringer, som andetsteds, særlig i Danmark, Tyskland og England, er høstet ved de der bestaaende forsikringer. Paa grundlag af disse erfaringer kan man ogsaa udarbeide overslag over, hvad de forskjellige slags ydelser vil koste for hver enkelt fisker (i præmie) og for samtlige fiskere tilsammen, og det vil derved ogsaa blive muligt at sammenligne en fiskerforsikrings forskjellige ydelser og udgifter med den norske ulykkesforsikring for fabrikarbeidere. Vi vil i første række betragte den **danske ulykkesforsikring** for fiskere.

Denne er en af staten kontrolleret og understøttet frivillig forsikring for fiskere mod ulykker, som finder sted

1. ved fiskeribedriften eller ved de forhold, under hvilke denne foregaar; eller
2. ved fiskernes frivillige forsøg paa redning af menneskeliv paa sjøen; eller
3. ved seilads i fiskerfartøier udenfor selve fiskergjærningen.

Forsikringen yder erstatning baade ved dødsfald og ved invaliditet.

Ved dødsfald er fiskernes „efterladte forsikrede mod det lidte tab af forsørger“. Erstatningssummen er for alle tilfælde fastsat til kroner 2500 engang for alle. Efterlader fiskeren sig enke, tilkommer forsikringsbeløbet hende, dersom ægteskabet er indgaaet før ulykkestilfældet og samlivet ikke var ophørt. Efterlader fiskeren sig ikke enke, tilfalder erstatningen hans børn, hvis forsørgelse paahvilede ham, eller som han faktisk forsørgede, da ulykken skete. Efterlades heller ikke saadan,

bestemmer administrationen, om erstatningen skal tilfalde andre, hvem fiskeren forsørgede, da ulykken skete. Erstatning er saaledes udbetalt til forældre, dens størrelse er i alle tilfælder kr. 2 500.

Medfører ulykken en nedsættelse af fiskerens arbejdsevne, hvis endelige følger endnu ikke kan bestemmes, tilkommer det den tilskadekomne at faa dagpenge af 1.50 kr. pr. dag fra udløbet af den 13de uge efter ulykkestilfældet at regne, dog aldrig længer end til aarsdagen efter ulykkestilfældets indtræden. Er tilfældet kun forbigaaende, ophører da udbetalingen af dagpengene.

Har ulykkestilfældet medført en arbejdsudygtighed, som erklæres for at være af blivende beskaffenhed, invaliditet, tilkommer der den tilskadekomne en pengesum en gang for alle. Er arbejdsudygtigheden fuldstændig, skal pengesummen udgjøre det 6-dobbelte af aarsindtægten, som i alle tilfælder ansættes til kroner 600, altsaa kr. 3 600. Er arbejdsevnen kun forringet, skal pengesummen udgjøre en i forhold til forringelsens betydning beregnet del af den sum, der vilde have tilkommet fiskeren ved fuldstændigt tab af erhvervsevnen.

Over denne forsikrings virksomhed er der udgivet 5-aarsberetninger for tiden 1901—1905. De vigtigste opgaver i disse beretninger kan sammenstilles i følgende tabel:

Aar	Antal medlemmer	Udbetalte erstatninger	Dødsfald			Erstatningsbeløb for invaliditet				Dagpenge
			anmeldte	erstattede	erstatningsbeløb	tilfælde af 50 % og over	tilfælde af 20 % og over	al invaliditet		
1901	5 029	36 287	12	9	22 500	7 200	8 820	10 980	2 807.74	
1902	5 106	28 658	6	6	15 000	3 600	9 000	10 692	2 966.76	
1903	5 043	46 951	12	10	25 000	4 500	6 300	14 586	7 364.25	
1904	5 124	41 666	10	8	20 000	1 800	6 480	14 827	6 838.50	
1905	ca. 5 098	54 208	13	12	30 000	2 340	10 260	16 488	7 720.50	
01—05	25 400	207 770	53	45	112 500	19 440	40 860	67 573	27 697.75	

Til forklaring af denne tabel oplyses, at der med invaliditet 20 eller 50 % og over er ment udgifterne til alle de tilfælder, i hvilke forringelsen af arbejdsevnen var anslaaet til 20 eller 50 % eller mere af den fulde arbejdsevne. Beregner man, hvad udgifterne til de forskellige slags erstatninger vil blive paa hver forsikret (i præmie), faar man følgende tal. Forsikrede ialt 25 400.

Dødsfaldserstatning udbetalt	112 500,	præmie 4.43
Invaliditet —	67 573,	— 2.66
Dagpenge —	27 698,	— 1.09
		<u>Præmie ialt 8.18</u>

Vilde man ikke medtage alle invaliditetstilfælde, men kun yde erstatning, om formindskelsen af arbejdsevnen var 50 % og over, faar man følgende udgifter:

Præmie for dødsfald	4.43
Invaliditet	0.76
Dagpenge	1.09
	<u>6.28</u>

Da der kun afkræves medlemmerne af forsikringen en aarlig præmie af 5 kr., betaler den danske stat foruden administrationsudgifterne for hvert medlem et aarlig tilskud, som i gjennemsnit af de 5 aar var 3.18 kr.

Dødssandsynligheden (p_d) er ifølge den danske statistik

$$p_d = \frac{53}{25\,400} = 0.0020866.$$

Denne er imidlertid ikke lig erstatningssandsynligheden for død; thi kun 45 af de 53 omkomne danske fiskere havde erstatningsberettigede (forsørgede). Sandsynligheden for erstatning af dødsfald kan derfor sættes til

$$\frac{45}{53} = 0.85 \text{ af dødsfaldssandsynligheden}$$

$$\text{eller } \frac{53}{25\,400} \cdot 0.85 = 0.00177.$$

Da de ovenfor nævnte danske præmier ikke er beregnede efter dødssandsynligheden, men efter forholdet mellem de udbetalte erstatninger og antallet af medlemmer, forandres de ikke ved dette forhold. Men dette har betydning for overvejelser over forholdet mellem den danske og den norske dødssandsynlighed. Vi har i Norge ingen paalidelig statistik over samtlige dødsfald foraarsagede ved bedriftsulykker blandt fiskerne. Vi ved kun, hvor mange der er omkommet ved drukning. Ifølge den danske statistik omkom af de 45 erstatningsberettigede de 42 ved drukning. Kun 3, eller 7 %, omkom ved andre ulykker, nemlig blodforgiftning, stød og kulofsorgiftning. Til gjengjæld for at den norske dødssandsynlighed saaledes skulde antages at maatte forøges iallefald med 7 %, maa det imidlertid i væsentlig grad tages i betragtning, at den danske ulykkesforsikring er en frivillig forsikring. Skjønt den ogsaa

yder erstatning for invaliditet, maa det antages, at den væsentlig søges af fiskere, som ønsker at sikre sine forsørgede efterladte en erstatning. Da man i Norge almindelig har forudsat, at en forsikring for norske fiskere skal være tvungen, saa maa man have grund til at antage, at forsikringens medlemmer i ringere grad vil have erstatningsberettigede efterladte. Vi har ved gennemgaaelsen af den norske statistik seet, at 53 % af alle de omkomne fiskere var ugifte, og at disse gennemsnitlig var mænd i begyndelsen af 20-aarene. Det synes derfor rimeligt, at den mindre erstatningssandsynlighed fuldt ud opveier den forøgelse af døds-sandsynligheden, som maa forudsættes, naar man som jeg foreslaar, at dødsfald foraarsagede ved al slags ulykker skal medtages. Vi besidder ingen sikre oplysninger, som berettiger til den slutning, at der er nogen væsentlig forskjel mellem Danmark og Norge med hensyn til bedriftens hazard; den danske forsikring medtager blandt andet ogsaa de færøiske fiskere, og der forekommer blandt de omkomne danske fiskere ogsaa mange baadfiskere. Sammenligner vi derfor paa grundlag af statistiken den danske og den norske dødssandsynlighed med hinanden, saa skulde dette give det resultat, at den norske dødssandsynlighed (p_n), der som ovenfor nævnt antages at være 0.002405, maa svare til 1.15 p_d . Skjønt jeg ovenfor har udviklet, hvor mange forhold som griber ind til bestemmelsen af de to landes dødssandsynlighed, saa har man efter min mening intet andet valg end at bygge paa den her opstillede sammenligning, hvis man i det hele vil vove at oprette en fiskerforsikring. Den danske erfaring er ikke stor, men dog et resultat af et virkeligt forsøg, i Norge har vi endnu kun de foranomtalte skjønsmæssige forestillinger. Nye erfaringer kan kun vindes ved at gjøre det forsøg at gaa ud ifra det, som nu foreligger, og prøve en forsikring — forsøgsvis paa det foreliggende grundlag. Gjør vi dette, saa kan vi neppe komme forholdet nærmere, end at de danske præmier for dødsfaldsforsikring maa multipliceres med 1.15 eller forhøies med 15 % for at passe for norske forhold. I allefald formaar jeg ikke at se, at vor nuværende kundskab kan foranledige noget andet.

Erstatning for invaliditet af alle grader blev ifølge de danske beretninger ydet i 94 tilfælde. Sandsynligheden for erstatningsberettigede invaliditetstilfælde er derfor

$$\frac{94}{25\ 400} = 0.0037.$$

Sygepenge blev udbetalt til 161 personer. Sandsynlighed for udbetaling af sygepenge sættes derfor til

$$\frac{161}{25\ 400} = 0.00634.$$

Nogen sammenligning mellem norsk og dansk sandsynlighed for invaliditets- og sygepengeerstatninger kan ikke anstilles, da vi ikke har noget materiale til belysning af forholdet blandt de norske fiskere. Invaliditetssandsynlighed er vel idetheletaget en meget vanskelig størrelse at bestemme; thi i praksis vil vel iallefald antallet af de erstatningsberettigede tilfælder ikke bare afhænge af patientens tilstand, men ogsaa af de forskellige autoriteters stregthed. Der kan vistnok ogsaa med rette fremhæves, at den danske statistik er meget liden, den er imidlertid den eneste, som findes, for en med den norske besleget fiskeribedrift. Vil man derfor i en norsk ulykkesforsikring medtage invaliditet, er der vistnok neppe andet at gjøre end at bygge paa de danske erfaringer. I følgende afsnit vil jeg nærmere komme tilbage til, hvilken risiko der vil være forbundet hermed. Ved beregningen af de følgende præmiesatser er den norske dødsandsynlighed benyttet for erstatninger ved dødsfald, derimod er udgifterne til invaliditet og sygepenge beregnede efter de danske erfaringer.

Som nævnt i indledningen har der tidligere været indhentet udtalelser fra forskellige autoriteter ogsaa om erstatningsbeløbenes størrelse. Der har herunder bl. a. ogsaa været anbefalet at yde en erstatning engang for alle som i Danmark, og beløbets størrelse har i de forskellige udtalelser varieret fra 500 til 5 000 kroner. Ogsaa med hensyn til forsikringens gjenstand har der været meningsforskjel. De fleste har troet, at man bør begrænse sig kun til dødsfald, andre har anseet det for meget ønskeligt ogsaa at medtage invaliditet, og i flere udtalelser har det været fremholdt, at iallefald „de sværere tilfælder af invaliditet“ burde medtages. Det er ikke min hensigt her at tage standpunkt til disse forskellige synspunkter, men som grundlag for en nærmere behandling af spørgsmaalet i følgende afsnit vil jeg her meddele 3 tabeller, som er beregnede efter de danske erfaringer og statistiske opgaver, og som giver oplysninger om, hvad de forskellige alternativer af ydelser vil koste saavel i præmie pr. mand som for alle de 86 500 norske fiskere tilsammen. Som forklaring anser jeg det kun nødvendigt at oplyse, at jeg i tabel 2, pag. 47 har søgt at fremstille, hvad dødsfald og de sværere invaliditetstilfælde vil koste. Tabellen er beregnet saaledes, at der af de danske beretninger er udtaget de tilfælder, i hvilke arbejdssevnenes forringelse var anslaaet til 50 % og over, og i denne tabel anføres kun udgifterne for disse tilfælder. I den følgende tabel side 48 er derimod samtlige invaliditetstilfælder medtagne. I begge tabeller opføres erstatningssummens størrelse for invaliditet efter hvad hel invaliditet (100 %'s invaliditet) vilde faa i erstatning; som i den danske forsikring er det forudsat, at tilfælder med mindre forringelse af arbejdssevnen kun faar en holdsvis erstatning. I begge tabeller opføres endvidere overalt det samme

forhold mellem dødsfalds- og invaliditetserstatningernes størrelse som i den danske forsikring, og det høieste alternativ svarer til de danske ydelser.

I tabel 3 er ogsaa medtaget dagpenge ved sygdom under samme forudsætning som i Danmark, nemlig at der ydes 1.50 pr. dag fra den 13de uge til aarsdagen, efterat ulykken fandt sted.

Tabel 1. Erstatning ydes kun ved dødsfald.

Dødsfald		
Erstatnings- beløb	Præmie pr. mand	Præmie for 86 500 mand
kr.	kr.	kr.
600	1.23	105 500
1 200	2.94	211 000
1 800	3.66	316 500
2 400	4.87	422 000
3 000	6.10	527 500

Tabel 2. Erstatning ved dødsfald og ved invaliditet med 50 % forringelse af arbejdsevnen og over.

Erstatningsbeløb		Præmie pr. mand			Præmie ialt for 86 500 mand
ved død	ved invaliditet	for død alene	for invaliditet	for død og invaliditet	
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
500	720	1.02	0.15	1.17	101 200
1 000	1 440	2.02	0.31	2.33	202 400
1 500	2 160	3.06	0.46	3.52	303 600
2 000	2 880	4.07	0.61	4.68	404 800
2 500	3 600	5.09	0.76	5.85	506 000

Tabel 3. Erstatning for død, invaliditet i forhold til arbejdsevners forringelse og ved dagpenge under sygdom.

Erstatningsbeløb			Præmier pr. mand				Præmie ialt for 86 500 mand
ved død	ved in- validitet	dagpenge ved sygdom	for død alene	for in- validitet	for dag- penge	for død, invalid og dagpenge	
kr.	kr.	Kr. 1.50 pr. dag fra 13de uge til aarsdagen efter ulykke	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
500	720		1.02	0.53	1.09	2.64	228 360
1 000	1 440		2.02	1.06	1.09	4.17	360 705
1 500	2 160		3.06	1.59	1.09	5.74	496 510
2 000	2 880		4.07	2.13	1.09	7.29	630 585
2 500	3 600		5.09	2.66	1.09	8.84	764 660

Af tabellerne kan man se, at en erstatning af alle invaliditets-tilfælder alt efter arbejdsevners forringelse efter den danske ordning koster omtrent halvdelen af, hvad dødsfaldserstatningen koster. Erstatning for de sværere invaliditetstilfælder (50 % og over) koster mindre end $\frac{1}{6}$ af dødsfaldsforsikringen. For dagpenge bør der neppe opstilles forskellige alternativer. Man bør i tilfælde enten bestemme sig for at tage dem med eller ikke. For de lave alternativer vil derfor dagpenge udgjøre ligesaa meget som hele dødsfaldserstatningen, i høieste alternativ kun omkring $\frac{1}{5}$.

Sammenligner man tabellerne med erfaringerne fra ulykkesforsikringen for fabrikarbejdere, saa har denne som bekjendt langt større udgifter til erstatninger for invaliditet. Saaledes har den norske rigsfor-sikringsanstalt for fabrikarbejdernes ulykkesforsikring ifølge sin beretning for 1903 udbetalt og afsat næsten 4 gange saa store beløb til erstatninger for invaliditetstilfælder som for dødsfald.

Og dog har det i Danmark vakt overraskelse, at ulykkesforsikringen for fiskere opviste saavidt mange tilfælder af invaliditet. I beretningen af aaret 1901, altsaa kort efter forsikringens oprettelse, siger bestyrelsen: „Ved behandlingen af loven om fiskernes ulykkesforsikring var det den almindelige opfattelse, at der blandt fiskerne, i modsætning til arbejderbefolkningen, kun vilde fremkomme faa tilfælde af invaliditet, saa at man kunde se bort herfra ved skjønnet over, hvor stort statskassens tilskud til forsikringen vilde blive. Som man vil se, har denne forudsætning vist sig ikke at være rigtig, idet den udbetalte erstatning for invaliditet og dagpenge har (i 1901) udgjort 38 % af det samlede erstatningsbeløb.“ Der redegjøres i de senere beretninger for forskellige

aarsager til de ulykkestilfælde, som volder invaliditeten. Hertil vil jeg i det følgende komme tilbage.

Medens den danske forsikring bygger paa udbetalinger af erstatningsbeløb engang for alle, har de forsikringer, som nu skal omtales, flere ganges udbetalinger med bestemte periodiske tidsrum.

I byen Hull, England, findes der et **understøttelsesfond for fiskeres efterladte**, oprettet i aaret 1895. Dets love frembyder saa stor interesse, at jeg som bilag 30 har indtaget en oversættelse.

Fondet yder kun erstatninger for dødsfald til efterladte efter byen Hulls fiskere. Erstatningen ydes i form af et ugentligt bidrag af 4.⁵⁰ kr. til enke, 1.³⁵ kr. til efterladt barn under 14 aar og 2.⁷⁰ kr. til forsørgede forældre. Understøttelsen ydes paa denne maade regelmæssigt i et tidsrum af 5 aar, men kan efter bestyrelsens beslutning ogsaa ydes i længere tid, dog saaledes, at intet beløb, som ydes efter de 5 aar, overstiger halvdelen af det beløb, som før er betalt. Paa denne maade har ifølge fondets regnskaber en efterladt familie kunnet faa understøttelser af optil 400—500 kroner aarlig.

Fondets indtægter er bragt tilveie delvis ved offentlige og private bidrag, men hovedsagelig ved regelmæssige tilskud fra fiskerne og rederne i byen. Fiskerne betaler uden særskilte policer for hver mand maanedlig hver 45 øre, og denne sum afholdes af rederne i maanedssopgjørene med fiskerne. Rederne betaler efter, hvad der mundtlig blev mig meddelt af fondets sekretær, 1 £ eller 18 kroner aarlig for hvert fartøi til fondet. Dettets status er særdeles god, det har samlet et betydeligt reservefond og har desuden sin væsentlige sikkerhed i den udstrakte myndighed, som ifølge lovene er tillagt bestyrelsen. Af samme grund er selvfølgelig ogsaa administrationen særdeles billig. Den beløber sig aarlig trods den store flaade kun til ca. 10 £ eller 180 kroner. Alt bestyrelses- og sekretærarbeide ydes gratis af redere eller andre interesserede i fiskeribriften.

I **Tyskland** er fiskerstanden optaget i det hele store forsikringssystem, og fiskerne er saaledes medlemmer baade af

- en sygeforsikring,
- en ulykkesforsikring og
- en invalide- og aldersforsikring.

Den tyske fiskeribrift er i overveiende grad en rederibrift. Som ved fabrikindustrien kan der derfor tales om arbejdsgivere og lønnede arbeidere. Kun de sidste er forpligtede til at forsikres, men arbejdsgivere med indtægter under 2 000 mark (i regelen hvad vi i Norge kalder selvredere) kan frivillig deltage i alle forsikringer.

Sygeforsikringen er ordnet for fiskerne som for de øvrige samfundsklasser, idet fiskerne forsikres i de almindelige i regelen kommunale sygekasser. Disse yder fra sygdommens begyndelse fri lægebehandling og medicin m. m., samt fra dagen efter sygdommens begyndelse dagpenge, alt i 26 uger. Dagpengene afhænger af lønnens størrelse.

Sygekassens indtægter erholdes ved bidrag, som for $\frac{2}{3}$'s vedkommende erlægges af arbeideren og for $\frac{1}{3}$ af arbejdsgiveren.

For at give et mere haandgribeligt billede af, hvorledes dette virker for fiskernes vedkommende, skal jeg meddele et eksempel, som velvilligst er mig meddelt af hr. Lübbert, fiskeridirektør for staten Hamburg. I staten Hamburg findes en liden fiskerlandsby Finkenwärder, for hvilken der drives fiskeri med kuttere og smaa dæksfartøier dels med seil og dels med motor. I landsbyen er en kommunal sygekasse, i hvilken blandt andre ogsaa fiskerne er forsikrede. Fiskernes aarsindtægt regnes til ($2.50 \times 300 = 750$ mark eller) 675 kroner. For voksne arbejdere ydes der en dagpenge af kr. 1.12, for gutter kr. 0.45.

I Finkenwärder havde en selvreder, som ombord kun havde en voksen fisker og en gut, at betale følgende:

for sig selv, hvis han ønsker.....	kr. 17.55
„ den voksne fisker $\frac{1}{3}$ af præmien	„ 5.85
„ fiskergutten $\frac{1}{3}$ af hans præmie.....	„ 2.34
	Ialt kr. 25.74

Den voksne fisker havde at betale $\frac{2}{3}$ af sin præmie.....	„ 11.70
Fiskergutten $\frac{2}{3}$ af sin præmie.....	„ 4.68

Fartøiets besætning ialt kr. 42.12

Invaliditets- og alderdomsforsikringen yder de forsikrede livrente ved varig invaliditet og ved invaliditet, som varer over et halvt aar, saalænge den varer, endvidere alderdomslivrente for enhver forsikret, som har fyldt sit 70de aar. Renterne afhænger af indskuddenes størrelse og antal. Indskuddene betales for en halvdel af arbejdsgiveren og for den anden halvdel af den lønede arbeider. Staten yder foruden den store administration et tillæg af 45 kr. aarlig til hver alderdomslivrente, og den betaler indskuddene under værnepligten. For det samme mandskab af fiskere, som vi ovenfor har omtalt under sygeforsikringen, stiller forholdene sig saaledes:

1. Er indskuddene gjort efter en aarsindtægt af mellem 500 og 750 kroner, kan efter 200 bidragsuger med bidrag af 22 øre opnaaes en indvaliderente af ca. 132 kroner aarlig; efter 1200 bidragsuger og fyldte 70 aar en alderdomsrente af 157 kroner aarlig.

2. For indskud efter aarsindtægt mellem 750 og 1035 kroner kan efter 200 uger med ugebidrag af 27 øre opnaaes invaliderente af 144 kroner aarlig, og efter 1200 bidragsuger og fyldte 70 aar 184 kroner.
3. For indskud efter aarsindtægt mellem 1035 og 1800 kroner, ugentlig bidrag 32 øre, kan paa samme maade erholdes indvaliderente 157 kr. og alderdomsrente 211 kroner.

Efter dette skulde den ovennævnte arbejdsgiver have at betale

efter (3) for sig selv,	52 ugebidrag à 32 øre =	kr. 16.64
„ (2) - den voksne fisker	52 — - 13½ øre =	„ 7.02
„ (1) - fiskergutten	52 — - 11 øre =	„ 5.72
	<u>Ialt</u>	<u>kr. 29.38</u>

Den voksne fisker har at betale.....	„	7.02
Fiskergutten.....	„	5.72

Mandskabet ialt kr. 42.12

Ulykkesforsikringen yder de forsikrede fiskere

1. Dødsfaldsforsikring. Til efterladt enke ydes 20% af aarsfortjenesten (beregnet som meddelt ovenfor til 675 kroner). Dette giver 135 kroner i aarlig livrente. Til hvert efterladt barn ydes ogsaa 20 %, dog maa familiens samlede indtægter ikke overstige 60% af aarsfortjenesten eller 405 kroner. Til slegtninge i opstigende linje, som helt eller delvis forsørgedes af den afdøde, ydes en rente af indtil 20 % af aarsfortjenesten.
2. Saafremt ulykkestilfældet foraarsager sygdom eller invaliditet, ydes
 - a. lægebehandling, medicin etc.
 - b. en invaliderente, saalænge som erhvervsudygtigheden varer. Rentens størrelse sættes til 66⅔ % af aarsfortjenesten eller til 450 kroner, i tilfælde af hel erhvervsudygtigeyed ydes en forholdsvis del af denne rente.

Da her kun forudsættes en bestemt aarsfortjeneste, er bidraget ligt for alle inden samme forsikring. Halvdelen af præmien betales af staten og halvdelen af arbejdsgiveren, i Finkenwärder med 6.30 kroner for hver.

Vi kan efter dette opgjøre det ovennævnte mandskabs samtlige forsikringsudgifter til de 3 forsikringer, syge-, invaliditets og ulykkesforsikringen. Det vil stille sig saaledes:

At betale af rederen (for ham selv, den voksne fisker og fiskergutten)	
til sygeforsikringen.....	kr. 25.74
- invalideforsikringen	„ 29.38
- ulykkesforsikringen	„ 18.90
	<u>kr. 74.02</u>

Transport kr. 74.02

	Transport kr.	74.02
Af den voksne fisker		
til sygeforsikringen	kr.	11.70
- invalideforsikringen	„	7.02
- ulykkesforsikringen intet	_____ „	18.72
Af fiskergutten		
til sygeforsikringen	kr.	4.68
- invalideforsikringen	„	5.72
- ulykkesforsikringen intet	_____ „	10.40
Besætningen betaler til de 3 forsikringer	kr.	103.14
Staten betaler foruden til administration og alderdomsbidraget		
direkte i præmie til ulykkesforsikringen	„	18.90
At forsikre mandskabet koster altsaa aarlig ialt	_____ kr.	122.04

For dette beløb er da mandskabet forsikret saavel mod sygdomme som mod erhvervsudygtighed, hvad enten denne opstaar ved ulykker eller paa anden maade, fremdeles mod arbejdsudygtighed i alderdommen og mod de efterlattes nød ved dødsfald.

For min opgave har det her sin betydning noget nærmere at betragte ulykkesforsikringen. Denne er som nævnt organiseret paa den maade, at præmierne med en halvdel betales af staten og med den anden halvdel af arbejdsgiveren. Dennes bidrag indkræves af kommunerne, og arbejdsgiverne er forpligtede til at anmelde sit mandskab til kommunen til forsikring.

Af kommunerne indbetales saa bidragene til forsikringsanstalten. Præmiens størrelse fastsættes for et tidsrum af 5 aar af rigsforsikringsanstalten paa grundlag af dennes beregninger. For tiden er den altsaa i det af mig ovenfor nævnte tilfælde kr. 12.60 for hver mand, hvoraf staten betaler det halve beløb.

Summen kr. 12.60 gjælder et helt aar, der indkræves derfor af fiskerne kun et beløb tilsvarende til den tid, i hvilken de har drevet fiske. Jeg kan anføre nogle eksempler paa, hvorledes dette stiller sig efter de oplysninger, jeg har erholdt fra hr. Lübbert.

En kystfisker havde paa sin farkost forhyret to fiskere. Han havde at betale:

for sig selv fra 1ste mars til 1ste december 1905	276 dage
- den ene fisker fra 1ste mars til 20de april	50 —
- den anden fra 26de april til 1ste december	220 —

	tilsammen 546 dage

Efter den gjældende dagløn af kr. 2.25 beregnes lønnens hele beløb til kr. 1 228.50.

Af bidrag betaltes herfor ialt kr. 23.13, hvoraf halvdelen af staten med kr. 11.57 og resten af skipperen.

Den tyske ulykkesforsikring er som bekjendt organiseret standsvis. Saaledes hører da ogsaa fiskerne sammen med sjøfolkene til en egen forsikringsorganisation for sjøbedriften. Til en nærmere omtale heraf skal jeg senere komme tilbage.

Det tyske forsikringssystem har som bekjendt tjent som mønster for mange forsikringsindretninger i forskjellige lande. Saaledes har man ogsaa her i landet i loven af 23de juli 1894 om ulykkesforsikring for arbejdere i fabrikker m. v. søgt at tilpasse de tyske erfaringer efter norske forhold. Det har derfor adskillig interesse at forsøge at bringe paa det rene, hvorledes fabrikarbeidernes forsikring vilde stille sig, om dens betingelser overførtes til fiskernes forhold.

Fabrikarbeidernes ulykkesforsikring yder som bekjendt:

1. Dødsfaldserstatning (foruden begravelsesomkostninger, som jeg her vil se bort ifra) en livrente til efterladt enke af 20 % af aarslønnen, til hvert efterladt egtebarn indtil det fyldte 15de aar 15 %, dog saaledes at familiens samlede livrenter ikke overstiger 50 % af aarslønnen. Til forældreløst barn ydes 20 % af aarslønnen, ligesaa til forsørgede efterladte i opstigende linje. (Se lovens § 5)
2. Ved legemsbeskadigelse ydes fra udløbet af den 4de uge efter ulykken
 - a. udgifterne til sygebehandling saalænge denne er fornøden.
 - b. i tilfælde af fuldstændig erhversudygtighed saalænge den varer 60 % af aarslønnen — — —, ved delvis erhversudygtighed en forholdsvis aarsrente, denne maa dog mindst kunne beregnes til 5 % af den skadedes arbejdsfortjeneste. (Se lovens § 4.)

Ved beregninger over, hvad disse betingelser vil koste for fiskernes vedkommende, gjælder det først at fastsætte fiskernes aarsfortjeneste. Dette er selvfølgelig særdeles vanskeligt. I forrige afsnit meddelte jeg, at den parlamentariske arbejderkommissions socialstatistik opførte „de selvstændig arbejdende i bygderne“ (fiskernes) gennemsnitsfortjeneste 5 aar før invaliditeten til 392 kroner. Kommissionens medlem Kiær udtaler dog selv, at dette antagelig er for lavt ansat. Af min fremstilling af den foreliggende statistik over fiskerne vil det sees, at det naturlig maa være meget vanskeligt at tale om nogen gennemsnitsfortjeneste for en stand, som driver sin bedrift paa saa forskjellige maader og i saa forskjellig udstrækning. Der findes folk i Norge, som driver fiske en kort tid af aaret og kun tjener et par hundrede kroner om aaret paa fiskeri, men der findes ogsaa almindelige fiskere, som tjener over 2 000 kroner om aaret. For den forsikringsordning, som jeg i 4de afsnit agter at foreslaa, har det imidlertid ikke saa stor betydning at fastslaa denne gen-

nemsnitsfortjeneste, og jeg vil derfor vælge det samme beløb, som valgt af stortingsmand Eriksen i et af ham til stortinget indsendt forslag, nemlig kr. 500.

Forsøger man nu at regne ud, hvad en dødsfaldsforsikring bygget paa en forudsætningen af enkerenter, barnerenter og ascendentrenter vil koste for fiskere med en aarsindtægt af 500 kroner, saa kommer man efter den af hr. Schjøll¹⁾ befulgte beregningsmaade til en præmie af omkring 4 kroner pr. mand. Paa samme maade giver en beregning af en syge- og invaliditetsforsikring for ulykkestilfælde i fiskeribedriften en præmie af omkring 7 kroner. Ialt altsaa omkring 11—12 kroner.

Disse tal har selvfølgelig kun en meget relativ værdi, da de kun faaes gennem mange antagelser, som indeholder meget af hypotetisk art. For mig har de her væsentlig den værdi at vise den omtrentlige høide af den aarlige gjennemsnitsudgift for en almindelig fiskerforsikring, saafremt denne skulde bygges paa fabrikarbeidernes forudsætninger og en antagen gjennemsnitlig aarsindtægt af 500 kroner.

For det samlede antal fiskere vilde udgifterne til en saadan forsikring antagelig komme op i et beløb af mellem 900 000 og en million kroner om aaret.

¹⁾ Oscar Schøll. Betænkning. Bilag til arbeiderkommissionens indstilling. Kristiania 1889.

Tredie afsnit.

Midlernes tilveiebringelse og forsikringens organisation.

Som nævnt i indledningen har de tidligere fremkomne udtalelser anvist to forskellige veie til at skaffe midler til en fiskerforsikring, den ene ved eksportafgifter, den anden ved præmier.

De, som har udtalt sig for **eksportafgifter**, har dels tænkt paa at paalægge eksporten af fiskeprodukter nye afgifter, dels anbefalet, at udgifterne til fiskerforsikringen skulde bestrides af det nuværende havnefond. I bilag 15 a og b findes der en sammenstilling af samtlige de afgifter og indtægter, som de nuværende fond giver. Disse er: 1) Medicinalfond, hvis indtægter anvendes til fiskerbefolkningens sygepleie under fiskerierne, nemlig vaarsildfondet, Nordlands, Tromsø og Finmarkens amters medicinalfond. I aaret 1905 gav disse fond tilsammen kr. 130 304. 2) Samtidig gav havnefondet kr. 237 734, saaledes at der i det aar ialt blev afkrævet fiskeprodukter en afgift af kr. 368 038. foruden 3) Vragerafgifterne.

Havnefondet, hvis midler har været foreslaaet anvendt til fiskerforsikring, oprettedes ved lov af 24de mai 1873. Ifølge denne lovs paragraf 1 skal udførselsafgiften erlægges til et fond for havnearbeider, merker og fæstigheder i fiskeridistrikterne. Efter paragrafen, sammenholdt med kgl. resolution af 24de oktober 1876 og kgl. resolution af 14de juni 1879, udgjør afgiften:

af hver 100 kg. tørfisk	41.65	øre
— 100 „ klipfisk	27.75	„
af hver tønne saltet fisk	10	„
— „ „ rogn	20	„ og
— „ „ tran.....	60	„

De herved indkomne indtægter har i de senere aar gennemsnitlig udgjort omkring kr. 250 000 om aaret. Loven bestemmer intet om, med hvilken kvotadel fondet skal deltage i udgifterne til havnearbejder, merker og fæstigheder. Indtil for faa aar siden har fondet til disse øiemed bidraget med to trediedele og statskassen med en trediedel.

Da der imidlertid bevilgedes flere penge til havne m. m., end fondet saaledes kunde svare, blev der et stigende saakaldet „underskud“ i havnefondet, som den 31te mars 1905 beløb sig til kr. 301 000, og det skjønt fondets tilskud til havnebygningen i de sidste aar nedsattes til en halvdel af statskassens. Under disse forhold fremkom der særlig i terminen 1904—1905 saavel i stortingskomiteens indstilling som under stortingets behandling af havnebudgettet i april 1905 udtalelser om ønskeligheden eller nødvendigheden af, at forøge havnefondets indtægter, særlig ved at paalægge fersk fisk og fersk sild en til de gamle eksportafgifter svarende afgift. Fra repræsentanterne for de forskjellige fiskeridistrikter fremkom der imidlertid sterke udtalelser mod enhver forhøielse, og man indskrænkede sig derfor kun til at anmode om en yderligere udredning af spørgsmaalet. Arbejdsdepartementet anmodede derfor handelsdepartementet om at indhente fornyede erklæringer fra fiskeristyrelsen og fiskeriinspektørerne, ligesom det ogsaa udbad sig handelsdepartementets egen udtalelse. Samtidig ønskede departementet ogsaa udtalelse om spørgsmaalet, om ikke de fiskevarer, som eksporteres landværts med jernbane og nedsaltet i fartøier fra Tromsø og Finmarken, og som nu er fri for enhver afgift, bør sidestilles med de øvrige sjøværts eksporterede fiskeriprodukter. Fiskeristyrelsen udtalte i sin erklæring af 3die november 1905, at den fremdeles fandt at kunne anbefale sit tidligere standpunkt, nemlig at der blev indført en afgift af 5 øre pr. kasse eller 6 øre pr. hektoliter iset sild. Ligeledes anbefalede fiskeristyrelsen, som den allerede tidligere havde fremholdt, at de samme afgifter, som nu svares af sjøværts eksport, ogsaa blev at svare af fiskeriprodukter, der udføres landværts pr. jernbane. Saavel fiskeristyreelse som handelsdepartement og udenrigsdepartement fandt endvidere, at der intet var til hinder for, at fritagelsesbestemmelsen for fisk, der eksporteres fra Tromsø og Finmarkens amter, nedsaltet i fartøier, ophæves.

Efter disse udtalelser fandt arbejdsdepartementet for tiden ikke at kunne anbefale, at der paalægges nogen nye afgifter eller foretages nogen forhøielse af de gjældende afgiftssatser. Derimod fandt departementet, at der ikke er grund til at fritage den eksport, som finder sted pr. jernbane, for en afgift til havnefondet, ligesaa fandt departementet at burde anbefale, at bestemmelserne i havnefondsloven om fritagelse for fisk, der udførtes fra Tromsø og Finmarkens amter, nedsaltet i fartøier,

blev ophævet. Herom fremsattes der ogsaa proposition for stortinget i terminen 1905—1906. (Se ot. prp. no. 7).

Denne proposition blev dog ikke taget under behandling af stortinget, men istedet vedtoges der den 18de mai 1906 en henstilling til regjeringen „om at optage til overveielse og udredning spørgsmaalet om en omregulering af de nuværende afgiftssatser paa fiskevarer til havnefondet samt spørgsmaalet om afgiftens udvidelse til ogsaa at omfatte fersk fisk og at forelægge resultatet deraf i forbindelse med forslag for næste storting“.

Idet handelsdepartementet i den anledning anmodede mig om min udtalelse, henledede departementet min opmærksomhed paa, „at der er reist spørgsmaal om at skaffe de til forsikringen nødvendige indtægter for den væsentligste del tilveie gennem en forøgelse af eksportafgifterne paa fiskeprodukterne, specielt af afgiften til havnefondet.“

Af de mange spørgsmaal, som vil faa indflydelse paa, om en fiskerforsikring kan blive støttet af eksportafgifterne, vil jeg først behandle spørgsmaalet om havnefondets forøgelse. Det har vist sig, hvergang dette spørgsmaal er blevet behandlet, at dette har mødt en særdeles sterk modstand fra samtlige eksportørers side. I de forskjellige diskussioner om sagen har der været strid om, hvem som i sidste instans maatte betale disse afgifter, enten fiskerne eller eksportørerne eller den udenlandske konsument. Og alt efter de forskjellige standpunkter har man været uenig i spørgsmaalet, om eksportafgifterne kunde og burde anvendes til forsikringsøiemed. Jeg maa for min del slutte mig til den opfatning, som i 1905 blev fremholdt i stortinget, at det er umuligt for nogen mand at afgjøre, hvem som i sidste instans betaler disse afgifter. Det kan utvilsomt være rigtigt, at afgiften i et enkelt tilfælde kan gaa ud over den ene part alene, men i det store taget maa man utvilsomt være berettiget til at mene, at det er den hele fiskeribedrift, og det saavel den fiskende som den omsættende del af denne bedrift, som bærer afgifterne. Spørgsmaalet om disse eksportafgifter bør forøges, bør derfor rettelig stilles saaledes: Er det til fiskeribedriftens fordel? Der har været fremholdt, „at paalæggelsen af en saadan udførselsafgift skulde medføre nogen fare for vor fiskeeksport, vil ikke for alvor kunne paastaaes. Heller ikke kan der være nogen tvil om eksportørernes evne til at bære en saadan afgift.“ Jeg antager heller ikke, at det vil være berettiget at bruge saa sterke ord som „fare“ og „over evne“ for den eventualitet, at der paalægges en forøgelse af afgifterne i overensstemmelse med de foreliggende forslag til ulykkesforsikring. Men derfor behøver det ikke at være at anbefale, at man gaar til en saadan forøgelse. Efter min mening er det fuldt berettiget, hvad der fra flere hold har været fremholdt, at disse eksportafgifter maa opfattes som en forældet beskatnings-

maade, som tidligere er afskaffet for andre næringsveies vedkommende. Og en af de væsentligste grunde er formodentlig netop den samme omstændighed, som maa antages at være aarsagen til striden om, hvem der egentlig betaler afgifterne, nemlig at disse, iallefald paa flere af varens behandlingsstadier, vanskeliggjør den klare beregning over, hvilke udgifter der vil paaføres varen. Da trælasttolden blev afskaffet, skrev vedkommende stortingskomite (i 1893): „Allerede i en lang aarrække har stortingets bestræbelser gaaet ud paa at nedsætte og ophæve tolden paa vore udførselsartikler. Saavidt vides ansees det overalt som den fornuftigste finanspolitik at lette mest muligt afsætningen af et lands egne produkter og frembringelser. Dette har ogsaa under de lange debatter, som herom tidligere har været ført i Norges storting, gjort sig sterkt gjældende og været almindeligt anerkjendt, saaledes at det stadig har været opstillet som et maal, man havde at tragte efter, at faa udførselstolden ophævet.“

I forbindelse hermed er det ikke uberettiget at fremhæve, at et af vore konkurrerende lande, nemlig Frankrige, foruden direkte ydelser til udrustningen af fiskerskibe endog yder en præmie paa tørfisk, hvis størrelse afhænger af det sted, hvorhen varen eksporteres, og ligesaa en præmie paa import af fiskeprodukter af fransk oprindelse. Om jeg end ikke tror at kunne tillægge disse forhold den vegt, at en liden forøgelse af eksportafgifterne skulde kunne virke skjæbnesvangert for den norske fiskeribedrift, saa mener jeg dog, at der maa tvingende grunde til, for at man skal gaa til en forøgelse. En saadan nødvendighed forelaa utvilsomt, dengang havnefondet blev oprettet, der var dengang stor nøds-tilstand for havne, særlig for fiskeribedriften, og det synes at være utvilsomt, at afgiften dengang var den hensigtsmæssigste og mindst følelige maade, paa hvilken de nødvendige midler kunde tilveiebringes. Men en saadan ekstraordinær tilstand kan neppe længer siges at være tilstede.

Der vil selvfølgelig ogsaa i fremtiden blive krav fra fiskeribedriften paa nye havne, paa forbedringer i de gamle havne, paa merker og fæstigheder. Men disse foranstaltninger kan dog ikke længer siges at indtage en saadan særstilling blandt statsforanstaltningerne, at de ikke alt efter sin nødvendighed eller ønskelighed maatte kunne finde plads paa statens almindelige budgetter. Et tegn paa, at udviklingen allerede er kommen til et vendepunkt i denne henseende, synes det at være, at selv byernes havneanlæg har faaet betydelige bidrag af havnefondet; ja de har tildels været betalt med en halvdel af havnefondet, skjønt disse havne dog tjener alle samfundsklasser. Om enkelte havneanlæg vil det ogsaa kunne siges, at de paa grund af havnefondets tilskud har opnaaet større bevilgninger, end foranstaltninger af ligesaa stor nødvendighed har kunnet gjøre regning paa. Af hensyn til havnefondets formaal formaar

jeg derfor ikke at anbefale en saa ekstraordinær foranstaltning som en forøgelse af eksportafgifterne.

Heller ikke af hensyn til en fiskerforsikring vilde jeg kunne anbefale en forøgelse af de gamle, nugældende satser. Jeg anser det at være af største betydning, at disse tilvante afgifter ikke forhøies. Derimod kan jeg i overensstemmelse med, hvad der er fremholdt af hr. statsraad Lehmkuhl i stortingets møde den 18de mai f. a. (st. t. side 718), og hvad jeg allerede tidligere har udtalt i min skrivelse af 6te december 1905 (bilag 9) anbefale, at der ikke længer bør „gjøres nogen forskjel mellem de forskellige arter af fiskevarer“, saasnart det tidspunkt er kommen, da en større eller mindre del af havnefondet kan anvendes til en ulykkesforsikring for fiskere.

Hvis man vil gennemføre en ligestilling af de forskellige slags fiskevarer, da antages dette dels at maatte ske paa den maade, at endel af de gamle produkter tørret og saltet fisk, som nu er fri, paalægges at svare de samme afgifter som de øvrige produkter af samme slags, og dels paa den maade, at endel fiskevarer, som nu er helt afgiftsfri, paalægges en passende og tilsvarende afgift.

Hvad den første gruppe angaar, saa gjælder dette væsentlig de i ot. prp. no. 7 for terminen 1905—1906 nævnte varer, nemlig tørfisk, som eksporteres landværts med jernbanen til Sverige, og fisk, som nedsaltet i fartøier i Tromsø og Finmarkens amter for at eksporteres til russiske havne ved Nordishavet. Til gennemførelse af en ligestilling af disse produkter kræves der bestemmelser, som anført i nævnte proposition, til hvilken jeg henviser.

Naar der har været protesteret mod at paalægge særlig de varer en liden afgift, som eksporteres nedsaltet i skibe fra de nordligste amters havne, saa kan dertil bl. a. bemerkes, at der i de senere aar har været betalt saa høie priser (op til 20 øre pr. kilo for fersk torsk), at efterspørgselen maa siges at være meget stor og iallefald større end mange andre steder i landet. En liden afgift kan derfor ikke skjønnes at kunne forandre forholdene.

Jeg henviser ogsaa til, hvad der er oplyst i nævnte proposition, nemlig at fiskeristyrelsen og handelsdepartementet har anbefalet saadanne bestemmelser, og at der fra udenrigsdepartementets side er afgivet udtalelse om, at der ikke kan antages at være noget til hinder for, at de foreslaaede bestemmelser gennemføres.

Med jernbanen til Sverige udførtes der gennemsnitligt i aarene 1902—1905 1.5 million kilo tørfisk aarlig. Med havnefondets sats 41.65 øre pr. 100 kilo tørfisk giver dette en aarlig indtægt af ca. 6 000 kroner.

Af fiskevarer, nedsaltede i skibe, udførtes der i aarene 1902—1905 gennemsnitlig hvert aar 15.4 millioner kilo. Paalægges der herfor en afgift af 10 øre pr. 100 kilo, giver dette en afgift af ca. 15 400 kroner.

Med hensyn til spørgsmaalet om varer, som nu er afgiftsfri, henviser jeg særlig til den erklæring af 11te oktober 1906, som i anledning af spørgsmaalet om fiskernes ulykkesforsikring er forfattet af Stavanger fiskeriselskab (se bilag 12).

Idet jeg i det væsentlige slutter mig til denne erklæring, kan jeg anbefale, at der nu indføres følgende afgifter, som ogsaa vil medføre, at landsdele og fiskere, som nu er afgiftsfri, kan bidrage til fondet.

Af røget brisling i olje (sardiner) 10 øre pr. kasse à 12 dusin daaser.

Afgiften antages mindst at ville give	kr. 10 000.00
Laks, som er fisket søndenfor Finmarken, 1 kr. pr. 100 kg. „	6 000.00
Iset sild, 5 øre pr. kasse eller 6 øre pr. hektoliter..... „	12 000.00
Hummer, 1 øre pr. stykke	7 000.00
Iset fisk udenom laks, saasom hyse, kveite, makrel m.m., 10 øre pr. 100 kilo. Efter en udførsel af 4 mill. kilo „	4 000.00
	tilsammen kr. 39 000.00
og med de foranførte beløb, nemlig..... „	6 000.00
og..... „	15 400.00
	kr. 60 400.00
Sættes havnefondets gennemsnitlige indtægt til	„ 250 000.00
skulde dets samlede indtægt kunne paaregnes at ville over- stige	kr. 300 000.00

Til dette forslag er at bemærke, at der fra flere hold med styrke er bleven fremholdt betænkeligheder mod at paalægge saavel iset sild og fisk som eksporten med jernbanerne og i skibe til Rusland nye afgifter. Der er ogsaa i de stortingsdebatter, som saavel i 1905 som i 1906 har behandlet disse spørgsmaal, fremkommet meget vegtige indlæg for og imod denne sag. Jeg tror imidlertid, at sagen vil stille sig ikke ubetydelig anderledes, naar afgiften tænkes anvendt til et formaal, som viser sig som en saa tvingende nødvendighed, som det nu maa siges at være saavidt gjørligt at sikre fiskerne mod den nød, som hvert aar fremkaldes af uheld under bedriften. Jeg formaar ikke at give noget væsentligt nyt bidrag til, hvad der før er fremholdt om denne sag, og jeg maa forsaa-vidt, idet jeg ogsaa henviser til de fra fiskeriinspektørerne (bilag 15) indhentede udtalelser, indskrænke mig til at henvise til de nævnte stortingsdebatter. Kun vil jeg udtale, at de her, væsentlig i tilslutning til

ot. prp. no. 7 for 1904—1905 og til Stavanger fiskeriselskabs erklæring foreslaaede satser synes mig at være saa lave, at det maa siges at være berettiget at indføre dem for at sikre fiskerne mod den største nød under deres arbeide for at skaffe produkterne tilveie. Den vegtigste indvending, som hidtil er fremkommen mod at lægge afgifter paa fersk sild og fisk, vil jeg dog nævne. Det er den, at vor ferskfiskeksport nu arbeider under vanskelige forhold; særlig fordi omsætningsforholdene er saa vanskelige. Men dette bør fortrinsvis rettes paa ved bedre kommunikationer, og jeg nærer det haab, at saadanne ogsaa vil kunne opnaaes i en nær fremtid.

Vi kommer da til det spørgsmaal, hvor mange penge der aarlig skal blive at anvende af havnefondet til en fiskerforsikring. Dette spørgsmaal vil jeg først kunne tage standpunkt til, naar jeg har behandlet forsikringens organisation. Af grundlæggende betydning for denne er det dog her at udrede, om forsikringens midler udelukkende bør tilveiebringes ved eksportafgifterne eller ogsaa ved en præmie. Og dette spørgsmaal bør efter min mening ikke alene betragtes som et pengespørgsmaal, men ogsaa i dets forbindelse med forsikringens organisation.

Jeg antog ovenfor, at havnefondet med de foreslaaede nye afgifter aarlig vilde yde omkring 300 000 kroner. Som vi senere skal se, vilde de af de fleste foreninger foreslaaede ydelser kunne dækkes af dette beløb, og det uden at mere end en mindre del vilde medgaa. Sammenligner man hermed saadanne forhold, som at alene administrationen af arbeidernes ulykkesforsikring koster staten 168 000 kroner og at trælstattolden, som man fik ophævet i 1894, alene i aarene 1888—1892 gjennemsnitlig gav 334 000 kroner, saa synes et forslag fra fiskerstandens side om at anvende et mindre beløb af havnefondet til forsikringsøiemed at være meget beskedent. Fiskerne maa jo baade i antal og i alle andre henseender kunne siges at være en ligesaa betydningsfuld stand som fabrikarbejderne, og deres bedrift frembyder i lige grad en karakteristisk hazard af den art, at netop en forsikring maa siges at være paa sin plads.

Alligevel er det kun under visse forudsætninger, at jeg kan anse det som den bedste løsning for fiskerne at faa udgifterne helt ud dækket af eksportafgifterne. Og disse forudsætninger er, at det ikke nu med det samme ogsaa skulde være muligt at faa forsikringen bygget paa en **udviklingsdygtig organisation.**

Søger man nærmere at gjennemtænke den ordning, at udgifterne til en ulykkesforsikring helt skulde bæres af eksportafgifterne, saa støder man straks paa det spørgsmaal: hvem skal være erstatningsberettiget? Det er derfor en praktisk konsekvens, at der i forslag, som holder paa denne ordning, udtales, at forsikringen kun maa omfatte „ulykker under udøvelsen af bedriften samt paa reise til eller fra fiskepladsen“. Jeg har

i første afsnit redegjort nærmere for, at vi helt og holdent mangler nogen statistik for disse tilfælder. Vi kan (se bilag 17 og første afsnit) meddele opgaver over, hvor mange fiskere der aarlig drukner „under fiskeri“ og hvor mange personer der aarlig drukner „under baadfart“, og vi kan skjønsmæssig bedømme, hvem af disse sidste kan forudsættes at være fiskere eller iallefald for en betydelig del faa sit livserhverv ved fiskeri. Men om de forskellige baadfarters hensigt siger det statistiske materiale omtrent intet, og om baadfartens sammenhæng med fiskeribedriften vil der vistnok, efterat ulykken er skeet, i mange tilfælder være vanskeligt at udtale sig. Saa nær er fiskeribedriften eller det at drive fiske forbundet med livsforholdene paa kysten, at en sontring mellem drukning, naar baadfarten har skeet i den ene eller i den anden hensigt, vil synes at være en haard uretfærdighed. Rigtigheden heraf synes mig alene at fremgaa af det i første afsnit udviklede, nemlig at antallet af de „under baadfart“ omkomne fiskere udgjør omtrent halvdelen af dem, som omkommer under fiskeri. Man maa ogsaa erindre, at der i 10 aar paa kysten er druknet 3 649 mænd over 15 aar, af hvilke jeg kun har troet at kunne henføre 2 079 til fiskerstanden (se bilag 17). Man ser altsaa, at der her er et stort spillerum for tvil og for meningsforskjel. De fleste fiskere mener, at de selv yder de midler, som flyder ind i eksportafgifternes kasse. Og derfor vil de efterladte efter en mand, som omkommer ved en tilfældig baadfart, og som i mange aar og kanske i selvsamme aar har drevet stort fiske, føle det som en uretfærdighed, at de ingen berettigelse skal ha til erstatning. Jeg kan iallefald ikke tænke mig, at en ulykkesforsikring for fiskere kan føles som tilfredsstillende, medmindre den iallefald omfatter erstatning mod ethvert ulykkestilfælde med dødeligt udfald, som rammer fiskerne under baadfart paa sjøen. Men da staar vi paany overfor det vanskelige spørgsmaal: Hvem er fiskere? Det er efter min mening en fuldt ud logisk konsekvens heraf og i overensstemmelse med de mest elementære forudsætninger for enhver forsikring, naar stortingsmand Eriksen i sit førnævnte forslag derfor anbefaler, at alle de, som skal medtages i forsikringen, bør „forpligtes til aarlig at indsende anmeldelse derom til rigsforsikringsanstaltens tilsynsmænd“. Det staar imidlertid for mig som et særdeles stort spørgsmaal, om saadanne lister over de forsikrede vil have nogen virkelig værdi som lister over fiskerstanden, medmindre de ogsaa ledsages af et tilsvarende antal præmier. Vil der ikke, med andre ord, først da blive alvor og orden i sagen, naar det dog er forbundet med nogen direkte udgift at blive opført paa listen over de forsikrede?

Hertil kommer ogsaa et andet og ligesaa vigtigt synspunkt. Der er i forskellige udtalelser antydnet den tanke, at man ved den indirekte præmie (eksportafgiften) undgaar „de mange tvilsomme spørgsmaal, som straks frembyder sig ved den direkte præmie, f. eks. om det vil være

retfærdigt, naar alle betaler samme præmie, at lade erstatningen rette sig efter forsørgelsesbyrden, eller om præmien i dette tilfælde bør graderes, hvad der yderligere maa antages at øge udgifterne til administration og regnskabshold“. Det er utvilsomt den store styrke ved det forslag, at eksportafgifterne bestrider forsikringens samtlige udgifter, at administrationsudgifter, skriveri og regnskabshold blir reduceret til det mindst mulige. Alene disse hensyn bør derfor ogsaa veie sterkt i retning af en saadan ordning, saafremt man vil lade alle opnaa ganske det samme gennem forsikringen. Men dermed er det ogsaa sagt, at denne ordning af forsikringen ingen adgang aabner for en variation i forsikringsbetingelserne og dermed heller ikke for en tilpasning til de forskellige og forskelligartede vilkaar, under hvilke de forskellige slags fiskeribedrifters og fiskeridistrikters fiskere arbejder.

Blandt de folk, som maa henregnes til landets fiskere, findes der mange, som kun driver fiskeri i en kortere tid af aaret og i denne tid med forholdsvis mindre hazard. Mange af disse vil vistnok have den følelse, at en ulykkesforsikring er en god ting for dem, hvis den ikke kræver for store ofre, og de vil i forsikringen kun se et bidrag til det, som deres familie i tilfælde vil have at falde tilbage paa, idet disse folk i regelen vil have nogen eiendom ved siden af. Derimod vil kanske netop denne gruppe af fiskere betragte ethvert lidt større, kontante pengebidrag som et offer. Derimod findes der et stort antal fiskere særlig blandt dem, som fisker paa dækkede fartøier, som tjener godt, saalænge de lever og er arbejdsdygtige, medens deres kapital er særdeles liden. Denne gruppe fiskere kan uden vanskelighed afse et noget større bidrag til forsikringen, og denne vil for mange familier være det eneste økonomiske vern mod forsørgerens arbejdsudygtighed eller død. Fra disse synspunkter kan der derfor siges, at forsikringen har en væsentlig forskjellig betydning for de forskellige grupper af fiskere og tildels ogsaa for de forskellige fiskeridistrikter. Skal en forsikring blive tilfredsstillende, bør den kunne tage hensyn til disse forhold. Og kan den til en begyndelse ikke gjøre dette helt ud, synes det i høi grad ønskeligt, at den iallefald fra først af organiseres paa en maade, som kan siges at indebære udviklingsmulighederne til en tilfredsstillende ordning i fremtiden.

Det er særlig dette, jeg ikke kan se, at en ordning alene bygget paa eksportafgifterne gjør, og derfor maa vi nærmere undersøge, hvilke betingelser de ordninger, som helt eller delvis bygger paa præmier, kan byde.

Indkrævningen af **præmier** er fra mange hold foreslaaet knyttet som en betingelse for baadmerkernes udlevering af opsynet under

de store fiskerier, og det er foreslaaet, at kun de fiskere, som paa denne maade betaler præmie, skal være forsikrede. Denne ordning er ogsaa stillet i forgrunden i det af handels- og industridepartementet udsendte cirkulære (bilag 10).

Omtrent alle foreninger af fiskere har ligesom amtstingene i de store fiskeridistrikter fraraadet at bygge fiskerforsikringen paa denne ordning. Ogsaa opsynscheferne ved vaarsildfisket og ved lofoten- og finmarksfisket, for hvem jeg har forelagt sagen, har som det sees af bilagene 15 og 16 fundet at burde fraraade ordningen. Se ogsaa det i bilag 16 givne sammendrag af erklæringer fra samtlige opsynsbetjente i Lofoten.

De grunde, som fremføres imod ordningen, er følgende:

1. Fiskerne har ikke paa nogen tid af aaret saa vanskelig for at udrede kontanter, som naar de kommer til fisket og netop har maattet koste sig redskaber, proviant m. m. Dette har været fremholdt af saa mange, at jeg ikke vover at benegte det, skjønt der jo synes at være brugt noget sterkere udtryk om denne side af sagen end egentlig stemmende med virkeligheden. At ikke fiskerne skulde kunne afse et mindre beløb, som f. eks. indtil 1 krone, iallefald naar systemet var blevet indarbejdet og fiskerne saaledes paa forhaand kjendte til, at de maatte regne med denne udbetaling, synes mig iallefald usandsynligt. — Naar systemet blir indarbejdet, vil det iallefald være lettere for fiskeren at betale en præmie end nu, da han er ganske uforberedt paa en saadan kontant udbetaling. Imidlertid blir der dog saameget tilbage af dette argument, at tidspunktet for ankomsten til fisket netop er det vanskeligste øieblik for fiskeren at skaffe penge, og dette argument er i og for sig meget vegtigt. Ligesaa vil utvilsomt de mange vanskeligheder, som vil opstaa, inden systemet faar indarbejdet sig, være meget ubehagelige. Hvad skal i tilfælde opsynet gjøre med de fiskere, som ikke har penge og som ikke kan skaffe sig kredit? At hindre dem i at fiske vil iallefald maatte stille sig som en meget tvilsom foranstaltning. At indfordre præmien under fisket eller ved merkernes tilbagelevering vil, som ogsaa særlig fremhævet af opsynsbetjentene i Lofoten, volde et særdeles stort arbeide og uorden i alle opsynsbetjentenes bøger og i deres arbeide. Vil det ikke ogsaa blive vanskeligt at kontrollere, at de indbetalte beløb kommer til at indgaa i forsikringens kasse?
2. Fiskerne flytter som bekjendt fra fiskevær til vær og fra det ene „merkedistrikt“ til det andet. Størst betydning har den store flytning fra Nordlands og Tromsø amts skreifiskerier til Finmarken. Saafremt der ved saadanne flytninger ikke skal betales paany, hvergang en baad faar nyt merke, maa fiskeren altsaa ved ankomsten

til det nye sted legitimere, at han har betalt før. Heraf følger nødvendigheden af, at der udstedes policer eller beviser. Og hvis saa disse mistes, hvad der vel maa kunne forudsættes hos folk, „som bærer sit hele kontor i lommen“, vil man enten maatte lade vedkommende betale paany, eller ogsaa maa der korresponderes med den opsynsbetjent, som udstedte policen. Han er imidlertid i mange tilfælder fratraadt sin tjeneste, og undersøgelsen vil da tage lang tid. Imedens er maaske fiskeren igjen flyttet til et tredje vær. Kontrollen med de forsikrede vil paa denne maade ogsaa vanskeliggjøres af den grund, at der ikke foregaar en ubetydelig flytning af folk til og fra det samme fartoi. Vil man forsøge at opnaa, at alle de, som fisker i et merkedistrikt, skal være forsikrede, saa er det ikke nok at kontrollere, at baaden har merke, man maa ogsaa gaa ud fra, at der paa baader med merker kan findes uforsikrede folk.

3. Naar fiskerne drukner, vil vel i de fleste tilfælder deres police komme bort med dem. Da forsikringen i tilfælde har fundet sted langt fra hjemmet, vil i mange tilfælde de efterladte være ubekjendt med, om den omkomne var forsikret, eller hvor han blev forsikret. Der maa altsaa anstilles undersøgelser baade for forsikredes og for uforsikredes vedkommende, om deres navne findes i opsynets bøger, og det i tider, da opsynsbetjentene ingen pligter har overfor det offentlige. Samtlige opsynsbetjentes kvitteringsbøger maa antagelig samles paa et centralkontor, som maa anstille undersøgelserne. Paa dette kontor vil der altsaa aarlig samles kontraparter af mange titusinder af kvitteringer.
4. Et meget vigtigt spørgsmaal er dette: For hvilket tidsrum skal i tilfælde en police gjælde under den her behandlede ordning? Skal policen gjælde for resten af det kalenderaar, for hvilket den udstedes, eller i et helt aar fra den dato, den udstedes? I begge tilfælder vil følgen blive den, at et meget stort antal fiskere, som aarlig pleier at forsikre sig, i uregelmæssige og lange tidsrum kommer til at seile uforsikrede, og det selvom seiladsen sker i det øiemed at drive fiskeri. Ja de kan, som vi straks skal se, endog kunne komme til at drive fiskeri uden at være forsikrede. Dels begynder nemlig en fisker sit fiskeri paa en forskjellig tid i de forskjellige aar, og dels er der store farer forbundne netop i den tid af aaret, da de fleste reiser til fiske. Se f. eks. bilag 20, hvor der findes opgaver over antallet af de omkomne „under baadfart“ i maanederne december—mars.
5. I bilag 25 har hr. J. O. Dahl givet en betænkning over det sandsynlige antal af norske fiskere og i tilslutning dertil over det sandsynlige antal fiskere, som aarlig besøger et merkedistrikt. Hr. Dahl

antager, at der aarlig søger ca. 69 000 til distrikter, hvor der udleveres merker, og at der findes ca. 21 000 andre fiskere. Efter de forskellige landsdele fordeler dette sig ifølge hr. Dahl saaledes:

Under skrei- eller torskefiskerierne:

	Med baadmerker	Uden baadmerker
1) Finmarken.....	9 500	0
2) Tromsø amt.....	3 700	2 500
3) Lofotens opsynsdistrikt.....	18 000	0
4) Nordland forøvrigt.....	3 000	2 300
5) Nordre Trondhjems amt.....	1 850	150
6) Søndre Trondhjems amt.....	1 400	1 600
7) Romsdals amt.....	10 500	0

Under sildefiskerierne og de
øvrige fiskerier:¹⁾

8) Vaarsildfisket inkl. Vestlandets skreifiskerier	21 200	800
9) Fedsildfisket.....		1 500
10) Storsildfisket.....		1 000
11) Storsildfisket paa Østlandet og makrel- fiskerierne.....		8 000
12) a, b og c. Diverse fiskerier.....		3 000
	Ialt 69 150	20 850

Landets fiskere ialt: 90 000

Det vil heraf sees, at hele Skagerakkystens fiskerstand principielt stilles udenfor forsikringen, om denne bygges paa præmier ved baadmerkens udlevering, og at der ogsaa for andre dele af landet findes mellem hinanden distrikter, af hvilke nogle har merker, andre ikke. Den bedste forestilling herom faar man ved at betragte følgende liste, paa hvilken distrikterne er anordnet i geografisk rækkefølge fra nord til syd, tilvenstre de, som ingen merker har, tilhøre merkedistrikterne. Desuden er vedføjet antallet af de fiskere, som i aaret 1902 drev skreifiske i disse distrikter.

Distrikter uden baadmerker.

Distrikter med baadmerker.

Tromsø amt:

1. Kvænangen..... 415 mand
2. Nordreisen..... 42 —

¹⁾ For 9—12 er kun medtaget det antal, som forudsættes ikke have fisket med baadmerker under de andre fiskerier.

3. Skjervø	572	mand	
4. Helgø	85	—	
5. Karlsø	200	—	
6. Tromsøsundet	395	—	
			7. Hillesø
			563
			mand
			8. Berg
			654
			—
			9. Torsken
			2 704
			—
10. Bjarkø	261	—	
11. Trondenes	30	—	
12. Ibbestad	60	—	

Nordlands amt:

1. Dverberg	388	mand	
			2. Øksnes
			682
			mand
3. Bø	1 780	—	
4. Sortland	?	—	
5. Gimsø	186	—	
6. Borge	446	—	
7. Buksnes paa yttersiden	150	—	
8. Flakstad efter lofotfisket	300	—	
			9. Værø og Røst .
			1 723
			—
			10. Lofoten
			23 054
			—
11. Steigen	29	—	
12. Gildeskaal	46	—	
13. Melø	40	—	
			14. Rødø
			190
			—
			15. Trænen
			1 750
			—
16. Dønnes	88	—	
			17. Herø
			185
			—
18. Vega	60	—	

Af denne liste vil man se, at der selv i to saa vigtige fiskeri-amter som Tromsø og Nordland findes afvekslende distrikter mellem hinanden med og uden merker. Det følger heraf, at denne ordning for forsikringen ikke alene paa forhaand udelukker en enkelt stor landsdel som Skagerakkysten, men ogsaa stiller endog de forskjellige dele af samme store distrikt helt forskjellig til forsikringen. Det maa derfor siges at være et særdeles utilfredsstillende moment for denne ordning, at den rent metodisk seet i saa forskjellig grad tilfredsstiller de større eller mindre dele af landet. Og det er dog

alles ønske at finde en løsning af denne sag, som iallefald ikke paa forhaand kan antages at gjøre nogen forskjel mellem de forskjellige landsdele.

Hertil vil der maaske indvendes, at man ved at indføre merkevæsenet over det hele land skulde kunne opnaa at medtage alle landsdele. Men det er klart, at dette iallefald vilde volde betydelige udgifter, fordi der isaafald maatte ansættes opsynsbetjente ogsaa der, hvor dette nu forøvrig ansees unødvendigt. Det har som bekjendt længe været under overveielse at indføre merker for alle fiskerfarkoster (dækkede som udækkede), men disse merker har almindelig været tænkt som „faste merker“, som et fartøi beholdt fra aar til aar. En af fordelene ved faste merker skulde netop være en besparelse i det nuværende arbeide med at uddele merker til alle farkoster hvert aar. Men indføres dette nye system, som iallefald for de egentlige fiskerbaades vedkommende vilde betegne et praktisk fremskridt, vil selve grundlaget for præmiernes indbetaling ved baadmerkernes udlevering bortfalde. At knytte fiskerforsikringen til merkevæsenet og til fiskeriopsynet vil derfor i det hele maatte antages at virke hindrende baade for disse institutioners nuværende virksomhed og for deres fremtidige udvikling. Opsynscheferne ved vaarsildfisket og lofotfisket har derfor ogsaa ligesom samtlige opsynsbetjente i Lofoten udtalt sig mod ordningen.

6. Til alle disse betænkeligheder kommer nu til slutning den betragtning, at man ved ordningen med præmier ved baadmerkernes udlevering ikke opnaar nogen mere tilfredsstillende organisation af den hele forsikringsindretning end ved ydelse af eksportafgifterne alene. Det vil nemlig ikke være muligt paa den maade at variere og tilpasse forsikringens vilkaar til de saa forskjelligartede forsikringsbehov, som de forskjellige slags fiskere har. Forsikringen vil alene kunne afkræve fiskerne et for alle ligestort minimalbeløb, og forsikringen vil derfor ogsaa alene kunne yde et vist minimum til alle fiskere. Men dette minimum kan forsaavidt ogsaa ydes gennem eksportafgifterne alene. Det synes kun at være rent finansielle hensyn, som kan tale for at afkræve fiskerne et bidrag til forsikringen, naar de modtager sine baadmerker, og det synes da overflødig at vanskeliggjøre en saadan ordning ved ogsaa at indføre policer og den dermed følgende omstændeligere administration.

Vil man fortiden begrænse forsikringen til et lidet minimum for alle fiskere, og kræves der hertil ogsaa direkte bidrag fra fiskerne, kan jeg kun anbefale følgende ordning: 1) at forsikringens gjenstand alene begrænses til en for alle fiskere lige stor erstatning ved dødsfald under fiskeri og paa reiser til og fra

fisket, 2) at midlerne delvis tilveiebringes ved eksportafgifterne og desuden ved smaa bidrag ved baadmerkernes udlevering uden policer. Er bidragene smaa, kan det nemlig ikke ansees uberettiget, at en fisker f. eks. betaler baade ved skreifiske og finmarksfiske. 3) Endvidere at forsikringen begrænses til den del af kysten, inden hvilken baadmerker og eksportafgifter nu findes, nemlig fra Stavanger til Finmarkens amter. Besluttet denne ordning, haaber jeg iallefald ved de i de to forangaaende afsnit givne oplysninger at have ydet den det materiale, som vil ansees nødvendigt. Se forøvrigt herom næste afsnit.

Mig personlig er det imidlertid kun muligt at holde paa en ordning, som muliggjør hensyntagen til de enkelte fiskeres ønsker om at benytte sig af forsikringen ogsaa udover et vist minimum, som kan ansees passende for alle. Dette maal kan hverken naaes ved eksportafgifter eller ved præmier ved baadmerkernes udlevering. Det vil i dette tilfælde, som ved al organiseret forsikring af hele befolkningslag, vise sig nødvendigt at knytte en saadan forsikring til de enkelte forsikredes hjemstavn. Ligesom et mandtal kun lader sig opstille over den hjemmehørende befolkning, saaledes kan en god organisation af fiskerne som stand kun tilveiebringes, saafremt **ordningen blir den, at hver mand kan forsikre sig i sin hjemstavn.**

Er der derfor nu nogen udsigt til at faa oprettet en udviklingsdygtig fiskerforsikring, saa er det min tro, at det i længden vil gavne fiskerne som stand bedst, om det fra begyndelsen af lykkes at faa den grundlagt paa de her udviklede principer. Og dette har i mine øine en større betydning, iallefald for fiskerstanden, end netop det valg af ydelsernes størrelse, som vil blive gjort for forsikringens virksomhed i den nærmeste fremtid.

Paa de her udviklede principer hviler, som bekjendt, ogsaa fabrikarbeidernes ulykkesforsikring; denne har i hver kommune en tilsynsmand, som holder rede paa de forsikrede. Og i det hvilende forslag fra den parlamentariske arbeiderkommission om ordningen af en almindelig invalideforsikring er det jo ogsaa forudsat, at der i hver kommune skal være et særskilt styre for forsikringen. Herom synes der saaledes i sin almindelighed at være samstemmighed. Imidlertid vil der paa den anden side kunne indvendes, at disse principer praktisk kun kan føres ud i livet, saafremt det administrative arbejde, som saaledes blir nødvendigt i hver kommune, enten, som for fabrikarbeidernes vedkommende, bestyres af betalte funktionærer, eller udføres ved frivilligt arbejde af privatmænd i lighed med den øvrige kommunale ombudsvirksomhed. Det første alternativ, at ansætte lønede funktionærer, vil blive en uforholdsmæssig dyr

foranstaltning i forhold til den foreliggende opgave, og det andet alternativ vil af mange ansees for at paalægge det frivillige, ulønnede og allerede tidligere saa sterkt beslaglagte arbeide en uforholdsmæssig stor og ny byrde. Nu — at diskutere dette rent i sin almindelighed har klarlig ingen hensigt. Spørgsmaalet om, hvorledes man praktisk kan indrette sig, kan endelig kun løses, naar man er bleven enig med sig selv om, hvilket omfang, hvilke ydelser og hvilke præmier forsikringen skal bygges paa. Jeg vil derfor senere komme tilbage igjen til dette spørgsmaal, efterat jeg nærmere har begrundet, hvilke af de i forrige afsnit nævnte alternativer for forsikringen jeg vil foreslaa. Men i denne forbindelse vil jeg her dog allerede straks udtale følgende:

Gaar man ud ifra den betragtning, som jeg i det foregaaende har søgt at begrunde, nemlig at de norske fiskeres vilkaar er saa forskjellige, at ingen fællesforanstaltning virkelig kan tilfredsstille dem alle, saa fører dette, som jeg ogsaa før har udtalt det, til at anbefale en minimalforanstaltning, som kan passe for alle og en adgang for de enkelte grupper af fiskere og for de enkelte distrikter til at indføre en ordning, som yder noget mere.

Og i det følgende afsnit vil jeg søge at vise, at der kan træffes saadanne valg af disse to slags alternativer, at det ikke kan antages, at administrationen af disse kan blive for stor for den frivillige kommunale virksomhed. Jeg vil nærmere behandle særskilt den mindre foranstaltning for alle fiskere og den større forsikring for enkelte grupper af fiskerne.

I. Den **minimale foranstaltning** vil først og fremst kræve et mandtal over vedkommende kommunes samtlige fiskere. Medens det vil være en umulighed for nogen mand her i landet at opstille en klar og helt omfattende definition paa, hvem der er fisker, vil der inden en bestemt kommune ingen tvil være om, hvilke personer der paa stedet bør ansees for at være fiskere, og hvilke personer driver saa meget fiskeri, at deres virksomhed som fisker frembyder nogen hazard. Den lokale personalkundskab paa hvert enkelt sted vil danne en ganske anden solid grundvold for afgjørelsen af spørgsmaalet om, hvem som er fisker, end nogensomhelst saglig afgjørelse kan gjøre. Og den lokale personalkundskab er saa stor, at en kommunes ligningskommission omtrent uden noget nævneværdigt arbeide kan opstille en liste over herredets fiskere. For at gjøre en prøve paa rigtigheden af denne min udtalelse rettede jeg en anmodning til hr. Chr. Frederiksen, Melbo, om at foranledige oplyst, hvor mange fiskere der var i Hadsel kommune, som er en af de kommuner i landet, der har flest fiskere. Hr. Frederiksen sendte mig kort tid efter følgende: „Formanden i Hadsel ligningskommission meddeler, at af Hadsel herreds skatteydere i 1907, 1907 f. a.,

var 1230 at anse som fiskere, der i tilfælde vilde komme ind under fiskerforsikringen. Det vilde formentlig volde yderst lidet arbejde for de resp. ligningskommissioner at give oplysning angaaende antallet af fiskeridrivende mænd“ I henhold til lov af 29de april 1905 om vedtægter angaaende folkeregistre § 1 kan jo ogsaa kommunerne „bestemme, at enhver, som er fast eller midlertidig bosat inden kommunen, skal være pligtig til for sig og medlemmer af sin husstand at meddele registerføren oplysning om navn, stilling eller erhverv, bopæl, fødselsaar og dag, egteskabelig stilling“ o. s. v. Der er med andre ord gennem kommunen ikke alene adgang til at faa vide, hvor mange fiskere der findes, men ogsaa de nødvendige socialstatistiske oplysninger, som i tilfælde maatte vise sig at være nødvendige for eventuelle forbedringer i den forsikring, som man maatte oprette fra først af. I forbindelse hermed vil der paa denne maade meget let kunne raades bod paa den meningsforskjel, som i enkelte tilfælder maatte bestaa med hensyn til spørgsmaalet, om en eller flere mænd kunde ansees for at være fiskere. Aabnes der nemlig adgang for en hvilken som helst mand til frivillig at tegne sig som fisker paa kommunens liste, saa findes iallefald adgangen aaben for alle.

Fra et forsikringssynspunkt kan der neppe indvendes noget mod en saadan fri adgang for alle til at tegne sig paa listen, saafremt der ikke er en altfor stor forskjel paa præmien og forsikringens ydelser. En mand, som ikke med sikkerhed kan henregnes til fiskerstanden, vil nemlig utvilsomt kunne ansees for en „bedre risiko“ med hensyn til de ulykker, som forsikringen forsikrer imod, end de almindelige fiskere, og der vil derfor intet være at indvende imod, at han frivillig forsikrer sig selv ved at betale sin præmie. Jeg tror saaledes med sikkerhed at kunne gaa ud fra, at et mandtal over fiskerne og de nødvendige statistiske oplysninger om dem uden stort arbejde vil kunne faaes gennem kommunerne.

En anden sag er det, at adgangen til at blive med blandt de forsikrede vil kunne misbruges, saafremt der ingen præmie fordres af hver enkelt, og at præmien derfor ogsaa indgaar som et nødvendigt led i forudsætningerne for listernes paalidelighed. Og vi staar her overfor den største byrde, som en almindelig forsikring af alle fiskere paa denne maade vilde paalægge kommunerne. Fra kommunernes side vil der kunne siges, og nok i tilfælde ogsaa blive sagt, at det er et uforholdsmæssigt arbejde at skulle indkræve saa mange smaa beløb, som præmierne vil udgjøre. Jeg finder, at der bør tages det hensyn til denne indvending, at kommunens forpligtelser begrænses til at opstille lister og indsende præmier alene for de fiskeres vedkommende, som ogsaa er **skatteydere**. Styrken ved denne begræns-

ning af statens fordring til kommunen ligger fremforalt deri, at staten derved ikke forlanger mere, end den særlig gjennem amtsskattekommissionerne kan kontrollere. Der vil imidlertid hertil kunne bemerkes, at paa denne maade vil et ikke ubetydeligt antal fiskere ikke komme med, nemlig først og fremst de fiskere, som ingen fast hjemstavn har, og dernæst de fiskere, som ingen skat erlægger.

Af hensyn hertil finder jeg, at der **1)** bør gives enhver **norsk borger** ret til mod erlæggelse af præmie at kunne lade sig opføre paa en kommunes lister over de forsikrede fiskere, og **2)** at **kommunen** gives adgang til enten for egne midler eller mod erstatning af præmien at forsikre ogsaa saadanne fiskere, som ikke er skatteydere. Den første foranstaltning, den individuelt frivillige adgang til forsikring, tillægger jeg ikke stor praktisk værdi, forsaavidt som den neppe vil medføre, at et stort antal fiskere kommer med, men desto større gavn vil den gjøre i de tilfælder, i hvilke den benyttes, og nogen betænkelighed mod den kan der, som ovenfor nævnt, ikke gjøres i forsikringsteknisk henseende, hvis præmien ikke er altfor lav. Den anden foranstaltning rammer efter min mening netop det centrale i denne sag, nemlig det, at de store vanskeligheder ved at faa flest mulig fiskere med, de kan kun paa en billig og praktisk maade løses af distrikterne selv og ikke af staten.

Vi har ovenfor seet, at den praktiske følge af eksportafgifterne som eneste indtægt for forsikringen var det, at kun de, som i ulykkesøieblikket drev fiske eller seilede til og fra fiske, kom med. Ved det system, som knyttede præmiens erlæggelse til baadmerkernes udlevering, blev store landsdele og distrikter udelukkede. Ved den kommunale ordning aabnes der adgang for hver eneste kommune i landet til at arbejde fremad mod det maal at tage alle med. Og hvilken institution har vel større økonomisk interesse af, at alle fiskere skal komme med, end kommunen, som ofte maa forsørge de efterladte efter uforsikrede omkomne paa sit fattigbudget.

Netop derfor synes det retfærdigt, at staten overlader denne sags videre udformning og mere specielle organisation til kommunen, og at de hermed forbundne udgifter iallefald for det væsentligste forudsættes bestridt af kommunen. Begrænser man statens fordring til det, at kommunens forpligtelser kun gjælder skatteyderne, vil der heller ikke kunne siges, at statens fordringer paalægger kommunen nævneværdige byrder; thi præmierne vil da kunne indkræves sammen med skatterne. Kommunen vil alene maatte staa i forskud for det samlede præmiebeløb og udføre den løbende administration.

Jeg er i tvil, om **forsikringsaaret** bør falde sammen med kalenderaaret eller med statens budgetaar (1ste april—31te mars). For kalenderaaret taler, at det falder sammen med kommunernes budgetaar og des-

uden, at aarets første maaneder spiller den største rolle i fiskeribedriften, hvorfor det maa ansees ønskeligt, at fiskerne kunde blive forsikrede før kalenderaarets begyndelse. For statens budgetaar taler, at havnebudgettet, som efter mit forslag skal dele havnefondet med forsikringen, bevilges for dette tidsrum. Endvidere, at der i mange kommuner, særlig i byerne, først blir opstillet endelig tegning i løbet af aarets første 3—4 maaneder. Det bør derfor tages under nærmere overveielse, hvilke hensyn som bør veie mest. I mit lovforslag har jeg ingen bestemmelse indtaget om dette spørgsmaal, da jeg har antaget, at det vil kunne løses ad administrativ vei. Her vil jeg kun fremhæve, at alle præmier forudsættes at gjælde for det hele forsikringsaar, og at præmier, som tegnes indenfor dette, kun maa gjælde til forsikringsaarets udløb.

Vil nu kommunen gaa videre enten ved at medtage flere fiskere end skatteyderne eller, som vi senere skal se, ved ogsaa at organisere en mere fuldkommen forsikring, da vil arbeidet blive større. For at bidrage til, at kommunerne skal være desto mere tilbøielige til ogsaa at optage denne frivillige virksomhed, og for at de skal være mindre utilbøielige til at tage alle med, anbefaler jeg, at **staten yder dem en støtte af 2 %** af samtlige indkommende præmiebeløb i **administrationsudgifter**. Denne procent svarer til den almindelige inkassotakst, som private livsforsikrings-selskaber betaler sine agenter for præmiernes indkassering.

II. I tilslutning til den her skitserede ordning af en almindelig forsikring for alle fiskere vil der kunne bygges en forsikring med større ydelser, hvor dertil maatte være behov. Men ogsaa for den **større forsikring** gjælder det efter min mening, at bedømmelsen af dette behovs størrelse ikke bør træffes af staten, men af distrikterne. Der synes at være en almindelig samstemmighed om, at frivillighed vistnok er den ideale form for forsikringen, men at kun faa fiskere vil benytte sig af den. Heraf trækker jeg den slutning, at saadan frivillig adgang til forsikring efter høiere ydelser og til gjengjæld med høiere præmier iallefald bør staa enhver norsk borger aaben. Og nogen administrativ vanskelighed kan dette hverken volde stat eller kommune. Kommunen vil kun have at modtage den frivillig erlagte høiere præmie og at opføre den forsikrede i en høiere klasse paa listen. Derimod bør det overveies, om man ikke ogsaa kan gaa videre, og dette kan efter mit skjøn ske paa den maade, at der gives kommunestyrelserne ret til for sine fiskere eller for visse nærmere definerede grupper af fiskere at indføre en for vedkommende kommune tvungen forsikring bygget paa en høiere klasse.

Herved vil hver kommune selv kunne bedømme, hvilken betydning en ulykkesforsikring har for dens fiskere eller for enkelte grupper af disse (f. eks. dæksfartøisfiskere), endvidere hvilke ofre der under de

stedlige forhold vil kunne ydes for forsikringens formaal. Alene paa denne maade tror jeg, at der baade vil kunne blive taget det rigtige hensyn til forsikringsevne og til det saa forskjellige behov for en forsikring. Imidlertid ligger der dog i denne udtalelse et meget vigtigt moment, hvis betydning hr. Hoel særlig har henledet min opmærksomhed paa, nemlig at forsikringens budget ved den frivillige forsikring udsættes for at faa særlig mange og høie risikoer, hvorved muligvis de forøvrig paa gennemsnitsforhold beregnede præmiesatser kunde komme i fare for at blive for lave. Hertil kan der bemerkes, at man neppe udelukkende kan forudsætte, at den frivillige individuelle eller kommunale forsikring alene vil bestemmes af risikoens størrelse, men ogsaa af de forsikredes rent private forhold og af den almindelige sans for forsikring i distriktet. Det er ogsaa et meget vigtigt moment, at det for staten har den største betydning at faa al den kundskab, som netop denne frivillige forsikring vil give, og at derfor staten bør ofre noget derpaa. Herom nærmere i næste afsnit. Ved siden heraf vil den her foreslaaede ordning ogsaa aabne den rigest mulige adgang til at indrette den **lokale organisation** for en saadan forsikring efter forholdene. For staten vil det derimod være en umulighed at fastslaa en lokal ordning, som vil kunne virke paa en effektiv, billig og samtidig hensynsfuld maade i alle de forskjelligartede fiskerikommuner. Der kan tænkes mange forskjellige maader at ordne en saadan lokal forsikringsadministration paa. Kommunen kan enten selv overtage den og f. eks. benytte sig af den før omtalte lov af 29de april 1905 til at faa anmeldelser af fiskerne, eller ogsaa kan kommunen foranledige oprettet en af kommunestyret kontrolleret forsikringsforening, som overtager at indkræve de af kommunestyret fastsatte præmier paa den for medlemmerne hensigtsmæssigste og mindst følelige maade, og som ogsaa varetager medlemmernes rettigheder overfor forsikringen. Det har i denne henseende stor interesse, at der allerede tidligere blandt fiskerne selv har været gjort forsøg paa at organisere saadanne forsikringsforeninger. Se f. eks. hvad der i indledningen er meddelt om søndmørsfiskernes selvhjælpskasse. End større interesse har i organisatorisk henseende et udkast til love, som i december 1903 blev udarbejdet i Aalesund (se bilag 31) og som ogsaa forudsætter kontrol af kommunestyret og en bestemt indkrævning af forsikringens indtægter af mandskabernes lotter. Forslaget blev vedtaget paa et masse-møde af fiskere, men foreningen kom ikke til at virke, da den store Aalesundsbrand, som indtraf en maaned efter, umuliggjorde ethvert arbejde af den art. For alle saadanne forsøg vil det selvfølgelig have den allerstørste betydning, at de kan ske i henhold til præmiesatser, garanterede af staten, saaledes at alle forsikringstekniske risikoer er ophævede, ligesaa at der ved beslut-

ning af kommunestyret kan blive paalagt alle fiskere, som driver fiske paa en nærmere beskrevet maade, at deltage i forsikringen. I en lov om ulykkesforsikring for fiskere bør der af disse grunde ikke udtales noget om, hvorledes organisationen bør finde sted. Loven bør kun give kommunerne ret til at paalægge bestemte slags fiskere at forsikre sig, og loven bør give kommunerne ret til med approbation af vedkommende regjeringsdepartement at grundlægge forsikringen paa bestemte præmiesatser og at oprette den for forsikringen passende organisation.

Det faar da inden hver kommune blive en sag mellem dem, som vil ofre noget paa en forsikring og dem, som endnu ikke har faaet øie for dens betydning, at komme til en for forholdene tilfredsstillende ordning. Dog saaledes, at hver enkelt mand, som iallefald vil være med for sit eget vedkommende, har fri adgang dertil indenfor de fastsatte satser for præmier og for forsikringens ydelser. Paa denne maade tror jeg, der kan grundlægges en ordning, som uden at øve en trykkende tvang kan aabne en adgang for de forsikringsbehov, som fiskerstanden for tiden føler. I det følgende afsnit vil jeg dernæst behandle de satser, som den her udviklede ordning i tilfælde maatte bygges paa.

Fjerde afsnit.

Valg af forsikringsalternativer og forsikringens administration.

Ved valg af alternativer for forsikringens ydelser og præmier gjælder det først at tage standpunkt til disse to hovedspørgsmaal:

1. Skal forsikringen bygges paa livrenter eller paa engangs udbetalinger af bestemte beløb?
2. Skal forsikringens formaal alene være erstatning til de efterladte ved dødsfald, eller skal der ogsaa ydes erstatning ved forringelse af arbejdsevnen og dagpenge ved sygdom?

Naar disse spørgsmaal er besvarede, vil det være muligt at overveie, hvilke satser for ydelser og præmier der kan opstilles baade for den tvungne minimale og for den frivillige høiere forsikring.

1. Livrenter eller engangs udbetalinger.

En erstatning bygget paa engangs udbetalinger frembyder i forsikringsteknisk henseende disse to store fordele, 1) at forsikringen for hvert enkelt aar blir klar over sine forpligtelser og 2) at ogsaa de beløb, forsikringen skal udrede, straks blir udbetalte. Derved blir det, uden at nogen forures, muligt ved udgangen af hvert aar at forandre forsikringens vilkaar (ydelser eller præmier), saafremt erfaringerne viser, at forsikringen er bygget paa beregninger, som ikke holder stik. Særlig i saadanne tilfælder, hvor det foreliggende statistiske materiale maa ansees som utilfredsstillende, kan denne fordel neppe skattes høit nok. Den kan bevare selve forsikringen fra at bringes i miskredit, og derved kan forsikringen i længden yde den forsikrede stand en større betryggelse. I Tyskland har man derfor ogsaa, som bekjendt, kun med den største

forsigtighed vovet at indføre livrentesystemet. Og man har gjort det paa den maade, at man for hver forsikringsperiode har udlignet periodens udgifter (Umlageverfahren). Men herved stilles der som bekjendt ingen sikkerhed for fremtiden, og de kommende forsikringsperioder maa bære endel af de foregaaendes udgifter. For ikke at belaste de kommende tider for meget har man søgt at danne reservefond. Hvor man derimod som i Østerrige og i Norge har troet at kunne beregne det samlede beløb af hver livrentes kapitalværdi og gjennem forhaands hensyntagen til alle sandsynligheder at kunne udligne dette beløb i præmier, der har der opstaaet deficiter, saaledes at dækningskapitalerne ikke „viser sig at svare til livrenternes kapitalværdi, men heller simpelthen kan kaldes reservefond alene.“ Efter at man nu gjennem flere aar i Tyskland har samlet en stor erfaring, vil man nu vove at gaa over til præmiesystemet. Særlig er det for alderdomslivrenter (pensioner), at dette ansees for muligt, men for invaliditetsrisikoen fremhæves der endnu fra flere hold, at „det statistiske materiale er lidet paalideligt. Dog gaar man ogsaa her allerede paa meget sikrere baner end paa det omraade at beregne ulykkesforsikringernes præmier.“ Jeg har anført disse mere almindelige bemærkninger for at vise, at man i Tyskland fremdeles anser præmieberegninger for meget vanskelige, og at ulykkesforsikringen netop er det allervanskeligste felt. Tager man nu al den usikkerhed i betragtning, som hviler over den statistik, som vi i denne sag kan bygge paa, saa synes dette sterkt at tale for at vælge det sikreste grundlag, nemlig systemet med engangsudbetalinger. Imidlertid kan det naturlig stille sig som ønskeligt ogsaa at betragte værdien af disse engangsudbetalinger for de forsikrede, forinden man tager endeligt standpunkt.

Det er selvfølgelig en ren umulighed i sin almindelighed at udtale noget bestemt, som passer paa alle enkelte tilfælder om det spørgsmaal, hvad der gavner en efterladt familie eller en invalid mest, enten at faa udbetalt et fast beløb en gang for alle eller at faa en livrente. Og særlig for fiskerne, som for landarbejderne i det hele, stiller spørgsmaalet sig end mere tvilsomt end for fabrikarbejderne i byerne. I byerne er der forholdsvis meget vanskeligere for en efterladt familie eller for en invalid at faa arbejde og lidt at leve af end paa landet. Paa landet kan en liden kapital anvendes bedre end i byerne. Det taler ogsaa for fordelene af systemet med engangsudbetalinger, at en saadan kapital jo kan omdannes til renter i de tilfælder, hvor dette er ønskeligt. Der er saaledes mere bevægelighed og anledning til at tilpasse sig til forholdene. Administrativt kan det heller ikke antages at være vanskeligt at ordne det saaledes, at pengene blir godt anvendte. Dels har man jo overformynderiene, og dels kan der dannes lokale komiteer i hver kommune til varetagelse af de forsikredes tarv.

Denne side af kommunernes frivillige deltagelse i bestyrelsen af de efterladtes penge har forlængst været prøvet ved de privat indsamlede midler. I Nordlands amtstings udtalelse om forsikringen fremhæves udtrykkelig dette, idet der henvises til den virksomhed, som en komite i Herø kommune har udfoldet ved bestyrelsen af de ved Sand-sundsværulykken indkomne midler.

For udbetalinger en gang for alle taler i vort tilfælde ogsaa den omstændighed, som jeg i det foregaaende har begrundet, at det vil være nødvendigt at indføre en minimal forsikring for alle fiskere.

Denne minimalforsikring kan neppe sættes saa høi, at der kan blive tale om en livrente. Hvis man vilde indføre saa høie forsikringer som de, der gjælder i den tyske forsikring eller i de norske fabrikarbeideres forsikring, vilde en saadan forsikring antagelig alene kunne paaregne en mindre del som støtte fra eksportafgifterne, og det vilde derfor være at paaføre fiskerne udgifter, som utvilsomt vilde føles som meget tryk-kende. Læser man igjennem de indkomne udtalelser fra de interesserede (eller kun den i bilag 12 givne oversigt), om hvilke fordringer til erstat-ninger og hvilken villighed til ydelse af præmier de har, saa faar man en sterk følelse af, at **forsikring i det heletaget neppe, naar det kom-mer til gennemførelse, kan paavente en saa stor offervillighed, som man almindelig antager, at der findes.** Der udtales i de fleste erklæ-ringer fra fiskerstanden i meget sterke udtryk en uvilje mod erlæg-gelse af selv den mindste præmie, som dog udgjør en bagatel mod de udenlandske ulykkesforsikringer, for ikke at tale om saadanne helt omfattende forsikringer som de tyske (se i andet afsnit, hvilke udgifter disse paafører den tyske fisker). En præmie efter arbeiderforsikringens regler vilde paaføre fiskerne en aarlig udgift af over 11 kroner hver. Begrænses forsikringen alene til dødsfald efter fabrikarbeidernes regler (og en antagen indtægt af 500 kroner), faar vi en præmie af omkring 4 kroner aarlig. Spørgsmaalet er imidlertid om dette sidste beløb ikke kunde anvendes bedre for fiskerne.

I hvertfald er begge disse præmiebeløb væsentlig høiere end, hvad samtlige erklæringer udtaler sig for. Og det synes iallefald mig at være rigtigt at holde minimalforsikringen nogenlunde indenfor de græn-ser, som de indhentede udtalelser har antydnet. Men da maa man bygge paa engangsubbetalinger, om ydelserne skal faa nogen værdi for de for-sikrede.

Hvad invaliditeten angaar, saa frembyder denne forhold, som end yderligere bestyrker mine synspunkter. Invaliditet frembyder, som bekjendt, de største vanskeligheder for den lægevidenskabelige bedøm-melse. Enhver ulykkesforsikring vil være udsat for misbrug af alle dem, som gjerne vil tilvende sig uberettigede erstatninger (simulation). Men

værre er de sygelige, nervøse følger, som invaliditetsrenterne medfører, hvor de har virket i længere tid. „Den syge styrter sig saa at sige hals over hoved ind i kampen om livrenten, fordi han trænger denne kamp for at glemme de pinlige og ængstende forestillinger, som han har faaet ved ulykken.“ Der foreligger en hel medicinsk litteratur om disse forhold, og enhver fremstilling af udlandets arbeiderforsikringer eller af de sociale bestræbelser til arbeidernes vel tager det forhold med i betragtning, at invaliderne i altfor høi grad vænner sig til at betragte sig selv som „pensionister“. Hvis nu pensionerne kunde sættes saa høie, at den invalide nogenlunde sorgløst kunde leve af dem, var vel herpaa ikke saa meget at sige. Men som forholdene er, vil han utvilsomt være bedre tjent med at stimuleres til ogsaa selv at tjene noget. Derfor virker systemet med engangs udbetalinger ganske anderledes gunstigt. Det kan neppe tænkes at have nogen svækkende virkning, hvor invaliditet virkelig er tilstede; thi enhver invalid vil, selv om han kan kjæmpe sig til en virksomhed og et levebrød, dog iallefald maatte gjenneemgaa en haard tid, i hvilken han vil have stor fordel af nogen kapital. Med lidt kapital vil det være meget lettere for ham at komme ind i en ny virksomhed, enten ved at lære noget nyt eller ved at sætte igang noget andet end den tidligere virksomhed. Og særlig vil dette være tilfældet paa landet, hvor, som vi har seet i første afsnit, invaliderne overhovedet viser en større evne til at tjene noget end i byerne. For mit vedkommende vil jeg derfor alene af disse grunde maatte anbefale engangs udbetalinger fremfor livrenter til erstatninger for invaliditet. Jeg bestyrkes ogsaa heri af erfaringerne fra de danske forsikringer, som ikke alene for fiskeres, men ogsaa for sjøfolks og fabrikarbeideres vedkommende bygger paa engangs udbetalinger (kfr. vedk. danske love). Sekretæren for det danske forsikringsraad, hr. Aage Sørensen, udtaler i sin beretning over forholdet i Tyskland, hvor livrentesystemet er herskende, at udbetaling af en kapital en gang for alle særlig for de mindre invaliditeter er langt at foretrække. Det er derfor ikke alene fra praktiske synspunkter, at man kan anbefale, at en fiskerforsikring bygges paa engangs udbetalinger af ydelserne. Imidlertid bør man ogsaa isaafald benytte sig af den store fordel, som dette giver, nemlig at man kan fastslaa det system, som man vil sætte igang, alene for et bestemt antal aar, f. eks. for 5 aar. I løbet af dette tidsrum vil man kunne opnaa at samle saa mange oplysninger, at der igjen kan foreslaaes noget væsentligt bedre, saafremt det skulde vise sig, at erfaringerne viser os forhold, som for tiden ikke kan forudses.

2. Skal forsikringen alene omfatte dødsfald?

Ved oprettelsen af den danske ulykkesforsikring for fiskere gik man ud fra den samme forudsætning, som ogsaa nu fremholdes i mange af de indkomne udtalelser om den norske forsikring, nemlig at invaliditet ingen rolle spiller for fiskerstanden. Den danske forsikring havde imidlertid ikke virket i lang tid, forinden det viste sig, at invaliditeten ogsaa blandt fiskerne spiller en ikke ubetydelig rolle. Udgifterne til erstatninger for invaliditet gaar derfor i den danske forsikring op til halvdelen af erstatningerne ved dødsfald. Dette er vistnok særdeles meget mindre end, hvad tilfældet er for fabrikarbeidernes vedkommende; thi i disses forsikring udgjør udgifterne til invaliditet ikke mindre end 4 gange dødsfaldserstatningerne. Men selv om saaledes ulykkestilfælder med nedsettelse af arbeidsevnen til følge er væsentlig sjældnere blandt fiskerne, saa har de derfor lige store følger, naar de indtræffer, og det vil vistnok være vanskeligt at begrunde det standpunkt, at de bør udelukkes fra forsikringen. Det gjælder selvfølgelig fiskerne som fabrikarbeiderne, at nøden i en familie er vel saa stor, naar forsørgeren blir invalid, som naar han omkommer, og alene dette synspunkt er da tilstrækkeligt for de betalende forsikrede til ogsaa at ønske invaliditet medtaget i forsikringen. Ganske de samme synspunkter synes mig ogsaa at kunne gjøres gjældende overfor forsikringen mod sygdom, som den er ordnet i den danske forsikring. I det hele maa jeg udtale, at de danske vilkaar for forsikringen paa den mest udmerkede maade har formaaet at ramme de største farer, som fiskerens gjerning er udsat for. De byder fiskerens efterladte erstatning, naar de mister forsørgeren, de byder fiskeren en liden kapital som værn mod formindskelse af hans arbeidsevne og en økonomisk støtte i sygdomstilfælde. I alt yder de altsaa, saalangt forsikringens forudsætninger og kræfter tillader det, økonomisk vern mod alle ulykkestilfælder. Bestemmer man sig endvidere i overensstemmelse med mit forslag til at betragte forsikringens virksomhed i de første kommende 5 aar som et forsøg, hvis hensigt ogsaa skal være at skaffe kundskab om de vigtigste farer, som fiskeribedriften er udsat for, saa vil det ogsaa maatte ansees som en stor mangel at udelukke invaliditeten, fordi man da intet faar at vide om fiskernes invaliditetsforhold.

Imidlertid kan det være værd overveielse, om det ikke skulde være muligt at begrænse forsikringen til alene at gjælde de „sværere tilfælder af invaliditet.“ Det er utvilsomt saa, at det særlig er de mindre invaliditetstilfælder, som volder mange administrative vanskeligheder og meget arbeide, ligesom der i disse tilfælder er lettere adgang til simulation. Af disse grunde fremholder ogsaa flere af de indkomne udtalelser ønskeligheden af, at der kun medtages de større tilfælder. Jeg har ogsaa

troet, at dette uden videre maatte kunne gøres og det saameget mere, som baade den tyske og den planlagte norske almindelige invalideforsikring kun forudsætter erstatning i tilfælder, i hvilke arbejdsfortjenesten er sunket ned under en vis grænse (33 % eller 40 %). I den danske ulykkesforsikring for sjøfolk er grænsen nedad sat til 10 %.

I følelsen af sagens principielle betydning henvendte jeg mig dog til hr. direktør for Bergens sygehus dr. Sandberg og anmodede ham om at udtale sig om spørgsmaalet om den grænse nedad, som maatte blive at vælge, saafremt man skulde sætte sig det maal at udelukke de mindre tilfælder. Dr. Sandberg anbefalede, at spørgsmaalet først forelagdes hr. overlæge dr. med. Tscherning ved kommunehospitalet i Kjøbenhavn, fordi han fra den danske fiskerforsikrings oprettelse har deltaget i forsikringens virksomhed og derfor maatte antages i særlig grad at kjende invaliditetsforholdene blandt fiskerne. Hr. Tscherning viste sagen den store velvilje at afgive følgende udtalelse:

„I anledning af en fra Dem gennem direktør dr. Sandberg oversendt forespørgsel angaaende nogle punkter vedrørende ulykkesforsikring for fiskere skal jeg udtale følgende:

Efter vor erfaring udviser vore fiskere en stor haardførhed overfor deres farlige erhverv og en vis ligegyldighed overfor ulykkestilfælder ved disses fremkomst, men naar det først staar dem klart, at de har paaført sig en blivende eller blot langvarig lidelse, kommer en ganske modsat natur frem: smaa læsioner viser sig for dem som uhyre molester, de tror sig ved smaatterier afskaaret fra deres erhverv, og de er ofte sterkt angrebet af hypokondri, forestillinger og andre nervelidelser, fremkaldt ved ulykken. Middelstore invaliditeter 20—40 % er derfor ikke ualmindelige, overvurdering af invaliditeten meget hyppig. Man vilde derfor uden al tvil ved en minimumsinvaliditet paa 50—60 % faa et ikke ringe arbeide med afgang af nærliggende invaliditeter og med afvisning af langt lavere invaliditet, der af den skadelidte antoges for alvorligere, end tilfældet var. En hyppig forekommende uret ved at afvise invaliditet nær ved minimum eller ved at forhøje dem for at faa dem med vilde da ikke kunne undgaaes, og misnøie vilde blive hyppig. Jeg tror derfor ikke, et minimum sat ved de overmaade høje invaliditeter vilde være tilraadelig; bedre vilde det være i en fiskeriforsikring at bortskjære alle de virkelig smaa skader paa enkelte fingre o. l. Man vilde da gjøre rigtigt i loven eller en til loven knyttet „bekjendtgjørelse“ at paapege en muligst præcis begrænsning for, hvad der ikke toges med, eller som ved vor søulykkesforsikring kun at erstatte invaliditet over en vis liden % f. eks. over 10 eller 15 %. Men herved vilde der blive en meget stor del afgang altsaa dog en stor og maaske kostbar administration.

Helt at udskyde invalideforsikringen vil efter vor erfaring svække

lovens betydning meget. Thi den svært invaliderede fisker medfører for familien ofte ligesaa alvorligt et tryk, som om han var død.

Ved en forhandling med vor kontorchef er jeg kommet til det resultat, at det vilde være rigtigt slet ikke at tage hensyn til invaliditetsgrad eller %, men kun medtage — og da helst erstatte med en pension — alle saadanne invaliditeter, hvor paagjældende gennem læge- og fiskerisagkundskab erklæres for ude af stand til at fortsætte fiskernæringen. Saadan erklæring vilde da være at fremskaffe med visse aars mellemrum, og renten vilde kun være at udbetale, saalænge erklæringerne tiltraadte den oprindelige erklæring.

Hvilke personer — fiskeriinspektører? — der i Norge kan anvendes til sammen med læger at afgive disse skjøn, kan jeg jo ikke udpege. Her anvender vi til tilsvarende brug tillidsmænd af selve befolkningens kreds.“

I anledning af denne udtalelse skal jeg efter konference med dr. Sandberg og i overensstemmelse med ham fremholde følgende. Den af dr. Tscherning anbefalede udvei at uddele en livrente og fra tid til anden at kontrollere, hvorvidt den tilskadekomne fremdeles er invalid, forklæres derved, at jeg i mit spørgsmaal ingen nærmere oplysninger havde givet om, hvorledes jeg forøvrig tænkte at foreslaa forsikringen ordnet. Efter hvad jeg i det foregaaende har fremholdt, kan denne udvei ikke vælges. Derimod finder jeg, at i saadanne tilfælder, i hvilke det kan være tvilsomt, hvilke endelige følger ulykken vil have for den tilskadekomnes arbejdsevne, bør afgjørelsen af erstatningsbeløbets størrelse i saadanne tilfælder, i hvilken lægerne anser det vanskeligt at afgjøre, om invaliditeten er af blivende beskaffenhed, kunne udstaa i et tidsrum svarende til det, der er forudsat for udbetalingen af dagpengene, nemlig indtil aarsdagen efter ulykkens indtræden. Men da bør der vistnok, som i Danmark, udbetales en efter arbejdsevnen og sandsynligheden for den tilskadekomnes evne til fortjeneste graderet erstatning. Paa forhaand at bestemme grænsen nedad for denne, kan jeg ikke anbefale. Det rigtige er utvilsomt, at der af vedkommende regjeringsdepartement efter udtalelse af forsikringens bestyrelse til en begyndelse fastsættes en grænse som f. eks. af hr. dr. Tscherning foreslaaet nemlig 10 eller 15 %, og at departementet i overensstemmelse med senere erfaringer for kommende aar fastsætter eventuelle forandringer heri. Nogen principiel indvending herimod kan der efter min mening ikke reises, fordi forsikringens forpligtelser udløber for hvert aar. Indenfor et bestemt aar kan der derimod selvfølgelig ikke være adgang til at foretage nogen forandringer af det engang bestemte.

Med hensyn til dagpengene vil jeg udtale, at saadan som forholdene er i Norge, vil bestemmelsen om, at erstatning først skal begynde efter udløbet af den 13de uge, føles at være mindre tilfredsstillende. Medens nemlig i Danmark mange fiskere ogsaa er medlemmer af sygekasser, som yder støtte i den første tid efter ulykkestilfældet, vil norske fiskere neppe kunne paaregne anden saadan støtte end den sygepleie, som medicinalfondene yder. Alligevel finder jeg ikke at burde fravige de danske bestemmelser, dels fordi isaafald ethvert beregningsgrundlag for forsikringens udgifter vilde bortfalde, og dels fordi jeg anser det i høi grad ønskeligt, at den af mig foreslaaede ordning klart bevarer karakteren af en ulykkesforsikring. Forbedringer af bestemmelserne om dagpengenes ydelser vil antagelig rettest kunne foreslaaes i forbindelse med et forslag om sygeforsikring, hvilket jeg anser at ligge udenfor min opgave.

3. Valg af alternativer.

Jeg har i det foregaaende udtalt, at mit valg af forsikringsalternativer bestemmes ud fra følgende synspunkter:

at alle erstatninger ydes som engangsudbetalinger, at der indføres en tvungen minimal- og en frivillig baade minimal- og høiere forsikring, og at forsikringen omfatter de samme formaal, som ved den danske forsikring, nemlig erstatning ved dødsfald, ved blivende invaliditet og ved dagpenge i tiden fra udgangen af den 13de uge til aarsdagen efter ulykkestilfældet.

Naar jeg nu ogsaa skal udtale mig om valget af erstatningernes og præmiernes størrelse, saa er det min forudsætning, som jeg her vil søge at udtale saa klart, som jeg formaar, at grundlaget for enhver præmieberegning kun kan være dette: **Efter norsk statistik kan vi intet sikkert beregningsgrundlag opstille. I Danmark har man nogen erfaring fra det virkelige liv. Vil den norske stat nu skaffe fiskerne den saa nødvendige forsikring, har den intet andet at gjøre end at vove at bygge paa de danske erfaringer, et vovestykke som dog iallefald er mindre end det, den danske stat gjorde, da den prøvede uden statistik.** I henhold hertil vil jeg helt ud anvende de danske erfaringer, idet jeg kun forhøier præmierne for dødsfald noget, fordi den norske statistik synes at anbefale dette, og man da iallefald kommer paa den sikre side. Jeg vil dernæst endvidere udtale, at der særlig fra den almindelige erfaring fra livsforsikring vil ligge nær at slutte, som ogsaa hr. Hoel har fremholdt, at den frivillige forsikring og da især de høiere satser for denne vil frembyde muligheder for overskridelsesmomenter, idet det kan antages, at de fiskere, hvis hazard er størst, fortrinsvis vil benytte adgangen til høiere forsik-

ring. Jeg ønsker klarest mulig at fremholde, at jeg ikke kan forudse disse følger. For mig stod det oprindeligt, som nævnt i forrige afsnit, ligesaa sandsynligt, at det udvalg, som den frivillige forsikring træffer, nærmest vilde ske alt efter den forsikredes forsørgelsespligt og efter hans kundskab og interesse for forsikring i det hele. I hvert fald vil jeg gjøre opmærksom paa sagen og som min mening fremhæve, at den frivillige (individuelle og kommunale, minimale og høiere) forsikring er en saa vigtig forudsætning for, at en fiskerforsikring skal kunne tilfredsstillende stande, og at den skal kunne forberede en fremtidig bedre forsikring, at jeg føler mig forpligtet til at anbefale den paa det bedste. Jeg mener derfor, at særlig denne forsikring bør støttes, eller at iallefald ikke de præmier, som man direkte kan aflede af de danske erfaringer, bør forhøies, saameget mere som vel ingen kan sige noget bestemt om, hvormeget de i tilfælde burde forhøies. Dog tror jeg, at man maaske af hensyn til dem bør sørge for, at forsikringens aarlige tilskud til et reservefond blir øget. Jeg vil dernæst særskilt behandle den minimale og den høiere forsikring.

a. Den minimale forsikring.

Som **minimal erstatning ved dødsfald** anbefaler jeg det beløb, som jeg i andet afsnit skjønsmæssig antog at være et gennemsnit af fiskernes aarsfortjeneste, nemlig **kr. 500 engang for alle**. Som præmie svarer der til dette beløb, under forudsætning af den i første afsnit antagne norske dødsandsynlighed, kr. 1.02. Forudsætning herfor skulde egentlig kun være ethvert dødsfald ved drukning, men som vi tidligere har seet, antager jeg, at beløbet kan udbetales ogsaa ved andre dødsfald foraarsagede ved bedriftsulykker, uden at præmien forhøies. Ligesom i Danmark skal erstatningen kun blive at udbetale til enke eller til børn eller til andre personer, som den omkomne bevisligt har forsørgt. **Minimalerstatning for invaliditet med fuldstændigt tab af arbejdsvevnen sættes til kr. 720**, hvilket beløb staar i samme forhold til dødserstatningen som i den danske forsikring. Under forudsætning af kun delvis forringelse af arbejdsvevnen sættes erstatningen til en forholdsvis del af forannævnte erstatningsbeløb for hel arbejdsdygtighed. Disse betingelser kræver efter den danske statistiks erfaringer en præmie af kr. 0.53. Den danske forsikring yder herfor erstatninger helt ned til en 5 %'s forringelse af arbejdsvevnen. I betragtning af de store vanskeligheder, som baade præmieberegningen og invaliditetsgraderingen frembyder, foreslaar jeg, at denne præmie bibeholdes, endskjønt jeg ovenfor har anbefalet, at det overlades administrationen fra aar til aar at fastsætte grænserne nedad og regler for invaliditetserstatningens ydelser.

En gradering af erstatningen for sygepenge bør neppe opstilles. Denne ydelse bør være fælles for den minimale og for den højere forsikring, idet det i begge tilfælde forudsættes, at der udbetales den, som ved ulykkestilfælde har paadraget sig sygdom, en dagpenge af kr. 1.50 fra udløbet af den 13de uge til aarsdagen efter, at ulykken fandt sted. Efter de danske erfaringer koster denne dagpengeerstatning i præmie kr. 1.09.

Den minimale forsikring skulde saaledes koste

for dødsfaldserstatning .	kr. 1.02
„ invalidiserstatning	„ 0.53
„ sygepenge	„ 1.09
	ialt kr. 2.64

Heri er imidlertid ikke medregnet administrationsudgifter, lægehonorarer etc.

Forhøier vi præmien fra 2.64 til 3 kroner, blir denne forhøielse 12 % af det hele beløb. I forrige afsnit anbefalede jeg, at 2 % af præmien stillede til raadighed for kommunerne til deres administrationsudgifter. Der skulde altsaa blive tilbage 10 % til statens administration. Den danske forsikring har i 4 aar gjennemsnitlig til tillidsmænd, læger og centraladministration havt en udgift af 16.5 %. Man skulde kunne nære haab om, at den norske forsikring maatte kunne blive billigere, saafremt kommunerne overtager det lokale arbeide alene mod de ovennævnte 2 % for præmiernes indkassering. Jeg finder derfor at kunne anbefale, at **præmien for minimalforsikringen sættes til 3 kroner**, dog under forudsætning af, at eventuelle overskridelser, som maatte forvoldes ved administrationen, ogsaa maa kunne udredes af de til tilskud til reservefondet bestemte midler, hvorom nedenfor.

Spørgsmaalet er nu dette: Hvor stor del af denne præmie skal fiskerne betale selv?

Jeg har tidligere nævnt, at jeg for min del finder at burde anbefale, at fiskerforsikringen modtager et tilskud fra eksportafgifterne, nemlig fra det i tredje afsnit omtalte havnefond, hvis aarlige indtægter med de af mig foreslaaede forøgelse antages at kunne sættes til ca. kr. 300 000 aarlig. Fastslaar man, hvad der synes mig retfærdigt, at hver fisker iallefald i det væsentlige faar et bestemt og ligestort tilskud til det beløb, han maa betale i præmie, saa synes det mig at være praktisk, at eksportafgifternes tilskud beregnes kun eller væsentlig kun til den minimale forsikring, saaledes at den højere forsikring forudsættes at bære sig selv ved tillægspræmier til den minimale klasse, som alle de forsikrede maa tilhøre. Vi ser da, at en præmie af 3 kroner pr. fisker under forudsætning af 86 500 fiskere i alt paafører den minimale

forsikring, en udgift af kr. 259 500 aarlig. Forudsætter man, at halvdelen af dette beløb nemlig ca. kr. 130 000, dækkes af fiskerne, **vil fiskernes præmie for den tvungne forsikring kunne sættes til kr. 1.50 aarlig**, og eksportafgifterne skulde aarlig have at udrede kr. 130 000. Det synes imidlertid nødvendigt for forsikringen, at dette beløb forhøies, dels fordi jeg vil anbefale en liden reduktion af præmierne for den høiere forsikring, og fordi disse antages at frembyde særskilt risiko, og dels fordi det maa forudsættes nødvendigt, at der beregnes noget til reservefond. Der har som tidligere nævnt forekommet ikke ubetydelige vekslinger i antallet af de aarlig omkomne fiskere. (Se bilag 3 og bilag 17). Selv om derfor de her anførte beregninger skulde vise sig at stemme ganske med de **gjennemsnitlige forhold**, saa maa man kunne regne med, at der i enkelte aar kan indtræffe et betydeligt større antal ulykkestilfælde. Som vern mod denne mulighed finder jeg at maatte anbefale, at 50 % af havnefondets indtægter, deri indbefattet de af mig foreslaaede forøgelseser, tilfalder fiskerforsikringen. Denne skulde derved kunne gjøre regning paa en indtægt af ca. **kr. 150 000**. Heraf paaregnes ifølge det foregaaende ca. 60 000 kroner ved nye afgifter. I forhold til de nuværende budgetindtægter skulde **forsikringen altsaa koste staten 90 000 kroner aarlig**. Saafremt der med denne indtægt og med en præmie for minimalforsikringen af kr. 1.50 skulde dannes overskud, foreslaaes disse tillagt det tiloversblevne beløb af de ved Titran- og Røværulykkerne indsamlede midler. Det saaledes oprettede „fiskernes forsikringsfond“ danner da reservefond for mulige underskud i enkelte aar. Om berettigelsen af anvendelsen af Titran- og Røværfondet paa denne maade se betænkning udarbejdet af hr. sekretær Johnson (bilag 29).

Der vil antagelig overfor dette forslag gjøres sterke indvendinger fra finansielle synspunkter. Jeg kan hertil kun udtale, at den opgave at forsikre en stand som fiskerne, som i Norge er saa talrig, maaske meget talrigere end fabrikarbejderne, ikke kan ventes løst med mindre ofre. Man maa erindre, at forsikringstanken endnu er ganske ny blandt fiskerne, og at de derfor desto vanskeligere vil kunne realisere denne alene. Derfor giver den tyske stat et aarlig tilskud til hver fiskers ulykkespræmie af kr. 6.30 og den danske stat mellem 3 og 4 kroner. Sagen kan neppe realiseres paa en mere beskeden og dog samtidig nogenlunde tilfredsstillende maade end saaledes som her er foreslaaet i overensstemmelse med de krav, som bedriftens egne mænd har fremsat i de indhentede udtalelser (se bilag 12), nemlig ved at indføre en forsøgsvis minimalydelse ved de allermest følelige ulykker, som truer bedriften. At udelukke enkelte af disse kan jeg heller ikke antage mere berettiget for fiskerne end for fabrikarbejderne, og hvad endelig det foreslaaede bidrag af eksportafgifterne angaar, saa vil jeg tillade mig at fremhæve to ting.

For det første vil vel alle indrømme, at fiskerne iallefald er med om at betale disse afgifter, og for det andet er dette bidrag endog mindre end det beløb, som statskassen direkte udbetaler til administrationsudgifter alene for fabrikarbejdernes ulykkesforsikring.

b. Den høiere forsikring.

At opstille en plan for ydelser og præmier, som kan passe for alle de forskellige bedrifter og distrikter, inden hvilke der kan forudsættes at være behov og interesse for en høiere forsikring, lader sig ikke gjøre. Jeg har derfor valgt at opstille forskellige høiere **klasser** og kalde den tvungne minimalforsikring for første klasse. De forskellige høiere klasser forudsætter jeg skal bygge paa høiere dødsfalds- og invaliditetserstatninger, men paa den samme dagpengeerstatning. Jeg forudsætter endvidere, at præmiebetalingen for de høiere klasser ydes som tillæg til første classes præmie (3 kroner). Saaledes kan der da opstilles følgende tabel, i hvilken medtages foruden de for hver klasse forskellige dødsfalds- og invalideerstatninger ogsaa de beregnede udgifter og de præmier, som jeg ønsker at foreslaa.

	Dødsfalds- erstatning	Invaliditets- erstatning	Forsikringen koster	Tillæg for klassen	Fiskerne betaler ialt
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Første klasse	500.00	720.00	3.00		1.50
Anden „	1 000.00	1 440.00	4.17	1.00	2.50
Tredie „	1 500.00	2 160.00	5.74	2.50	4.00
Fjerde „	2 000.00	2 880.00	7.29	4.00	5.50
Femte „	2 500.00	3 600.00	8.84	5.50	7.00

Det vil heraf sees, at jeg foreslaar en liden reduktion ogsaa af tillæggene til de høiere klasser. Det fremgaar af tabellen, at forsikringen i de høiere klasser for dødsfalds- og invalideforsikringens vedkommende er forholdsvis betydelig billigere, fordi dagpengeforsikringen er forudsat at være den samme i alle klasser. Man skulde tro, at dette forhold vil bidrage til at forøge interessen for en forsikring efter de høiere klasser.

Som nævnt i forrige afsnit forudsætter jeg, at der er adgang til frivillig forsikring efter de høiere klasser for enhver af første classes medlemmer, og at desuden kommunerne er berettigede til hver for sit distrikt at indføre en tvungen forsikring efter en af disse høiere klasser

for saadanne nærmere betegnede fiskere, som de maatte anse for at have behov for en saadan forsikring.

4. Hvad er en ulykke?

Det vil i denne forbindelse være nødvendigt i al korthed at omtale, under hvilke forudsætninger de her foreslaaede erstatninger bliver at yde. For den første tids gennemførelse af en norsk fiskerforsikring vil det være af største betydning ogsaa i denne henseende at kunne bygge paa de erfaringer, som findes nedlagt i de danske beretninger over, hvorledes den danske ulykkesforsikring har været gennemført i alle de enkelte nærmere beskrevne ulykkestilfælder. Jeg kan derfor ikke paa nogen bedre maade klargjøre forsikringens forudsætninger end ved efter de danske beretninger at meddele, hvilke hovedsynspunkter det danske forsikringsraad har fulgt ved dets afgjørelser af særlig vanskelige tilfælder.

I. Først skal omtales, hvilke dele af en fiskers gjerning der hører ind under loven. Herom heder det i den danske lovs § 1, at medlemmerne af ulykkesforsikringsforeningen er forsikrede mod følger af ulykkestilfælde, der er bevirkede:

- 1) ved fiskeridriften eller ved de forhold, under hvilke denne foregaar,
- 2) ved fiskerens frivillige forsøg paa redning af menneskeliv paa sjøen,
- 3) ved seilads i fiskerfartøier udenfor selve fiskergjerningen.

1. Som følge af den førstnævnte bestemmelse vil først og fremst alle ulykkestilfælder, som tilstøder fiskeren under selve fiskefangsten samt under seiladsen til og fra fangstpladsen, henhøre under loven. Herved maa dog merkes, at forsikringen kun omfatter ulykkestilfælder, som indtræffer under fiskeri med dansk skib eller fartøi. I henhold til denne bestemmelse har raadet afvist et ulykkestilfælde, der rammede et medlem af ulykkesforsikringsforeningen i en tysk fiskekutter, med hvilken han var forhyret.

Desuden har raadet under loven henført ulykkestilfælder, som har indtruffet fiskere under arbeider, som er knyttede til selve fiskeriet. Som saadanne arbeider kan nævnes baadens udsætning i sjøen og dens landsætning; istandsættelse af baadseil, foretaget i land og paa et tidspunkt, da den forulykkede var ophørt med fiskeriet for det aar; nedramning af bundgarnspæle; istandsættelse af en fiskerbro, som tilhører fiskerne paa stedet i forening og udelukkende benyttes til fiskerivirksomhed.

Hvor ulykkestilfælder derimod er indtrufne under saadanne omstæn-

digheder, at fiskeridriften eller de forhold, under hvilke denne foregaar, ikke kunde siges at være aarsag, har de tilskadekomne ikke kunnet ansees for erstatningsberettigede. Dette gjælder saaledes en fisker, som gled og faldt i det glatte føre, da han vilde begive sig fra sit hjem ned til stranden for at ro paa havet med garn; ligeledes en fisker, som efter at være kommen i land fra fiskeri, kjørte til byfogedkontoret i Skagen for at anmelde, at den kutter, hvormed han havde fisket, havde bjerget nogle makrelgarn, og kom tilskade, da han vilde stige ned af vognen.

2. Der er endnu ikke anmeldt noget tilfælde, hvorpaa bestemmelsen om, at fiskere er forsikrede mod ulykkestilfælder, som rammer dem under deres frivillige forsøg paa redning af menneskeliv paa sjøen, har fundet anvendelse.

3. I en særegen form er spørgsmaalet, om der kan siges at være indtruffet et ulykkestilfælde, der er bevirket ved seilads udenfor selve fiskergjæringen, kommet til at foreligge i følgende tilfælde. Paa en tid af aaret, hvor fiskeriet ligger stille, var et fiskerfartøi blevet benyttet til fragtfart med den paagjældende fisker som fører; medens han i en havn var beskjæftiget med at losse fartøiet, kom han til skade ved, at en sæk med bomuldsfrøkager faldt ned paa ham. Raadets flertal kunde ikke finde, at dette tilfælde henhørte under loven, men indenrigsministeriet, til hvilket sagen blev indanket, statuerede, at her forelaa et ulykkestilfælde, der var bevirket ved seilads i fiskerfartøi udenfor selve fiskergjæringen.

Som eksempel paa anvendelsen af den her omhandlede bestemmelse skal endnu nævnes et ulykkestilfælde, der overgik en fisker, som med sin baad seilede ud for at deltage i bjergningen af en grundstødt damper og blev rammet af et stykke kul, der blev kastet ud fra damperen i det øieblik, da han lagde til ved dennes side. Dette ulykkestilfælde blev af raadet henført under loven.

Af hensyn til at det i Norge er forbundet med meget store vanskeligheder at afgjøre, hvad der skal kunne kaldes fiskerfarkoster, anbefaler jeg, at ethvert tilfælde af drukning bør medføre erstatningsberettigelse for de forsikredes efterladte. Omkommer den forsikrede paa land, vil situationens forhold til fiskeriet i de fleste tilfælde være lettere at konstatere. Ligesaa, naar ulykken fører til invaliditet. Da kan iallefald ogsaa den tilskadekomne i regelen afgive forklaring om sagen.

II. For at en forsikret fisker eller dennes efterladte skal kunne reise krav paa erstatning, maa invaliditeten eller døden være forarsaget ved et ulykkestilfælde.

Heraf følger for det første, at lidelsens opstaaen maa kunne

føres tilbage til en enkelt begivenhed som aarsag. Er den derimod fremkommen lidt efter lidt, f. eks. som følge af en række paa-virkninger under arbeidets gang, berettiger den ikke til erstatning (f. eks. i et tilfælde af eczem paa begge hænder, der havde udviklet sig efterhaanden som følge af vedkommendes beskæftigelse som fisker) og (sammenrækning af bindevævet i høire haand, som ligeledes var fremkommen i tidens løb, uden at der kunne angives nogen enkelt ulykkelig begivenhed som aarsag).

Det maa dernæst kræves, at et særligt forhold under fiskergjeringen kan paavises som aarsag til lidelsen. Opstaar denne som følge af eller i tilslutning til forhold, som fiskeren ifølge sit erhverv almindelig færdes under, og som i det ganske overveiende antal tilfælder ingen skadelige følger medfører, vil der ordentligvis ikke kunne blive tale om et ulykkestilfælde som aarsag. Mange tilfælder har alle tilfælles, at de paagjældende efter haarde og anstrengende ture paa sjøen, hvorunder de er blevne gjennemblødt, er blevne angrebne af forskjellige almindeligt forekommende sygdomme (lungebetændelse, nyrekolik, gulsot). At en fisker, som maa færdes paa et uroligt hav i aaben baad under alle slags veirforhold, undertiden bliver gjennemblødt, kan ikke siges at være noget uvant; tvertimod hører det til den slags ubehageligheder, som hans erhverv normalt fører med sig; begivenheden faar med andre ord ikke det ekstraordinære præg, som efter almindelig sprogbrug maa være tilstede, for at man kan tale om et „ulykkestilfælde“. Hertil kommer, at de sygdomme, hvoraf de paagjældende var angrebne, er almindeligt forekommende lidelser, som alle er udsatte for, og som meget sjelden opstaar som følge af ulykkestilfælder.

I modsætning til det ovenfor omtalte kan nævnes et tilfælde, i hvilket den paagjældende fisker kantrode under forsøg paa landing over den inderste revle; han blev bragt bevidstløs i land, og kun med stort besvær lykkedes det at bringe ham til bevidsthed. Samme nat blev han angreben af lungebetændelse, der efterhaanden angreb største delen af begge lunger, og hvoraf han kort efter døde. Under disse omstændigheder erkjendte raadet, at fiskeren var død som følge af et ulykkestilfælde, og det tilkjendte derfor enken erstatning efter loven. Saadanne tilfælder minder om de ikke saa ualmindelige tilfælder i Norge, da fiskerne maa „ride paa hvælvet“.

Særlig hyppigt opstaar spørgsmaalet om sammenhæng mellem ulykkestilfælde og lidelse ved underlivsbrok.

Det maa nu ansees som fastslaaet af lægevidenskaben, at broktilfælder som oftest opstaar efterhaanden under paa-virkning af en lang række anstrengelser og indvendigt eller udvendigt fra kommende paa-virkninger, derimod kun sjelden som følge af en begivenhed.

Medens brokket er under udvikling, vil det hyppigt intet besvær volde, og patienten er derfor i almindelighed ganske uvidende om den lidelse, han bærer paa. Først naar brokket er blevet saa stort, at det træder tydeligt frem og fremkalder smerter, henledes hans opmærksomhed paa det, og da dette sidste trin i udviklingen ofte skyldes en sterk anstrengelse, et stød eller lignende, vil han ganske naturligt opfatte denne begivenhed som aarsag til en lidelse, som i virkeligheden har udviklet sig gennem længere tid.

Som ovenfor antydet kan imidlertid brok opstaa ved ulykkestilfælde; men for at et saadant skal kunne ansees som aarsag, maa visse betingelser være opfyldte. Disse er:

1. Der maa med bestemthed kunne paavises enten et egentligt ulykkestilfælde (et slag eller et stød mod underlivet, et fald eller lignende) eller en ekstraordinær, altsaa udover arbejdets sedvanlige rammer gaaende, svær legemlig anstrengelse som aarsag til broktilfældets opstaaen.

2. De symptomer, der erfaringsmæssigt ledsager den pludselige opstaaen af et broktilfælde, maa af den tilskadekomne skildres i det mindste nogenlunde træffende, og specielt maa deres styrke have været en saadan, at den tvang ham til straks at ophøre med arbeidet og meget hurtigt at søge lægehjælp.

3. Endelig maa naturligvis den beskrivelse, som lægen paa grundlag af sin undersøgelse giver af det forefundne brok, være en saadan, at den ikke paa noget punkt er i modstrid med muligheden for dettes pludselige opstaaen ganske kort før undersøgelsen.

III. Endnu skal der fremsættes nogle bemærkninger om de omkomne fiskeres efterladtes krav efter den danske lov.

Ifølge disse bestemmelser tilfalder forsikringssummen ikke afdødes bo, men derimod kun saadanne personer, der i kraft af deres slegtskabsforhold til afdøde eller som følge af den understøttelse, han ydede dem, maa siges at have mistet en forsørger i ham.

De erstatningsberettigede efterladte er nemlig følgende:

1. Ubetinget ret til forsikring har altid fiskerens enke, dersom egteskabet var indgaaet før ulykkestilfældet, og samlivet ikke var ophørt.

2. Efterlader fiskeren sig ikke enke, hvem forsikringen tilkommer, tilfalder denne hans børn, hvis forsørgelse paahvilede ham (ø: egne børn under 18 aar), eller som han faktisk forsørgede, da ulykken skete.

3. Efterlades der ikke enke eller børn, kan dog arbejderforsikrings-raadet bestemme, om forsikringen skal tilfalde andre, hvem arbejderen forsørgede, da ulykken skete.

Disse bestemmelser volder navnlig vanskelighed, naar de efterladtes

krav efter loven er betinget af, om de kunne siges at være blevne forsørgede af afdøde. Loven maa efter raadets opfattelse, der har fundet støtte hos indenrigsministeriet, forstaaes saaledes, at der kun vil kunne tales om forsørgelse i lovens forstand, hvor de paagjældende i alt væsentligt har faaet deres underhold af afdøde. Dette stemmer saavel med den almindelige forstaaelse af ordet forsørgelse, som formentlig ogsaa med lovens hensigt, idet ydelsen altid er den samme, og det saaledes ikke er muligt i det enkelte tilfælde kun at give en del af summen, hvilket dog maatte have været bestemt i loven, hvis denne havde villet yde erstatning ved delvis forsørgelse.

IV. En stor del af de anmeldelser om fiskeres tilskadekomst, som indgaar til raadet, fremkommer paa et meget sent tidspunkt, uden at der sees at have foreligget særlige forhold, der gjorde en saadan forsinkelse nødvendig eller dog forklarlig. Raadet finder derfor anledning til at henlede opmærksomheden paa, at det i loven er paabudt, at anmeldelse skal ske snarest muligt, og at det er i disse parters interesse, at dette paabud saa vidt muligt efterkommes. Ofte vil det vise sig nødvendigt at indhente yderligere oplysninger, hvoraf det kan afhænge, om der overhovedet tilkommer den paagjældende noget krav efter loven. Er der da hengaaet lang tid efter det anmeldte ulykkestilfældes indtræden, kan det hændes, at muligheden for at tilvejebringe de fornødne oplysninger er gaaet tabt, og at der derfor ikke kan tillægges vedkommende krav efter loven. En forhaling af sagens afgjørelse vil i hvert fald som oftest være en følge af en for sen anmeldelse. Der bør derfor fastsættes en tidsfrist for anmeldelse af ulykker. Men denne bør ikke optages i loven, men fastsættes af departementet efter bestyrelsens forslag.

Af ikke mindre betydning er det, at bestemmelsen om, at den tilskadekomne snarest muligt efter ulykkestilfældet maa lade sig undersøge af en læge og derefter underkaste sig den lægebehandling, som findes fornøden, nøie iagttages. Det kræver ikke nærmere paavisning, at det har en overordentlig betydning for behandlingens resultat, at den paabegyndes saa snart som muligt, og raadet vil ved sin fastsættelse af en tilskadekommens erstatning ikke kunne undlade at tage hensyn til, om invaliditetsgraden paa grund af forsømt lægebehandling er blevet større, end den ellers vilde være bleven.

Da det dernæst ofte kun gennem en snarest muligt foretagen lægeundersøgelse lader sig konstatere, om der virkelig er sammenhæng mellem en lidelse og den derfor anførte aarsag, udsætter den tilskadekomne sig for, at hans krav ikke anerkjendes af raadet, saafremt han undlader at søge læge, saasnart forholdene tillader det.

5. Forsikringens administration.

Ledelsen af den danske ulykkesforsikring varetages af en bestyrelse, bestaaende af indtil 5, for tiden 3 medlemmer, som udnævnes af indenrigsministeren. Det medlem af bestyrelsen, der af indenrigsministeren udnævnes til formand, repræsenterer foreningen udadtil. Bestyrelsens honorar fastsættes af indenrigsministeren; bestyrelsen antager selv den fornødne medhjælp. Foreningens regnskaber gjælder for kalenderaaret, de revideres af en af indenrigsministeren antagen revisor, hvis honorar ogsaa udredes af forsikringen.

Fastsættelsen af de ydelser, som tilkommer fiskeren eller hans efterladte, samt afgjørelsen af spørgsmaalet, om et anmeldt tilfælde begrundet krav efter loven, og om de foreliggende kjendsgjæringer er tilstrækkelige til sagens bedømmelse, henhører under en egen afdeling af „arbejderforsikrings-raadet“.

Forsikringen er, som tidligere nævnt, i Danmark helt frivillig, dens perifere organisation er derfor bygget paa distriktsafdelinger med tilhørende medlemmer. Disse vælger en tillidsmand, som af bestyrelsen anerkjendes som mellemmand mellem foreningen og medlemmerne. Tillidsmanden opkræver medlemsbidragene og indsender dem til bestyrelsen efter den ham meddelte instruks. Bestyrelsen kan tillægge tillidsmændene vederlag for deres arbejde og godtgjørelse for kontorudgifter; hertil kan bestyrelsen anvende indtil 10 % af medlemsbidragenes samlede beløb.

Hele denne administrations ordning er fastsat ved vedtægt, ikke ved lov, og den kan derfor forandres efter ministeriets bestemmelser.

Saa fremt en norsk ulykkesforsikring for fiskere blir bygget paa den ordning, at kommunerne indkræver medlemsbidragene, vil den perifere administration i væsentlig grad forenkles — i sammenligning med den danske forsikring. For den foreslaaede tvungne minimale forsikring vil bidragene i alle tilfælder blive at indkræve sammen med kommuneskatterne. For den frivillige kommunale forsikring enten efter den første eller efter en af de høiere klasser vil der i hver kommune kunne træffes den ordning, som under de givne forhold maatte ansees for mest praktisk. Der er saaledes intet iveien for, at der i en kommune dannes en saadan frivillig, af kommunen autoriseret og kontrolleret forening, som vedtaget af Aalesunds fiskere (se bilag 31). Saadanne foreninger vil netop i statens garanti af forsikringssatserne og i kommunens ret til at gjøre forsikringen obligatorisk for bestemte grupper af fiskere have det bedste grundlag for en sikker og hensigtsmæssig frivillig organisation.

Jeg ønsker her at tilføie, at den udsigt, som saaledes aabnes til frivillig organisation, ogsaa aabner en anden meget vigtig fremtidsmulighed. Det har været forbundet med store vanskeligheder for fiskerne at samle sig om fælles interesser til en organisation til varetagelse af deres tarv. Det kan derfor, *mutatis mutandis* anføres, at de frivillige forsikringssammenslutninger, paa hvilke ulykkesforsikringen i Tyskland er bygget, ogsaa har dannet udgangspunkt for videre formaal, saaledes det at forebygge ulykker og at repræsentere vedkommende stand udadtil. I aarsberetningen for 1905 for den tyske sammenslutning for sjøbedriftens og fiskernes forsikring (Seeberufsgenossenschaft) udtales der: „Vi glæder os over at kunne fastslaa, at vor virksomhed ogsaa i det forløbne aar ikke alene har været begrænset til vore egne snevre, udelukkende faginteressers omraade, men at vor sammenslutning, overensstemmende med de ideer, som foresvævede fyrst Bismarek, da han skabte saadanne sammenslutninger, ogsaa i vide kredse er blevet anerkjendt som et organ, som repræsenterer alle tyske redere, og som ikke alene egner sig til, men endog i høi grad er kaldet til at kaste sit raad i vegtskaalen ved afgjørelsen af alle spørgsmaal af almindelig natur, som har betydning for den tyske skibsfart. I overensstemmelse hermed har vi været anmodet om, ikke alene af rigsregjeringen, men ogsaa af de forskjellige regjeringer, at afgive udtalelser om spørgsmaal, som berører skibsfartens interesser.“ —

Ogsaa ved det arbeide, som vil kræves ianledning af indhentelsen af det fornødne materiale af erklæringer og udtalelser til erstatningskravenes bedømmelse forudsætter jeg, at man vil kunne paaregne kommunernes støtte. Ved dette arbeide vil disse i endnu høiere grad have følelsen af, at de har en direkte interesse at varetage, idet de støtter forsikringens virksomhed. Hvilken ordning enhver kommune maatte ville træffe for at fremme forsikringsarbeidet, anser jeg at ville blive meget forskjellig, alt efter hver enkelt kommunes antal af fiskere. En betydelig støtte antager jeg dog, at staten vil kunne yde kommunerne i denne deres virksomhed, idet staten vil kunne stille hele sit apparat af opsyn til raadighed for enhver undersøgelse af de nærmere omstændigheder ved stedfundne ulykker og være de tilskadekomne behjælpelige med at faa indsendt nærmere, ved reglement fastsatte erklæringer og beretninger om ulykkens art og følger. Medens jeg anser det for uoverkommeligt for staten paa en nogenlunde tilfredsstillende maade direkte at udstede policer for de forsikrede, vil den derimod kunne yde en særdeles værdifuld bistand ved indhentelsen af oplysninger om de omkomne eller tilskadekomne. Her vil ogsaa sygefondenes læger kunne faa stor betydning for forsikringen.

Hvad nu forsikringens centrale administration angaar, da vil det i Norge være forbundet med de største vanskeligheder at lade et raad af repræsentanter for fiskerne afgjøre de enkelte tilfælde. Dertil er afstandene for store; reiseudgifter og tidsspilde vilde derfor blive for uforholdsmæssige. Man maa derfor vistnok overlade en **central bestyrelse af forsikringen** at træffe afgjørelser af erstatningskravene og at lede forsikringens virksomhed og alene søge kontrollen i vedkommende regjeringsdepartements endelige afgjørelse af de af bestyrelsens bestemmelser, som inden en vis appelfrist blir forlangt forelagt departementet. Derimod bør en beretning, der som i Danmark redegjør for behandlingen af hvert enkelt tilfælde, tilligemed udtalelser om forandringer i forsikringens stilling til mere principielle spørgsmaal, aarlig forelægges det raad af repræsentanter for fiskeribedriften, som allerede nu er oprettet, nemlig fiskeriraadet.

Der kan nu maaske være meningsforskjel, om en saadan bestyrelse vil være istand til direkte ved korrespondance med kommunerne at besørge den hele administration. Jeg for min del antager, at dette kun vil kunne ske, ved at bestyrelsen blir nødsaget til at føre en særdeles stor korrespondance i anledning af forberedelsen af alle de sager, den skal afgjøre. En væsentlig del af denne forberedelse bør efter min mening finde sted i distrikterne og ikke fra centralkontoret. I dette øiemed bør der ansættes en tilsynsmand i hvert distrikt. Hvor stort et distrikt bør være, kan paa forhaand ansees tvilsomt, og dette bør overlades regjeringsdepartementets afgjørelse. Jeg for min del tænker mig, at der ansættes en tilsynsmand for hvert af amterne fra Stavanger til Finmarken og 2 eller 3 tilsynsmænd paa Skagerakkysten. Disse stillinger antages at kunne være biposter og kunne beklædes af mænd, som er fortrolige med distriktets administrative forhold.

Tilsynsmandens opgave maa det være at paase, i fornødent fald med amtmandens assistance, at kommunernes lister og bidragene for de forsikrede indsendes i rette tid før hvert forsikringsaars begyndelse. Fremdeles at foranledige, at de fornødne lægeerklæringer og andre oplysninger om ulykkestilfældets art og følger medsendes ethvert krav om erstatning. Tilsynsmanden maa i det hele være mellemmand mellem kommunen og forsikringen, og det saavel ved præmiernes indkrævning som ved erstatningernes udbetalinger.

Ved tilsynsmandsinstitutionen vil centralkontorets arbeide lettes i væsentlig grad. Saafremt imidlertid forsikringen oprettes paa det grundlag, som jeg her har foreslaaet, vil der nok kræves ikke saa lidet kontorarbeide. Det synes mig naturligt, at dette staar under den centrale bestyrelsens kontrol og ledelse. Heraf synes at følge, at der bør ansættes en overfor bestyrelsen ansvarlig kontorchef, som besørger forsikringens

korrespondance og har tilsynet med dens regnskabshold. Da det har været foreslaaet at lægge forsikringens administration ind under fiskeridirectionen (p. t. fiskeridirektoriatet), vil jeg udtale, at det antagelig vil være af stor betydning, at det iallefald knyttes i nær forbindelse med dette. Dog antager jeg, at forsikringen ikke direkte bør underordnes fiskeridirektøren, idet den jo er forudsat ledet af sin egen bestyrelse. Det maatte da i tilfælde ske paa den maade, at fiskeridirektøren var medlem af bestyrelsen, og at forsikringens kontor iallefald havde en egen virksomhed, selv om det af praktiske grunde skulde arbeide i samme bygning. At der i en saadan form bør finde en forbindelse sted mellem fiskeridirectionen og den af mig foreslaaede forsikring, tror jeg dog iallefald at burde anbefale, saalænge forsikringen opfattes som et forsøg; thi saalænge vil en betydelig del af forsikringens arbeide maatte bestaa i at lære fiskeribedriftens statistiske forhold at kjende, for at man paa grundlag heraf kan forberede en bedre fremtidsordning.

Paa sagens nuværende stadium at opstille et budget for administrationen, vover jeg ikke at forsøge paa. Det vil være klart for enhver, at oprettelsen af en forsikring, som den her foreslaaede, kun kan gennemføres paa den maade, at man stadig retter sig efter de nu mange uforudseelige forhold, som man efterhaanden vil lære at kjende. At opstille budget for disse forhold er at prætere en kundskab, som ikke haves, og vil enten føre til altfor kostbare indretninger eller til skuffelser eller til uretfærdig kritik af den, der opstiller budgettet. Som i alle andre lande, f. eks. Danmark, bør det ogsaa her overlades vedkommende regjeringsdepartement at anordne forsikringens administration og administrative budget. Og det saa meget mere, som den foreslaaede ordning bør fastsættes kun for et kortere tidsrum; jeg foreslaar for 5 aar. Det videre budget for bestyrelsen, det centrale kontor og tilsynsmændene bør efter min mening foreslaaes for departementet af forsikringens bestyrelse, saasomt denne er konstitueret, og centralinstitutionens udgifter antages da som ovenfor nævnt at kunne bestrides af minimalforsikringens præmier og i tilfælde af overskridelser af de beløb, som afsættes til reservefond.

6. Forsikringens ordning under forudsætning af præmiernes indbetaling ved baadmerkens udlevering.

I tredie afsnit har jeg nærmere redegjort for mine grunde til ikke at kunne anbefale, at forsikringen ordnes paa grundlag af præmiernes betaling ved udleveringen af baadmerker. Da imidlertid denne ordning ved forskellige anledninger er blevet stillet saa sterkt i forgrunden, finder

jeg det at være min pligt at omtale de forudsætninger, under hvilke en saadan ordning efter min mening i tilfælde maatte træffes.

I tredie afsnit har jeg nævnt, 1) at forsikringens formaal i tilfælde maatte begrænses til en for alle fiskere lige erstatning ved dødsfald under fiskeri og paa reiser til og fra fiske, 2) at midlerne maatte tilveiebringes delvis ved eksportafgifter og desuden ved smaa bidrag ved baadmerkernes udlevering uden udlevering af policer. 3) At forsikringen maa begrænses til ulykkestilfælde, som finder sted paa den del af kysten, paa hvilken baadmerkesystemet er indført, nemlig strækningen fra Stavanger til Finmarkens amter.

Med hensyn til en saadan forsikrings budget antager jeg, at en præmie for dødsfald af 1 krone, i henhold til hvad jeg tidligere har udtalt, maa kunne anbefales for en ydelse af 500 kroner engang for alle, og hertil antager jeg efter alt, hvad der er gaaet forud i denne sag, at en saadan forsikring vil blive begrænset. Forudsætter vi nu et antal af 70 000 eller maaske i enkelte aar op til 80 000 fiskere (kfr. hr. Dahls betænkninger bilagene 24 og 25), maatte altsaa forsikringens budget bygges paa en antagelig udgift af 70—80 000 kroner. Kommer hertil administrationsudgifter og tilskud til Røvær og Titranfondet som reservefond for mulige større katastrofer, bør vel de paaregnelige udgifter ikke sættes lavere end til ca. 90 000 kroner om aaret. Dette beløb antager jeg delvis vil kunne dækkes ved en forøgelse af eksportafgifterne som foreslaaet i afsnit 3. Dog bør iallefald afgifterne for hummer og fersksild fra Skagerak-kysten undtages. Jeg anbefaler derfor, at man ikke paaregner et større bidrag af eksportafgifterne end ca. 50 000 kroner. Restbeløbet antages da at kunne dækkes ved en betaling til forsikringskassen af 50 øre for hver mand, som deltager i et fiske, hvor merker udleveres. Saafremt fiskere skulde deltage i flere fiskerier, f. eks. skreifiske og Finmarksfiske, antager jeg, at der ikke er anden udvei end den, at præmien maa betales to gange, idet en ordning, som skulde give en sikker garanti for, at de, som engang har betalt, ikke kom til at betale igjen, vistnok vil medføre en uforholdsmæssig udgift i forhold til de indkrævede beløb.

Administrationen antages paa denne maade at ville blive enklere og mere billig end ved nogen anden ordning. Det vil vistnok være fordelagtigt at have tilsynsmænd i hvert amt eller distrikt, men disse vil faa væsentlig mindre at gjøre end ved den af mig foreslaaede ordning. Centraladministrationen vil ogsaa faa et betydelig mindre arbeide, men jeg antager dog, at det vil være rigtigst, at den bestaar af en bestyrelse, som bedømmer de indkommende erstatningskrav.

Ved disse antydninger og ved de i det foregaaende meddelte faktiske oplysninger tror jeg at have givet de bidrag, som jeg for min del i tilfælde kan yde til en saadan ordnings planlæggelse. At udarbeide et mere specielt forslag finder jeg for mit vedkommende at være umuligt, da de nærmere enkeltheder jo bedst vil kunne bedømmes, naar ordningens grundplan er fastslaet.

Derimod har jeg søgt at forme de synspunkter, som jeg i det foregaaende principalt har fundet at burde anbefale i et bestemt lovforslag, da dette ogsaa vil give et resumé af min hele opfatning.

Forslag til lov om ulykkesforsikring for fiskere.

§ 1.

Enhver her i landet hjemmehørende fisker eller fangstmand, som ernærer sig ved fiskeri, ishavsfangst eller hvalfangst, helt eller delvis, samt enhver, som tilhører fisker- eller fangstfartøis faste besætning (saasom fører, maskinist, fyrbøder eller kok), skal være forsikret efter denne lovs bestemmelser mod følgerne af ulykker, der maatte tilstøde ham i bedriften eller ved anden færdsel paa sjøen ombord i norsk fartøi eller baad.

§ 2.

Til overtagelse af den i § 1 paabudte forsikring oprettes en af staten garanteret offentlig forsikringsindretning for fiskere omfattende det hele land.

Forsikringsindretningens bestyrelse anordnes af kongen.

§ 3.

Forsikringens formaal er skadesløsholdelse efter nedenstaaende regler i anledning af bedriftsulykke, der medfører forsikret persons legemsbeskadigelse eller død. Til bedriften regnes ogsaa reiser til eller fra fiske- eller fangstfeltet. Indtræffer ulykken under anden færdsel paa sjøen — altsaa udenfor bedriften — omfatter forsikringen kun dødsfald ved drukning.

Den minimale forsikring (Første klasse).

§ 4.

Indtræder der under de i foregaaende paragraf nævnte forhold et ulykkestilfælde, har vedkommende forsikrede krav paa nedennævnte ydelser:

1. Medfører ulykkestilfældet en arbejdsudygtighed, hvis endelige følge endnu ikke er bestemt, tilkommer der fra udløbet af den 13de uge

efter ulykkestilfældet den tilskadekomne i dagpenge kr. 1.50 pr. dag. Retten til dagpenge er betinget af, at nedsættelse af arbeidsevnen er tilstede. Dette ansees at være tilfældet, saa længe den tilskadekomne paa grund af den ham overgaaede beskadigelse ikke er i stand til at optage et arbejde af samme art som hans tidligere. Dette godtgjøres ved lægeerklæring. Dagpengene udbetales den tilskadekomne ved hver uges udgang for den forløbne uge.

Hvor tilfældet medfører blivende nedsættelse af arbeidsevnen, vedbliver dagpengene at løbe, indtil fastsættelse af invaliditets-erstatningen foreligger.

Hvor tilfældet medfører døden, vedbliver dagpengene at løbe indtil dødsdagen.

Dagpengeydelsen fortsætter dog ikke i noget tilfælde længere end til aarsdagen efter ulykkestilfældets indtræden.

2. Har ulykkestilfældet medført en arbeidsudygtighed, som erklæres for at være af blivende beskaffenhed, tilkommer der den tilskadekomne en pengesum, der bestemmes efter graden af arbeidsudygtigheden. Er arbeidsudygtigheden fuldstændig, skal pengesummen udgjøre kr. 720.00 en gang for alle. Er arbeidsevnen kun forringet, skal pengesummen udgjøre en i forhold til forringelsen beregnet del af denne sum. Grænsen nedad for erstatning for forringet arbeidsevne fastsættes af vedkommende departement.
3. Indtræder døden inden aarsdagen efter ulykkestilfældet og som følge af dette, tilkommer der den afdødes nedennævnte efterladte en erstatning stor kr. 500.00 en gang for alle. Saafernt der tidligere for samme ulykkestilfælde er udbetalt invaliditetserstatning lig eller større end dødserstatningen, bortfalder denne. Er der udbetalt en mindre invaliditetserstatning, fratrækkes dennes beløb fra dødserstatningen.

Erstatningen tilkommer enke eller børn eller andre personer, som den forulykkede bevislig forsørgede, da ulykken skeede.

§ 5.

Ethvert krav paa erstatning skal snarest og senest inden 1 maaned efter ulykkestilfældet være anmeldt til forsikringsindretningen.

Inden aarsdagen efter ulykkestilfældet maa ethvert erstatningskrav være endelig afgjort.

Har den forulykkede selv med forsæt fremkaldt ulykken, kan intet-somhelst erstatningskrav efter denne lov gjøres gjældende.

§ 6.

De til erstatningernes dækkelse og forsikringsindretningens administrationsudgifter fornødne midler tilveiebringes dels gennem eksportafgift paa fiskevarer, dels gennem en præmie af hver forsikret. Af de til det

saakaldte havnefond til enhver tid paalagte afgifter af fiskevarer blir for fremtiden halvparten at indbetale til forsikringsindretningen. Som direkte præmie erlægges hver forsikret kr. 1.50 pr. aar.

Forsikringens mulige overskud blir at afsætte til et „Fiskernes forsikringsfond“, som udgjør forsikringsindretningens reservefond. Til dette overføres efter nærmere bestemmelse af vedkommende regjeringsdepartement samtlige tiloversblevne beløb af de i anledning af Røvær- og Titranulykken indsamlede midler.

§ 7.

Efter vedkommende kommunestyres foranstaltning skal der aarlig istandbringes et mandtal over de fiskere, som er skattelagt i kommunen. Kommunestyret er berettiget til i dette mandtal ogsaa at optage personer, der ikke er skattelagt i kommunen. I henhold til dette mandtal blir den præmie, som paahviler de forsikrede, at opkræve.

Enhver i kommunen hjemmehørende er desuden ved erlæggelse af præmie berettiget til at forlange sig opført i dette mandtal. Kun de paa kommunens lister opførte er forsikrede.

Det paaligger kommunen at indfordre præmien, der kan opkræves paa samme maade som og i forbindelse med de almindelige kommuneskatter. Kommunen er ligeoverfor forsikringsindretningen ansvarlig for præmiebeløbet overensstemmende med mandtallet. For indkrævning af præmien tilkommer der kommunen en godtgjørelse af forsikringsindretningen af 2 % af præmiebeløbet.

De nærmere bestemmelser angaaende mandtallets affattelse og indsendelse til forsikringsindretningen og præmiens indbetaling fastsættes af vedkommende departement.

§ 8.

Vedkommende regjeringsdepartement fastsætter de nærmere bestemmelser angaaende anmeldelse af ulykker, der begrunder erstatningsret efter nærværende lov, angaaende de fornødne legitimationer, erstatningernes udbetaling og lignende.

§ 9.

Forsikringsindretningens bestyrelse afgjør, om et anmeldt tilfælde begrunder erstatningskrav efter denne lov og fastsætter i tilfælde erstatningen i overensstemmelse med bestemmelserne i § 4.

Bestyrelsens afgjørelser kan inden 1 maaned, efterat rette vedkommende har modtaget underretning derom, indbringes til prøvelse af vedkommende regjeringsdepartement, der med endelig virkning træffer afgjørelse i sagen.

§ 10.

Erstatningsfordringer efter denne lov kan ikke med retsvirkning afhændes, pantsættes eller gøres til gjenstand for arrest, eksekution eller udpantning undtagen for pligtigt underholdningsbidrag til hustru eller børn.

Den høiere forsikring.

§ 11.

Der skal være adgang for de personer, der omfattes af nærværende lov, til mod en forhøielse af præmien at tegne en frivillig forsikring med høiere invaliditets- og dødsfaldserstatning, men med samme dagpengeerstatning, efter følgende klasser og ydelser:

	Dødsfalds- erstatning	Invaliditets- erstatning	Tillægspræmie
	kr.	kr.	kr.
2den klasse	1 000.00	1 440.00	1.00
3die „	1 500.00	2 160.00	2.50
4de „	2 000.00	2 880.00	4.00
5te „	2 500.00	3 600.00	5.50

Foruden ovenstaaende tillægspræmie vil altsaa den forsikrede ogsaa have at betale den for den minimale forsikring (1ste klasse) fastsatte præmie kr. 1.50.

Den, der ønsker at tegne denne høiere forsikring, har at anmelde for vedkommende kommune, efter hvilken af ovennævnte klasser forsikring ønskes, og han opføres i overensstemmelse hermed paa kommunens liste.

Forøvrigt gjælder med hensyn til præmier og erstatninger de samme regler som for den minimale forsikring.

§ 12.

Kommunerne er ogsaa berettigede til med vedkommende regjeringsdepartements approbation hver for sit distrikt at indføre tvungen forsikring efter en af de i § 11 nævnte høiere klasser for nærmere betegnede fiskere, som maatte ansees for at have behov for en saadan forsikring. Kommune-styrenes beslutning om ordningen og administrationen af saadan forsikring efter en høiere klasse er ogsaa undergivet vedkommende regjeringsdepartements approbation.

§ 13.

Nærværende lov træder i kraft og forbliver
gjældende i et tidsrum af 5 aar fra ikrafttrædelsen.

Bilag.

Bilag 1.

Skrivelse fra handels- og industridepartementet til fiskeristyrelsen af 29de juni 1905.

Som nævnt i departementets skrivelse til styrelsen af 5te april d. a. har man optaget til behandling spørgsmaalet om istandbringelse af ulykkesforsikring for fiskere. Departementet skal udbede sig en udtalelse fra styrelsen angaaende forskellige herhenhørende spørgsmaal. Man skal i denne anledning bemærke følgende under henvisning forøvrigt til de udtalelser angaaende sagen, som paa det nu samlede storting fremkom under behandlingen af fiskeribudgettet for terminen 1905—06.

Den 2den parlamentariske arbejderkommission har i sin indstilling angaaende lov om syge- og ulykkesforsikring omhandlet spørgsmaalet og udtalt, at skal man tænke paa muligheden af en ulykkesforsikring for fiskere i vort land, maa den utvilsomt blive at ordne som en særegen forening — som i Danmark — paa frivillighedens grundlag og med noget tilskud fra arbejdsgivere, hvor saadanne findes. Kommissionen anser det imidlertid for tvilsomt, hvorvidt en saadan forening eller frivillig forsikring hos os nærmest burde tage sigte paa erstatning for invaliditet. Den udvikling, fiskeribedriften for tiden undergaar, kan vistnok medføre, at der ogsaa her vil indtræffe en del skadetilfælde med invaliditet til følge. Men det overveiende antal ulykkestilfælde er dog desværre saadanne, der volder fiskerne døden og sætter familien i den yderste nød. Aarlighaars indtræffer der saadanne ulykker ved vore fiskerier.

Det maatte være den nærmeste opgave at faa iverksat en dødsfaldsforsikring med udbetaling af en bestemt pengesum til de efterladte. Forsikringen burde være frivillig i lighed med den danske, og dens administration maatte kunne henlægges under distriktsstyrerne. Der vilde i det hele ikke kræves noget større administrativt apparat, dersom man valgte en plan som den her antydede.

Departementet skal oplyse, at de af kommissionen nævnte distriktsstyrer er et led i administrationen af den af kommissionen foreslaaede fremtidige syge- og ulykkesforsikring her i landet.

Det første punkt, hvorom styrelsens udtalelse ønskes, er spørgsmaalet om, hvem en eventuel fiskerforsikring bør omfatte. Med hensyn til dette punkt skal departementet paa sagens nærværende standpunkt indskrænke sig til at bemærke, at der paa grund af den maade, hvorpaa fiskerierne hos os for en væsentlig del drives, ikke kan blive spørgsmaal om at indskrænke forsikringen til kun at omfatte de personer, som driver fiske som eneste næringsvei eller ialfald som hovednæringsvei. Der kan, saavidt skjønnes, snarere blive spørgsmaal om, at forsikringen ialfald til en begyndelse bør begrænses til dem, som deltager i de store periodiske fiskerier, en ordning, som imidlertid vistnok vilde føre til, at en stor del af de ovenfor nævnte fiskere blev staaende udenfor. I denne forbindelse skal man specielt henlede styrelsens opmærksomhed paa spørgsmaalet om, hvorvidt laksefiskere, hummerfisker o. a. l. bør medtages.

I nær sammenhæng med spørgsmaalet om hvem forsikringen i tilfælde bør omfatte og tildels afhængig deraf staaer spørgsmaalet, om en eventuel forsikring bør gjøres frivillig eller tvungen eller begge dele.

Departementet anser det for sit vedkommende for noget tvilsomt, om en frivillig forsikring hos os vilde vinde en ønskelig tilslutning. En tvungen forsikring for samtlige fiskere vilde imidlertid i høi grad vanskeliggjøre administrationen og forhøje administrationsomkostningerne. Det er hensynet hertil, som har ledet departementet ind paa den ovenfor fremholdte tanke, at den eventuelle forsikring — om den gjøres tvungen, muligens, ialfald til en begyndelse, burde begrænses til deltagerne i de store fiskerier, idet indskuddets indkrævning ved disse antagelig vilde kunne ske i forbindelse med udleveringen af baadmerker. Der kunde derhos blive spørgsmaal om ved siden af en saadan tvungen forsikring at anordne en frivillig for dem, som ikke vilde omfattes af den tvungne. Idet man imødeser styrelsens udtalelser om disse spørgsmaal, skal man bede spørgsmaalet om administrationens ordning og derunder specielt ordningen med indskuddenes indfordring saavel under frivillig som tvungen forsikring taget under omhyggelig overveielse.

Hvad forsikringens ydelser angaar, skal departementet bemærke, at det vistnok turde være det hensigtsmæssigste fra begyndelsen af at anordne forsikringen kun som en dødsfaldsforsikring og med udbetaling af et bestemt beløb en gang for alle, da dette i høi grad vilde forenkle forsikringen og navnlig dens administration.

Angaaende tilveiebringelsen af den statistik, hvorpaa forsikringen bliver at bygge, at departementet tilskrevet det statistiske centralbureau. Bureauets svarskrivelse af 10de mars d. a. med bilag vedlægges og bedes ved besvarelsen tilbagesendt. Idet bemærkes, at bureauet synes at være gaaet ud fra, at forsikringens ydelser bliver at fastsætte i forhold

til den forsikredes forsørgelsesbyrde, hvad departementet ikke tror bør ske, skal man udbede sig styrelsens udtalelse om, hvorledes den fornødne statistik (antallet af fiskere og dødsfald under fisket) vil kunne tilveiebringes. Jfr. departemententets ovennævnte skrivelse til styrelsen af 5te april sidstleden.

Indskuddenes størrelse vil selvfølgelig ikke kunne beregnes, før nogenlunde brugbar statistik foreligger, og man har truffet valg med hensyn til forsikringens anordning og ydelser. Idet man forsaavidt henviser til det ovenfor anførte, skal man alene tilføie, at der herunder ogsaa maa tages under overveielse, hvorvidt de personer, som deltager i de store fiskerier, bør forsikres alene for den tid, fisket varer, samt for reisen til og fra dette, eller om forsikringen ogsaa for disse bør gjøres kontinuerlig.

Styrelsens betænkning bedes ledsaget af de fornødne lovudkast.

Kristiania den 29de juni 1905.

Sofus Arctander.

C. B. Kielland.

Bilag 2.

Gjenpart af skrivelse fra det statistiske centralbureau af 10de mars 1905 til handels- og industridepartementet.

Ved skrivelse af 3die d. m. har det kgl. departement udbedt sig bureauets udtalelse angaaende de statistiske publikationer eller andre statistiske opgaver, som kunde tjene til vejledning ved spørgsmaalet om istandbringelse af en ulykkesforsikring for fiskere.

I anledning heraf skal man tillade sig at oplyse, at der i bureauets publikationer samt i den parlamentariske arbejderkommissions socialstatistik allerede haves forskjellige statistiske opgaver, der kan være til nytte i heromhandlede henseende, men at der for det særskilte øiemed, som det her gjælder om, tiltrænges supplerende opgaver.

A. Forhaandenværende opgaver:

1. Blandt disse skal man først nævne, at der i tabeller vedkommende folkemængdens bevægelse fra 1866 af for hvert aar foreligger en opgave over det samlede antal af de under fiskeri omkomne personer, og at disse aarlige opgaver findes sammendragne for hvert femaar.
2. Dernæst har man i folketællingerne opgaver over antallet af de personer, der driver fiskeri som eneste erhverv eller som hoved-

- erhverv og i folketællingen for 1876 tillige antallet af dem, der driver fiskeri som bierhverv (tabel 21).
3. Ved de tre sidste folketællinger er derhos erhvervet opgaver over fiskerne fordelt efter alder og egteskabelig stilling samt over de af fiskerne forsørgede personer, oplysninger, der vil være af interesse ved spørgsmaalet om de beløb, der kan blive at tilstaa fiskernes efterladte.
 4. I fiskeristatistiken findes opgaver over antallet af fiskere, der deltog i de større fiskerier med oplysninger om deres udbytte og fra aaret 1884 af oplysning om antallet af de under samme omkomne personer (første gang i Norges officielle statistik III, no. 49, s. XI).
 5. Angaaende fiskernes indtægts- og formuesforhold indeholder den af bureauet givne socialstatistik II (Norges officielle statistik III no. 255) og den af den parlamentariske arbejderkommission udgivne socialstatistik adskillige oplysninger. I sidstnævnte statistik er fiskerne vistnok ikke udtrykkelig anført, men de opgaver, der angaar de selvstændigt arbejdende i bygderne, kan bruges, da disse for den aldeles overveiende del bestaar af fiskere. De nævnte opgaver knytter sig til aarene 1891 og 1894. For byernes vedkommende er man i besiddelse af et materiale, hvoraf fiskernes indtægter i 1902 vil kunne udledes.
 6. Endelig indeholder den af den parlamentariske arbejderkommission udgivne socialstatistik IV adskillige detaljerede oplysninger angaaende invaliditetsforholdene for de selvstændigt arbejdende, der for landdistrikternes vedkommende i alt væsentligt vil kunne benyttes som udtryk for fiskernes invaliditetsforhold.

B. Med hensyn til de supplerende opgaver, som i heromhandlede øiemed ansees paakrævede, bemerkes:

1. Ved siden af opgaver over det samlede antal ved fiskeri omkomne personer (A 1) synes man at maatte tiltrænge opgaver over deres fordeling efter alder og egteskabelig stilling. Til oplysning herom har man i bureauet et bekvemt materiale, af hvilket de fornødne opgaver uden større arbeide vil kunne udtrages. De opgaver, der findes trykt i de tabeller, der angaar de ved ulykkestilfælde omkomne personer, er nemlig tilveiebragt paa den maade, at der er udskrevet en ekstraseddel for hver omkommen person indeholdende oplysning om dødsmaaden samt livsstilling, alder og egteskabelig stilling. Da disse ekstrasedler er opbevaret for et længere tidsrum, vil de med noget arbeide kunne skaffes tilveie og sorteres efter alder etc. Man anser det tilstrækkeligt paa den maade at behandle opgaverne for de senest forløbne 10 à 20 aar, omfattende et antal af 1 500 à 3 000 fiskere.

2. Af den under A 2 nævnte opgave over de fiskere, der i 1876 drev fiskeri som bierhverv, fremgaar, at antallet af disse, navnlig i enkelte amter, er forholdsvis meget betydeligt. Saaledes i Nordlands amt 7 199 af 15 183 fiskere i det hele, i Romsdals amt endog 4 075 af 6 477.

Det er imidlertid sandsynligt, at antallet af de fiskere, der driver fiskeri som bierhverv, siden 1876 er ikke uvæsentlig aftaget, idet fiskerinæringen har vist tendens til specialisering. Da det heromhandlede punkt er af væsentlig betydning for de undersøgelser, som der her er spørgsmaal om — idet forholdet mellem antallet af ulykkestilfælde ved fiskeri og antallet af fiskere ikke kan bestemmes, uden at man kjender det sidstnævnte antal i dets helhed, — synes det paakrævet, at folketællingsopgaverne for 1900 suppleres ved en speciel undersøgelse heraf.

3. Da de fiskere, der driver fiskeri som binæring, antagelig fremdeles spiller en ikke ubetydelig rolle, og de oplysninger, som folketællingerne indeholder om fiskernes fordeling efter alder og egteskabelig stilling alene angaar de fiskere, der driver fiskeri som sit eneste eller hovedsagelige erhverv, vil det være af betydning, at der i forbindelse med den under B 2 nævnte undersøgelse ogsaa tilveiebringes oplysning om nævnte forhold for de øvrige fiskere. Det er nemlig vel muligt, at fordelingen efter alder og egteskabelig stilling stiller sig forskjelligt for disse to kategorier af fiskere.

Ved de ovenfor omhandlede opgaver skulde der, saavidt man derom paa forhaand tør dømme, tilveiebringes et i det væsentlige fyldestgørende grundlag for de beregninger, der vil udkræves i anledning af spørgsmaalet om ulykkesforsikring for fiskere, men det siger sig selv, at saavel benyttelsen af det temmelig vidtløftige forhaandenværende materiale som dettes supplerings vil kræve endel udgifter.

Bilag 3.

Opgave over det samlede antal af de under fiskeri omkomne mænd i Norge.¹⁾

Aar	Antal omkomne mænd	Aar	Antal omkomne mænd	Aar	Antal omkomne mænd	Aar	Antal omkomne mænd
1866	135	1876	114	1886	115	1896	126
1867	121	1877	93	1887	189	1897	89
1868	160	1878	106	1888	105	1898	106
1869	95	1879	71	1889	76	1899	230
1870	82	1880	167	1890	77	1900	112
1871	117	1881	180	1891	134	1901	146
1872	74	1882	151	1892	109	1902	124
1873	91	1883	69	1893	222		
1874	114	1884	110	1894	150		
1875	121	1885	240	1895	121		

Femaars-sammendrag.

1866—1870	593
1871—1875	517
1876—1880	551
1881—1885	750
1886—1890	562
1891—1895	736
1896—1900	663

¹⁾ Heri medtaget kun de mænd, som er opgivne at være omkomne under selve fisket, derimod ikke de, der er druknede paa reise til eller fra fisket.

Bilag 4.

Opgave over antallet af fiskere, 15 aar og derover, 1865, 1875, 1890 og 1900 ifølge de afholdte folketællinger.

	1865			1875			1890			1900		
	Mænd	Kvinder	Tils.	Mænd	Kvinder	Tils.	Mænd	Kvinder	Tils.	Mænd	Kvinder	Tils.
Fiskere, strandsiddere	—	—	—	29 206	339	29 545	40 759	288	41 047	39 839	130	39 969
Noteiere, sjøbrugsdrivende .	—	—	—	119	6	125	268	7	275	171	12	183
Selvfostringer, selvholdere..	—	—	—	113	8	121	274	—	274	136	7	143
Fiskergutter, fiskerpiger og andre medhjælpere	—	—	—	607	13	620	10 951	82	11 033	8 311	51	8 362
Ishavsfarere, sælskyttere, harpunerere	—	—	—	91	—	91	544	—	544	267	—	267
Tjenere ved fiskeri	—	—	—	?	?	?	2 485	12	2 497	923	10	933
Tilsammen	26 431	70	26 501	30 136	366	30 502	55 281	389	55 670	49 647	210	49 857

Bilag 5.

Gjenpart af skrivelse til handels- og industridepartementet fra Norges fiskeristyreelse, dateret 4de december 1905.

Under henvisning til det kongelige departements skrivelse af 29de juni d. a. tillader man sig vedlagt at oversende en udtalelse fra hver af styrelsens medlemmer angaaende spørgsmaalet om ulykkesforsikring for fiskere.

Direktør Dahl og dr. Hjort tror, at der, forinden videre foretages i denne sag, bør indhentes udtalelser fra amtstingene i de distrikter, der er interesserede i denne sag; ligesom ogsaa fiskeriselskaber og fiskeriforeninger, endel særlig interesserede handelsforeninger og opsynscheferne ved de større fiskerier bør gives anledning til at udtale sig. Særlig ønskeligt var det ogsaa at erholde statistiske oplysninger om, hvordan forsørgelsespligternes størrelse fordeler sig paa de omkomne fiskere.

De punkter, hvorom man antager, at udtalelser var ønskelige, er ellers de i departementets skrivelse af 29de juni nævnte hovedpunkter og forøvrigt de i dr. Hjorts skrivelse opstillede spørgsmaal.

Direktør Westergaard er nærmest tilbøielig til at anse indhentelse af yderligere udtalelser som antydet for mindre paakrævet; af hensyn til sagens store betydning ønsker han den fremmet hurtigst mulig. Skulde imidlertid departementet finde indhentelse af de nævnte udtalelser særlig ønskelig, vil han ikke fraraade at saa sker.

Sluttelig skal man kun bemærke, at de medfølgende udtalelser fra styrelsens enkelte medlemmer kun maa betragtes som foreløbige, for formandens vedkommende kan dog hans udtalelse betragtes som endelig, forsaavidt der ikke gjennem indhentelse af de foreslaaede udtalelser fra distrikterne skulde fremkomme oplysninger, der maatte foranledige ham til yderligere bemærkninger.

Udtalelserne medsendes nu, for at departementet kan have anledning til at gjøre sig bekendt med styrelsens stilling til denne sag allerede paa sagens nuværende standpunkt.

De med departementets skrivelse oversendte bilage følger hermed tilbage.

Bilag 6.

Gjenpart af skrivelse fra fiskeristyrets formand til handels- og industri-departementet, dat. 2den december 1905.

I skrivelse af 29de juni d. a. har det kongelige departement anmodet om styrelsens udtalelse angaaende forskjellige spørgsmaal vedrørende det af departementet til behandling optagne spørgsmaal om istandbringelse af ulykkesforsikring for fiskere.

Styrelsens formand vil i den anledning tillade sig at udtale følgende.

Der bør oprettes en offentlig forsikringsindretning for fiskere, hvorved samtlige fiskere, der deltager i de fiskerier, hvor offentlig merkevæsen er anordnet, skal forsikres mod ulykke under bedriften, der medfører døden. Forsikringen bør kun være en dødsfaldsforsikring og med udbetaling af en bestemt pengesum en gang for alle til den afdødes efterladte. En saadan ordning vil visselig i høi grad forenkle administrationen og i det hele taget gjøre forsikringen lettere gennemførlig.

For de her omhandlede fiskere bør forsikringen være tvungen. Imidlertid bør der ogsaa være adgang for hummer- og laksefiskere og idetheletaget de, som driver hjemmefiske, til ogsaa at blive delagtige i forsikringen; her burde det altsaa være en frivillig sag.

Angaaende gennemførelsen af forsikringen tillader jeg mig forøvrigt at henvise til mit hermed følgende forslag til lov om ulykkesforsikring for fiskere.

Som det af dette forslag vil sees, foreslaar jeg, at præmiens størrelse fastsættes af vedkommende departement og ikke fastsættes i selve loven; ved den af mig foreslaaede ordning vil man lettere kunne foretage en regulering af præmiens størrelse, hvis nogen tids erfaring skulde vise det ønskeligt. Til en begyndelse havde jeg tænkt at foreslaa kr. 1.00 à 2.00 aarlig, for at præmien ikke skal blive følelig for fiskerne. Imidlertid er det jo meget vanskeligt at udtale noget bestemt om præmiens størrelse, forinden en brugbar statistik foreligger.

At tilveiebringe en absolut paalidelig statistik vil blive meget vanskeligt for ikke at sige umuligt; for tiden kan man kun gaa anslagsvis frem.

Efter den foreliggende fiskeristatistik deltog der i fiskerierne i 1903:

i skreifiskerierne	73 471 mand
deraf i Lofoten	18 277
og i Finmarken	13 597
i sildefiskerierne	63 050 —
nemlig i fedsildfisket	32 750

i vaarsildfisket	21 300
i storsildfisket.....	5 000
i østlandsfisket	4 000
makrelfisket deltog	3 750 mand

Heri er dog ikke medtaget dorgemakrelfisket, ligesom heller ikke fisket under Island.

Da en stor del af fiskerne deltager i flere af de ovennævnte fiskerier, bliver de tallet to, ja tre gange. Jeg tror derfor, at tallet ca. 140 000 mand maa kunne reduceres til ca. 100 000 for at komme det virkelige antal fiskere saa nær som muligt.

Herunder har jeg gaaet ud fra, at den foreslaaede lov om et almindeligt merkevæsen vedtoges, saaledes altsaa at antallet af samtlige fiskere, der deltager i fiskerier, hvor offentligt merkevæsen er indført, vil udgjøre ca. 100 000 mand, for hvilke da forsikringen skulde være tvungen. Hvor mange fiskere, der desuden frivilligt vil slutte sig til forsikringen, er det for tiden umuligt at have nogen formening om, men nogen tilslutning bør kunne paaregnes.

Med hensyn til forsikringsindretningens bestyrelse foreslaar jeg, at denne anordnes af kongen. Jeg vil her tillade mig at fremkomme med nogle bemærkninger om, hvorledes jeg har tænkt mig, at denne sag burde ordnes. Jeg havde tænkt mig, at denne forsikringsindretning skulde staa under fiskeristyrelsens eller fiskeridirektørens ledelse, muligens med tilkaldelse af 2 i forsikringsvæsen specielt sagkyndige, naar der forelaa til afgjørelse spørgsmaal af rent forsikringsteknisk art.

Under fiskeristyrelsen sorterer jo nu opsynsvæsenet, og antagelig kommer vel ogsaa det foreslaaede udvidede merkevæsen at sortere under styrelsen. Og den af mig foreslaaede ordning vilde da falde meget naturligt. Ved styrelsens kontor ansættes der en kasserer og regnskabsfører, der udelukkende skal arbeide i forsikringsindretningens tjeneste, og desuden vil det blive nødvendigt at lade denne mand faa en assistent.

Da det arbeide, som opsynsbetjentene og andre, der vil have med indfordring af præmier at gjøre, vil komme til at faa, vil blive noksaa betydeligt, bør der tilstaaes disse en provision, der antalig bør sættes til 5 % af den indkasserede præmie.

For den frivillige forsikring antages der ude i distrikterne agenter, der lønnes med samme provision som for opsynsbetjentene fastsat.

Budgettet for forsikringsindretningen vil antagelig kunne opstilles omtrent saaledes som nedenfor under forudsætning af en aarlig præmie af kr. 1.00, en erstatning af kr. 500.00 og 150 ulykker pr. aar. Dette

sidste tal vil jo selvfølgelig variere meget, og det er meget vanskeligt at beregne, hvad der skal opstilles som det gennemsnitlige antal.

Desuden forudsætter jeg, som det af mit forslag til lov fremgaar, at det tillades, at den uanvendte del af Titran- og Røværfondet, der 1ste januar 1906 vil udgjøre ca. kr. 120 000.00, straks anvendes som reservefond for forsikringsindretningen.

Ifølge tidligere opgave fra Titranfondets bestyrer i Kristianssund, hr. byfoged Bjørn, kan man antagelig paaregne, at der af den kapital, der disponeres i Kristianssund, vil blive tilovers ca. kr. 50 000.00 naar alle forpligtelser med tiden er indløste.

Hr. sogneprest Sverdrup kunde ikke udtale sig, om der af den kapital, der disponeres i Haugesund, bliver noget beløb ubenyttet.

Jeg vil ærbødigst foreslaa, at hvad der maatte blive tilovers af Titran- og Røværfondet, overføres til reservefondet i den nye ulykkesforsikring for fiskere.

Desuden forudsætter jeg, at de paa forskjellige steder allerede eksisterende selvhjælpsforeninger og lignende for fiskere med samme maal samtykker i, at den foreningerne tilhørende kapital — som regel vistnok kun mindre beløb — indgaar i statsanstaltens reservefond.

Præmie for 100 000 policer	kr.	100 000.00
Renter af reservefondet	ca. „	5 000.00
Regnskabsfører	kr.	3 500.00
med kr. 500.00 som tillæg efter 5 aar 5 %		
agentprovision	„	5 000.00
Kontorassistance	„	1 000.00
Trykning og kontorudgifter	„	2 000.00
150 skadeserstatninger à kr. 500.00	„	75 000.00
Balance	„	18 500.00
		<hr/>
	kr. 105 000.00	kr. 105 000.00

Det aarlige regnskab og aarsberetning bliver at aflægge samtidig med styrelsens aarsberetning og regnskaber.

Hvis man vilde gaa til en præmie af kr. 2.00 pr. aar, hvad der bør overveies og muligens først bestemmes, naar foreningen har arbeidet i nogle aar, maatte erstatningen kunne sættes til kr. 1 000.00.

Denne forsikring bør være som en selvhjælpsforening, som støttes og garanteres af staten. At tilveiebringe de fornødne midler ved at forhøie den nuværende afgift paa fisk og fiskeprodukter maa jeg bestemt fraraade.

Naar jeg foreslaar, at man begynder med en præmie af 1 kr. pr. aar og 500 kr. i udbetaling for hvert ulykkestilfælde, da er jeg fuldt opmærksom paa, at dette ikke er en saa stor hjælp, at enker og fader-

løse dermed er forsørgede, dertil fordres der ganske andre beløb. En saadan forsikring anser jeg for uerholdelig ialfald for en lang tid fremover; det vil stille ganske andre fordringer til saavel fiskerne selv som statskassen.

Imidlertid mener jeg, at vi har fuld grund her til at begynde i det smaa, og i mangt et hjem, som ulykken rammer, vil et beløb af 500 kr. bringe de efterladte over den første tunge tid, hvor fattigdom forenet med den dybe sorg knuger menneskenes energi. Naar man er kommet over den tyngste tid, hvortil denne ulykkesforsikring skal hjælpe, reguleres forholdene lidt efter lidt, efterhvert som omstændigheder tillader.

Havet kræver sine ofre hvert aar, derfor vil jeg paa det varmeste anbefale, at denne sag fremmes saa hurtigt som muligt, der er mange hjem, der nu dybt føler savnet af, at en saadan forening ikke var oprettet, dengang ulykken rammede dem.

Bilag 7.

Forslag til lov om ulykkesforsikring for fiskere.

(Afgivet af direktør Westergaard).

§ 1.

Alle fiskere, der deltager i nogen af de fiskerier, hvor offentligt merkevæsen er indført, skal være forsikrede efter denne lovs bestemmelser mod følgerne af ulykker, der maatte tilstøde dem i deres bedrift paa sjøen.

Fiskere beskjæftigede ved andre fiskerier end de ovennævnte kan ogsaa blive delagtige i ovennævnte ulykkesforsikring, som nedenfor anført.

§ 2.

Til overtagelse af den i § 1 paabudte forsikring oprettes en af staten garanteret offentlig forsikringsindretning for fiskere omfattende det hele land.

Forsikringsindretningens bestyrelse anordnes af kongen. Instruks for indretningens virksomhed udfærdiges af kongen eller den, hvem han dertil bemyndiger.

§ 3.

Forsikringens gjenstand er skadesløsholdelse efter nedenstaaende regler i anledning af bedriftsulykke, der medfører forsikret persons død.

§ 4.

I tilfælde af dødsfald som en følge af forlis under udøvelsen af bedriften udbetaler forsikringsindretningen til den forulykkedes efterladte kr. 500.00.

Som forlis regnes her ethvert ulykkestilfælde paa havet paa reiser til og fra fiskepladsene, paa havnene samt paa reiser fra og til hjemmet under fisketiden. Derimod gjælder ikke forsikringen handelsreiser eller anden færden paa sjøen, der ikke staar i direkte forbindelse med fiskeriet.

Er dødsarsagen sygdom direkte fremkaldt ved forliset, udbetales skadeserstatning kun for det tilfælde, døden indtræffer inden 4 uger fra den tid, forliset fandt sted.

§ 5.

Har den forulykkede selv med forsæt fremkaldt ulykken, kan intet- somhelst erstatningskrav efter denne lov gjøres gjældende.

§ 6.

De til erstatningens dækkelse fornødne midler tilveiebringes ved en forsikringspræmie, der aarlig udredes af hver forsikret person. Præmiens størrelse fastsættes af vedkommende departement.

Som reservefond for forsikringsindretningen tillades overført den del af de i anledning af Titran- og Røværulykken i sin tid indsamlede midler, der ikke kommer til anvendelse i sit oprindelige øiemed.

§ 7.

Naar fiskerne fremmøder ved et fiske, hvor offentligt merkevæsen er anordnet, har skipper eller hovedsmand, førend nummer til vedkommende fartøj udleveres, at indlevere til opsynsbetjenten eller anden dertil bemyndiget person en fortegnelse over fartøiets mandskab med fuldt navn og nøiagtig adresse og samtidig indbetale den fastsatte aarspræmie for samtlige fiskere af hans mandskab. Dersom merkevæsen er anordnet, uden at opsyn ved vedkommende fiske er etableret, indsendes den omhandlede fortegnelse direkte til forsikringsindretningens bestyrelse.

Dersom en eller flere af mandskabet allerede under et tidligere fiske samme aar har betalt sin præmie, bliver ikke ny præmie at erlægge, men kun kvittering for den tidligere betalte præmie at forevise. Undlader en skipper eller hovedsmand at foretage det fornødne i anledning af de i nærværende paragraf fastsatte bestemmelser, straffes vedkommende med bøder, ligesom han ogsaa i tilfælde kan tilpligtes at udrede erstatning, forsaavidt nogen fisker forulykker, som er forbleven uforsikret paa grund af hovedsmandens pligtforsømmelse.

Skipperen eller hovedsmanden kan ogsaa inden sin afreise sende præmien for sig og sine folk pr. post til opsynet paa det sted, hvorfra han vil drive fiske. Han og hans mandskab er da assureret fra og med den dag, pengene er postlagt.

§ 8.

Fiskere, der er beskæftigede ved andre fiskerier end dem, hvor offentligt merkevæsen er anordnet, og som ønsker at blive delagtige i heromhandlede forsikring, har at henvende sig til de i distrikterne antagne agenter. Præmien for disse personer er den samme som for fiskere ved de fiskerier, hvor merkevæsen er indført.

§ 9.

Naar en ulykke indtræffer, som vil kunne medføre erstatning efter nærværende lov, har opsynet ved vedkommende fiske straks at meddele forsikringsindretningens bestyrelse alle fornødne oplysninger, hvorefter dennes bestyrelse, i tilfælde erstatningskravet erkjendes gyldigt, uden ophold træffer forføining til erstatningens udbetaling.

Forsaaaviddt sagen gjælder en ulykke ved et fiske, hvor opsyn ikke er anordnet, har vedkommendes efterladte snarest mulig, efter de er bleven bekjendt med ulykken, at indsende skriftlig anmeldelse direkte til forsikringsindretningens bestyrelse, der efter at have indhentet de oplysninger og legitimationer, som den maatte finde fornødne, træffer afgjørelse i sagen.

Bestyrelsens afgjørelse angaaende et erstatningskrav kan indankes til departementets prøvelse.

§ 10.

Forulykker nogen fisker, der efter bestemmelsen i denne lovs § 1 skal være forsikret, og som uden egen skyld er forbleven uforsikret paa grund af vedkommende skipper eller høvedsmands undladelse af at iagttage bestemmelserne i § 7, er det overladt til forsikringsindretningens bestyrelse af afgjøre, hvorvidt skadeserstatning alligevel skal blive at udrede.

§ 11.

Erstatningsfordringer efter denne lov kan ikke mod retsvirkning afhændes, pantsættes eller gjøres til gjenstand for arrest, eksekution eller udpantning.

Bilag 8.

Gjenpart af direktør Dahls udtalelse om fiskernes ulykkesforsikring, dateret 6te december 1905.

Efter de erfaringer, der hidtil hertillands er samlet fra selvhjælpskasserne i Lofoten og Romsdal og fra den gjensidige forsikringsforening „Tryg“, kan man trygt gaa ud fra, at en forsikringsforening for fiskere

mod frivillig erlæggelse af præmie, om end oprettet af det offentlige, heller ikke ialfald for længere tid fremover vilde benyttes uden af et mindretal af fiskere, og dette vilde for en større del netop komme at bestaa af de mest selvhjulpne og fremskredne, medens den store mængde af dem, som skulde have mest trang for at beskytte sine efterladte mod den første nød, maa antages at ville blive enten aldeles borte, eller snart forsømme sine fornyelser, om de begyndte. Ialfald vilde der hengaa meget lang tid, før de forefaldne udbetalinger ved eksemplets magt vil drive den store mængde til at være med. Nytten ved at indføre adgang til en frivillig forsikring i en statsinstitution maa saaledes blive forholdsvis ringe til en begyndelse, med en langsom vekst, og væsentlig blive for de forholdsvis bedst situerede.

Jeg mener derfor, at man maa skride til en eller anden slags tvungen forsikring. Jeg mener, det vilde være omtrent ugjennemførligt at give bestemmelser herom, der gik ud paa, at hver enkelt fisker indbetalte sin aarlige præmie og at der førtes konto for hver. Foruden at dette, gennemført for hele mængden, vilde føre til en meget stor administration, vilde indkasseringen af præmier støde paa saa mange vanskeligheder, at man vel overveiet neppe kan tænke sig sagen ordnet paa denne maade.

Anderledes stiller sagen sig, naar man kunde knytte betalingen af præmien til en afgift, der allerede nu indkræves regelmæssig, eller til en bestemt handling, der allerede nu foretages efter lovbestemmelser. Tanken vil saaledes gjerne fæste sig ved de nu eksisterende bestemmelser om uddeling af baadmerker, idet man mener at kunne indkassere den nødvendige præmie af hvert baadmandskab ved merkernes udlevering. Præmien vilde paa denne maade blive erlagt af alle dem, der nu deltager i de store fiskerier, og paa de steder, for hvilke loven forordner baadmerker, medens de fiskere, der drev de øvrige fiskerier, eller paa andre steder, vilde komme udenom betalingspligten. Om hvorvidt erstatning da ogsaa kun burde komme de fiskere tilgode, som drev fiske med baadmerker, og kun hvis de forulykkede under saadant fiske, er et vanskeligt og indviklet spørgsmaal, som gjør denne betalingsmaade mindre grei og fuldstændig end den ved første blik ser ud til at være. Thi hvis saa blev bestemt, kan det ofte blive tilfælde, at folk, der længe har bidraget til indretningen, paa ulykkens dag ikke fisker under baadmerke og saaledes intet faar igjen til sine efterladte. Endelig maa man erindre, at der allerede nu er en bevægelse oppe for at faa gennemført en almindelig merkingspligt og regel for alle fiskerbaade, uanseet fiskeriets art eller driftsstedet, hvorefter altsaa udlevering af baadmerker eller anbringelse af baadmerker fandt sted omtrent en gang for alle eller saalænge baaden var i samme eiers haand. (Buvigs tidligere motion, resolution fra fiskeri-

mødet paa Sortland 1905). Om ikke herved sagen blev umuliggjort, vilde ialfald der blive ganske andre forholdsregler at tage end ved den nuværende uddeling af baadmerker. Man maa ogsaa lægge merke til, at baadmerker medtages af en hel del af fiskerne, der søger skreifiskerierne under en særdeles pengeknapp tid ved fiskets begyndelse, og at erlæggelsen af denne afgift netop da vistnok ofte vil falde forkjert og trykkende, naar den skulde være stor nok til at fundere erstatningsfondet fuldt ud.

Jeg mener derfor, at man maa se sig om efter en anden maade som hovedindtægtskilde, hvorved alle fiskere kommer med mest mulig baade ved betalingen og ved erstatningen, og hvorved aminationen — bogførsel og regnskabsvæsen — blir mindst muligt. Der eksisterer i Ostende i Belgien en indretning for fiskeres forsikring, indbefattende ulykkesforsikring, dagpenge under sygdom, erstatning under invaliditet, alderdomspensioner, understøttelse til efterladte hustru, børn og andre af fiskeren forsørgede slegtninge. Til denne kasse, der har virket siden 1830 og gjort umaadelig meget godt for fiskerne og deres efterladte, betaler fiskerne afgiften derved, at der afkræves dem for tiden 1 % af fiskens salgssum til dette øiemed. Da al fisk der sælges ved auktion, er denne indkassering meget let og omtrent omkostningsfri, idet det tages med i den afgift af 5 % til auktionsvæsenet, som erlægges der. Lignende forhold eksisterer jo ikke hos os og kan saaledes ikke gennemføres her, men vi har dog en almindelig afgift af fiskevarer i det saakaldte havnefond, som erlægges af de fleste og vigtigste eksportvarer fra fiskerierne, hvoraf dog blandt andet fersk iset fisk er undtaget.

Til denne afgift mener jeg, at fiskernes præmie for sin forsikring lettest, retfærdigst og fuldstændigst kan knyttes. Afgiften erlægges ved eksporten, og da enhver handlende maa beregne alle sine udgifter for varen, før han kan fastsætte dennes raaværdi, er der ingen tvil hos os om, at paa denne maade vil den erlagte præmie i alle tilfælde gaa fra fiskens værdi i raa tilstand, naar den leveres af fiskeren, og saaledes betales ganske umerkelig af ham ved det meste salg af raafisk eller fersk sild, eller af saadan vare, som han i tilberedt stand sælger til fiskehandleren. Ganske ligeligt blir denne afgift ikke fordelt paa fiskerne. De, som alene eller hovedsagelig befatter sig med fangst af afgiftsfri fiskearter, eller af fisk, som eksporteres fersk eller som forbruges i byer og bygder, hvad der jo udgjør meget betydelige værdier, kommer ikke at erlægge afgift af disse. Men dette har neppe den betydning, at disse fiskere paa nogen maade bør udelukkes, thi omtrent alle vil i et eller andet afsnit af sit liv i kortere eller længere tid og i større eller mindre mængder have været med paa at fiske fiskevarer, der svarer afgiften.

Denne ujevnhed i de enkelte fiskeres erlæggelse af præmie bør man se bort fra og specielt af hensyn til den store mængde, som igjennem et langt ungdoms- og manddomsliv har været med at fange afgiftspligtige fiskevarer under de store fiskerier, for i sine senere leveaar at gaa over til hjemmefisket, som mest leverer afgiftsfri varer. Thi yderst uretfærdigt vilde det være mod saadanne, om de skulde tabe ret til erstatning af den kasse, de gjennem mange aar har været med at bygge op. Ligeledes kan man let tænke sig, at nogle flere af vore fiskevarer vil blive belastet med havneafgift, naar kvantumet og dermed varens betydning vokser (fersk sild og fersk fisk i is), og at saaledes den her nævnte ulighed ved afgiftens erlæggelse efterhvert vil forringes. Allerede nu er spørgsmaal om afgift af fersk sild under afgjørelse, og der har været motion om afgift for fersk fisk. Mod en forøgelse eller vedligehold af denne afgift kan anføres, at den er meget upopulær hos mange af dem, der handler med og eksporterer fiskevarer.

Jeg mener derfor i henhold til det anførte, at den offentlige ulykkesforsikring for fiskere bør grundes paa, at der ved hver betaling af afgift til havnefondet erlægges et tillæg af til eks. 25 % til forsikringskassen.

Disse penge, der af opkrævningsmyndighederne maatte indbetales til den derfor bestemte bankkonto, vilde udgjøre en sum af lidt over kr. 63 000.00 pr. aar, eftersom havnefondets indtægter har udgjort kr. 253 288.00 i gennemsnit i de sidste 3 aar. Det bemerkes, at da havnefondets indtægter beregnes efter fiskevarernes mængde og ikke efter værdien, falder de ualmindelig smaa i en række af de senere aar, men vil blive langt rigeligere under en kommende periode med rigere skrei- og fedsildfiskerier, der har været særdeles ringe nu i flere aar.

Der maatte dernæst beskikkes en kommission — jeg antager, at en fiskeristyrelsen eller eventuelt fiskeridirektøren med bitræde af en eller flere af vedkommende departement eller af kongen bestemte tillidsmænd maatte egne sig dertil —, som uddelte bidrag engang for alle til en fiskers efterladte, naar han omkom ved nogen ulykke under fiskeri eller arbejde eller reiser, der stod i forbindelse med fiskeri. Saavidt mener jeg erstatningen burde strækkes. I tvistemaal, om vedkommende forulykkedes efterladte var berettiget til erstatning, burde departementet være opmand. Dette bidrag maatte betales snarest mulig efter dødsfaldet og sættes til en gennemsnitssum til eks. 500 kroner, men ikke større end at aarets indtægter ialmindelighed rundelig strak til. Ligeledes antages, at bidraget burde reguleres efter den forulykkedes forsørgelsespligt og den efterladte families størrelse, saa der i forhold dertil betales under eller over normalsummen. Jeg vil anse det for hensigtsmæssigt, at man ved hvert aars opgjør endvidere uddelte til eks. $\frac{2}{3}$ af et muligt overskud

som tillægsbidrag; ligeligt fordelt paa vedkommende aars indtrufne ulykkestilfælde — i lighed med enkekassen — og henførte resten af overskuddet til et reservefond. Til dette mener jeg endvidere, at indtil videre renterne af Titranfondet ogsaa maatte kunne henlægges. Ligesom at den endelige rest af Titran- og Røværfondet kunde henlægges hertil, naar alle dette fonds forpligtelser var opfyldte. Alt dette under forudsætning af, at der er juridisk berettiget adgang til at benytte Titran- og Røværfondet saaledes. Fra dette reservefond maatte da tages de fornødne penge, der i enkelte uheldige aar behøvedes, for at det fastsatte gennemsnitsbidrag til den forulykkede fiskers efterladte kunde udredes fuldt ud. Ligeledes kunde man paa basis af et reservefond, der havde vokset sig stort, i kommende aar enten udvide forsikringsindretningens virksomhed til eks. med 1) bidrag i tilfælde invaliditet, 2) dagpenge i sygdomstilfælde, 3) alderdomspensioner eller lignende, eller man kunde forhøje gennemsnitsbidraget.

Erstatningen kunde hensigtsmæssigt gives af den ovenfor omtalte kommission efter indstilling fra en for vedkommende bygd, hvor den forulykkede hørte hjemme, antaget korporation bestaaende af ordfører, lensmand, distriktslæge, sogneprest eller nogle af dem, og maatte gives i tilfælde, hvor den forulykkede var eller i længere tid havde været fisker eller havt fiskeri som en væsentlig binæring. Denne indstilling kunde rettest gives i svar paa bestemte spørgsmaal, der skaffede klarhed over den forulykkedes forhold til fiskeribedriften.

Til den her skisserede ordning af et saadant forsikringsvæsen knyttes følgende bemærkninger:

De norske fiskeres antal er efter det statistiske bureaus vedlagte tabel (1) for 1900 49 857 eller med et rundt tal 50 000. I 1903 deltog der — efter statistiken — 140 271 personer i de fiskerier, hvorfor beregning var opgjort, medens der for de mindre fiskerier intet antal var beregnet. En mængde af disse 140 000 deltog imidlertid i flere fiskerier i aarets løb, og er derfor talt flere gange. Det lader sig gjøre for en fisker efter hinanden at deltage i lofotfisket (eller et andet vinterfiske efter skrei), derpaa i loddefisket paa Finmarken, saa i fedsildfisket og dernæst i storsildfisket og fortsætte saaledes i flere paa hinanden følgende aar. Det er ikke faa, som ogsaa gjør dette. Mange deltager i tre fiskerier, og der er vistnok forholdsvis faa af de i skreifiskerierne eller i fedsildfiskerierne deltagende, som ikke desuden deltager i et af de store fiskerier. Det er saaledes ikke ganske uforenlig med virkeligheden, at de to saa forskellige tal 50 000 og 140 000 + smaafiskeriernes folk nogenlunde kan falde sammen efter en gennemført tælling. Hvis man gaar med paa det her fremførte, at indkassere præmien som et tillæg til havnefondet og fordele bidrag til de i aarets løb bortkomne

fiskeres efterladte, kommer det ikke an paa fiskernes virkelige antal, om dette er større eller mindre, men paa antallet af de, der er forulykkede under fiskeri eller dermed i forbindelse staaende arbeider og reiser. For deres vedkommende, der er forulykket under selve fisket, udgjør antallet i gennemsnit fra 1866 til 1900 $124\frac{9}{10}$ person pr. aar og gennemsnit for 1896—1900-femaaret $132\frac{3}{5}$ person pr. aar. For 1901 og 1902 er middeltallet 135. Med henimod 133 som middeltal pr. aar skulde man saaledes regne rummeligt.

Hvormange af de egentlige fiskere, der kommer bort ved reiser til eller fra fiskerierne eller ved ulykker, der paa anden maade staar i forbindelse med fiskeriarbeidet, ser jeg mig for tiden ikke istand til at opgive, men vi antager, at antallet neppe kan komme til at gaa høiere end til $\frac{1}{5}$ af det foran anførte tal af bortkomne under selve fisket, altsaa ca. 26. Der skulde saaledes behøves 159 bidrag à 500 kroner = 79 500 kroner i et aar. For nærværende vil 25 % tillæg til havnefondet kun skaffe noget over 63 000 kroner, og der vil saaledes mangle ca. 16 500 kroner. Jeg vil anbefale, at dette søges tilveiebragt ved, at der erlægges en ganske ringe afgift ved baadmerkernes modtagelse, til eks. 25 øre pr. mand, uden at dette førte til nogen særlige rettigheder for den, der erlagde denne afgift, og derved foraarsagede nogen slags bogførsel for de enkelte personer. Saavidt man har oversigt over sagen, skulde dette tillæg være tilstrækkelig. Det vilde endvidere skaffe et tilskud direkte erlagt af fiskerne selv og være saa lidet, at det aldrig vilde bevirke nogen forlegenhed, selv i de pengeløse tider, der i regelen hersker ved til eks. de store skreifiskeriers begyndelse, hvortil saa mange baadmerker benyttes, og endnu mindre for fiskerne, der søger til vaarsildfisket. Om merkevæsenet skulde antage andre former, vilde heller ikke en saadan mindre afgift falde vanskelig at erstatte, om den bortfaldt ved senere omordninger. Vilde man ikke modtage denne erlæggelse, maatte man sætte den indkrævede procent til havnefondets indbetalinger saapas høiere, at den fornødne sum skaffedes tilveie. Det bør dog foretrækkes at fylde den fornødne sum gennem flere end en betalingsmaade, for at tilskudet kan komme fra flere kanter og derved de fremkomne uligheder ved betalingens erlæggelse fra de forskjellige slags fiskeriers folk mest muligt kunde udjevnes. Flere bekvemme indtægtskilder end disse to, en større afgift knyttet til havnefondet og en mindre til baadmerker, finder jeg for tiden ikke med god grund at kunne paapege. Naar der indføres fiskeauktioner i vore større byer med en fast auktionsafgift, kunde vistnok med lethed en ubetydelig del af denne bestemmes i tilfælde fiskernes forsikringsfond.

Da denne min udtalelse kun er en foreløbig og skisseret meddelelse om mine anskuelser angaaende sagen, for at de kan kjendes og i tilfælde

medtages under dens videre udredning, afholder jeg mig fra at fremsætte lovforslag eller at vedlægge nærmere beregninger om administrationsudgifter og foretagendets finansielle side. De i fællesskrivelsen omtalte spørgsmaal bør formentlig ogsaa først foreligge udredet.

Mine her anførte udtalelser har tidligere været forelagt mine kolleger i fiskeristyrelsen og været omtalt i det afholdte fællesmøde.

Bilag 9.

Gjenpart af skrivelse fra dr. Hjort, dateret Bergen den 6te decbr. 1905.

Det ærede departement har i skrivelse af 29de juni anmodet fiskeristyrelsen om at afgive en udtalelse ledsaget af lovudkast til forsikring af norske fiskere. Denne departementets skrivelse er for ca. 14 dage siden blevet mig tilstillet ledsaget af udkast til udtalelse i sagens anledning fra d'hr. Westergaard og Dahl.

Efter nærmere at have overveiet denne sag har jeg den opfatning, at det foreliggende materiale af statistiske oplysninger og af anden art er for utilstrækkeligt til, at det i øieblikket vilde have nogen værdi at afgive nogen endelig og bestemt udtalelse om denne vanskelige sag. Jeg skal derfor i det følgende indskrænke mig til i tilknytning til de mig tilsendte udtalelser at redegjøre for det syn, som jeg foreløbig har paa sagen, samtidig med at jeg vil søge at paapege, hvilket materiale der bør søges erhvervet til sagens belysning.

1. Jeg slutter mig til den opfatning, at der iallefald for tiden ikke er udsigt til at udrette meget ad frivillighedens vei, og at staten derfor, om den vil gjøre noget i denne sag, ialfald ikke kan indskrænke sig til at organisere en frivillig forsikringsanstalt. Jeg bygger denne min mening derpaa, at saadanne foreninger, som her i landet har forsøgt at istandbringe en frivillig assurance (kfr. „Tryg“) ikke har udrettet meget, og derpaa at den frivillige forsikring, selv i et land som Danmark, hvor sammenslutningen ellers er saa stor, har maattet erholde et statstilskud af op til 50 %.

2. Jeg slutter mig fremdeles til den opfatning, at man kun kan have haab om at faa en forsikring for fiskerne istand, saafremt forsikringens formaal alene begrænses til at omfatte erstatning for ulykker paa sjøen i forbindelse med fiskeribedriften.

3. Hr. Westergaard foreslaar i sit udkast, at kun de fiskere skal medtages, som under de store fiskerier betaler et bidrag til et forsikrings-

fond. Herimod taler efter min mening: a) At det i administrativ henseende vil blive uoverkommeligt eller særdeles kostbart at udstede 100 000 policer, som endog skal være forskjellige for hvert aar, og som i tilfælde maatte udfærdiges med stor nøiagtighed, saafremt det skal danne det retslige grundlag for forsikringens udbetalinger. b) Det vil føles som en mangel, at kun en del af fiskerne paa denne maade kommer ind under den regelmæssige forsikring.

Af disse grunde synes det mig baade at være praktisk nødvendigt og særdeles ønskeligt, at en forsikring for fiskere i tilfælde sætter sig det maal at omfatte alle fiskere. Først derved vil foranstaltningen kunne føles som en virkelig betryggelse mod den hazardøse virksomhed, og kun derved vil man kunne undgaa saadanne utilfredsstillende forhold, som ellers sikkert vil indtræffe, nemlig at fiskere, som til stadighed har betalt sine bidrag, og som muligens befinder sig underveis til fisket, at de omkommer, uden at deres efterladte nyder noget godt af foranstaltningen. At henvise alle dem, som ikke vil blive medtaget ved merkernes udlevering under de store fiskerier, til en frivillig forsikring alene, vil nemlig sikkert heller ikke kunne hindre, at de bliver staaende udenfor den hele forsikringsvirksomhed.

4. D'herrer Westergaard og Dahl har foreslaaet, at der til de efterladte efter en omkommen fisker skal udbetales et beløb af kr. 500. Det er klart, at et saadant beløb kun vil dække nøden i den første tid, og at det ikke formaar at yde nogen varig hjælp gennem et længere tidsrum. Den danske forsikring for fiskere udbetaler et beløb af kr. 500 til de efterladte efter enhver forsikret fisker, som har forsørgelsespligt. Den efter Titranulykken nedsatte komite udbetalte endog over kr. 5 000 til en enkelt familie, som havde mistet sin forsørger. Saafremt man kan bygge paa den oversendte statistik, har antallet af omkomne fiskere i de senere aar beløbet sig til ca. 130 aarligt. Det vil heraf fremgaa, at en forsikring omfattende alle norske fiskere, som vilde sætte sig til maal at udbetale en erstatning i lighed med den danske forsikring (kr. 2 500) mindst maatte gjøre regning paa en aarlig udbetaling af ca. 300 000 kr. Til dette overslag er dog at bemærke, at der endnu ikke foreligger nogen udredning af spørgsmaalet om, hvor mange af de omkomne fiskere er familieforsørgere. Det synes derfor særdeles ønskeligt, at der bliver rettet en anmodning til det statistiske centralbureau om at underkaste det i bureauets skrivelse af 10de mars d. a. nævnte materiale en nærmere bearbejdelse i denne retning.

5. Vil man virkelig søge at gjøre et forsøg at løse spørgsmaalet om en forsikring af fiskerne mod ulykker paa sjøen, og det uden at sætte dette spørgsmaal i forbindelse med spørgsmaalet om den almindelige folkeforsikring, synes det mig klart, at forsikringens udgifter maa

bestrides af midler, som i en eller anden form indkræves som en særavgift fra fiskerstanden. Der kan da tænkes indkrævet en særavgift paa direkte maade ved overtagelsen af merker paa de store fiskerier, eller paa indirekte maade gennem afgifter paa fiskeprodukterne eller ogsaa paa begge disse maader.

Hr. Westergaard mener, at en afgift af kr. 1 fra hver fisker, som deltager i de store fiskerier, vil kunne tilvejebringe kr. 100 000. Han ytrer dog tvil, om ikke kr. 2 skulde kunne indkræves af hver mand paa denne maade. Hr. Dahl antager, at fiskerne ved sin ankomst til fiskerierne kun har saa faa kontanter, at afgiften ikke vil kunne sættes høiere end til kr. 0.25 pr. mand, saaledes at der paa denne maade ikke skulde kunne tilvejebringes mere end kr. 25 000. Til gjengjæld foreslaar derfor hr. Dahl, at der som indirekte afgift paa fiskeprodukter søges indkrævet ca. 75 000 kroner ved nemlig at forøge afgifterne til havnefondet med 25 %.

Det synes mig urigtigt, at administrationen danner sig nogen endelig mening om disse spørgsmaal, før de har været forelagt for og drøftede af de fiskeriinteresserede selv, som i tilfælde vil komme til at betale afgifterne.

Paa sagens nuværende standpunkt skal jeg derfor indskrænke mig til følgende bemærkninger angaaende hver af de to slags afgifter.

a. Den direkte afgift.

Jeg er enig i, at der ved merkernes udlevering under de store fiskerier bør indkræves en afgift for ulykkesforsikringen, dog uden at forsikringen dermed begrænses til de fiskere, som har erlagt afgiften. Jeg mener, at der maa kunne forudsættes at være den samfølelse mellem fiskerne indbyrdes, at det ikke føles som nogen uretfærdighed, at denne afgift kommer samtlige fiskere tilgode, og det saa meget mere som de allerfleste fiskere i større eller mindre del af sit liv deltager i de store fiskerier. Med hensyn til denne direkte afgifts størrelse finder jeg for tiden ikke at burde have nogen mening, forinden de interesserede selv er spurgt herom. Jeg er dog tilbøielig til at tro, at en saadan afgift neppe vil kunne bære forsikringen alene, saafremt man tænker sig, at denne skal kunne yde de forulykkede fiskeres efterladte en varig hjælp.

b. Den indirekte afgift.

Som bekjendt findes der allerede tidligere 3 særavgifter paa fiskeriprodukterne, nemlig medicinalafgifterne, havneafgifterne og vragerafgifterne. Tilsammen danner disse en ikke ubetydelig eksporttold, som ikke føles lidet trykkende af bedriften. Hver gang der har været tale om en forøgelse af denne eksporttold, har det derfor vakt en sterk modstand

fra de interesserede. Det er derfor neppe sandsynligt, at disse skulde ønske at se eksporttolden forøget selv for et saa ønskeligt formaals skyld som for ulykkesforsikringen for fiskere. Ihvertfald mener jeg, at man ikke bør udarbejde noget forslag herom, forinden de fiskeriinteresserede har faaet adgang til at udtale sig om dette spørgsmaal, og herunder mener jeg, at der ogsaa bør komme under overveielse, hvorvidt ikke endel af de nu opkrævede særavgifter paa fiskeprodukter med større ret vil kunne anvendes i forsikringsøiemed end til de formaal, som de nu tjener. Det er da særlig havneavgifterne, som det her er naturligt at tænke paa, idet det jo i længere tid har været tvil om det berettigede i, at udgifterne med havneanlæg i større grad burde bestrides ved særavgifter paa fiskeprodukter end anlæg af fyre, oplodning af kysten eller andre statsforanstaltninger. Særlig har dette forhold i fiskerikredse vakt opmærksomhed ved anlæg til byerne (Bodø, Tromsø, Vadsø), som dog er til for alle samfundsklasser. I sammenhæng hermed har der ogsaa været gjort opmærksom paa, at eksporttold paa andre næringsveies produkter (f. eks. trælast) forlængst er ophævet, ligesom jernbaneanlæg, som udføres for jordbrugets skyld, ikke nyder bidrag ved særavgifter paa landbrugsprodukter.

Imidlertid er der i diskussionen herom som f. eks. under sidste stortingsdebat med stor styrke bleven fremhævet, at spørgsmaalet om eksporttolden paa fiskeprodukter alene burde sees fra et hensigtsmæssighedsstandpunkt, fordi den bevilgende myndighed utvilsomt, hvis intet havnefond fandtes, vilde kræve distriktsbidrag fra fiskeridistrikterne til bygning af havne, men netop dette argument synes mig at tale for nødvendigheden af at høre de fiskeriinteresserede distrikters udtalelse om disse spørgsmaal: Kan man anbefale en forøgelse af særavgifterne paa fiskeprodukter og forøgelsen anvendt til ulykkesforsikring for fiskere? Vilde det fra de fiskeriinteresseredes synspunkt være at foretrække, om endel af de nu betalte afgifter istedenfor at anvendes til havneanlæg anvendtes til ulykkesforsikring for fiskere?

6. Af det foregaaende vil det fremgaa, at der efter min opfatning ikke kan udarbejdes nærmere forslag om denne sag, forinden følgende oplysninger og udtalelser er indhentede. a) Det statistiske centralbureau bør anmodes om at bearbejde det materiale til belysning af de omkomne fiskeres forsørgelsespligt, som efter bureauets skrivelse af 10de mars skal foreligge. b) Til fiskeriselskaber, handelsforeninger og amtsformandskaber i de interesserede amter bør der rettes forespørgsel om følgende punkter: 1) Hvor stor afgift mener man, at der kan afkræves fiskerne ved baadmerkernes udlevering under de store fiskerier, naar denne afgift anvendes til fiskernes ulykkesforsikring under fiskeribedriften? 2) Anser man en forøgelse af eksportafgifterne paa fiskeprodukter ønskelig eller

mulig i nævnte forsikringsøiemed? 3) Anser man det ønskeligt, at en større eller mindre del af de nu afkrævede eksportafgifter overgaar til bestridelse af udgifterne med en ulykkesforsikring for fiskere?

Naar svar foreligger paa disse spørgsmaal, vil forhaabentlig det nødvendige materiale være tilveiebragt til udarbeidelsen af det udkast til en lov om ulykkesforsikring for fiskere, som departementet har anmodet om. Der vil da være adgang til at danne sig en mening om, hvor store beløb der kan blive at udbetale de efterladte, og hvor stor del af udgifterne kan bestrides ved direkte og ved indirekte afgifter. Spørgsmaalet om en saadan forsikrings administration synes heller ikke da at kunne medføre større vanskeligheder, naar man nemlig gaar ud fra, at der ingen særskilt konto holdes for de enkelte forsikrede fiskere. I forsikrings-teknisk henseende vil man da kun behøve at beskjæftige sig med de omkomne fiskere, og man vil kunne lade ligge den i statistisk henseende ulige vanskeligere opgave at faa en oversigt over antallet af samtlige norske fiskere. Ligesom ved den danske forsikring, som i mange henseender vil kunne frembyde megen veiledning, vil administrationen væsentlig have at beskjæftige sig med fordelingen af midlerne til de forulykkedes efterladte, derimod vil tilveiebringelsen af midlerne til forsikringens udgifter ingen administrative vanskeligheder fremkalde.

Der har overfor dette forslag om indhentelse af udtalelser i sagens anledning været fremholdt, at dette vil bidrage til at forsinke sagens gennemførelse. Jeg skal hertil bemerke, at det synes mig umuligt at gennemføre en saa stor sag som denne, og at bygge den som en særforanstaltning for fiskerne som stand betragtet, uden at disse selv faar udtale sig om sagen. Og jeg mener derfor, at den tid, som medgaar til indhentelse af de nævnte udtalelser, flere gange vil gjenvindes derved, at de interesserede selv bliver fortrolig med sagen og paa forhaand kan faa udtale sig om de vanskeligheder, som i tilfælde før eller siden vil vise sig ved sagens gennemførelse.

Paa den anden side frygter jeg for, at denne sag, saafremt den fremmes i en form, som vækker modstand blandt de fiskeriinteresserede selv, alene vil blive henlagt til behandling sammen med de store folkeforsikringsspørgsmaal. Dette vilde fra mit synspunkt være meget at beklage, fordi fiskernes gjerning i særegen grad er udsat for farer, som gjør det dobbelt ønskeligt, at deres bedrift kan finde sted med den betryggelse, som en ulykkesforsikring vilde give. Hvilket standpunkt man derfor end har i den sag, om de store folkeforsikringsspørgsmaal bør løses enkeltvis eller samlet, saa synes dette mig ikke at burde hindre, at denne sag fremmes som en særforansaltning bygget paa særavgifter fra fiskerne og med det maal at sikre disse mod de særlige farer, deres bedrift medfører.

Bilag 10.

Cirkulære fra handels- og industridepartementet.

Der indtræffer som bekjendt aarlig under fiskeribedriftens udøvelse et større antal ulykkestilfælde, som ofte hensætter de forulykkedes familier i den yderste nød. Det vilde derfor være af megen betydning, om fiskerne kunde sættes istand til ved egen hjælp ialfald i nogen grad at kunne afbøde de økonomiske følger af saadanne ulykkehændelser.

Overensstemmende med udtalelser, afgivne paa stortinget i 1904—05 under behandlingen af saltvandsfiskeriernes budget har derfor departementet optaget til overveielse spørgsmaalet om istandbringelse af en ulykkesforsikring for fiskere.

Departementet har erhvervet endel specielle erklæringer angaaende sagen, men har anseet det for ønskeligt, at der derhos i videre udstrækning indhentes udtalelser fra interesserede i fiskeridistrikterne om den hensigtsmæssigste løsning af de forskjellige herhen hørende spørgsmaal, noget hvorom der i de modtagne erklæringer hersker meningsforskjel.

Med hensyn til det første spørgsmaal: frivillig eller tvungen forsikring er der enighed i erklæringerne. Der anføres i denne anledning, at en frivillig forsikring efter vort lands forhold sandsynligvis ikke vilde vinde fornøden tilslutning, hvad der bl. a. maa antages efter de erfaringer, som er gjort ved forskjellige private forsikringsforeninger. Skulde noget virksomt udrettes, maatte derfor antagelig forsikringen i en vis udstrækning gjøres tvungen, dog muligens med adgang til frivillig deltagelse for de fiskere, som ikke indbefattes under den tvungne forsikring.

Den eventuelle forsikring bør gjøres saa enkel som muligt, og specielt saaledes, at intet nyt og kostbart administrationsapparat bliver nødvendigt. Med udgangspunkt heri er der stillet forslag om, at den tvungne forsikring alene skal omfatte fiskere, som deltager i de fiskerier, hvor offentligt merkevæsen er anordnet. Anmeldelse af de i fisket deltagende og indbetaling af præmien for disse skulde da ske til opsynsbetjenten eller anden dertil bemyndiget person af skipper eller høvedsmand, forinden nummer til vedkommende fartøi eller baad udleveres. Forsikringen skulde alene være en forsikring mod dødsfald ved forlis under udøvelsen af bedriften samt paa reisen til og fra fiskepladsen. Indtraf et saadant dødsfald, skulde den forsikredes efterladte faa udbetalt en sum engang for alle.

Blev erstatningssummen sat f. eks. til kr. 500, antages i forslaget en præmie af kr. 1 pr. forsikret aarlig at ville være tilstrækkelig. Præmien kunde forøvrigt fastsættes af vedkommende departement og reguleres efter behovet.

Som en mangel ved denne ordning er bl. a. fremholdt, at forsikringen derved ikke vilde omfatte saa mange fiskere som ønskeligt. Videre at baadmerker modtages af en hel del fiskere under en særdeles pengeknapp tid ved fiskets begyndelse, og at erlæggelsen af denne afgift netop da vistnok ofte vil falde forkjært og trykkende, naar den skulde være stor nok til fuldt ud at bære forsikringen.

Fra andet hold er derfor givet anvisning paa en anden hovedindtægtskilde, hvorved alle fiskere mest mulig kunde komme med baade ved betalingen og ved erstatningen, nemlig paa de midler, som vilde indvindes ved en forøgelse af den ved lov af 24de mai 1873 paa lagte udførselsafgift af fiskevarer til havnearbeider, merker og festigheder i fiskeridistrikterne („havnefondet“).

Til denne afgift antager forslagsstillerne, at fiskernes præmie for sin forsikring lettest, retfærdigst og fuldstændigst vil kunne knyttes. Afgiften erlægges ved eksporten, og da den antages at være medregnet ved fastsættelsen af raavareprisen, vilde den saaledes betales ganske umerkelig af fiskerne ved det meste salg til fiskehandlerne. Ved forøgelse af afgiften til havnefondet med 25 % antages størstedelen af udgifterne ved forsikringen at ville blive dækket, om erstatningen fastsættes til kr. 500 engang for alle. Til fuld dækkelse af udgifterne anbefales, at der desuden erlægges en ganske ringe afgift ved baadmerkernes modtagelse, f. eks. 25 øre pr. mand, uden at dette skal medføre nogen særlige rettigheder for dem, der erlægger denne afgift. Sløifes denne afgift, maatte afgiften til havnefondet forholdsmæssig forhøies.

Fordelene ved denne ordning skulde altsaa være, at ogsaa fiskere, som ikke deltager i fiskerier, hvor baadmerker er paabudt, kunde blive delagtige i forsikringens goder gjennem det blotte salg af afgiftspligtig vare, foruden at forsikringspræmien ad denne vei vilde kunne erlægges paa en lemfældigere maade.

Da et forslag om forhøielse af afgiften til havnefondet kan tænkes ikke at ville vinde synderligt bifald, er der videre opkastet det spørgsmaal, om ikke sagen kunde ordnes saaledes, at en del af de særafgifter paa fiskeprodukter, navnlig til havnefondet, som allerede nu opkræves, med større ret kunde anvendes i forsikringsøiemed end til de formaal, hvortil de nu bruges.

Videre er ogsaa den mening fremholdt, at der ved udleveringen af baadmerker burde indkræves hele den til forsikringen fornødne afgift, dog uden at forsikringen derfor skulde begrænses blot til de fiskere, som har erlagt afgiften. Det maa kunne forudsættes, anføres der, at være saa megen samfølelse mellem fiskerne, at det ikke vil føles som nogen uretfærdighed, at denne afgift kommer samtlige tilgode, og det

saa meget mindre som de allerfleste fiskere har deltaget i de store fiskerier i kortere eller længere tid af sit liv.

Ogsaa angaaende forslaget om erstatningens fastsættelse til et bestemt beløb uden hensyn til den forsikredes forsørgelsespligt er der meningsforskjæl, idet det paa andet hold antages, at erstatningen bør reguleres efter forsørgelsespligten.

Det maa imidlertid herved have for øie, at skulde erstatningsbeløbene variere, saa vilde billighed tilsige, at heller ikke præmien var ens for alle. Med en saadan ordning vilde regnskabshold og administrationsudgifter øges uforholdsmæssig.

Videre er indvendt, at en erstatning af kr. 500 engang for alle kun vil dække nøden i den første tid, men ikke formaa at yde nogen varig hjælp gennem et længere tidsrum.

I de indkomne erklæringer er det anbefalet, at der som reservefond for den eventuelle forsikring tillades overført den del af de i anledning af Titran- og Røværulykken i sin tid indsamlede midler („Titranfondet“), som ikke kommer til anvendelse i sit oprindelige øiemed.

Departementet skal bemærke, at det maa antages at være af stor vigtighed, at en forsikring som den her omhandlede ikke fra begyndelsen af gives et større omfang end, at de med denne forbundne byrder med nogenlunde lethed kan bæres af de forsikrede. Ogsaa en begrænset forsikring vil vistnok være af megen nytte og føles som en stor velgjerning af de familier, hvem ulykken rammer. Departementet tror derfor at burde anbefale, at man i tilfælde fra først af bliver staaende ved en dødsfaldsforsikring. Det faar blive fremtidens sag at søge omraadet udvidet. Videre er departementet tilbøieligt til at antage, at det ialfald til en begyndelse vilde være heldigst at prøve sig frem ved istandbringelse af flere saadanne forsikringer med sit lokale omraade begrænset efter større landsdele og efter vore hovedfiskerier, f. eks. en kasse for Tromsø stift, en for de trondhjemske amter og Romsdalen og en for det øvrige vestland. Hvorvidt og paa hvilken maade omsorgen ogsaa skulde udstrækkes til sydkysten, fik da blive gjenstand for nærmere overveielse.

Idet departementet forøvrigt henviser til den ovenfor givne sammentrængte oversigt over de hidtil fremkomne antydninger om en eventuel fiskerforsikrings ordning, skal man anmode hr. amtmanden om at forelægge sagen for anstundende amtsting i Deres amt. Følgende spørgsmål bedes specielt overveiet og besvaret:

1. Bør en fiskerforsikring snarest muligt søges istandbragt?
2. Bør forsikringen i tilfælde gjøres frivillig eller tvungen, og bør den i sidste fald samtidig søges suppleret med en frivillig?

3. Bør forsikringen begrænses til dødsfaldsforsikring eller bør den allerede fra først af omfatte ogsaa erhvervsudygtighed foranlediget ved ulykkeshændelser under fisket?
4. Bør forsikringens indtægter ialfald for den væsentligste del søges tilveiebragt gennem en forøgelse af eksportafgifterne paa fiskeprodukter, specielt af afgiften til havnefondet, eller finder man at kunne anbefale, at en større eller mindre del af de allerede tidligere paalagte eksportafgifter overgaar til bestridelse af forsikringsudgifterne?
5. Ansees det, hvis de under no. 4 fremsatte spørgsmaal besvares benegtende, og direkte præmie saaledes maa anvendes, for hensigtsmæssigt at sætte indfordringen i forbindelse med udlevering af baadmerker? Bør i tilfælde ogsaa de fiskere, som ikke deltager i de store fiskerier, og som saaledes ingen præmie erlægger, alligevel omfattes af forsikringen?
6. Hvor høi antages præmien at kunne sættes, uden at særlig ulempe opstaar, selv om indbetalingstiden falder i fiskets begyndelse?
7. Bør erstatningsbeløbet, hvis størrelse selvfølgelig vil være afhængig af den i spørgsmaal no. 6 omhandlede præmies størrelse, sættes til et fast beløb, uanset den forulykkedes forsørgelsesbyrde, eller bør det rette sig efter denne?
8. Antages det, at i sidste fald ogsaa de forsikredes indskud bør graderes?

Foruden besvarelsen af de saaledes opstillede specielle spørgsmaal vil det være ønskeligt, at der ogsaa forøvrigt afgives de udtalelser, hvortil der maatte findes anledning og i tilfælde fremsættes forslag om andre ordninger, som man finder at kunne give anvisning paa.

Foruden for amtstingene bedes sagen forelagt for fiskeriselskaber, fiskeriforeninger og handelsforeninger inden amtet, for de sidstes vedkommende specielt til udtalelse om de under no. 4 fremsatte spørgsmaal.

Udtalelserne bedes afgivet snarest muligt.

Til lettelse ved sagens ekspedition vedlægges endel aftryk af nærværende cirkulære.

Kristiania den 20de mars 1906.

Sofus Aretander.

C. B. Kielland.

Bilag 11.

Skrivelse fra handels- og industridepartementet til fiskeridirektøren af 17de november 1906.

Under 4de december f. a. indsendte fiskeristyrelsen en foreløbig udtalelse fra hver af styrelsens medlemmer angaaende spørgsmaalet om istandbringelse af en ulykkesforsikring for fiskere. Samtidig udtaltes der, at der, forinden videre foretoges i sagen, burde indhentes udtalelser fra amtstingene i de interesserede distrikter, fra fiskeriselskaber og fiskeriforeninger m. v.

Departementet udsendte derefter under 20de mars d. a. til amtmændene i kystamterne vedlagte cirkulære indeholdende en række spørgsmaal angaaende omhandlede sag til forelæggelse for amtstingene, fiskeriselskaber, fiskeriforeninger og handelsforeninger.

Fra en flerhed af amter er nu svar indkommet herpaa, idet dog enkelte amtmænd alene har meddelt, at udtalelse først kan afgives af næste aars amtsting, da der ikke er bleven tid til at forelægge sagen for indeværende aars.

De indkomne skrivelser fra amtmændene er følgende:

1. a) Fra stiftamtmanden i Kristiania af 4de oktober med bilage.
1. b) " — i Bergen af 14de november " —
2. " amtmanden i Smaalenene af 13de ds. med bilage.
3. " — i Jarlsberg og Larviks amt af 10de april med 1 bilag.
4. Fra amtmanden i Nedenes af 2den oktober med bilage.
5. " — i — af 8de oktober.
6. " — i Lister og Mandals amt af 24de april.
7. " — i Stavanger amt af 1ste oktober med bilage.
8. " — i — af 16de oktober.
9. " — i Søndre Bergenhus amt af 21de juni med 1 bilag.
10. " — i Nordre Bergenhus amt af 4de juli med bilage.
11. " — i — af 4de septbr. med bilage.
12. " — i Romsdals amt af 31te oktober med bilage.
13. " — i Søndre Trondhjems amt af 1ste juni med bilage.
14. " — i — af 20de oktbr. med bilage.
15. " — i Nordre Trondhjems amt af 3die oktbr. med bilage.
16. " — i Nordlands amt af 13de oktober med bilage.
17. " — i Tromsø amt af 29de mai med bilage.
18. " — i Finmarkens amt af 30te oktober med bilage.

Idet man vedlagt oversender disse udtalelser, skal man anmode hr. direktøren om at optage sagen til yderligere bearbejdelse og hertil

afgive et endeligt forslag. Da udtalelser foreligger fra de vigtigste fiskeriamter, antages sagen at burde behandles snarest muligt, uden at der ventes paa de udtalelser fra enkelte amter, som først kan afgives efter næste aars amtsting, eller paa de øvrige udtalelser, som endnu ikke er indkomne.

Foruden ovennævnte dokumenter vedlægges ogsaa følgende direkte hertil indsendte skrivelser:

1. Fra Bergens børs- og handelskomite af 22de juni d. a.
2. „ Tromsø landhandlerforening af 14de juli d. a.
3. „ direktionen for Nordlands fiskeriselskab af 9de mai d. a. med bilage.
4. „ Chr. Frederiksen, Melbo, af 6te januar d. a. angaaende en paa et møde af fiskere paa dette sted vedtagen udtalelse.
5. „ Nordlands handelsstands fællesforening af 31te mars d. a.
6. „ fiskerilæge R. Lundevall af 15de mars d. a. angaaende en paa et møde af fiskere paa Kalvaag vedtagen resolution.

Endelig vedlægges en pakke indeholdende sagens ældre dokumenter samt forskjellige tryksager vedkommende fiskeriforsikringen.

Sluttelig bemerkes, at departementet gaar ud fra, at hr. direktøren under sagens forberedelse konfererer med opsynscheferne ved de store fiskerier, hvis udtalelse departementet ikke har indhentet.

Samtlige dokumenter bedes ved besvarelsen tilbagesendt.

Kristiania den 17de november 1906.

Sofus Arctander.

C. B. Kielland.

Bilag 12.

Oversigt over de i anledning af handels- og industridepartementets cirkulære af 20de mars 1906 indkomne udtalelser angaaende ulykkesforsikring for fiskere.

(Udarbejdet af sekretær G. Johnson).

Smaalønes amt.

Moss handelsstands forening: Finder ikke at kunne udtale sig om spørgsmaalet paa grund af manglende erfaring.

Fiskeriforeningen for Fredriksstad og omegn: Forsikringen bør være helt frivillig. Forsikringens indtægter bør skaffes tilveie ved

en præmie af de fiskere, som ønsker forsikring; kun de fiskere, som har betalt præmie, omfattes af forsikringen. Erstatningsbeløbet bør fastsættes efter aftale, og præmiens størrelse graderes efter risikoen og forsikringsbeløbets størrelse.

Fredriksstads handelsforening: Sidder ikke inde med et saa indgaaende kjendskab til fiskeribedriften, at den kan afgive noget svar. Vil dog anse det for heldigst, at spørgsmaalet ulykkesforsikring for fiskere først optages til behandling sammen med de øvrige forsikringsspørgsmaal, der vil foreligge for det kommende storting.

Fiskeriforeningen for Fredrikshald og omegn: Istandbringen af en saadan ulykkesforsikring synes meget ønskelig og nødvendig. Forsikringen bør være tvungen og bør omfatte alle fiskere uden hensyn til, om offentligt merkevæsen er anordnet. Forsikringen bør omfatte baade dødsfald og erhvervsudygtighed. Direkte præmie bør indfordres. Om muligt bør der ved erstatningens ansættelse tages hensyn til forsørgelsesbyrden. Indskudet bør ikke graderes, men være ligt for alle.

Fredrikshalds handelsforening slutter sig til fiskeriforeningens udtalelse.

Fiskere i Sponviken i Bergs sogn: Finder, at fisket paa østlandet er af saa liden betydning, at spørgsmaalet om ulykkesforsikring maa blive en frivillig sag.

Amtsudvalget: Har ikke saa godt kjendskab til fiskeribedriften, der foregaar under saa høist ulige vilkaar og under saa forskjellige former i de forskjellige dele af landet, at udvalget tør afgive nogen begrundet erklæring om det foreliggende spørgsmaal. Det maa dog ansees ønskeligt, at ulykkesforsikring for fiskere søges istandbragt under tilbørlig hensyntagen til de forskjellige landsdeles særlige behov.

Kristiania by.

Kristiania handelsstands forening og Kristiania børskomite kan ingen udtalelse afgive, da de herhenhørende forhold ligger for fjernt.

Jarlsbergs og Larviks amt.

Udtalelse vil først blive afgivet paa amtstingets møde i 1907.

Nedenes amt.

Nedenes fiskeristyre: Forsikring for fiskere, som deltager i de fiskerier, hvor merkevæsen er indført, bør søges istandbragt og gøres tvungen for disse fiskere. Forsikringen bør kun omfatte dødsfald. Præmie bør affordres fiskerne ved baadmerkernes udlevering; bestridelse af udgifterne for nogen del gennem eksportafgift paa fiskevarer kan ikke

anbefales. Kun de fiskere, som har erlagt præmien, bør være forsikret. Præmien antages at burde sættes til mindst 1 kr. Erstatningsbeløbet bør sættes til et fast beløb, uanseet forsørgelsespligt. Den forsikredes indskud bør ikke graderes.

Risør og omegns fiskeriforening: Ulykkesforsikring bør oprettes og bør være tvungen for alle fiskere, der driver fiskeri som regelmæssig næringsvei. Erstatningen bør være lige stor for alle, dog med adgang til forhøielse, hvis forsørgelsespligten er uforholdsmæssig stor. Lige præmie for alle. Kr. 1.00 synes rimelig; præmien bør indbetales til lensmanden paa landet, byfogden i byerne.

Risør formandskab: Tiltræder fiskeriforeningens udtalelse.

Risør handelsforening: Ligesaa.

Tvedestrands handelsforening: Ulykkesforsikring for fiskere er paakrævet snarest, men hvorledes den bedst bør ordnes, kan foreningen ikke udtale sig om paa grund af manglende kjendskab til bedriften.

Arendals handelsforening: Fiskerforsikring bør søges istandbragt og gjøres tvungen og ialfald foreløbig indskrænkes til dødsfaldsforsikring. Eksportafgifterne bør ikke forøges; angaaende havnefondets anvendelse kan intet udtales. Alle fiskere bør medtages uden hensyn til deltagelse i fiskerier, hvor baadmerker benyttes. Kr. 1.00 aarlig i præmie antages ikke at falde trykkende. Erstatningsbeløbet bør sættes til et fast beløb.

Arendals fiskeriselskab: Da selskabet kun befatter sig med udklækningsagen og mangler al erfaring angaaende den foreliggende sag, finder man ikke at kunne udtale sig.

Grimstad fiskeriselskab: Udtaler sig ialt væsentlig overensstemmende med ovenstaaende udtalelse fra Arendals handelsforening. Tror præmien uden vanskelighed kan sættes til kr. 2.00.

Nedenes amtsting: Fiskerforsikring bør snarest søges istandbragt, gjøres tvungen og ialfald foreløbig indskrænkes til dødsfaldsforsikring. Forsikringens udgifter bør bestrides ved præmie af de forsikrede. Indfordringen af præmien bør finde sted ved baadmerkernes udlevering, og kun de fiskere, som deltager i de fiskerier, hvor baadmerker benyttes, og som har betalt sin præmie, bør omfattes af forsikringen. Erstatningen bør være ens for alle; hvis dette ikke blir tilfældet, bør indskudet graderes.

Lister og Mandals amt.

Sagen vil først blive behandlet paa amtstinget i 1907.

Stavanger amt.

Stavanger handelsforening: Forsikringen bør være tvungen og kun omfatte de fiskere, der deltager i de fiskerier, hvor offentlig

merkevæsen er anordnet; fiskerne bør selv deltage med et passende tilskud, der erlægges samtidig med baadmerkernes modtagelse; en præmie af kr. 0.50 à kr. 1.00 maa uden vanskelighed kunne betales. Nogen forhøielse af eksportafgifterne bør ikke finde sted; derimod anbefales, at de allerede tidligere paalagte eksportafgifter for en del kan benyttes til dækkelse af forsikringens udgifter.

Stavanger handelsstandsforening: Mener at ulykkesforsikringen helst burde gjælde alle fiskere; men da dette formentlig har sine store vanskeligheder at gennemføre, tror man at maatte blive staaende ved forsikring, kun hvor offentlig merkevæsen er anordnet. Erstatningsbeløbet bør være ens for alle, kr. 500.00, præmien kr. 1.00 aarlig. Muligt underskud bør belastes havnefondet, og afgiften til dette fond, om fornødiges, af den grund forhøies noget.

Stavanger fiskeriselskab: En fiskerforsikring bør snarest muligt søges istandbragt, tvungen for de fiskere, der deltager i de store fiskerier, hvor opsyn er anordnet, og frivillig for hjemmefiskere eller de fiskere, der ikke deltager i de store fiskerier. Forsikringen bør omfatte baade dødsfald og erhvervsudygtighed foranlediget ved ulykkeshændelser under fisket.

Forsikringens indtægter bør væsentlig søges tilveiebragt gennem nye afgifter paa fiskeprodukter, hvorpaa der endnu ikke hviler nogen udførselsafgift. Fiskerne bør dog ogsaa selv yde et mindre bidrag. En aarlig præmie af kr. 0.50 kan det ikke antages vil falde vanskeligt for fiskerne at erlægge ved fiskets begyndelse. Erstatningsbeløbet bør fastsættes efter den forulykkedes forsørgelsesbyrde, men præmien bør være lige for alle.

Med hensyn til nye afgifter paa fiskeprodukter udtaler selskabet følgende. De nu gjældende afgifter paa fiskevarer taaler ikke nogen forhøielse. Derimod foreslaaes ny afgift lagt paa følgende fiskeprodukter: Sardiner 10 øre pr. kasse; ansjos 20 øre pr. tønne, hummer 1 øre pr. stk., laks kr. 1.00 pr. 100 kg. (kun gjældende landet søndenfor Finmarken), fersk sild iset 5 øre pr. kasse. Tilsammen vil dette bringe et beløb af ca. kr. 37 000.00 til brug for ulykkesforsikringen.

Akre og omegns fiskeriforening: En fiskerforsikring bør oprettes, bør være tvungen, ikke suppleret med frivillig, kun dødsfaldsforsikring. Forsikringens indtægter bør ialfald for den væsentligste del tilveiebringes ved forøgelse af eksportafgifterne. Tidligere paalagte eksportafgifter bør være uberørte af forsikringen. Hvis præmie skal betales af fiskerne, bør dette neppe under nogen omstændighed ske ved udlevering af baadmerkerne, men vel naar merkerne tilbageleveres. Erstatningsbeløbet bør sættes til et fast beløb. Videre bemærker foreningen, at det, da forholdene stiller sig saa ulige for de forskjellige strøg af landet, burde

det vel blive spørgsmaal om flere særskilte forsikringsindretninger, hver omfattende sit særskilte distrikt.

Stavanger amtsudvalg: Forsikring af fiskere bør istandbringes, bør være tvungen og ialfald til en begyndelse kun omfatte de fiskere, som deltager i fiskerier, hvor der haves offentligt merkevæsen; til en begyndelse kun dødsfaldsforsikring. Indtægterne søges tilveiebragt ved forøgelse af eksportafgifterne paa fiskeprodukter ved siden af nogen afgift af fiskerne selv. De tidligere paalagte eksportafgifter bør ikke anvendes. Fiskernes præmie, ikke over 1 krone, erlægges ved baadmerkernes udlevering eller tilbagelevering. Erstatningsbeløbet bør i nogen grad rette sig efter de efterlattes trang.

Søndre Bergenhus amt.

Sagen vil først blive behandlet paa amtstinget i 1907.

Bergens by.

Bergens børs- og handelskomite: En tvungen forsikring for fiskere bør indføres, alene omfattende de fiskere, som deltager i de fiskerier, hvor offentligt merkevæsen er anordnet. En præmie bør da affordres fiskerne samtidig med afhentning af baadmerker. En præmie af kr. 1.00 pr. fisker aarlig kan ikke antages at ville falde trykkende. Hvis det skulde være nødvendigt at skaffe et større beløb, end denne præmie vil indbringe, bør der ikke være tale om, at de fornødne midler tilveiebringes ved forøgelse af de fiskerinæringen allerede nu paahvilende afgifter; derimod anbefales, at der ved eksport af fersk sild og fersk fisk paalægges en lignende afgift som den, der nu erlægges til havnefondet ved eksport af saltede og tørrede fiskevarer. Forsikringen bør ialfald foreløbig ikke omfatte andet end forsikring mod dødsfald ved ulykke under bedriftens udøvelse samt paa reiser til og fra fiskepladsen.

Forsikringssummen bør sættes til et beløb en gang for alle af kr. 500.00 uden hensyn til forsørgelsespligtens omfang. Forsikringen bør kun være tvungen for de fiskere, der deltager i de store fiskerier, hvor opsyn og merkevæsen er anordnet, men samtidig bør der aabnes adgang for andre fiskere til frivillig forsikring.

Bergens handelsforening slutter sig til en udtalelse afgiven af foreningens eksportkomite, der udtaler: En forsikring for fiskere, baseret paa selvhjælp, bør istandbringes. Forsikringen bør være tvungen for fiskere, som deltager i de fiskerier, hvor offentligt merkevæsen er anordnet, og præmie erlægges ved fiskets begyndelse; ogsaa landets øvrige fiskere bør faa adgang til frivillig deltagelse i forsikringen senere, naar man har vundet erfaring for, hvorledes den tvungne forsikring virker. Forsikringen bør kun gjælde dødsfald, og saavel præmie som erstatning

bør blive ugraderet. Erstatningen bør sættes til kr. 500.00 engang for alle og præmien til kr. 1.00. Udgifterne ved forsikringen bør ikke for nogen del tages af afgifter for fiskevarer. Det, som bliver tilovers af Titan- og Røværfondet, bør overgaa til forsikringsanstalten som grundfond.

Selskabet for de norske fiskeriers fremme: Ulykkesforsikring for fiskere bør istandbringes og være tvungen og bør til en begyndelse kun omfatte fiskere, der deltager i de større fiskerier, hvor merkevæsen er anordnet; fiskerne bør selv betale præmie, og hvis denne kun behøver at sættes til kr. 1, maa denne med lethed kunne udredes. Resten af de til forsikringen nødvendige midler bør skaffes tilveie ved en afgift paa den eksport af fiskeprodukter, der for tiden er afgiftsfri. Erstatningsbeløbet kan formentlig sættes til kr. 500 for alle. Kun dødsfaldsforsikring.

Nordre Bergenhus amt.

Sogns fiskeristyre: Der foreligger særskilte udtalelser fra de enkelte medlemmer, der gjennemgaaende gaar ud paa at anbefale forsikring istandbragt; bør være tvungen for de større fiskerier suppleret med frivillig; bør omfatte dødsfald og hel erhversudygtighed (enkelte kun dødsfald); præmie bør betales, ansættes til kr. 1, præmien indfordres ved merkens udlevering. Enkelte udtaler sig for forøgelse af eksportafgifterne, andre er mod enhver forhøielse af disse og ogsaa mod nye saadanne.

Sønd- og Nordfjords fiskeristyre: Fiskerforsikring bør oprettes, bør gjøres tvungen og suppleres med frivillig, foreløbig kun dødsfaldsforsikring; udgifterne bør bæres med $\frac{1}{2}$ af eksportafgiften paa fiskeprodukter og $\frac{1}{2}$ af præmie fra fiskerne; præmien indfordres i forbindelse med udlevering af baadmerker; alle fiskere bør dog være med, dog mod præmie, der antages at burde sættes til 0.50. Ersatningsbeløbet bør rette sig efter forsørgelsesbyrden. De forsikredes indskud bør ikke graderes.

Nordre Bergenhus amtsting: Fiskerforsikring bør istandbringes og være tvungen, omfattende dødsfald og hel erhvervsudygtighed. Forsikringens indtægter bør for en væsentlig del skaffes tilveie ved udførselsafgift af fiskeprodukter og muligens bidrag fra havnefondet. Præmie, ca. 1 krone, bør indfordres i forbindelse med udlevering af baadmerker; fiskere, som ingen præmie betaler, bør ikke omfattes af forsikringen. Erstatningen bør sættes til et fast mindstebeløb og under en rimelig hensyntagen til den forulykkedes forsørgelsesbyrde, forsaavidt en saadan ordning ikke foranlediger betragtelige administrationsudgifter. De forsikredes indskud bør ikke graderes.

Romsdals amt.

Aalesunds handelsforening: Fiskerforsikring bør istandbringes og være tvungen, omfattende kun dødsfaldsforsikring. Nogen forøgelse af eksportafgiften paa fiskeprodukter fraraades bestemt; de allerede tidligere paalagte eksportafgifter bør i fornøden udstrækning overgaa til at bestride forsikringsudgifterne. Desuden bør der erlægges en præmie, 1 krone aarlig, der indfordres ved baadmerkens udlevering og forøvrigt gennem kommunerne; alle fiskere bør omfattes af forsikringen. Erstatningsbeløbet størrelse bør rette sig efter forsørgelsespligten. Præmien bør ikke graderes.

Molde handelsforening: Fiskerforsikring bør istandbringes, bør være tvungen og omfatte dødsfald og erhversudygtighed. Forøgelse af eksportafgifterne paa fiskeprodukter fraraades. Direkte præmie anbefales; indfordring af præmien vil antagelig lettest kunne ske ved skatteopkræverne; kr. 1 pr. mand passende præmie. Erstatningsbeløbet ligt for alle.

Kristianssunds handelsforening: Fiskerforsikring bør istandbringes, bør være tvungen suppleret med frivillig; foreløbig kun dødsfaldsforsikring. De forsikrede bør betale præmie, der bør indfordres ved baadmerkens udlevering, ogsaa de fiskere, som ikke deltager i fiskerier, hvor baadmerker benyttes, bør frivillig medtages i forsikringen og affordres præmie; kun de, som har betalt præmie, bør være delagtige. Hvis ikke præmieindtægten er tilstrækkelig, bør endel tages af havnefondet, men ingen nye eksportafgifter paalægges. Præmien maa kunne sættes til indtil kr. 2 aarlig for hver fisker. Erstatningsbeløbet bør være ligt for alle.

Kristianssunds fiskeriselskab: Udtaler sig i det væsentlige som Kristianssunds handelsforening, dog at præmien forsøgsvis sættes til 1 krone pr. mand. Erstatningen bør reguleres efter forsørgelsespligten. Indskud bør være ligt for alle.

Kristianssunds fiskerforening: I det væsentlige som Kristianssunds fiskeriselskab; dog foreslaaes, at der for dem, som ønsker det, skal være adgang at betale dobbelt præmie, dog ikke over 2 kroner — med ret til dobbelt erstatningsbeløb.

Harøens fiskeriforening: Udtaler sin varmeste sympati for fiskerforsikring; den bør gjøres tvungen. Forsikringens indtægter bør skaffes fra havnefondet og muligens en forøgelse af eksportafgifterne, samt en aarlig præmie af f. eks. kr. 0.25 pr. mand. Det vilde være heldigst, om erhvervsudygtighed kunde medtages.

Ytre Romsdals fiskeriforening: Fiskerforsikring bør istandbringes, gjøres tvungen og begrænses til dødsfaldsforsikring. Til bestri-

delse af udgifterne bør det væsentligste søges tilveiebragt ved forhøielse af eksportafgifterne paa fiskeprodukter. Erstatningsbeløbet bør fastsættes efter forsørgelsesbyrden.

Bremsnes fiskeriforening: Fiskerforsikring bør istandbringes, gjøres tvungen, og samtidig søges suppleret med frivillig; det vilde være ønskeligt, om ogsaa erhvervsudygtighed kunde medtages. Forhøielse af eksportafgifterne fraaades, men endel af de allerede paalagte afgifter maa kunne anvendes til forsikringen. Præmier bør erlægges saavidt muligt ved baadmerkens udlevering. Præmien maa uden at volde vanskelighed kunne sættes til kr. 1. Erstatningsbeløb og indskud bør være ens for alle.

Smødens fiskeriforening: Fiskerforsikring bør oprettes, tvungen for alle fiskere, foreløbig kun dødsfaldsforsikring. Endel af de allerede tidligere paalagte eksportafgifter bør overgaa til bestridelse af forsikringsudgifterne. Desuden anvendes en præmie, der antages uden ulempe at kunne sættes til kr. 1 pr. aar.

For de fiskere, der deltager i fiskeri, hvor baadmerker anvendes, indkræves præmien af opsynsbetjenten inden fiskets slut; for andre fiskeres vedkommende af lensmanden. Erstatningsbeløbet og indskuddet bør være ligt for alle.

Røvde herredsstyre og Herø herredsstyre: Forsikring for fiskere bør oprettes, gjøres tvungen for alle fiskere; foreløbig kun dødsfaldsforsikring. Indtægterne antages at maatte tilveiebringes saavel ved en lempelig forøgelse af eksportafgifterne som ved anvendelse af endel af de tidligere paalagte eksportafgifter. Direkte præmie bør ikke anvendes. Erstatningsbeløbet fastsættes i forhold til forsørgelsespligten.

Bremsnes herredsstyre: Udtaler sig i det væsentlige som foranstaaende, dog bør en mindre direkte præmie anvendes, f. eks. kr. 1 og kun de, som har erlagt præmie, bør være forsikret; forøgelse af eksportafgifterne bør ikke finde sted, men endel af de allerede paalagte afgifter bør anvendes til forsikringen.

Romsdals amtsting: Fiskerforsikring bør oprettes, til en begyndelse bør forsikringen begrænses til dødsfaldsforsikring. I tilfælde direkte præmiebetaling maa forsikringen være tvungen; direkte præmie vil imidlertid støde paa forskjellige vanskeligheder; de nødvendige midler bør derfor søges tilveiebragt ved at overføre en større eller mindre del af de allerede eksisterende eksportafgifter paa fiskevarer til forsikringen, og om fornødiges ved forhøielse af disse afgifter og en liden direkte præmie 25 à 50 øre pr. mand. Indfordringen af den eventuelle direkte præmie maatte ske ved baadmerkens udlevering. Forsikringen maa om muligt ogsaa omfatte de fiskere, som ikke deltager i de store fiskerier. Erstatningsbeløbets størrelse burde maaske rigtigst rette sig efter den

forulykkedes forsørgelsesbyrde, dersom en saadan ordning ikke vilde medføre altfor store administrationsudgifter; men antagelig vil et større eller mindre fast beløb — ligt for alle — være det, som til en begyndelse var det heldigste. De forsikredes indskud bør i tilfælde ikke graderes.

Aalesunds fiskerforening: Fiskerforsikring bør istandbringes og bør være tvungen; bør foruden dødsfaldsforsikring ogsaa omfatte erhvervsudygtighed foranlediget ved ulykkeshændelser under fisket. En forøgelse af eksportafgiften paa fiskeprodukter finder man ikke for tiden at kunne tilraade; derimod anbefales, at en større del af den allerede tidligere paalagte eksportafgift overgaar til bestridelse af forsikringsudgifterne.

Forsikringen bør omfatte alle fiskere og dem, som ved sit erhverv kan sættes i klasse med disse, saasom kokke- og fiskedampskibenes maskinister og fyrbødere; samtlige bør erlægge en afgift. Denne bør helst indkræves af vedkommende kommune uden udgift for det offentlige. Kommunerne vil nemlig høste stor indirekte nytte af forsikringen, og maa som vederlag herfor kunne overtage afgifternes indfordring. Kan ikke dette gennemføres i sin helhed, bør afgiften for de store fiskeriers vedkommende indkræves af opsynet ved baadmerkernes udlevering.

Afgiften bør sættes til kr. 1 aarlig.

Erstatningsbeløbet maa rette sig efter forsørgelsesbyrden. Præmien bør ikke graderes. For erstatningsbeløbet bør muligens sættes en maksimumsgrænse, der i tilfælde ikke bør sættes under 5 000 kroner. Beløbet antages ikke at burde udbetales alt paa en gang, men lidt efter lidt efter behovet. Udbetalingen bør til besparelse af administrationen ske gennem vedkommende kommune.

Søndre Trondhjems amt.

Trondhjems handelsforening: Sympatiserer med tanken om oprettelse af en ulykkesforsikring for fiskere, baseret i det væsentlige paa selvhjælpsprincippet, ihvertfald fraraades yderligere paalæg paa eksportafgifterne.

Trondhjems fiskeriselskab: En ulykkesforsikring for fiskere bør omfatte landets samtlige erhvervs-fiskere, hvad enten de deltager i havfiskeri, de større periodiske fiskerier, eller driver hjemmefiske. Forsikringen bør være baseret i det væsentligste paa selvhjælpsprincippet. Erstatningsbeløbet anbefales foreløbig ikke sat høiere end til kr. 500 for dødsfald ved forlis under udøvelsen af bedriften samt reise til og fra fiskepladsen. En præmie af kr. 1 maa uden vanskelighed kunne udredes. Forøgelse af eksportafgifterne fraraades.

Forsikringsspørgsmaalet formenes i særlig grad at maatte interessere kommunerne, saa at der ved disses foranstaltning muligens maatte kunde

tilveiebringes fortegnelse over samtlige erhvervs-fiskere inden den enkelte kommune, og at præmien opkræves af kommunen.

Fosens fiskeriselskab: En ulykkesforsikring for fiskere bør oprettes, bør gjøres tvungen og begrænses til dødsfaldsforsikring. Forsikringens indtægter bør — for det beløb, der ikke dækkes af den præmie, der indbetales af de forsikrede — udredes af de allerede tidligere paalagte eksportafgifter til havnefondet. Indfordringen af præmie — forsaavidt saadan beslattes — bør sættes i forbindelse med baadmerkens udlevering. Præmien bør i tilfælde kun sættes til 0.50 aarlig pr. mand. Erstatningsbeløbet bør være afhængigt af den forulykkedes forsørgelsespligt og af de efterlattes økonomiske stilling.

Søndre Trondhjems amtsting: Ulykkesforsikring for fiskere bør oprettes, bør gjøres tvungen for de fiskere, som deltager i fiskerier, hvor opsyn er etableret, men samtidig suppleres med en frivillig for de fiskeres vedkommende, som driver fiskeri uden opsyn. Forsikringen bør foreløbig kun gjælde dødsfald. Forsikringens indtægter bør tilveiebringes med en halvdel af de allerede tidligere paalagte eksportafgifter, specielt af havnefondet, og med den anden halvdel som aarlig præmie fra vedkommende forsikrede. Indfordringen af præmien, der foreslaaes sat til 0.50, bør foregaa i forbindelse med udlevering af baadmerker. For de frivillige indmeldte fiskere bør præmien udredes ved indmeldelsen, som helst bør ske til vedkommende lensmand.

Erstatningsbeløbet bør foreløbig være ens for alle.

Nordre Trondhjems amt.

Levanger formandskab: Udtaler sin sympati for en ulykkesforsikring for fiskere, men kan dog ikke nærmere udtale sig om maaden, hvorpaa forsikringen rettest bør ordnes.

Namsos formandskab: Fiskerforsikring bør oprettes, bør være tvungen for alle fiskere, som deltager i de store fiskerier, hvor opsyn og merkevæsen er anordnet; til en begyndelse kun dødsfaldsforsikring. En mindre direkte præmie f. eks. kr. 1 bør betales og opkræves i forbindelse med udlevering af baadmerker. Hvad der forøvrigt tiltrænges udredes af de allerede tidligere paalagte eksportafgifter. De fiskere, som ikke deltager i de store fiskerier og saaledes ingen præmie erlægger, omfattes ikke af forsikringen. Erstatningens størrelse bør rette sig efter forsørgelsesbyrden.

Stenkjær handelsforening: Forsikring bør oprettes, bør være tvungen for de større fiskerier, bør begrænses til dødsfaldsforsikring. Forsikringens indtægter bør ikke tages fra eksportafgifterne, men bør skaffes tilveie ved direkte præmie, kr. 1 pr. mand, der indfordres ved

baadmerkens udlevering. Erstatningsbeløbet bør sættes til et fast beløb ens for alle uanseet vedkommendes forsørgelsespligt.

Namdalens fiskeriselskab: Fiskerforsikring bør oprettes, bør være tvungen, bør begrænses til dødsfaldsforsikring. Bør væsentlig grundes paa selvhjælpsprincippet, hvorfor direkte præmie bør anvendes. Præmien maa kunne sættes til kr. 1, som indfordres af fiskeopsynet, hvor saadant eksisterer, ved udleveringen af baadmerker. Det heldigste vilde muligens være, at der til en begyndelse blev flere, adskilte forsikringsindretninger med sit lokale omraade, begrænset efter landsdel og driftsart. Forøgelse af udførselsafgiften paa fiskevarer fraraades, derimod bør det overies, hvorvidt en mindre del af havnefondets indtægter kan anvendes som bidrag til fiskerforsikringen. Erstatning og præmie maa være ens for alle.

Beitstadfjordens fiskeriselskab: Fiskerforsikring bør oprettes, bør gjøres tvungen for de større fiskerier, suppleret med frivillig; bør omfatte baade dødsfald og erhvervsudygtighed.

Forsikringens indtægter bør ikke søges tilveiebragt fra eksportafgifter paa fiskevarer, men ved direkte præmie fra de forsikrede. Præmien indfordres ved udlevering af baadmerker, hvor dertil er anledning. Fiskere, som ikke deltager i de større fiskerier, men som ønsker at nyde godt af forsikringen, maa have indbetalt sin præmie. En præmie af 1 krone pr. mand antages passende. Erstatningsbeløbet, der bør sættes til kr. 500, bør være ens for alle uanseet forsørgelsespligt.

Uddelingskomiteen i anledning af Gjøselingulykken 2 den mars 1906: En fiskerforsikring bør snarest mulig søges istandbragt, bør gjøres tvungen, til en begyndelse bør den kun omfatte dødsfald. Forsikringens indtægter bør ialfald for den væsentligste del skaffes ved direkte indbetaling af en præmie fra fiskerne, og ansees det hensigtsmæssigt at indfordringen sker i forbindelse med udlevering af baadmerker. Præmien bør sættes til kr. 1 aarlig pr. mand. Forsikringen bør kun omfatte dem, der har betalt præmie; der bør derfor være adgang for de fiskere, der ikke deltager i de store fiskerier, til at tegne sig frivillig og indbetale præmien f. eks. til en af herredsstyret valgt inkassator. Det fraraades at søge forsikringens indtægter tilveiebragt ved forøgede eksportafgifter. Kan imidlertid noget af de allerede paalagte afgifter afsees til forsikringen, vil det være særdeles ønskeligt. 2 medlemmer af komiteen udtaler sig for, at forsikringsindretningen bør omfatte det hele land, medens 2 medlemmer af komiteen holder paa, at der bør være flere forsikringsindretninger med sit lokale omraade, begrænset efter landsdel og driftsart.

Vemundvik herredsstyre: Fiskerforsikring bør oprettes, bør gjøres tvungen, bør til en begyndelse begrænses til dødsfaldsforsikring,

senere bør der ogsaa blive tale om erhvervsudygtighed. Midlerne bør ialfald for den væsentligste del skaffes af fiskerne selv ved en præmie, der antagelig maa kunne sættes til kr. 1 à kr. 1.50. Indfordringen af præmien bør ske ved fiskeriopsynet, hvor saadant er anordnet; saavel præmie som erstatningebeløb bør være ens for alle. Forøgelse af udførselsafgifterne fraraades, derimod bør en mindre del af havnefondets nuværende indtægter kunne komme forsikringen tilgode.

Nordre Trondhjems amtsting: Fiskerforsikring bør oprettes; bør være tvungen for fiskere, som deltager i fiskerier, hvor opsyn er etableret, med adgang at tegne sig frivillig for fiskere, som driver fiskeri uden opsyn. Forsikringen bør til en begyndelse kun gjælde dødsfald. Indtægterne bør tilveiebringes delvis af de allerede tidligere paalagte eksportafgifter, specielt af havnefondet; desuden bør der være direkte præmie, der foreslaaes sat til kr. 1 pr. mand; indfordring af præmien bør foregaa i forbindelse med udlevering af baadmerker. For de frivillig indmeldte fiskeres vedkommende betales præmien ved indmeldelsen, som helst bør ske til en af herredsstyret valgt inkassator. Erstatningsbeløbet bør foreløbig være ens for alle og bør sættes til kr. 500.

Forsikringen bør omfatte det hele land under en fælles administration.

Nordlands amt.

Nordlands fiskeriforening: Ulykkesforsikring for fiskere bør oprettes; forsikringen bør gjøres tvungen for alle fiskere; bør omfatte dødsfald og erhvervsudygtighed foranlediget ved ulykkeshændelser under fisket. Forsikringens indtægter bør for den væsentligste del skaffes fra de allerede tidligere paalagte eksportafgifter. De fiskere, som søger de større fiskerier, bør erlægge en liden præmie, f. eks. kr. 0.50; denne præmie bør opkræves af opsynsbetjenten i vedkommende opsynsdistrikt. Ogsaa de fiskere, der ikke deltager i de store fiskerier, bør omfattes af forsikringen. Erstatningsbeløbet bør være afhængigt af den forulykkedes forsørgelsesbyrde.

Hadseløens fiskeriforening: Fiskerforsikring bør oprettes, bør være tvungen, ialfald indtil videre kun omfattende dødsfald. De nødvendige indtægter bør søges tilveiebragt ved en forøget afgift paa fiskeriprodukter. Alle, ogsaa hjemmefiskere, bør omfattes af forsikringen. Erstatningsbeløbet bør sættes ligt for alle.

Sortlands fiskeriforening: Fiskerforsikring bør oprettes, bør gjøres tvungen, bør ialfald delvis ogsaa omfatte erhvervsudygtighed. Forsikringens indtægter bør tilveiebringes ved nye eksportafgifter. Præmie fra de forsikrede fraraades, fordi derved kun endel af fiskerne vilde komme til at yde noget, fordi indkrævningen utvilsomt vilde volde store vanskelig-

heder og meget arbejde samt fordi erlæggelse af præmie før fisket begynder i mange tilfælder vil falde vanskeligt.

Erstatningsbeløbet bør rette sig efter forsørgelsesbyrden.

Titranfondet, Lofotens selvhjælpskasse og „Tryg“s reservefond bør anvendes til reservefond for fiskerforsikringen.

Saltens handelsforening: Fiskerforsikring bør oprettes, bør gjøres delvis tvungen og samtidig søges suppleret med en frivillig; bør foreløbig begrænses til dødsfald. Forsikringens indtægter bør ikke for nogen del skaffes ved eksportafgifter, men ved præmie fra de forsikrede. Præmien bør indfordres i forbindelse med udlevering af baadmerker. De fiskere, som ikke deltager i de store fiskerier, bør (frivillig) faa anledning til at forsikre sig mod erlæggelse af præmie. Præmien bør sættes til kr. 2.00. Erstatningsbeløbet bør sættes til et fast beløb uden hensyn til forsørgelsesbyrde. Titranfondet bør tillades anvendt som reservefond.

Nordlands amtsting: Fiskerforsikring bør oprettes; bør gjøres tvungen. Forsikringen bør ikke begrænses alene til dødsfaldsforsikring, men bør ogsaa omfatte ihvertfald de sværere tilfælder af erhvervsudygtighed. Forsikring mod enhver art erhvervsudygtighed bør være maalet. Forsikringens udgifter bør dækkes af de allerede eksisterende eksportafgifter til havnefondet, om fornødiges ved forhøielse af disse. Forsikringen bør omfatte alle landets fiskere. Direkte præmie bør undgaaes. Erstatningen bør rette sig efter vedkommendes forsørgelsesbyrde. Erstatningsbeløbet bør tilstilles vedkommende kommune, som derefter kunde bestemme, hvorvidt erstatningen skulde betales med et beløb en gang for alle eller i portioner.

Tromsø amt.

Senjen og Steigens handelsforening: Fiskerforsikring bør oprettes; tvungen, hvor baadmerker er indført, men med adgang til frivillig forsikring der, hvor baadmerker ikke er indført. Foreløbig kun dødsfaldsforsikring. Indtægterne tilveiebringes dels ved de allerede tidligere paalagte eksportafgifter til havnefondet, der, om fornødiges, bør forhøies noget, dels ved en præmie, der ved den tvungne forsikring erlægges ved baadmerkernes udlevering; den frivillige forsikring bør kunne tegnes hos lensmanden, til hvem præmien da erlægges.

Præmien bør sættes til kr. 1.00 aarlig pr. mand. Erstatningsbeløbet bør være ens for alle.

Tromsø landhandlerforening: Fiskerforsikring bør istandbringes, bør gjøres tvungen, bør foreløbig kun omfatte dødsfald. Indtægterne bør tilveiebringes ved en fast præmie. Præmien erlægges ved baadmerkernes udlevering, og bør kun til en begyndelse omfatte de fiskere, der deltager i de store fiskerier. Præmien maa uden ulempe for fiskerne

kunne sættes til 1 krone pr. fisker. Erstatningsbeløbet bør sættes til et fast beløb uanseet forsørgelsesbyrden.

Tromsø sundets fiskerforening: Fiskerforsikring bør oprettes snarest muligt; den bør gjøres tvungen; det ansees ikke paakrævet samtidig at supplere den med frivillig forsikring. Kun dødsfaldsforsikring, men bør omfatte alle ulykker paa sjøen med døden tilfølgende og ikke bare under fiskeri. Direkte præmie fraraades bestemt; forsikringens indtægter bør tilveiebringes ved de allerede paalagte eksportafgifter til havnefondet, der, om det gjøres nødvendigt, bør forhøies. Erstatningsbeløbet bør sættes til et fast beløb, uanseet forsørgelsesbyrden. Erstatningen bør helst udbetales i portioner.

Ure fiskeriforening: Finder den af departementet antydede fiskerforsikring altfor lidet omfattende. Ønsker en langt mere vidtgaaende pensionsordning.

Tromsø amtsting: Fiskerforsikringer bør istandbringes snarest, hver med sit begrænsede omraade; bør gjøres helt ud tvungen. Forsikringen bør foreløbig kun omfatte dødsfald foranlediget ved ulykkeshændelser under fiskeribedriften. En minoritet stemte for, at ogsaa erhvervsudygtighed foranlediget ved ulykkeshændelser under fiskeribedriften burde medtages. Forsikringens indtægter bør tilveiebringes ved afgift paalagt fiskeprodukterne i lighed med medicinalafgiften og indfordres paa samme maade som denne. En minoritet stemte for, at der ogsaa afkræves en præmie af 25 øre af hver fisker, erlagt i forbindelse med udlevering af baadmerker. Erstatningsbeløbet bør være ligt for alle (kr. 500).

Finmarkens amt.

Hammerfest handelsforening: Fiskerforsikring bør oprettes ihvertfald for det nordlige Norge; bør være tvungen og omfattende alle fiskere i det eller de amter, hvor forsikring besluttes oprettet, foreløbig kun dødsfaldsforsikring. Direkte præmie vil visselig forvolde uforholdsmæssige administrationsudgifter og ofte falde trykkende for fiskerne, hvorfor saadan præmie fraraades. Udgifterne ved forsikringen foreslaaes principalt udredet direkte af statskassen, subsidiært ved at forhøie medicinalafgiften. Erstatningsbeløbet bør sættes til et fast beløb kr. 500.

Vardø handelsforening: Fiskerforsikring bør oprettes for det hele land; forsikringen bør gjøres tvungen, ikke suppleres med frivillig; bør begrænses til dødsfald. Forsikringens indtægter bør søges tilveiebragt delvis ved en præmie, som paalægges fiskerne, delvis ved en afgift paa den eksport af fiskeprodukter, som for tiden er afgiftsfri. Indfordringen af den direkte præmie bør ske i forbindelse med udlevering af baadmerker. Kun de fiskere, som erlægger præmie, bør være delagtige i forsikringen; der bør dog gives enhver fisker, selv om han ikke del-

tager i fiske, hvor merker anvendes, adgang til at erlægge præmie og saaledes blive delagtig i forsikringen. Præmien bør sættes til kr. 1.00 pr. mand. Erstatningen bør sættes til et fast beløb og være ens for alle, forsøgsvis kr. 500.00.

Vadsø handelsforening: Forsikring bør oprettes, gjøres tvungen og foreløbig begrænses til dødsfald; dog anbefales skridtvis udvidelse ogsaa til at omfatte al erhvervsudygtighed. Forøgelse af eksportafgifterne eller anvendelse af de tidligere paalagte eksportafgifter til bestridelse af forsikringsudgifterne fraraades. Direkte præmie paalægges; kr. 1.00 pr. mand maa uden vanskelighed kunne betales. Præmien indfordres ved udlevering af baadmerker. Til en begyndelse bør blot de fiskere, der deltager i de store fiskerier, omfattes af forsikringen, men bør udvidelse ske lidt efter lidt til at omfatte alle fiskere. Saavel erstatningsbeløb som præmie bør være ens for alle. Titranfondet bør anvendes som reservefond.

Hammerfest arbeider- og fiskerforening: Fiskerforsikring bør oprettes og gjøres tvungen; bør omfatte dødsfald og hel erhvervsudygtighed. Forsikringens indtægter bør skaffes tilveie ved afgift paa fiskeprodukter i lighed med medicinalafgiften eller fra havnefondet, samt en præmie af kr. 0.50 for hver fisker, der deltager i de fiskerier, hvor opsyn er anordnet; præmien indfordres af opsynsbetjenten.

Hammerfest og omegns fiskeriforening: Fiskerforsikring bør oprettes og gjøres tvungen. Med hensyn til forsikringens omfang og tilveiebringelsen af de fornødne midler m. v. udtaler foreningen sig som foranstaaende forening. Erstatningen bør foreløbig sættes til kr. 500.00 en gang for alle.

Vardø fiskeriforening: En forsikring for fiskere bør oprettes snarest muligt for Tromsø stift, subsidiært for Finmarkens amt. En minoritet stemte for, at forsikringen bør gjælde det hele land. Forsikringen bør gjøres tvungen; bør begrænses kun til dødsfald, idet man gaar ud fra, at erhvervsudygtighed foranlediget ved ulykkeshændelser under fisket forekommer yderst sjelden, og kan der i tilfælde forsikring muligens opstaa misbrug. Forsikringens væsentligste indtægter bør søges tilveiebragt ved forøgelse af eksportafgifterne paa fiskeprodukter; en mindre del bør tages af de allerede tidligere paalagte eksportafgifter. I tilfælde af, at afgift paa opkjøb af fisk skulde blive paalagt udenlandske købere, bør denne indtægt absolut tilfalde forsikringen. Direkte præmie bør ikke paalægges de forsikrede. Erstatningens størrelse bør rette sig efter forsørgelsesbyrden.

Vadsø fisker- og arbeiderforening: Foreningen finder, at en ulykkesforsikring for fiskere er paakrævet, men anser det bedst, at spørgsmaalet løses i forbindelse med en almindelig ulykkesforsikring for det

hele land; finder derfor ikke at kunne inllade sig paa at besvare de enkelte spørgsmaal.

Finmarkens amtsting: Fiskerforsikring bør snarest mulig søges istandbragt; forsikringen bør være tvungen uden nogen supplerig ved frivillige indskud; bør begrænses til dødsfaldsforsikring. Forsikringens indtægter bør for den væsentligste del søges tilveiebragt ved forøgelse af eksportafgifterne paa fiskeprodukter, hvorhos anbefales, at en del af de allerede tidligere paalagte eksportafgifter overgaar til bestridelse af forsikringsudgifterne. For Tromsø stift eller ialfald for Finmarkens amt bør forsikringen søges gennemført ved en udvidelse af medicinalfondets virksomhed, da derved administrationsomkostninger vil kunne spares. Erstatningsbeløbet bør rette sig efter forsørgelsesbyrden.

Amtmanden i Finmarkens amt: Fiskerforsikring bør oprettes; den bør være tvungen. Den bør omfatte alle i Norge hjemmehørende fiskere, baade de, der deltager i de store fiskerier og hjemmefiskerne. Saaftremt, der dannes en lokalforening for Finmarken, hvad amtmanden er mest stemt for, bør foreningen give erstatning for dødsfald under fiske udenfor Finmarkens kyst eller for dødsfald paa reiser til eller fra fiske i Finmarken, forsaavidt ulykken finder sted udenfor Finmarkens kyst. Ishavsfarerne bør da ogsaa formentlig medtages. Forsikringen antages fra først af blot at burde være dødsfaldsforsikring. Direkte præmiebetaling fraraades, saavel fordi en præmie antages ofte at falde trykkende, som paa grund af administrationsvanskeligheder. $\frac{2}{3}$ af de nødvendige udgifter bør dækkes ved en afgift paa fiskevarer — og i tilfælde ishavsprodukter —, som indkræves samtidig med medicinalafgiften og i lignende forhold som denne og $\frac{1}{3}$ tilskydes af havnefondet uden nogen forhøielse af afgifterne til dette. Der dannes heraf et fond, der enten bestyres af rigsforsikringsanstalten eller af Finmarkens amtsting paa samme maade som medicinalfondet. Det her anførte er under forudsætning af, at der dannes en lokal forsikringsforening kun omfattende Finmarkens amt. Saaftremt der skal dannes en landsforening, vil den letteste form være, at præmien erlægges ved en eksportafgift, der dog for den væsentligste del blev at tage af de til havnefondet nu paalagte afgifter; om fornødiges kunde maaske endel af udgifterne udlignes paa de enkelte amter i forhold til det antal fiskere, der er hjemmehørende i hvert amt.

Erstatningsbeløbet bør til en begyndelse fastsættes til en bestemt sum, der dog bør veksle efter forsørgelsesbyrden. Maalet bør være at søge at opnaa en livrente til de efterladte.

Bilag 13.

Skrivelse fra fiskeridirektøren til handels- og industridepartementet af 24de december 1906.

I skrivelse af 17de f. m. har det ærede departement anmodet mig om at optage spørgsmaalet om istandbringelse af en ulykkesforsikring for fiskere til yderligere bearbejdelse og til fremlæggelse af endeligt forslag. Med skrivelserne fulgte samtlige sagens dokumenter, hvoriblandt de indhentede udtalelser om alle de forskellige alternativer, som kan tænkes foreslaaet i sagens anledning.

Ved modtagelsen af denne sag har jeg øieblikkelig anstrengt mig for at skaffe mig den bedst muligt oversigt over, hvorledes sagen kan antages at burde behandles fra min side. Jeg har til dette øiemed erhvervet et betydeligt materiale fra andre lande og særlig fra det statistiske centralbureau faaet udlaant, hvad der forefindes til sagens belysning af trykte og utrykte statistiske opgaver.

Til erhvervelsen af den rent orienterende oversigt over sagen har jeg med frivillig assistance igangsat en foreløbig statistisk bearbejdelse. Det har herved bl. a. vist sig:

1. At der ved nøiere studium kan skaffes værdifulde kjendsgjæringer, som vil belyse mange af de spørgsmaal, som hidtil bl. a. i de erhvervede udtalelser kun har kunnet behandles efter løse indtryk og skjøn, saaledes f. eks. de omkomne fiskeres alder, egteskabelig stilling, hjemstavn, deres deltagelse i fisket som hovedbeskjæftigelse, bibeskjæftigelse m. m.
2. Det har endvidere vist sig, at de forudsætninger, som sees at have ligget til grund for de fleste overveielser, er meget urigtige. Det har saaledes været forudsat, at der gjennemsnitlig har indtruffet ulykker ved drukning blandt fiskerne i et antal af 137.5 pr. aar. Man har herunder formentlig bygget paa den tabel, som findes i det statistiske centralbureaus tabeller over folkemængdens bevægelse: Ulykkelige hændelser, fordelte efter de omkomnes dødsmaade (tabel 17). Man har imidlertid her kun taget hensyn til tabellens post a. druknede „under fiskeri“. Ved undersøgelse af originalmateriel for de øvrige poster b. under skibsfart, c. „under baadfart (seilads og roning)“ og e. „ellers“ har det vist sig, at der ogsaa under b, c og e findes fiskere, hvis antal i de to hidtil undersøgte aar udgjør **ikke** mindre end ca. 50 % af de under a. opførte.

Alene heraf vil det formentlig fremgaa, at spørgsmaalet om en ulykkesforsikring for fiskere ikke kan behandles, forinden det foreliggende materiale over de omkomne fiskere af statistik er kritisk gennemgaaet

og bearbejdet i den udstrækning, som dets opgaver tillader. Men til udarbejdelsen af et endeligt forslag kan dette efter min mening ikke ansees som tilstrækkeligt. Hvorlangt et forslag kan gaa, vil selvfølgelig bl. a. maatte være afhængigt af, hvad den foreliggende statistik i det hele tillader. Og det synes mig af denne grund, at følgende fremgangsmaade bør anbefales.

1. I første række bør der gives en oversigtlig sammenstilling af det foreliggende statistiske materiale, saavel vedrørende fiskerne i sin helhed (særlig folketællingen af 1900 og 1876 og det af statistiske centralbureau indsendte socialstatistiske materiale) som vedrørende de ved drukning omkomne fiskere.
2. Dette statistiske materiale bør bearbejdes og bruges i den form, at der paa grundlag heraf kan
3. afgives en sagkyndig udtalelse over, i hvilken udstrækning materialet overhovedet tillader afgivelsen af bestemte forslag og overslag. I forbindelse hermed anser jeg det tvingende ønskeligt, at der paapeges, hvilke mangler materialet frembyder, for at mere paalidelige og eventuelt mere vidtgaaende forslag skal kunne afgives.
4. Paa grundlag af en saadan sagkyndig udtalelse bør der udarbejdes et bestemt forslag over:
 - a) hvad der for tiden kan anbefales iverksat,
 - b) hvorledes der i fremtiden ogsaa i saglig henseende bør arbejdes videre paa forberedelsen af vore paalidelige overslag og mere tilfredsstillende ordning.
5. Det saaledes udarbejdede forslag ledsaget af foregaaende udredning og den ovenfor omtalte statistiske sammenstilling bør søges trykt, for at den kan omsendes til fiskeriraadets medlemmer i saa betimelig tid, at sagen i sin helhed kan behandles paa fiskeriraadet. Foreløbig vil derved forslaget med dens dokumenter kunne indsendes til departementet, samtidig med at det omsendes til fiskeriraadets medlemmer.

Ved mit arbejde med denne sag har jeg faaet den overbevisning at et endeligt forslag ikke med nogen oversigt kan afgives i det hele, forinden en bearbejdelse som den ovenfor skisserede har fundet sted. Et forslag bygget paa et delvis kjendtskab til det foreliggende materiale vil, som det bl. a. fremgaar af det ovenstaaende, kunne føre til skuffelser. Paa den anden side synes det mig at være en nødvendighed, at der som første indledning til behandlingen af denne store sag tilrettelægges det materiale, som paa forhaand gives, og som formentlig iallefald vil danne udgangspunktet for fremtidige bestræbelser.

En bearbejdelse af sagen som her foreslaaet vil ikke kunne udføres af det herværende kontor uden særskilt assistance, da arbejdet vil maatte

tage et betydeligt omfang. Kontoret vil kunne tilføre sagen den juridiske og den fiskerikyndige assistance og formidle eller tilvejebringe de kundskaber om fiskerierne, som behøves for alle overveielser over ordningen eller materialets bearbejdelse.

Den rent statistiske talbehandling vil derimod blive saavidt stor, at hertil vil maatte kræves særskilt hjælp. Ligesaa vil det være en nødvendighed, at der stilles til disposition for mig den sagkyndighed med hensyn til den forsikringstekniske side af sagen, som maa forudsættes for den ovennævnte kritiske bedømmelse af statistiken og for de alternativer til en ordning, som bør tages under overveielse og prøvelse paa grundlag af materialet.

Det har lykkedes mig at finde en ordning til gennemførelsen af denne plan, som, naar hensyn tages til opgavens storhed, baade fra et sagligt og et økonomisk synspunkt maa siges at være meget heldig for det offentlige.

Hr. direktør ved Bergens tekniske skole A. Hoel, hvis fag er forsikringsteknik og som bl. a. har udarbejdet plan for herværende kommunes pensionsordning, har erklæret sig villig til mod et honorar af kr. 500 at overtage den ovenfor omtalte forsikringstekniske side af forslagets udarbejdelse. Han er saaledes villig til at være raadgiver med hensyn til det statistiske materiales sammenstilling, at underkaste materialet den nødvendige kritik, at bedømme forudsætningerne for de overslag, som kan tænkes mulige, og at afgive sin udtalelse om det endelige forslag. Det er herunder forudsætningen, at hr. Hoels udtalelser og kritik medfølger det endelige forslag i sin helhed.

Til den statistiske bearbejdelse vil der udkræves ekstrahjælp til et beløb af kr. 500. Da det af direktør Hoel er fremhævet, at alle tal bør underkastes revision for at kunne lægges som sikker grund for alle overveielser, forudsættes herunder de udarbejdede tabeller reviderede af en i talbehandling oplært og øvet mand.

I henhold til ovenstaaende anholder jeg om det ærede departements samtykke til, at den ovenfor udviklede plan bliver lagt til grund for min behandling af spørgsmaalet om en ulykkesforsikring for fiskere, og at der til dette øiemed i overensstemmelse med, hvad jeg ovenfor har udviklet, stilles til min raadighed et beløb af kr. 1 000.00. Jeg antager ikke at kunne stille noget forslag om, hvorvidt dette beløb kan tages af de til tilfældige udgifter i sin almindelighed bevilgede midler eller udredes paa anden maade. Om udgifterne til trykning af den endelige betænkning er det mig for tiden umuligt at afgive nogen udtalelse.

Bilag 14.

Skrivelse fra handels- og industridepartementet til fiskeridirektøren, dateret 26de januar 1907.

I anledning af hr. fiskeridirektørens skrivelse af 24de f. m. angaaende istandbringelse af en ulykkesforsikring for fiskere og under henvisning til mundtlig konferance i sagens anledning meddeles, at det var meningen med departementets henvendelse til Dem angaaende fortsat bearbejdelse af sagen, at De først burde tage under nærmere overveielse, hvorvidt ikke forsikringen kan ordnes paa en af de tidligere foreslaaede maader.

Paa den anden side har man imidlertid intet at erindre mod, at De ogsaa afgiver et forslag paa grundlag af en ordning, som af Dem antydet, hvorhos man blandt andet efter de af Dem meddelte oplysninger med hensyn til de foreliggende opgaver over omkomne fiskere finder at kunne samtykke i, at De anvender det fornødne beløb til tilveiebringelsen og bearbejdelsen af det statistiske materiale, som maatte findes nødvendigt. Derimod antager man, at der — ialfald foreløbig — ikke bør søges nogen særskilt forsikringsteknisk assistance under arbeidet, men at det senere faar overveies, om saadan findes at være fornøden. Der- som den her antydede fremgangsmaade efter Deres mening fører til, at De for tiden ikke vil kunne afgive et endeligt forslag, har man intet at indvende mod, at De nu kun afgiver et ikke helt udarbejdet udkast.

Skulde hr. direktøren derimod anse det ønskeligt at ledsage Deres forslag med en almindelig udtalelse fra en forsikringstekniker, De maatte have anledning til at forelægge forslaget, om holdbarheden af dets udgangspunkter og resultater i forsikringsteknisk henseende, uden at væsentlig tidsspilde eller betragteligere udgifter paadrages ved indhentelse af en saadan erklæring, vil departementet ikke modsætte sig, at et passende beløb dertil anvendes.

Kristiania den 26de januar 1907.

Sofus Arctander.

C. B. Kielland.

Bilag 15 a.

**Opgave over størrelsen af eksportafgifternes indtægter
i aarene 1903, 1904 og 1905.**

	1903	1904	1905
	Kr.	Kr.	Kr.
Vaarsildafgift	24 319.85	25 532.23	28 408.46
Medicinalafgift for Nordlands amt	55 115.52	54 013.40	34 793.63
— for Tromsø amt ...	14 050.83	10 930.94	7 703.16
— for Finmarkens amt	41 270.85	55 222.70	59 399.23
Medicinalafgifter ialt	134 757.05	145 699.27	130 304.48

	1902—1903	1903—1904	1904—1905
	Kr.	Kr.	Kr.
Afgift til havnefondet.....	278 245.04	243 888.06	237 733.53
Vragerafgift ca.	—	25 700.00	16 000.00

Bilag 15 b.

Afgifter paa fiskevarer ved eksport.

Vaarsildafgift udredes med..... 6 øre pr. hl. sild.

Medicinalafgift for Nordlands og Tromsø amter udgjør:

Kr. 0.18 af hvert 100 kg. tørret fisk.

” 0.11 - ” 100 stkr. klipfisk.

” 0.06 - ” 100 kg. anden i fartøi saltet fisk.

” 0.20 - hver tønne lever.

” 0.40 - ” — tran.

” 0.05 - ” — rogn.

” 0.07 - ” — sild eller anden i fustager saltet fisk.

Medicinalafgift for Finmarkens amt udgjør:

Kr. 0.07 pr. 100 kg. fersk eller frossen fisk.

” 0.12 ” — saltet fisk.

” 0.21 ” — tørret klipfisk.

Kr. 0.28	pr.	100 kg.	anden tørret fisk.
” 0.80	”	—	fersk laks.
” 1.20	”	—	saltet eller røget laks.
” 0.26	”	hl.	lever.
” 0.46	”	tønde (= 116 l.)	tran.
” 0.12	”	—	grakse, hvoraf tran endnu kan udvindes.
” 0.06	”	100 kg.	fiske- eller hvalguano, bemmel, kraftfoder.
” 0.58	”	—	hvalbarder.
” 0.29	”	—	sæl- og hvalrosskind.

Afgift til havnefondet udgjør:

Kr. 0.10	pr.	tønde	saltet sild og brisling.
” 0.60	”	—	tran.
” 0.20	”	—	rogn.
” 0.41	”	100 kg.	tørfisk.
” 0.27	”	—	klipfisk.
” 0.10	”	tønde	saltfisk.

Afgift til vragervæsenet udgjør:

Kr. 0.03	pr.	hl.	saltet sild.
----------	-----	-----	--------------

Bilag 15 c.

Skrivelse fra fiskeriinspektør Buvig til fiskeridirektoriatet, dateret 19de januar 1907.

I skrivelse af 14de oktober sidstleden har det ærede direktorat forlangt min udtalelse angaaende spørgsmaalet om en omordning af de paa fiskevarer hvilende afgifter til havnefondet; samtidig henledes opmærksomheden paa, at der er reist spørgsmaal om at skaffe de til fiskerforsikring nødvendige indtægter tilveie — dels gennem en forøgelse af afgiften til havnefondet og dels ved direkte afgift under baadmerkernes uddeling.

Alle de eksportører, jeg i sagens anledning har konfereret med, gjør sterkt gjældende, at de arbejder under saa voldsom konkurrence og idetheletaget saa vanskelige forhold, at de ikke taaler yderligere byrder; dette har jeg ogsaa fremholdt i min i lignende anledning i skrivelse af 20de juni 1901 til Norges fiskeristyrelse afgivne udtalelse, hvortil jeg fremdeles i det væsentlige henholder mig.

Jeg finder tanken om for endel at anvende havnefondets indtægter til bedste for fiskerforsikring rigtig; frivillige bidrag tror jeg derimod

saare lidet paa. For omtrent $\frac{1}{2}$ snes aar siden bestemte justitsdepartementet, at de i vaarsilledistrikterne arbejdende vaartorskefiskere uden videre udgifter skulde være berettigede til fri kur og pleie ligesom vaarsildefiskerne, hvis der frivillig indbetaltes 50 øre pr. mand ved baadmerkernes udlevering, — og denne bestemmelse gjælder fremdeles; men skjønt der gang paa gang saavel fra vedkommende lægers som fra opsynets side har været arbeidet for denne frivilligheds fremgang, har det ialt indkomne neppe noget aar oversteget 50 kroner, — et mistrøstigt resultat, naar man erindrer, at der aar om andet har deltaget 500 à 1 000 lag eller 2 000 à 4 000 fiskere i denne bedrift. Jeg tillader mig derfor indtrængende at anbefale vaarsildafgiftsfondet saa meget som muligt efterlignet ogsaa for fiskerforsikringens vedkommende. — Skulde man ikke destomindre i denne store sag fastholde tanken om frivillige bidrag ved baadmerkernes udlevering, saa tillader jeg mig at udtale, at man vel maatte gaa frem som ved indsamlingen af frivillige bidrag til vaarsildafgiftsfondet, at indskyderne af opsynet tildeles kvittering, hvormed de ved flytning kan bevise at have betalt, hvad der maatte blive krævet; og skulde forstaaelsen af saadan frivillighed — mod formodning — komme til at vise sig større end hidtil, saa maatte jo en tilsvarende øgning af opsynspersonalet finde sted.

Bilag 15 d.

Skrivelse fra fiskeriinspektøren i nordre distrikt til fiskeridirektøren i Bergen, dateret 8de december 1906.

Foranlediget ved hr. direktørens skrivelse af 14de oktober d. a., hvori jeg anmodes om at udtale mig angaaende spørgsmaalet om en omordning af de nu gjældende regler for afgifter til havnefondet af fiskevarer m. v., tillader jeg mig herved at afgive saadan

udtalelse:

Forsaavidt betræffer spørgsmaalet om afgiftens udvidelse til ogsaa at omfatte fersk fisk, skal under henvisning til mine udtalelser i skrivelse af 2den august 1901 og 23de oktober f. a. bemerkes, at jeg nok nu tror, at ferskfiskeeksporten har naaet frem til saapas udvikling og betydenhed, at den vil kunne taale en forholdsvis billig afgift. Til støtte for denne afvigelse fra mine tidligere udtalte anskuelser skal jeg paa-pege den væsentlige opgang i priserne. Her betales nu saaledes tildels

høiere priser paa fiskepladsene og eksportstederne, end der tidligere kunde erholdes paa selve markedet for god og pent behandlet vare.

Under debatten i forrige storting (forhandl. pag. 715) er der antydet 10 øre pr. 100 kg. som passende afgift af fersk fisk.

Naar man sammenholder udgifterne ved tilvirkning og eksport af saltet fisk med omkostningerne ved nedlægning og forsendelse af fersk fisk, vil forskjellen formentlig i sin helhed være af mindre betydning. Det maa dog ikke bortsees fra, at resikoen ved ferskfiskeeksporten maa ansees — ialfald endnu — som betydelig større end ved saltfiskeeksporten. Havde ikke dette været at tage i betragtning, vilde nok ferskfisken i forhold til den øvrige fiskeeksport maatte kunne taale en afgift af 15 øre pr. 100 kgr. Som forholdet imidlertid for nærværende stiller sig og under hensyntagen til, at ferskfiskeeksporten endnu for en del maa betragtes fremdeles som værende kun paa et udviklingsstadium, finder jeg at kunne slutte mig til det nævnte forslag om en afgift af 10 øre pr. 100 kgr. Der er jo god anledning til senere paa et mere fuldkomment udviklingstrin at forhøie denne afgift.

Der sees at have hersket adskillig dissents om, hvorvidt afgift skulde erlægges kun af fisk, der eksporteres sjøværts, eller om ogsaa den, der forsendes landværts, ialfald pr. jernbane, skulde være afgiftspligtig. De, der har protesteret mod afgift af landværts forsendelser, har fornemlig fremhævet, at da afgiften i det væsentlige skal anvendes til udbedring og vedligehold af havne, samt mulige anlæg af nye saadanne, maa den være landværts forsendelsen uvedkommende. Hertil finder jeg simpelthen at kunne bemærke, at da al afgift, hvor ikke andet specielt er betinget, falder tilbage paa fiskerne, maa det være eksportørerne ligegyldigt, enten forsendelsen sker landværts eller sjøværts. For vedkommende institution, til hvis ophjælp afgifterne skal anvendes, er det derimod af stor betydning, at der af alle forsendelser svares afgift.

Med hensyn til afgiftens indfordring antages den samme maade, som anvendes ved indfordring af afgift for de øvrige fiskesorter, at kunne befulgges.

De nu gjældende afgiftssatser er 42 øre for 100 kgr. rundfisk og 28 øre for 100 kgr. klipfisk, hvilke poster er fastslaaet afrundet til henholdsvis 40 og 30 øre. Derved vil altsaa afgiften paa tørfisk formindskes med 2 øre pr. 100 kgr. Da imidlertid klipfiskeeksporten i betydelig grad overstiger tørfiskeeksporten, vil de 2 øres forhøielse pr. 100 kgr. paa klipfisk fuldstændig opveie og endog i betragtelig mon overstige, hvad som tabes i afgift paa rundfisken. Mod denne afrunding vides altsaa intet at indvende. En nedsættelse af saltfiskafgiften fra 17 til 16 øre kan ikke betragtes som nogen afrunding, og forefindes der heller ikke

nogen ækvivalent for den derved forvoldendes nedgang af ca. 6 % i afgiften. At nedsætte afgiften af tran fra 60 til 40 øre ansees heller ikke tilraadeligt ialfald for nærværende. Tranpriserne har som vanligt været fluktuerende. En saadan reduktion vil jo heller ikke forøge indtægterne, hvad hovedøiemedet med omreguleringen skulde være.

I forbindelse med spørgsmaalet om afgiftens omregulering og udvidelse til ogsaa at omfatte ferskfisk er der opstaaet spørgsmaal om afgiftens anvendelse. Der har blandt andet været fremhævet, at det findes urigtigt, at den afgift, som fiskerne betaler, for en stor del skal medgaa til havneforetagender paa kyststrækninger, som intet har med fiskernes bedrift at bestille. Man finder det hensigtsmæssigere og retfærdigere, at ialfald endel af afgiften kommer fiskerne direkte tilgode gennem ulykkesforsikring.

Uden nærmere at inllade mig herpaa, eftersom der angaaende denne sag, saavidt jeg kan forstaa, ikke er affordret mig nogen speciel udtalelse, skal jeg kun antyde som min med manges opfatning, at en ulykkesforsikring for fiskere maa ansees som høist paakrævet. At den afgift, som fiskerne betaler paa den maade kommer dem selv tilgode, synes ogsaa at være anbefalelsesværdigt.

Hvad angaar afgift af fisk, der af russerne salttes ombord i fartøier, henholder jeg mig til min udtalelse i skrivelse af 23de oktober f. a.

Bilag 16.

Skrivelse fra opsynschefen ved lofotfiskeriet til fiskeridirektoriatet, dateret 15de februar 1907.

I besvarelse af det ærede direktoriats skrivelse af 5te f. m. angaaende ulykkesforsikring for fiskere tillader jeg mig herved at afgive følgende udtalelse:

En ordning med præmier, der skulde erlægges ved baadmerkernes uddeling, maa jeg indstændig fraraade, idet jeg i saa henseende henholder mig til, hvad der af samtlige opsynsbetjente er fremholdt. Skulde en saadan ordning desuagtet komme paa tale, maatte vedkommende fisker faa en kvittering, som maatte fremvises, naar han samme aar deltog i et andet fiske, hvor baadnummere bruges, hvorved han da skulde slippe at betale paany. Men efter min erfaring vil deslige sedler ofte mistes eller snart blive saa fillede og skidne, at de er næsten ulæselige. Foruden at alle de fiskere, som ikke bruger baadnummere, neppe vilde komme med,

vil jeg tillige paapege, at endel vilde blive udelukkede, selv om de skulde deltage i et fiske, hvor nummere bruges: Det hænder jo nemlig hvert aar, at unge gutter eller andre folk, som ikke var med foregaaende aar, omkommer underveis, altsaa før nummer kunde faaes.

Der er idetheletaget ingen side ved dette forslag, som jeg helt ud vilde kunne anbefale, og mine indvendinger mod samme har efter min erfaring sin gyldighed baade for lofotfisket og finmarksfisket.

Derimod anbefales en ordning som af opsynsbetjent Størd, Kabelvaag, foreslaaet, til hvilken jeg i enhver henseende henholder mig, altsaa midlernes erhvervelse dels ved forøgelse af eksportafgifterne, dels ved en kommunal fiskerskat efter et kommunalt fiskermandtal. Det vil af bilagene sees, at ogsaa samtlige øvrige opsynsbetjente i hovedsagen anbefaler en ordning med eksportafgift.

Den anbefalede ordning vil formentlig ikke medføre andre administrationsomkostninger end løn og kontor til en hovedkasserer, der burde modtage pengene og mandtallene samt udbetale erstatningerne, og mindre kan det ikke være.

Jeg tror, at „fiskerskatten“ bør være ens for alle, at erstatningerne for det første bør gives kun for død eller fuld erhvervsudygtighed, og at erstatningen for det første kun graderes i to beløb, et større for den, som havde nogen, han virkelig forsørgede, og et mindre for den, som kun forsørgede sig selv. Jeg foreslaar, at disse erstatninger for det første ansættes til kr. 500 og kr. 300 en gang for alle, og at eksportafgift og fiskerskat ansættes med dette for øie. Senere vilde det sandsynligvis være ønskeligt at kunne forhøje erstatningsbeløbene. Det er meget sandsynligt, at det ofte vil være det bedste ikke at udbetale alt paa en gang.

I henhold til det anførte tillader jeg mig at besvare de otte i handelsdepartementets cirkulære af 20de mars 1906 opstillede spørgsmaal saaledes:

- Ad 1. Ja.
- „ 2. Tvungen overalt.
- „ 3. Fra først af kun dødsfald og fuld erhvervsudygtighed.
- „ 4. En del ved afgifternes forøgelse, en del ved skat. De nuværende afgifter trænges — til havneforbedringer, ifald man vilde tage af havnefondet — til medicinalvæsenet, ifald man vilde tage af medicinalfondet.
- „ 5. Nei, ikke ved merkernes udlevering. Alle fiskere burde omfattes.
- „ 6. Der bør slet ikke forsøges med præmie ved fiskets begyndelse.
- „ 7. Foreløbig to faste beløb som oven foreslaaet.
- „ 8. Nei.

Jeg har den ære at tilbagesende departementscirkulæret samt vedlægger tillige et eksemplar af mit til samtlige opsynsbetjente sendte cirkulære og de fra disse modtagne svar.

Til bilag 16.

Oversigt over de af opsynsbetjentene i Lofoten afgivne udtalelser angaaende ulykkesforsikring for fiskere.

Opsynsbetjenten i Kabelvaag kan ikke tilraade præmieindfordring i forbindelse med udleverelse af baadmerker. Forsikringen bør omfatte alle fiskere. Præmien bør søges dækket dels ved en eksportafgift i form af forhøielse af den nuværende medicinalafgift, dels ved et bidrag fra fiskerne selv; for dette bidrag bør vedkommende fiskers hjemstavns- eller opholdskommune staa ansvarlig. Mandtal over fiskere bør føres af ligningskommissionerne og præmien indfordres sammen med herreds- eller byskatten.

Forsikringen bør til en begyndelse kun omfatte dødsfald og fuld erhversudygtighed og hensyn tages til forsørgelsesbyrden.

Opsynsbetjentene i Skroven, Hopen, Balstad, Svølvær og Sund: Præmien bør i sin helhed udredes ved en afgift paa fiskeprodukterne, og ikke af fiskerne ved baadmerkernes udlevering.

Opsynsbetjenten i Henningsvær: Forsikringen bør være tvungen og omfatte alle fiskere; de forsikrede inddeles i to klasser, 1) de, som driver fiskeri som hovednæring, 2) de, som driver fiskeri som binæring.

Herredsstyrer fører mandtal og indfordrer den del af præmien, som fiskeren skal betale.

Præmien udredes med $\frac{1}{2}$ part af den forsikrede og den anden halvdel tages af en eksportafgift paa fiskeprodukter.

Erstatningen udredes som en aarlig livrente, ikke over kr. 200 og ikke under kr. 100, i intet tilfælde over 10 aar, dog ikke under 5 aar. Erstatning betales saavel ved død som ved invaliditet.

Opsynsbetjenten i Stamsund: Alle fiskere bør medtages, dog frivillig for hjemmefiskere. Midlerne skaffes tilveie ved forhøielse af afgiften paa fiskevarer. Hjemmefiskere betaler en præmie f. eks. 1 krone. Kr. 500 i erstatning synes noget lidet, ialfald for gift mand.

Opsynsbetjenten i Reine: Forsikringen bør være tvungen og udgifterne dækkes helt ved eksportafgiften til havnefondet eller ved for-

høiet afgift paa fiskevarer, der i tilfælde bør opkræves paa samme maade som afgiften til medicinalfondet.

Opsynsbetjenten i Sørvaagen: Fraraader præmieindfordring hos fiskerne ved baadmerkernes udlevering. Forsikringens indtægter bør skaffes af eksportafgifterne paa fiskevarer, om fornødiges ved forhøielse af disse afgifter.

Samtlige opsynsbetjente fremholder vanskelighederne ved opkrævning af præmien ved baadmerkernes udlevering. En flerhed af fiskerne kommer til fisket uden kontanter og vil saaledes ikke kunne betale nogen præmie ved baadmerkernes udlevering. At negte baadmerker, indtil præmien er betalt, gaar formentlig ikke an, og at indfordre præmien under fisket eller ved merkernes tilbagelevering vil for opsynet blive et næsten uoverkommeligt arbejde, der ialfald vilde virke særdeles hemmende paa den egentlige opsynstjeneste.

Bilag 17.

Oversigt over personer druknede under fiskeri, skibsfart, baadfart og over 15 aar) i tids-

Omkomne ved drukning	1895	1896	1897	1898	1899	1900
<i>a. Under fiskeri, ialt</i>	122	128	89	106	230	112
<i>hvoraf fiskere:</i>						
1. Opgivne som fiskere	65	67	56	79	161	75
2. Opgivne delvis som fiskere ¹⁾	19	20	13	13	42	21
3. Skjønsmæssigt antaget som fiskere ²⁾	31	35	15	11	21	9
Sum fiskere	115	122	84	103	224	105
<i>b. Under skibsfart, ialt</i>	23	24	15	17	36	37
<i>hvoraf fiskere:</i>						
1. Opgivne som fiskere	—	7	—	—	1	—
2. Opgivne delvis som fiskere ¹⁾	—	2	—	—	—	—
3. Skjønsmæssigt antaget som fiskere ²⁾	—	—	—	—	—	—
Sum fiskere	—	9	—	—	1	—
<i>c. Under baadfart, ialt</i>	166	160	158	142	212	160
<i>hvoraf fiskere:</i>						
1. Opgivne som fiskere	41	42	40	26	49	43
2. Opgivne delvis som fiskere ¹⁾	17	14	17	18	12	10
3. Skjønsmæssigt antaget som fiskere ²⁾	33	24	24	11	35	23
Sum fiskere	91	80	81	55	96	76
<i>e. Ellers, ialt</i>	216	205	232	192	246	244
<i>hvoraf fiskere:</i>						
1. Opgivne som fiskere	8	2	2	2	4	6
2. Opgivne delvis som fiskere ¹⁾	2	1	2	2	1	—
3. Skjønsmæssigt antaget som fiskere ²⁾	2	—	2	2	5	4
Sum fiskere	12	3	6	6	10	10
Drukne <i>de ialt</i>	527	517	494	457	724	553
Der <i>af fiskere</i>	218	214	171	164	331	191

¹⁾ Opgivne som fiskere ved siden af andet erhverv, væsentlig gaardbrugere,

²⁾ Opgivne med andet erhverv end fiskeri, men af hensyn til bosted og forhold brugere, husmænd, kaarmænd, tjenere.

³⁾ Her er angivet antallet af de druknede mænd, paa hvem ulykkesforsikring

Sammendrag af *a, b, c, e:*

1. Opgivne som fiskere..... 1 278
2. Opgivne delvis som fiskere..... 320
3. Skjønsmæssigt antaget som fiskere.. 481

Sum 2 079

Gjennemsnit pr. aar: 207.9

ellers med opgave over antal druknede fiskere (mænd af opgIVEN alder rummet 1895—1904.

1901	1902	1903	1904	1895—1904			
				Drukne diale	Deraf kvinder samt børn und. 15 aar	Deraf mænd 15 aar og derover	Drukne diale 15 aar og derover ³⁾
147	126	118	105	1 283	34	1 249	—
94	84	70	58	—	—	—	809
22	18	9	9	—	—	—	186
28	16	31	23	—	—	—	220
144	118	110	90	—	—	—	1 215
14	18	30	17	231	7	224	—
1	—	—	2	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	1	—	—	—	1
1	—	—	3	—	—	—	14
149	139	156	156	1 598	287	1 311	—
46	32	40	58	—	—	—	417
10	16	2	5	—	—	—	121
19	19	35	16	—	—	—	239
75	67	77	79	—	—	—	777
241	198	200	171	2 145	1 280	865	—
2	1	6	8	—	—	—	41
1	1	—	1	—	—	—	11
1	4	—	1	—	—	—	21
4	6	6	10	—	—	—	73
551	481	504	449	5 257	1 608	3 649	2 079
224	191	193	182				

husmænd, tjenere, kaarmænd og dagarbejdere.
forøvrigt skjønsmæssigt antaget som fiskere ved siden af deres opgivne erhverv (gaard-
for fiskere antagelig vilde have faaet anvendelse i det omhandlede tidsrum.

Bilag 18.

Oversigt over druknede personers livsstilling, omfattende de under

	1895		1896		1897		1898		18
	Bygd	By	Bygd	By	Bygd	By	Bygd	By	Bygd
<i>Druknedede ialt under fiskeri¹⁾...</i>	120	2	121	7	82	7	102	4	223
Heraf er:									
1. Opgivne kun som fiskere ...	66	2	61	5	58	6	78	3	158
2. Opgivne delvis som fiskere .	19	—	20	—	13	—	13	—	41
3. Skjønsmæssig antaget som fiskere	31	—	38	1	11	1	10	—	21
4. Tilfældige fiskere	4	—	2	1	—	—	1	1	3
De under 2, 3 og 4 opførte personer indehavde følgende stillinger:									
Gaardbrugere	32	—	26	—	13	—	10	—	26
Husmænd	9	—	14	—	5	—	9	—	15
Kaarmænd	3	—	2	—	1	—	—	—	3
Tjenere	6	—	6	—	2	—	2	—	1
Skipperne	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Styrmænd	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Maskinister	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Matroser	1	—	3	—	2	1	2	—	3
Fyrbødere	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stuenter	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Haandverkere	2	—	2	—	—	—	—	—	5
Forskjellige arbejdere	1	—	5	1	1	—	1	—	3
Andre stillinger	—	—	1	1	—	—	—	1	—
Stilling ikke opgivet	—	—	—	—	—	—	—	—	3
 <i>Druknedede fiskere under baadfart²⁾</i>	 63	 —	 55	 1	 59	 —	 47	 —	 63
Heraf er:									
1. Opgivne kun som fiskere ...	43	—	43	1	40	—	30	—	51
2. Opgivne delvis som fiskere .	20	—	12	—	19	—	17	—	12
De under 2 nævnte fiskere indehavde følgende stillinger ved siden af fiskeri:									
Gaardbrugere	12	—	6	—	10	—	10	—	5
Husmænd	3	—	2	—	8	—	6	—	3
Kaarmænd	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Tjenere	2	—	3	—	1	—	1	—	1
Haandverkere	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Fyrvogtere	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Matroser	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Fiskeværbestyrer	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Løsarbejder	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Gjælder personer af alle aldre.

2) Heraf 6 kvinder og 2 af fremmed nationalitet.

3) Gjælder kun personer af opgiven alder 15 aar og derover.

4) Heraf 17 kvinder.

fiskeri og under baadfart i aarene 1895—1904 omkomne personer.

99	1900		1901		1902		1903		1904		Sum		
	By	Bygd	By	Bygd	By	Bygd	By	Bygd	By	Bygd	By	Byg- der	Byer
7	88	24	137	10	100	26	100	18	99	6	1 172	111	1283 ²⁾
6	57	19	81	10	67	16	58	12	60	2	744	81	825
1	19	2	22	—	18	—	9	—	9	—	183	3	186
—	10	—	33	—	14	9	30	4	25	—	223	15	238
—	2	3	1	—	1	1	3	2	5	4	22	12	34
—	18	2	28	—	26	—	22	—	25	—	226	2	228
—	7	—	15	—	3	—	13	—	7	—	97	—	97
—	—	—	4	—	—	—	1	—	1	—	15	—	15
—	3	—	4	—	1	—	3	—	—	—	28	—	28
1	—	1	1	—	—	1	—	1	—	—	4	4	8
—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	2
—	1	1	1	—	—	7	—	1	1	1	14	11	25
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	2
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	2
—	—	1	—	—	1	—	1	1	2	—	13	2	15
—	1	—	2	—	—	—	1	—	1	1	16	2	18
—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	2	4	4	8
—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	5	1	6
—	49	4	52	4	45	3	41	—	62	2	536	14	550 ⁴⁾
—	40	4	40	3	26	3	39	—	51	2	403	13	416
—	9	—	12	1	19	—	2	—	11	—	133	1	134
—	4	—	6	—	13	—	—	—	5	—	71	—	71
—	5	—	4	—	4	—	1	—	4	—	40	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4
—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	10	—	10
—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	5	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1

Bilag 19.

Oversigt over alder og egteskabelig stilling for fiskere,

Anm. Her er medtaget alle personer, som er druknede under Fiskeri. Af dem fiskere alene eller som fisker ved siden af en anden livsstilling, og som er

	1895		1896		1897		1898		1899		1900	
	F.	B.	F.	B.	F.	B.	F.	B.	F.	B.	F.	B.
Under 15 aar	2	—	1	—	5	—	1	—	3	—	2	—
15—20 { Ugift	23	15	15	7	6	9	16	9	33	13	17	12
{ Gift	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
20—25 { Ugift	15	8	24	16	28	9	24	7	50	16	21	8
{ Gift	2	5	1	—	1	1	2	2	3	2	—	—
25—30 { Ugift	12	5	9	5	12	9	6	4	35	6	11	7
{ Gift	6	1	6	2	3	2	7	3	15	2	4	3
30—35 { Ugift	5	2	4	6	3	1	4	1	5	3	6	3
{ Gift	11	7	9	3	2	7	8	3	11	5	5	3
35—40 { Ugift	2	—	3	1	4	1	—	—	8	—	—	1
{ Gift	13	2	8	—	4	5	5	5	14	3	10	4
40—45 { Ugift	—	1	1	—	—	—	2	—	—	1	2	1
{ Gift	11	3	10	5	7	2	4	2	14	3	15	3
45—50 { Ugift	2	—	1	1	—	—	2	—	1	—	1	1
{ Gift	8	5	8	4	4	2	8	5	13	2	5	3
50—55 { Ugift	1	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—
{ Gift	1	2	2	3	5	5	5	—	11	1	5	2
55—60 { Ugift	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Gift	3	3	7	2	2	2	1	2	3	2	4	—
60—65 { Ugift	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Gift	1	2	9	1	1	—	1	1	2	2	2	2
65—70 { Ugift	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Gift	3	—	5	—	1	—	4	1	1	1	—	—
70—75 { Ugift	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Gift	—	1	1	—	—	2	3	—	1	1	—	—
75—80 { Ugift	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Gift	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
80—85 { Ugift	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Gift	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
85—90 { Ugift	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Gift	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Sum	122	63	127	56	89	59	105	47	226	63	110	53
	185		183		148		152		289		163	
Alder ikke opgivet			1				1		4		2	

F. = druknede under Fiskeri. B. = druknede under Baadfart. Tabellen om-
Ugift 53 %, gift 47 %.

drukneede under fiskeri og baadfart i tidsrummet 1895—1904.

som er drukneede under Baadfart derimod er kun de medtaget, som er opgivne som 15 aar og derover.

1901		1902		1903		1904		1895—1904		Sum	
F.	B.	F.	B.	F.	B.	F.	B.	F.	B.	Ugift	Gift
1	—	4	—	3	—	6	—	28	—	—	—
20	13	10	7	18	8	11	9	169	102	271	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
22	14	16	8	15	12	17	18	232	116	348	—
3	1	4	—	1	—	2	1	19	12	—	31
15	3	13	4	9	5	7	8	129	56	185	—
12	6	13	6	10	5	10	5	86	35	—	121
2	—	8	1	6	—	5	4	48	21	69	—
11	1	11	3	6	3	6	2	80	37	—	117
1	1	1	2	1	2	1	2	21	10	31	—
17	4	8	3	10	—	8	5	97	31	—	128
1	1	1	1	—	1	1	—	8	6	14	—
7	3	5	3	4	—	9	—	86	24	—	110
1	1	1	1	—	1	1	—	10	5	15	—
10	2	5	2	7	—	7	4	75	29	—	104
—	—	3	—	1	1	—	—	9	1	10	—
10	3	8	5	10	1	4	—	61	22	—	83
—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	2	—
3	—	5	—	8	1	3	1	39	13	—	52
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
5	1	5	1	3	1	1	—	30	11	—	41
—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	2	—
2	—	3	—	3	1	1	4	23	7	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—
3	1	1	—	1	—	1	—	11	5	—	16
1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2	—	2	1	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
147	56	125	48	116	41	105	64	1272	550	951	843
203		173		157		169		1822		1794	
		1		2				11			

fatter baade mænd og kvinder.

Bilag 20.

Oversigt over antallet af de i de forskellige maaneder af aaret under

	1895		1896		1897		1898		1899	
	Bygd	By	Bygd	By	Bygd	By	Bygd	By	Bygd	By
<i>1. Fiskeri.</i>										
Januar.....	11	—	23	—	16	—	17	—	6	—
Februar.....	14	—	12	—	6	—	20	—	10	—
Mars.....	20	—	21	—	12	—	8	—	18	—
April.....	5	—	11	1	6	—	10	—	8	—
Mai.....	36	2	25	4	6	1	11	—	5	1
Juni.....	2	—	10	—	14	—	2	—	1	—
Juli.....	1	—	4	2	2	—	2	—	4	—
August.....	1	—	3	—	1	1	3	1	2	—
September...	4	—	2	—	—	—	2	—	9	1
Oktober.....	6	—	6	—	8	—	7	2	136	3
November...	13	—	3	—	8	1	11	1	18	2
December....	7	—	1	—	3	4	9	—	6	—
Sum	120	2	121	7	82	7	102	4	223	7
hvoraf kvinder .	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>2. Baadfart.</i>										
Januar.....	1	—	7	1	3	—	7	—	4	—
Februar.....	5	—	10	—	6	—	2	—	—	—
Mars.....	1	—	2	—	6	—	1	—	6	—
April.....	5	—	4	—	5	—	2	—	1	—
Mai.....	3	—	7	—	7	—	1	—	2	—
Juni.....	6	—	4	—	4	—	—	—	—	—
Juli.....	4	—	—	—	1	—	3	—	1	—
August.....	3	—	2	—	—	—	2	—	7	—
September...	5	—	2	—	5	—	3	—	4	—
Oktober.....	5	—	5	—	9	—	3	—	30	—
November...	12	—	8	—	5	—	13	—	3	—
December....	13	—	4	—	8	—	10	—	5	—
Sum	63	—	55	1	59	—	47	—	63	—
hvoraf kvinder .	5	—	—	—	4	—	—	—	1	—

1) For en mand ikke opgivet maaned.

Livserhverv og livsstillinger	Riget		Rigets bygder		Rigets byer		Kristiania	
	Mand- kjøn	Kvinde- kjøn	Mand- kjøn	Kvinde- kjøn	Mand- kjøn	Kvinde- kjøn	Mand- kjøn	Kvinde- kjøn
<i>e. Formænd og opsynsmænd.</i>								
1. Notformænd	25	—	14	—	11	—	—	—
2. Fiskeformænd	4	—	4	—	—	—	—	—
3. Private fiskeopsynsmænd	2	—	2	—	—	—	—	—
4. Formænd ved fisketørring	7	—	5	—	2	—	—	—
5. Formænd ved fiskeudklækningsanstalter og østersanlæg	3	—	2	—	1	—	—	—
6. Hvalfangstformænd	5	—	3	—	2	—	—	—
Tilsammen e.	46	—	30	—	16	—	—	—
<i>f. Tjenere.</i>	923	10	921	9	2	1	—	—
<i>g. Andre arbejdere.</i>								
1. Kokke ved notbrug	5	5	4	5	1	—	—	—
2. Selvfostringer, selvholdere	136	7	134	7	2	—	—	—
3. Fiskergutter, fiskerpiger og andre medhjælpere ved fiskeri	8 311	51	7 810	50	501	1	15	—
4. Fiskevirkere, fisketørrere	171	481	86	309	85	172	—	—
5. Ishavfarere, sælskyttere, harpunerere	267	—	216	—	51	—	—	—
6. Arbejdere ved fiskevær og østersanlæg	3	1	3	1	—	—	—	—
7. Agnfiskere, skjælfiskere, fiskehovedsamlere hos andre	5	—	5	—	—	—	—	—
Tilsammen g.	8 898	545	8 258	372	640	173	15	—
Tilsammen	50 045	702	46 118	522	3 927	180	75	—

Bilag 22 fortsat.

Livsstillinger	Østlandet		Oplandene	Sørlandet	Vestlandet	Trøndelagen	Nordlandet	Tilsammen i byerne
	Kri- stiania	Andre byer						
II. Byer.								
Fiskeri.								
<i>a. Selvstændige næringsdrivende og selvstændigt arbejdende.</i>								
Mænd	58	194	1	140	245	1 469	1 121	3 228
Kvinder	—	—	—	—	3	2	1	6
Heraf:								
1. Fiskere, strandsiddere:								
mænd	54	194	1	140	236	1 463	1 120	3 208
kvinder	—	—	—	—	2	2	1	5
2. Andre: mænd	4	—	—	—	9	6	1	20
— kvinder	—	—	—	—	1	—	—	1
<i>b. Bestyrere og betjente.</i>								
Mænd	2	13	—	—	2	5	19	41
<i>c. Formænd, tjenere og andre arbejdere.</i>								
Mænd	15	48	1	9	35	353	197	658
Kvinder	—	—	—	1	30	132	11	174
Heraf:								
1. Fiskergutter, fiskerpiger og andre medhjælpere ved fiskeri: mænd	15	24	1	8	28	273	152	501
2. Andre: mænd	—	24	—	1	7	80	45	157

Bilag 23.

Oversigt over samtlige erhvervende og de til disses husstand hørende saaledes direkte eller indirekte er knyttet

(Norges officielle statistik, fjerde

Forsørgerens eller husfaderens livsstilling	Selvstændige erhvervende samt offentligt forsørgede m. m.		Af de i rubrik 2 opførte kvinder var:			Gifte husmødre uden særskilt erhverv	Hjemmевærende børn og slegtninge, der hjælper til i huset	
	mandkøn	kvindekøn	Gifte kvind. fordelt efter deres eget erhverv	Heraf separerede	Gifte kvinder (undt. de separerede), fordelt efter mand. erhverv		mandkøn	kvindekøn
I. Riget.								
Fiskere m. m.	40 045	145	18	—	1 145	22 495	138	3 857
Bestillingsmænd, private chefer og betjente ved fiskeri	133	2	1	—	2	90	2	27
Formænd, tjenere og arbejdere ved fiskeri	9 867	555	122	1	37	317	1	60
Tilsammen	50 045	702	141	1	1 184	22 902	141	3 944
II. Bygder.								
Fiskere m. m.	36 817	139	17	—	1 054	20 980	121	3 609
Bestillingsmænd, private chefer og betjente ved fiskeri	92	2	1	—	1	56	—	13
Formænd, tjenere og arbejdere ved fiskeri	9 209	381	74	—	28	222	—	42
Tilsammen	46 118	522	92	—	1 083	21 258	121	3 664
III. Byer.								
Fiskere m. m.	3 228	6	1	—	91	1 515	17	248
Bestillingsmænd, private chefer og betjente ved fiskeri	41	—	—	—	1	34	2	14
Formænd, tjenere og arbejdere ved fiskeri	658	174	48	1	9	95	1	18
Tilsammen	3 927	180	49	1	101	1 644	20	280

familielemmer og tjenere samt over det samlede antal personer, som til fiskeribedriften ved folketællingen i 1900.

række no. 111, tab. 2).

Hjemneværende børn m. m., husbestyrerinder samt privatforsørgede fordelt efter husfaderens erhverv								Ialt		
husbestyrerinder og hustjenere		Privatforsørgede personer								
		15 aar og derover		under 15 aar						
				uden lønnet beskæftigelse		med lønnet beskæftigelse				
mand-kjøn	kvind-kjøn	mand-kjøn	kvind-kjøn	mand-kjøn	kvind-kjøn	mand-kjøn	kvind-kjøn	mand-kjøn	kvind-kjøn	tilsammen
44	2 518	855	1 395	27 238	25 879	794	536	69 114	56 825	125 939
—	42	10	7	177	155	1	2	323	325	648
1	31	14	30	467	467	4	10	10 354	1 470	11 824
45	2 591	879	1 432	27 882	26 501	799	548	79 791	58 620	138 411
44	2 388	744	1 221	25 631	24 273	768	526	64 125	53 136	117 261
—	25	5	2	130	111	1	2	228	211	439
1	19	8	15	350	329	3	8	9 571	1 016	10 587
45	2 432	757	1 238	26 111	24 713	772	536	73 924	54 363	128 287
—	130	111	174	1 607	1 606	26	10	4 989	3 689	8 678
—	17	5	5	47	44	—	—	95	114	209
—	12	6	15	117	138	1	2	783	454	1 237
—	159	122	194	1 771	1 788	27	12	5 867	4 257	10 124

Bilag 24.

Opgave over deltagelsen i de store fiskerier i aarene 1900—1904
ikke er indført, ifølge den aarlige fiskeri-

Fiskerier og distrikter med merkevæsen										
Distrikter	Antal fiskere					Antal forulykkede				
	1900	1901	1902	1903	1904	1900	1901	1902	1903	1904
<i>Skreifiskerier</i>										
Finmarken.....	21 908	19 396	16 828	13 597	18 799	34	30	18	23	25
Hillesø	420	346	563	620	566	—	6	—	—	5
Berg	} 3 625	} 3 553	654	735	942	—	3	2	3	2
Torsken			2 704	2 570	2 350	—	3	—	—	1
Øksnes	793	840	702	600	814	2	3	—	—	5
Lofoten	22 736	18 555	23 054	18 277	18 000	10	19	15	23	20
Væro og Røst.....	1 728	1 796	1 723	2 496	2 979	—	—	11	—	7
Rødø	225	150	190	430	408	—	—	—	2	—
Trænen	1 404	1 368	1 750	1 400	2 000	—	—	—	—	—
Herø	224	153	185	496	504	—	35	—	3	2
Vikten	1 908	1 965	2 091	1 685	1 693	—	—	—	3	—
Halten	570	662	607	619	822	—	—	—	1	—
Titran.....	678	876	934	999	1 158	—	—	—	1	—
Nordmøre	3 146	3 169	3 668	4 027	3 706	3	3	5	4	1
Romsdal.....	1 772	1 927	2 019	2 241	2 241	5	—	—	—	—
Søndmøre	5 897	5 755	5 828	6 214	5 667	2	—	—	—	—
<i>Søndre vaarsilddistrikt¹⁾</i> .	67 034	60 511	63 500	57 006	62 649	56	102	51	63	68
<i>Nordre vaarsilddistrikt²⁾</i> .	7 000	10 000	4 000	5 300	5 500	2	10	6	—	—
	14 000	19 000	17 000	16 000	17 500	7	5	—	7	8
	88 034	89 511	84 500	78 306	85 649	65	117	57	70	76
1) Deraf skreifiskere i Nordre Bergenhus amt ...	3 456	4 353	3 970	3 900	3 276					
2) Deraf skreifiskere i Stavanger	1 990	1 870	366	320	795					
Deraf skreifiskere i Søndre Bergenhus amt	70	—	—	176	25					
	5 516	6 223	4 336	4 396	4 096					

særskilt for de distrikter, hvor merkevæsen er indført, og hvor merker statistik og de aarlige fiskeriberetninger.

Fiskerier og distrikter uden merkevæsen										
Distrikter	Antal fiskere					Antal forulykkede				
	1900	1901	1902	1903	1904	1900	1901	1902	1903	1904
<i>Skreifiskerier.</i>										
Tromsø amt u. m.....	2 372	2 553	2 060	1 110	1 090	—	—	—	—	1
Dverberg	455	389	388	640	740	3	—	—	—	—
Sortland	?	—	50	660	125	—	—	—	—	—
Bø.....	2 577	1 805	1 780	450	1 225	3	—	—	—	—
Hadsel	—	—	?	?	400	—	—	—	—	—
Gimsø.....	231	253	186	244	257	—	—	—	—	—
Borge	572	582	446	523	519	—	—	—	—	5
Salten.....	173	152	75	605	333	—	—	—	—	—
Helgeland u. m.....	150	185	188	803	766	1	—	—	1	—
N. Trondhjem u. Vikten	—	151	264	819	1 529	—	—	—	—	—
Bjørnør. Hitteren.....	855	893	895	1 009	1 000	—	—	—	—	—
Frøien u. m.....	767	951	1 075	1 034	1 225	2	—	—	1	—
Nordre Bergenhus	276	100	—	—	—	—	—	—	—	—
Søndre Bergenhus	940	718	210	505	195	—	—	—	—	—
Stavanger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jæderen	—	—	—	—	230	—	—	—	—	—
Lister og Mandal.....	3	—	—	9	40	—	—	—	—	—
<i>Fedsildfiskeri.</i>	9 371	8 732	7 617	8 411	9 674	9	—	—	2	6
<i>Storsildfiske væstk.</i>	20 705	19 537	27 782	32 750	11 226	—	2	—	5	2
<i>Storsildfiske, østlandsfiske</i>	2 500	2 000	4 500	4 000	3 100	—	—	—	1	—
<i>Makrelfiskeri, kyst.</i>	2 741	7 055	3 420	3 740	4 483	2	—	—	—	—
— <i>dorpe</i>	1 698	1 371	903	1 200	1 200	5	2	—	—	—
	43 515	47 895	54 222	55 101	34 683	19	15	5	8	8

<i>Bankfiske</i>	} Ingen opgaver.
<i>Islandsfiske</i>	
<i>Alt sommerfiske og ljemmefiske.</i>	

Bilag 25.

Betænkning af konsulent Jens O. Dahl om det sandsynlige antal norske fiskere.

I tabel 24 er tallet af fiskere i de distrikter og for de fiskerier, hvor der føres tal over dem, angivne for 1901 til 137 206 for skrei-fiskerierne, vaarsildfisket, fedsildfisket, storsildfisket vestkysten, storsildfisket Østlandet, makrelfisket ved kysten, makrelfisket med dorg i Nord-sjøen, medens de fiskere, som driver bankfiske, Islandsfiske, Nordsjøfiske efter sild, hjemmefiske og alle sommerfiskerier m. v. udenom de ovenfor nævnte ikke er med i tallet. Samtidig opgives i folketællingen for 1900 de mænd i hele landet, hvis hovednæring er fiskeri, til ca. 50 000.

Den store forskjel mellem disse tal fremkommer, dels ved at mange deltagere i de større fiskerier i statistiken vil være opførte under andre næringsgrene, især jordbrug som deres hovederhverv, dels ved, at mange fiskere deltager i flere end et af de nævnte fiskerier og ved, at der inden enkelte af disse foregaar betydelige flytninger inden selve fisket, hvorved én mand kan tælles to eller flere gange.

Til at udrede det virkelige antal fiskere byder alt hidtil foreliggende ikke materialer nok. Det kan for tiden kun ansættes rent skjønsmæssig og kan neppe blive andet end mere eller mindre tilnærmelsesvis.

Jeg tager vilkaarlig aaret 1901, hvortil ovenanførte hovedtal hører, og giver et billede af, hvordan jeg finder disse forholde i dette aar.

A. Under torske- eller skreifiskerierne.

1. I Finmarken er for 1901 opført som tilstede under vaar- og loddefisket 19 396 fiskere. Dette tal er summen af de antal fiskere, som har drevet fra hvert vær eller opsynsdistrikt og det høieste belæg i hvert af disse. Ved en 11te mai foretagen tælling samtidig i alle vær fik man antallet 13 073 mand. Der er dog utvilsomt ankommen endel efter 11te mai og nogle har ligget paa flytning og var saaledes udenfor tællingen. Man erindre hertil, at netop i denne tid eller længere udover foregaar de allerflESTE aar en betydelig flytning fra de vestligere vær østover langs Finmarkens kyst, hvorved tilslut Vardø blir det fiskevær, hvor der er mest fiskere. I 1901 var der saaledes i Vardø by og landdistrikt 11te mai kun 882 fiskere, men som høieste belæg senere i fisket angives 2 201. Mit skjøn bliver, at det virkelige antal fiskere under loddefisket dette aar var omtrent 15 500. Der var

11te mai af de da talte 13 073 kun 8 967 mand, som hørte hjemme i Finmarken, de øvrige var fra andre distrikter og var som regel allerede talte som skreifiskere i Tromsø amt eller i Lofoten og for en mindre del i andre skreifiskedistrikter. Meget faa af disse har alene deltaget i Finmarksfisket, og forholdsvis faa af Finmarkens egne indbyggere deltager i de sydlige egne fiskerier eller begynder loddefisket efter 11te mai.

Efter dette ansætter jeg de fiskere i Finmarken, som ikke er talt med under andre fiskerier, til 9 500 mand

De af Finmarkens indbyggere, som driver vinterfisket, maa paa rene undtagelser nær antages ogsaa at have drevet vaarfisket og opføres derfor ikke.

2. I Tromsø amt er flytninger mellem de enkelte vær af mindre betydning, der foregaar flytningen til Lofoten og især til Finmarken, naar fisket tager af udpaa vinteren, men de fleste af de fiskende i dette amt vil i aar med almindelige forhold have begyndt sit fiske der. Jeg sætter tallet til 6 200 —
3. I Lofotens opsynsdistrikt er antallet 18 555 optaget 16de mars. Der kan komme endel fiskere efter den tid til Lofoten, fra yttersiden, fra Tromsø amt og fra indlandet, medens sjelden nogen forlader fisket tidligere. Den sene tilflytning af fiskere, som har været i drift samme vinter, er yderst variabel og i forhold til fiskets gang. I 1901 var baadantallet 16de mars 3 892, men 30te mars 4 189. Næsten alle, der kommer efter 16de mars, maa antages at have drevet fisket andre steder tidligere paa vinteren og saaledes være talt før. Man kan antagelig ansætte tallet af de i Lofoten fra først tegnede fiskere til 18 000 —
4. I Nordland forøvrigt er der betydelig omflytning. Til Røst og Værø flytter endel af Lofotfiskerne ved fiskets slutning, naar der kommer gode tidender. Der var i 1901 1 796 mand, hvoraf dog i dette aar kun forholdsvis et mindre antal sent tilflyttede. Af yttersidens fiskere samles i de fleste aar endel til skraapfisket i Bø, der ligeledes søges af endel, der før paa vinteren har fisket i Lofoten. I 1901 staar Bø opført med 1 805 skreifiskere, hvoraf omtrent halvdelen er kommet for vaarfiskets del efter tidligere paa vinteren at have fisket andre steder. I Trænen, hvor et lig-

Transport 33 700 mand

Transport 33 700 mand

- nende vaarfiske foregaar i april, var fiskernes antal 1 368, hvoraf kanske 1 000 eller mere kom til dette fiske efter at have fisket andre steder tidligere paa vinteren. Paa enkelte andre steder kan ogsaa et vaarfiske foregaa, om end mere uvist og i liden maalestok. De 7 673 mand, som er optalt som drivende skreifiske i Nordland udenom Lofoten, kan man antagelig opføre med 5 300 — som det sandsynlige antal efter den reduktion som flytningerne nødvendiggjør.
5. I nordre Trondhjems amt vil en liden tilflytning, som nævnt for vaarfisket i Nordland, kunne finde sted for vaarfisket ved Gjæslingerne m. v. Nogen videre betydning har dog neppe dette, saa at det opgivne antal 2 116 neppe bør reduceres mere end til 2 000 —
 6. I søndre Trondhjems amt trækker vaarfisket ved Titran og Froerne endel folk til, som tidligere paa vinteren har fisket andre steder, dog mener jeg, at det i amtet opgivne antal skreifiskere 3 382 neppe bør reduceres mere end til 3 000 —
 7. Romsdals amts skreifiskere flytter neppe til andre vær, hvor de tælles paa nyt, uden i ganske enkelte tilfælde, og det opgivne antal fiskere for de tre fogderier 10 863 opfører jeg derfor med 10 500 —

B. Sildefiskerierne og øvrige fiskerier:

8. Som deltagende i vaarsildefisket er opført ialt 29 000 mand, hvoraf 10 000 i nordre og 19 000 i søndre distrikt. Her foregaar en temmelig betydelig flytning og ikke mindst i 1901. Det er yderst vanskeligt at taksere denne, men jeg mener at kunne sætte det reducerede antal ned til 22 000 —

De 6 223 mand, som drev skreifisket i vaarsildestriktet, er medtaget i dette tal.

Til sammenligning anføres, at under det gode fiske i 1906, da fiskernes fremmødte antal kunde fastslaaes gennem de under udlevering af baadmerkerne førte protokoller, var antallet 17 709 med baadmerker, hvortil antagelig kommer endel, maaske 500 à 800

Transport 76 500 mand

Transport 76 500 mand

mand, der fisker fra de mellemste herreder af Bergenskysten, hvor baadmerker ikke er indført.

9. Fedsildfiskerierne har i 1901 beskjæftiget 19 537 mand. Af disse har den aldeles overveiende del tidligere samme aar deltaget i skreifiskerier, og kun et forholdsvis ringe antal kan antages for hele aarets vedkommende kun at have drevet fedsildfiske. En del notbrug, som driver sildefisket som hele aarets forretning, og saaledes er med i fedsildfiske, vil ogsaa have deltaget i vaarsildfisket. Idethele kan jeg ikke sætte antallet af de fedsildfiskere, som ikke er bleven regnet med i andre fiskerier, til mere end 1 500 —
10. Storsildfisket paa vestkysten drives næsten udelukkende af folk, der deltager i skreifiskerierne, fedsildfiskerierne, vaarsildfisket, dorgefisket i Nordsjøen eller Islandsfisket og bankfisket og vil være talt med under skreifisket og vaarsildfisket for den væsentligste del. Af de 9 000 mand, som i 1901 opføres som storsildfiskere paa vestkysten, antager jeg derfor at neppe mere end 1 000 — kan opføres, som ikke før talt under de to nævnte fiskerier tidligere paa aaret.
11. Storsildfisket paa Østlandet drives for en væsentlig del af de samme, som driver makrelfisket ved kysten eller med dorg i Nordsjøen, en mindre del kommer til vaarsildfisket, og endel dorgere driver storsildfiske paa vestkysten. Af sildefiskerne, i 1901 kun 2 000 mand, og makrelfiskerne, i 1901 det store antal 8 426 mand, kan derfor neppe mere end 8 000 — opføres, idet resten kan forudsættes talt med i andre fiskerier samme aar.
12. a. De fiskere, som driver bankfisket, Nordsjøfisket efter sild, Islandsfisket og de forskjellige sommerfiskerier ved kysten, deraf brisling og smaasildfiske, fiskeri af forskjellige agnsorter, seifiske m. m., vil paa ubetydelige undtagelser nær alle være talt under et eller andet af de store fiskerier og være optaget i ovenstaaende tal.
- b. Et antal folk, som driver hjemmefiske, uden at komme ind under noget af ovenstaaende tal, findes

Transport 87 000 mand

Transport 87 000 mand

ogsaa, saaledes blandt dem, der fisker til forsyning af byerne langs kysten, men noget særdeles stort antal er det neppe.

- c. Hertil kommer ogsaa de med Ishavsfangst og hvalfangst beskæftigede personer, som ogsaa for en større del er med paa vinterfiskerier efter sild og fisk og saaledes medtaget i foranstaaende tal. Af disse tre grupper kan jeg opføre..... 3 000 —
som ikke er talt med under et af de øvrige fiskerier.

Det samlede antal fiskere skulde saaledes kunne anslaaes til..... 90 000 mand
medens det i folketællingen for 1900 opgivne antal af professionelle fiskere var..... 50 000 —

altsaa forskjellen ca. 40 000 mand skulde derefter være at finde i det antal mænd, som, uden at være opført med fiskeri som hovederhverv, alligevel har deltaget i et af de forskellige fiskerier og bleven talt der, om de end ved folketællingen er opført under en anden livsstilling som hovederhverv.

I tilfælde af at kommunerne skulde opføre lister over de personer, der helt eller delvis ernærer sig som fiskere, kan jeg tænke mig, at tallet 90 000 for hele landet vil naaes eller overskrides noget. Mine reduktioner er sterke, men antallet af vaarsildfiskere i 1901 var usædvanligt stort.

Vil man i forbindelse hermed undersøge, hvordan fordelingen af de 90 000 fiskere, som efter ovenstaaende ialt antages at have været tilstede i 1901, falder mellem de fiskerier, som nu i 1907 fisker forsynet med baadmerker, og de, som ikke har saadanne, vil det stille sig omtrent saaledes i henhold til tallene i tabel

	Med baadmerker	Uden baadmerker
<i>Under skrei- eller torskefiskerierne:</i>		
1. Finmarken	9 500	—
2. Tromsø amt	3 700	2 500
3. Lofotens opsynsdistrikt	18 000	—
4. Nordland forøvrigt	3 000	2 300
5. Nordre Trondhjems amt	1 850	150
6. Søndre — „	1 400	1 600
7. Romsdals amt	10 500	—
Transport	47 950	6 550

	Med baadmerker	Uden baadmerker
Transport	47 950	6 550
<i>Sildefiskerier og øvrige fiskerier:</i>		
8. Vaarsildfisket inkl. samtlige skreifiskere	21 200	800
9. Fedsildfisket	—	1 500
10. Storsildfisket	—	1 000
11. Storsildfisket Østlandet og makrelfiskerierne .	—	8 000
12 a, b. c. Diverse fiskerier	—	3 000
	<hr/> 69 150	<hr/> 20 850

Siden 1901 har der foregaaet adskillige forskyvninger af fiskernes deltagelse i de forskellige fiskerier, som i enkelte retninger er endnu større i 1905 og 1906, end i de 5 aar 1900—1904 som tabellen, bil. 24, behandler. Underet taget er antal af fiskere dog hovedsageligt det samme, og jeg anser 1901 for et middelaar, saavidt kan sees. Betragtninger som disse knyttet til de øvrige aar af femaaret vilde give andre tal, men forskjellen mellem dem vilde neppe blive af betydning for det forhold, jeg har søgt at skaffe nogen udredning af. Man bemerke, at som distrikter med baadmerker er regnet de, hvor merkevæsen var indført i 1906. I 1901 var flere af disse, saaledes vaarsilddistrikterne, uden baadmerke.

Bilag 26.

Oversigt over fabrikarbejderes og de i aaret 1900 ifølge folketællingen erhvervende fiskeres og de i aarene 1895—1904 under fiskeri og baadfart omkomne fiskeres alder og egteskabelige stilling.

Aarsgrupper	Gifte og ugifte tilsammen						Fabrikarbejdere				Fiskere				Omkomne fiskere				Gift i % af den hele aarsgruppe		
	Fabrikarbejdere		Fiskere		Omkomne fiskere		Antal		%		Antal		%		Antal		%				
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Ugift	Gift	Ugift	Gift	Ugift	Gift	Ugift	Gift	Ugift	Gift	Ugift	Gift	Fabr.-arb.	Fiskere	Omk. fiskere
15—20.....	8 706	18.4	8 488	17.2	273	15.2	8 632	74	18.2	0.2	8 460	28	17.1	0.1	271	2	15.1	0.1	0.8	0.3	0.7
20—25.....	8 312	17.5	7 753	15.7	379	21.1	6 299	2 013	13.3	4.2	6 812	941	13.8	1.9	348	31	19.4	1.7	24.2	12.1	8.2
25—30.....	6 671	14.1	6 500	13.1	306	17.0	2 578	4 093	5.5	8.6	3 561	2 939	7.2	5.9	185	121	10.3	6.7	61.4	45.2	39.6
30—35.....	5 014	10.6	5 135	10.4	186	10.4	917	4 097	1.9	8.6	1 580	3 555	3.2	7.2	69	117	3.8	6.5	81.7	69.2	62.9
35—40.....	4 212	8.9	4 420	8.9	159	8.9	489	3 723	1.1	7.8	825	3 595	1.7	7.2	31	128	1.8	7.7	88.4	81.3	80.5
40—45.....	3 622	7.6	3 655	7.4	124	6.9	261	3 361	0.6	7.1	507	3 148	1.0	6.4	14	110	0.8	6.1	92.8	86.1	88.7
45—50.....	3 116	6.6	3 515	7.1	119	6.6	177	2 939	0.4	6.2	369	3 146	0.7	6.4	15	104	0.8	5.8	94.3	89.5	87.4
50—55.....	2 532	5.3	2 930	5.9	93	5.2	144	2 388	0.3	5.0	318	2 612	0.6	5.3	10	83	0.6	4.6	94.3	89.1	89.3
55—65.....	3 424	6.2	4 029	8.1	96	5.3	142	3 282	0.3	6.9	386	3 643	0.8	7.3	3	93	0.2	5.1	95.9	90.4	96.9
65—75.....	1 575	3.3	2 388	4.8	50	2.8	43	1 532	0.1	3.2	184	2 204	0.4	4.4	4	46	0.2	2.6	97.3	92.3	92.0
75—85.....	239	0.5	641	1.3	8	0.5	11	228	0.0	0.5	45	596	0.1	1.2	1	7	0.1	0.4	95.4	93.0	87.5
85 og ældre.	8	0.0	32	0.1	1	0.1	1	7	0.0	0.0	2	30	0.0	0.1	—	1	0.1	0.1	87.5	93.8	100.0
	47 431	100.0	49 486	100.0	1 794	100.0	19 694	27 737			23 049	26 437			951	843					
							41.7 %	58.3 %			46.6 %	53.4 %			53 %	47 %					
Gjen.alder ...	34.0		35.8		33.2		22.9	41.9			25.0	45.3			24.6	42.8					

Bilag 27.

Oversigt for bygder og byer over: 1) folkemængde efter folketællingen 1900, 2) antal druknede fiskere under fiskeri og baadfart samt 3) antal dækkede fiskefartøier efter opgaver fra lensmænd og magistrater.

Landsdele	Samlet folke- mængde	Samlet antal erhvervende og for- sørgede personer		Antal personer, 15 aar og derover, fordelt efter eget erhverv		Drukne under fiskeri og baadfart 1895—1904		Antal dækkede fiskefartøier omkring 1ste januar 1907			
		1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	Bopæl	Indregi- streret	Dæksbaade, skøiter		Dækkede motor- fartøier	Damp- fiske- fartøier
								Mindre	Større		
Bygderne herredsvis.											
<i>Smaalenenes amt.</i>											
Trøgstad	3 563	2 407	1	974	1	—	—	—	—	—	—
Id	5 222	1 806	2	629	1	—	—	—	—	—	—
Berg	4 980	2 146	145	805	52	—	—	10	—	3	—
Skjeberg	4 820	2 046	107	778	36	2	2	6	6	—	—
Hvaler	3 781	488	665	204	177	2	1	138	1	10	—
Glemminge	11 775	790	176	318	50	1	1	—	—	—	—
Onsø	6 695	1 882	552	776	154	—	—	43	2	21	1
Raade	2 782	1 821	103	661	29	—	—	8	—	3	—
Rygge	3 313	1 601	102	654	31	2	2	3	—	—	—
Moss	1 627	523	57	190	26	—	—	1	—	—	—
<i>Akershus amt.</i>											
Vestby	2 765	1 688	83	725	26	1	—	—	—	—	—
Aas	3 031	1 843	11	731	5	—	—	—	—	—	—
Frogn	2 216	1 084	61	446	30	1	1	—	—	—	—
Nesodden	2 175	842	102	351	45	—	—	4	—	1	—
Aker	23 591	4 242	180	1 603	53	2	2	—	—	—	—
Bærum	9 156	2 321	123	900	44	—	—	—	—	—	—
Asker	4 592	1 643	95	589	38	1	1	1	—	3	—
Eidsvold	9 493	3 452	2	1 372	2	—	—	—	—	—	—
Hurdalen	1 910	1 382	1	501	1	—	—	—	—	—	—

Landsdele	Samlet folke- mængde	Samlet antal erhvervende og for- sørgede personer		Antal personer, 15 aar og derover, fordelt efter eget erhverv		Drukne under fiskeri og baadfart 1895—1904		Antal dækkede fiskefartøier omkring 1ste januar 1907			
		1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	Bopæl	Indregi- streret	Dæksbaade, skjøiter		Dækkede motor- fartøier	Damp- fiske- fartøier
								Mindre	Større		
<i>Hedemarkens amt.</i>											
Ringsaker	10 510	6 593	7	2 351	2	—	—	—	—	—	—
Nes	3 412	2 013	8	775	4	—	—	—	—	—	—
Furnes	3 800	2 233	—	796	—	1	1	—	—	—	—
Vang	5 681	2 956	3	1 038	1	—	—	—	—	—	—
Søndre Odalen	6 343	4 088	3	1 527	3	—	—	—	—	—	—
Nordre Odalen	4 238	3 161	1	1 168	1	—	—	—	—	—	—
Vinger	4 598	2 952	2	1 072	1	—	—	—	—	—	—
Brandval	3 795	2 646	1	1 159	1	—	—	—	—	—	—
Grue	5 899	4 245	1	1 565	1	—	—	—	—	—	—
Aamot	3 596	2 147	1	777	1	—	—	—	—	—	—
Sollien	436	341	2	148	2	—	—	—	—	—	—
Ytre Rendalen	1 761	1 253	2	436	1	—	—	—	—	—	—
Øvre Rendalen	2 057	1 509	1	633	1	—	—	—	—	—	—
<i>Kristians amt.</i>											
Dovre	2 126	1 590	3	586	2	—	—	—	—	—	—
Nordre Fron	4 395	2 995	1	1 051	1	—	—	—	—	—	—
Faaberg	5 336	3 386	4	1 330	2	1	1	—	—	—	—
Biri	4 826	3 049	2	1 028	1	—	—	—	—	—	—
Østre Toten	7 940	4 000	2	1 471	1	—	—	—	—	—	—
Vestre Toten	7 582	4 379	3	1 655	2	—	—	—	—	—	—
Søndre Land	5 774	3 401	1	1 096	1	—	—	—	—	—	—
Østre Slidre	2 217	1 571	2	539	—	—	—	—	—	—	—
<i>Buskerud amt.</i>											
Hole	3 452	2 125	18	840	11	—	—	—	—	—	—
Norderhov	8 468	3 979	14	1 472	8	—	—	—	—	—	—
Aal	3 320	2 493	2	915	1	—	—	—	—	—	—

Hol	1 845	1 419	2	501	2	—	—	—	—	—	—
Modum	8 985	3 481	—	1 380	—	1	1	—	—	—	—
Øvre Eker	7 676	3 129	22	1 345	4	1	1	—	—	—	—
Lier	8 207	3 793	23	1 463	7	—	—	—	—	—	—
Røken	4 015	1 223	78	476	26	—	—	4	—	6	—
Hurum	3 085	954	83	347	32	—	—	—	—	—	—
Sandsvær	4 892	2 556	1	1 103	1	—	—	—	—	—	—
Nøre	2 915	2 190	6	799	6	—	—	—	—	—	—

Jarlsberg og Larviks amt.

Strømmen	1 580	440	41	171	18	—	—	—	—	—	—
Sande	3 827	1 896	133	746	44	—	—	11	—	—	—
Botne	2 434	1 255	26	452	7	—	—	—	—	—	—
Vaale	2 533	1 698	24	751	10	—	—	—	—	—	—
Borre	2 874	1 225	23	487	10	—	—	—	—	1	—
Rammes	2 819	1 950	56	839	16	—	—	—	—	—	—
Andebu	2 698	1 869	35	767	16	2	—	—	—	—	—
Stokke	4 815	2 165	168	820	55	1	—	—	1	—	—
Sem	5 341	2 185	201	908	55	5	—	—	—	—	—
Nøtterø	5 003	1 021	253	434	82	4	1	20	—	—	—
Tjømø	2 686	494	244	199	79	1	1	7	—	2	—
Sandeherred	6 509	2 329	291	855	75	—	—	2	—	2	—
Tjølling	3 501	1 463	210	596	67	1	1	6	—	1	—
Fredriksværn	910	19	76	10	23	—	—	4	—	3	—
Brunlanes	4 469	2 306	283	861	85	2	3	30	—	2	—
Hedrum	3 849	2 450	7	890	2	1	1	—	—	—	—
Lardal	2 370	1 827	1	658	1	—	—	—	—	—	—

Bratsberg amt.

Sannikedal	2 535	1 020	2	335	1	—	—	—	—	—	—
Skaatø	3 972	1 073	304	398	103	2	4	30	4	5	—
Bamle	4 676	1 967	263	722	70	7	3	14	—	1	—
Eidanger	3 697	1 520	189	534	59	—	—	7	—	—	—
Solum	8 088	1 874	8	734	2	—	—	—	—	—	—
Saude	3 031	2 054	6	903	1	—	—	—	—	—	—
Hitterdal	3 868	2 062	4	679	1	—	—	—	—	—	—
Gransherred	1 237	913	2	363	2	—	—	—	—	—	—
Hjartdal	2 336	1 818	1	760	1	—	—	—	—	—	—
Seljord	3 067	2 422	1	1 028	1	—	—	—	—	—	—

Landsdele	Samlet folke- mængde	Samlet antal erhvervende og for- sørgede personer		Antal personer, 15 aar og derover fordelt efter eget erhverv		Drukne under fiskeri og baadfart 1895—1904		Antal dækkede fiskefartøier omkring 1ste januar 1907			
		1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	Bopæl	Indregi- streret	Dæksbaade, skøtter		Dækkede motor- fartøier	Damp- fiske fartøier
								Mindre	Storre		
Kviteseid	3 153	2 216	1	873	1	—	—	—	—	—	—
Mo	1 850	1 172	1	440	1	—	—	—	—	—	—
<i>Nedenes amt.</i>											
Sønedeled	3 682	1 422	94	570	27	—	—	6	—	—	—
Flostad og Dybvaag...	4 533	613	250	292	102	2	3	4	—	11	—
Holt	4 215	1 610	2	582	2	—	—	—	1	—	—
Østr. Moland	2 096	984	2	411	2	—	—	—	—	—	—
Barbu	6 336	241	15	108	4	—	—	—	—	—	—
Tromø	1 931	497	199	245	62	2	2	25	10	2	—
Hisø	2 615	193	63	67	19	—	—	7	2	3	—
Øiestad	4 316	1 385	21	557	8	—	—	—	—	—	—
Fjære	4 789	972	67	410	24	5	4	4	—	1	—
Landvik	2 187	1 216	36	498	12	—	—	2	—	—	—
Eide	716	310	38	107	17	—	—	3	—	—	—
Vestre Moland	2 219	529	120	225	37	—	—	15	—	1	—
Høvaag	1 804	603	202	225	66	—	—	18	2	8	—
Hornnes	1 252	742	1	252	1	—	—	—	—	—	—
<i>Lister og Mandals amt.</i>											
Tveid	1 666	689	27	257	4	—	—	3	—	—	—
Randøund	1 079	568	245	232	88	4	4	40	3	6	—
Oddernes	4 043	918	461	373	145	1	1	80	8	1	—
Søgne	3 477	1 409	250	582	85	1	1	28	2	4	—
Halsaa og Hartmark ..	3 116	1 321	331	496	97	3	3	15	3	—	—
Holme	1 272	882	10	355	6	—	—	—	—	—	—
Finsland	768	597	1	220	1	—	—	—	—	—	—
Søndre Undal	2 736	1 337	74	536	19	2	2	2	1	—	—
Spangereid	1 584	842	245	280	71	—	—	22	11	1	—
Vanse	5 421	2 868	329	1 165	133	3	1	31	16	1	—

Herred	863	610	3	204	1	1	—	—	—	—	—
Spind	1 104	594	88	251	35	2	2	—	—	—	—
Lyngdal	4 358	2 995	62	1 074	27	—	—	2	—	—	—
Liknes	2 791	1 796	44	653	14	—	—	—	—	—	—
Fede	878	491	22	225	6	—	—	—	1	—	—
Hitterø	1 924	663	456	241	149	5	6	—	—	—	—
Nes	2 202	842	138	292	35	—	—	24	—	3	—
Bakke	1 435	953	1	383	1	—	—	—	—	—	—
<i>Stavanger amt.</i>											
Sogndal	2 513	1 635	263	587	106	6	6	35	—	1	—
Lund	1 887	1 026	6	343	3	—	—	—	—	—	—
Egersund	2 638	1 455	282	480	94	3	4	36	1	—	—
Ogne	1 099	738	150	281	48	2	—	5	—	—	—
Varhaug	1 796	1 290	38	447	17	—	—	4	—	—	—
Nærbø	1 812	1 270	4	503	3	—	—	—	—	—	—
Klep	2 599	2 002	22	665	10	2	2	—	—	—	—
Høiland	4 221	2 325	33	754	10	—	—	—	—	—	—
Haaland	3 253	2 337	99	799	35	6	4	—	—	—	—
Hetland	5 613	3 227	316	1 147	120	1	2	—	—	—	—
Høle	1 094	677	62	239	30	—	—	—	—	—	—
Fossan	1 933	1 396	40	526	21	—	—	—	—	—	—
Strand	2 204	1 196	151	408	53	—	1	25	10	—	—
Finnø	1 389	966	93	374	43	—	—	—	—	—	—
Remnesø	1 071	696	38	211	28	1	1	—	4	—	—
Mosterø	1 128	570	175	189	61	—	—	—	—	—	—
Skudenes ¹⁾	2 659	1 083	728	411	199	1	7	—	36	1	3
Aakre	2 276	712	994	268	321	6	7	—	—	—	—
Avaldsnes	4 262	2 048	510	751	183	2	2	2	2	—	—
Torvestad	2 041	1 000	299	351	121	4	3	—	—	—	—
Skaare	2 618	1 044	118	368	39	17	25	29	10	2	—
Tysvær	1 737	1 147	151	429	49	1	—	7	1	—	—
Bokn	761	455	104	166	46	—	—	12	3	—	—
Skjold	1 910	1 380	23	472	11	1	1	—	—	—	—
Vass	1 095	802	5	295	5	—	—	—	—	—	—
Vikedal	2 304	1 559	29	620	17	—	—	—	—	—	—
Nerstrand	1 400	924	52	308	39	—	—	—	—	—	—
Stjernerø	755	545	42	201	24	—	—	—	—	—	—
Fister	882	569	44	200	25	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Fiskelartoieme efter opgave fra vrageren.

Landsdele	Samlet folke- mængde	Samlet antal erhvervende og for- sørgede personer		Antal personer, 15 aar og derover, fordelt efter eget erhverv		Drukne under fiskeri og baadfart 1895—1904		Antal dækkede fiskefartøier omkring 1ste januar 1907				
		1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	Bopæl	Indregi- streret	Dæksbaade, skøiter		Dækkede motor- fartøier	Damp- fiske- fartøier	
								Mindre	Større			
Aardal	812	612	6	230	4	—	—	—	—	—	—	—
Hjelmeland	2 011	1 399	41	487	25	—	—	—	—	—	—	—
Jelse	2 123	1 343	124	455	55	—	—	1	10	—	—	—
Sand	1 402	596	33	218	19	—	—	—	—	—	—	—
Saude	1 554	1 064	6	378	5	—	—	—	—	—	—	—
Suldal	2 066	1 594	3	605	2	—	—	1	—	—	—	—
<i>S. Bergenhus amt.</i>												
Strandebarm og Varaldse	2 395	1 408	7	488	6	2	2	—	1	—	—	—
Kvinnhered	4 825	2 928	180	1 077	84	1	—	—	2	1	—	—
Skaanevik	2 894	1 815	37	640	22	—	—	—	1	—	—	—
Etnæ	2 044	1 408	22	543	9	—	—	—	—	—	—	—
Fjølberg	3 344	2 127	139	709	59	—	—	—	—	—	—	—
Sveen	2 922	2 148	48	662	25	3	—	} 25	10	1	—	—
Valestrand	993	649	27	211	9	—	—					
Finnaas	4 736	2 964	388	806	190	8	3	20	40	2	—	—
Stord	2 293	1 121	32	400	11	—	—	—	4	1	—	—
Fitjar	2 394	1 803	87	650	52	—	—	18	4	—	—	—
Tysnes	4 215	2 648	49	821	17	2	—	—	2	—	—	—
Fuse ¹⁾	3 492	2 185	54	814	28	—	—	7	36	1	—	—
Os	5 009	2 730	170	859	69	1	1	—	1	—	—	—
Fane	6 549	3 333	38	1 211	17	—	—	—	—	—	—	—
Austevoid	2 368	1 399	443	403	222	4	2	} 20	75	1	—	—
Sund	2 172	1 322	357	436	144	9	9					
Fjeld	3 281	1 626	991	507	334	12	12	21	5	1	—	—
Askøen	7 360	2 062	924	622	263	6	5	11	9	—	—	—
Aarstad	4 627	676	3	262	3	—	—	—	—	—	—	—
Haus	5 036	2 610	7	740	5	—	—	—	—	—	—	—
Bruvik	4 243	1 371	13	404	6	—	—	—	—	—	—	—
Hosanger	3 455	2 101	11	668	6	—	—	—	—	—	—	—

Hammer	4 542	2 893	24	906	11	1	1	—	—	—	—
Alvørsund	3 108	2 247	24	659	5	—	—	—	—	—	—
Herlø	3 322	1 724	977	484	328	3	4	24	8	—	—
Manger	5 160	3 331	627	1 007	215	11	9	17	5	—	—
Lindaas	6 422	4 566	346	1 401	113	1	2	—	3	1	—
Masfjorden	2 223	1 676	2	560	2	—	—	1	2	—	—
Røldal	808	571	—	201	—	2	—	—	—	—	—
Ullensvang	5 311	3 293	13	1 385	6	—	—	—	—	—	—
Eidfjord	1 077	664	37	264	12	2	2	—	—	—	—
Ulvik	1 535	814	1	315	1	—	—	—	—	—	—
Granvin	1 227	758	22	340	11	—	—	—	—	—	—
Vikør	3 362	2 029	11	659	5	—	—	—	—	—	—
Jondal	2 001	990	13	392	5	—	—	—	7	—	—
Evanger	2 092	1 280	1	444	1	—	—	—	—	—	—
Voss	7 850	3 631	1	1 357	1	—	—	—	—	—	—

N. Bergenhus amt.

Lyster	3 029	2 069	6	871	4	—	—	—	—	—	—
Hafslo	2 828	1 866	2	632	2	—	—	—	—	—	—
Lærdal	2 136	1 088	3	424	2	—	—	—	—	—	—
Sogndal	3 592	2 267	31	851	9	—	—	—	—	—	—
Aurland	2 786	1 409	12	585	3	—	—	—	—	—	—
Leikanger	2 540	1 520	52	594	10	—	—	—	—	—	—
Balestrand	2 168	1 539	6	561	2	—	—	—	—	—	—
Vik	3 517	2 389	22	964	8	—	—	—	—	—	—
Kirkebo	1 661	1 198	5	455	3	—	—	—	—	—	—
Lavik og Brække	2 177	1 682	4	624	3	—	—	—	—	—	—
Gulen	3 146	2 208	154	721	50	—	—	—	—	—	—
Sulen	1 819	802	606	250	239	4	6	1	7	—	—
Hyllestad	2 427	1 864	20	652	8	—	—	—	—	—	—
Askvold	2 667	1 746	310	622	147	2	3	—	—	—	1
Ytre Holmedal	3 699	2 588	47	1 016	27	—	—	—	—	—	—
Indre Holmedal	3 489	2 522	4	965	3	—	—	—	—	—	—
Jølster	2 841	2 287	6	832	4	—	—	—	—	—	—
Førde	2 896	2 036	5	844	1	—	—	—	—	—	—
Naustdal	2 566	1 983	25	829	9	—	—	—	—	—	—
Vevring	1 179	820	57	356	37	—	—	—	—	—	—
Kinn	4 657	2 662	958	835	327	7	7	—	1	1	2
Bremanger	2 306	1 381	483	455	183	8	8	—	1	1	1

1) Her indbefattet Strandvik og Haalandsdalen.

Landsdele	Samlet folke- mængde	Samlet antal erhvervende og for- sørgede personer		Antal personer, 15 aar og derover, fordelt efter eget erhverv		Drukne under fiskeri og baadfart 1895—1904		Antal dækkede fiskefartøier omkring 1ste januar 1907			
		1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	Bopæl	Indregi- streret	Dæksbaade, skoiter		Dækkede motor- fartøier	Damp- fiske- fartøier
								Mindre	Større		
Selje	5 414	3 535	602	1 061	260	17	23	10	6	12	5
Daviken	3 304	2 182	276	720	111	19	13	—	7	1	3
Eid	3 138	1 990	24	618	9	—	—	—	—	—	—
Gloppen	3 216	2 148	13	776	3	1	—	—	—	—	—
Indviken	3 041	2 188	21	866	8	—	—	}	1	—	—
Stryn	2 494	1 775	13	636	4	—	—				
<i>Romsdals amt.</i>											
Vannelven	2 769	2 109	25	661	9	10	9	1	3	—	—
Sande	2 841	1 965	201	597	115	11	10	}	63	21	8
Herø	3 925	1 877	837	634	429	11	19				
Ulstein	2 839	1 932	234	468	97	3	3	14	19	9	5
Vartdalstranden.....	693	555	7	174	3	5	—	11	—	—	—
Volden	4 408	2 694	2	810	2	1	1	18	—	1	—
Ørstein	2 344	1 502	21	429	6	1	1	10	1	1	—
Hjørundfjord	1 916	1 529	8	458	1	2	2	2	—	—	—
Norddalen.....	2 321	1 690	9	601	2	—	—	—	—	—	—
Stranden	1 480	1 112	5	376	2	—	—	—	—	—	—
Stordalen	856	643	6	260	3	—	—	—	—	—	—
Søkkelven.....	2 307	1 701	45	489	9	1	—	—	—	—	—
Ørskog	1 808	1 228	11	443	4	2	2	—	—	—	—
Skodje og Vatne	2 983	2 142	69	674	17	6	5	5	—	5	—
Borgund	6 868	3 949	873	1 112	361	28	24	48	9	61	4
Roald	988	640	152	200	66	—	1	—	—	—	—
Haram	2 541	1 500	455	516	211	18	14	42	6	131	—
Vestnes	2 475	1 459	65	568	16	2	—	2	—	1	—
Sylte	1 320	939	2	363	1	—	—	—	—	—	—
Void	1 008	718	18	271	7	—	—	—	—	—	—
Eid.....	547	360	1	142	1	1	—	—	—	—	—
Grytten	2 839	1 562	61	613	27	—	—	—	—	—	—

Veø	2 422	1 635	5	586	5	1	—	—	—	—	—	—
Eresfjord og Vistdalen.	1 827	1 272	20	440	8	—	—	—	—	—	—	—
Nesset	1 657	1 132	8	374	4	—	—	—	—	—	—	—
Bolsø	3 479	2 188	47	850	20	—	—	—	—	—	—	—
Frænen	2 687	1 638	424	512	101	9	—	—	—	—	—	—
Akerø	2 410	1 318	523	365	140	3	2	} 43	3	137	1	—
Sandø	984	430	316	122	145	—	—					
Bud	2 683	1 157	1 032	392	278	17	9	} —	—	—	—	—
Kornstad	1 668	779	479	232	162	14	10					
Eide	1 571	935	214	339	64	9	7	—	—	—	—	—
Kvernes	839	537	44	169	15	7	6	5	6	9	4	—
Bremsnes	3 133	1 416	591	416	227	18	2	—	—	—	—	—
Grip	194	1	131	1	50	—	—	—	—	—	—	—
Gjemnes	898	626	43	260	22	2	—	} —	1	—	—	—
Øre	2 013	1 396	33	455	13	2	—					
Frei	1 059	538	159	202	47	1	1	—	—	—	—	—
Strømsneset	1 274	865	32	301	17	1	1	—	—	—	—	—
Tingvold	2 837	1 938	2	662	2	—	—	—	—	—	—	—
Øksendalen	599	435	2	165	1	—	—	—	—	—	—	—
Sundalen	1 684	1 050	75	460	23	—	—	—	—	—	—	—
Stangvik	2 341	1 530	33	607	13	—	—	—	—	—	1	—
Aasgaard	629	390	33	154	11	—	—	—	—	—	—	—
Surendalen	2 890	1 771	37	663	17	—	—	—	—	—	—	—
Aure	3 122	2 027	316	721	167	1	1	4	—	—	—	—
Valsøfjorden	954	572	9	195	5	—	—	—	—	—	—	—
Halse	1 394	881	56	294	22	1	1	—	—	—	—	—
Tusteren	1 537	922	248	270	110	4	4	2	—	—	—	—
Edø	3 380	827	2 020	296	697	32	21	5	20	3	—	—
<i>S. Trondhjems amt.</i>												
Osen	1 511	721	515	218	179	3	3	—	—	—	—	—
Roan	2 069	958	611	273	204	—	—	—	—	—	—	—
Stoksund	1 167	531	443	157	152	4	3	4	4	1	—	—
Aa	2 495	1 567	296	562	112	12	1	—	4	—	—	—
Jøssund	1 551	777	377	250	129	2	—	2	6	—	—	—
Nes	1 245	552	292	163	164	1	1	6	—	—	—	—
Bjugn	1 155	627	202	210	65	1	1	1	2	—	—	—
Skjørn	2 061	855	641	322	263	—	—	—	1	—	—	—
Frøien	5 180	1 111	3 246	335	1 111	57	162	14	16	7	—	—
Hitteren	2 430	1 157	756	360	286	7	9	—	1	—	—	—
Fillan	2 302	1 018	660	361	240	6	2	4	33	1	—	—

Landsdele	Samlet folke- mængde	Samlet antal erhvervende og for- sørgede personer		Antal personer 15 aar og derover fordelt efter eget erhverv		Drukede under fiskeri og baadfart 1895—1904		Antal dækkede fiskefartøier omkring 1ste januar 1907			
		1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	Bopæl	Indregi- streret	Dæksbaade, skøiter		Dækkede motor- fartøier	Damp- fiske- fartøier
								Mindre	Større		
Hevne	4 998	2 949	470	986	209	1	1	—	—	—	—
Agdenes	1 409	703	315	218	128	—	—	—	—	—	—
Ørlandet	3 330	1 791	556	664	165	1	1	—	2	—	—
Rissen	4 336	3 065	131	922	59	—	1	3	—	—	—
Stadsbygden	1 769	1 258	143	439	54	2	1	4	2	2	—
Orkedalen	6 241	2 863	24	1 132	9	—	—	—	—	—	—
Rennebu	2 288	1 651	2	692	2	—	—	—	—	—	—
Opdal	3 897	2 735	5	1 059	3	—	—	—	—	—	—
Røros	4 549	1 674	1	629	1	—	—	—	—	—	—
Aalen	2 067	1 007	1	361	1	—	—	—	—	—	—
Melhus	2 322	1 553	13	659	5	1	1	—	—	—	—
Børsen	2 099	1 194	92	445	42	—	—	—	—	—	—
Buviken	740	368	11	136	6	—	—	—	—	—	—
Byneset	1 877	1 340	35	483	20	—	—	—	—	—	—
Leinstranden	1 235	814	1	360	1	—	—	—	—	—	—
Strinden	5 366	2 014	106	826	64	—	—	—	—	—	—
Malvik	2 498	1 017	27	425	12	—	—	—	—	—	—
Selbu	5 119	3 954	1	1 286	1	—	—	—	—	—	—
Hegre	2 494	1 632	4	702	1	—	—	—	—	—	—
<i>N. Trondhjems amt.</i>											
Nedre Stjørdalen	6 749	3 482	63	1 356	27	—	—	—	—	—	—
Leksviken	2 971	1 774	241	651	82	—	—	—	—	—	—
Frosten	3 065	1 736	366	662	114	2	1	1	1	—	—
Aasen	2 203	1 162	41	490	22	1	1	—	—	—	—
Skogn	3 432	2 201	18	899	10	1	1	—	—	—	—
Løvanger	2 124	1 300	37	488	18	—	—	—	—	—	—
Værdalen	5 754	3 403	49	1 274	19	—	—	—	—	—	—
Ytterøen	971	586	52	250	21	—	—	—	—	—	—
Mosviken og Verran	2 408	1 558	242	560	115	—	—	—	—	1	—

Inderøen	4 479	2 630	124	1 008	46	1	—	—	—	—	—	—
Sparbuén	2 573	1 745	19	633	8	—	—	—	—	—	—	—
Skei	1 288	762	6	293	3	—	—	—	—	—	—	—
Egge	1 098	446	19	196	7	—	—	—	—	—	—	—
Beistaden	4 260	2 828	83	1 059	32	—	—	—	—	—	—	—
Snaasen	2 380	1 559	4	707	2	—	—	—	—	—	—	—
Overhallen	2 527	1 609	1	583	1	—	—	—	—	—	—	—
Vemundvik	1 131	572	89	224	28	—	—	—	—	—	—	—
Klingen	1 378	601	4	239	2	—	—	—	—	—	—	—
Fosnes	2 912	1 612	326	580	128	2	1	—	—	—	—	—
Flatanger	1 698	850	454	277	191	5	4	—	1	—	—	—
Nærø	2 108	1 010	549	350	206	7	5	2	5	—	1	—
Vikten	3 326	1 374	1 132	381	384	11	11	9	10	2	—	—
Leka	1 935	1 095	464	347	181	3	4	—	3	—	—	—
Kolvereid	1 730	916	424	314	159	3	3	8	7	—	—	—
Foldereid	920	621	19	242	11	—	—	—	—	—	—	—

Nordlands amt.

Bindalen	2 501	1 749	180	513	114	8	5	1	—	—	—	—
Vik og Brønnø	6 145	2 385	2 059	741	798	21	7	10	7	2	—	—
Vega	2 620	635	1 485	198	468	14	7	6	2	5	—	—
Velfjorden	1 493	864	266	329	177	1	—	2	—	—	—	—
Tjøtta	3 654	1 575	1 350	464	486	9	5	5	4	—	—	—
Vefsen	4 803	3 238	181	1 063	77	3	2	4	—	—	—	—
Hatfeldtdalen	1 056	905	3	309	3	—	—	—	—	—	—	—
Alstahaug	1 632	630	549	172	196	14	9	5	—	1	—	—
Stamnes	2 813	1 338	760	383	294	10	7	—	—	—	—	—
Herø	3 818	979	2 111	284	711	51	43	8	—	1	—	—
Dønnes	1 431	719	409	204	175	2	5	8	—	—	—	—
Nesne	3 307	1 726	869	526	336	13	3	13	1	—	—	—
Hemnes	4 651	2 719	255	868	123	4	—	3	2	—	—	—
Mo	4 383	2 604	116	908	80	3	—	2	—	—	—	—
Lurø	2 279	1 090	726	303	289	15	10	—	—	—	—	—
Trænen	534	140	318	47	105	3	7	—	1	5	—	—
Rødø	2 662	1 037	1 216	274	458	18	23	10	2	2	—	—
Melø	3 351	1 881	828	490	343	17	7	12	3	—	1	—
Gildeskaal	4 051	1 700	1 677	488	627	23	16	5	—	—	—	—
Beieren	1 680	1 280	133	351	56	8	—	8	2	—	—	—
Bodin	4 596	2 227	1 220	637	495	20	11	4	—	—	—	—
Skjerstad	6 394	2 967	351	895	136	8	6	—	—	—	—	—
Saltdalen	3 032	2 069	178	638	92	6	3	—	—	—	—	—

Landsdele	Samlet folke- mængde	Samlet antal erhvervende og for- sørgede personer		Antal personer, 15 aar og derover, fordelt efter eget erhverv		Drukne under fiskeri og baadfart 1895—1904		Antal dækkede fiskefartøier omkring 1ste januar 1907			
		1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	1. Landbo- næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	Bopæl	Indregi- streret	Dæksbaade, skøiter		Dækkede motor- fartøier	Damp- fiske fartøier
								Mindre	Større		
Sørfolden	2 436	1 884	247	623	137	16	4	—	1	1	—
Nordfolden-Kjerringø ..	2 206	1 420	479	416	219	8	8	—	—	—	—
Steigen	2 328	1 288	610	357	241	11	8	1	—	—	—
Ledingen	1 205	769	237	174	103	1	2	—	—	—	—
Hammerø	3 134	1 545	945	431	400	8	4	3	9	—	—
Tysfjorden	2 264	998	975	267	364	9	5	2	—	—	—
Ankenes	8 033	1 743	513	549	280	—	1	—	—	—	—
Evenes	3 393	2 257	357	673	139	—	—	—	—	—	—
Lødingen	3 941	1 360	1 637	446	549	14	10	5	4	—	—
Vaagan	4 821	624	1 724	235	551	7	31	12	9	1	—
Gimse	1 420	1 037	179	319	86	3	3	16	3	—	—
Borge	4 326	1 836	1 808	509	536	31	26	3	3	—	—
Buksnes	5 474	2 534	1 595	709	520	34	85	18	9	1	—
Flakstad	3 001	1 114	1 283	314	453	16	40	34	5	3	—
Værø	1 165	413	495	109	190	13	41	19	6	4	—
Hadsel	7 648	2 520	3 320	740	1 033	11	10	25	40	2	7
Bø	4 250	1 432	2 018	434	614	17	16	38	—	2	1
Øknes	3 025	903	1 508	268	439	32	44	32	9	2	—
Sortland	3 317	1 224	1 288	373	510	15	1	1	13	—	3
Dverberg	3 887	1 219	1 769	394	538	27	35	118	2	1	—
<i>Tromsø amt.</i>											
Kvæfjord	3 036	1 406	1 005	424	390	19	6	8	12	—	1
Trondenes	8 820	3 813	2 021	1 124	763	17	15	4	52	1	1
Bjarkø	1 712	426	932	143	320	8	8	4	18	1	—
Ibbestad	6 552	2 890	2 560	1 049	863	39	13	14	109	3	—
Salangen	2 189	1 099	651	352	233	4	1	4	13	—	—
Dyrø	1 552	709	587	234	248	9	—	8	45	1	—
Sørreisen	1 939	864	620	239	228	2	—	6	7	—	—
Tranø	1 608	777	471	223	182	1	2	5	10	—	—

Berg	2 305	412	1 522	118	493	19	31	7	40	4	—
Hillesø	1 678	655	774	189	270	26	28	23	11	—	1
Lenviken	4 713	2 367	1 490	623	560	15	6	10	49	—	—
Maalselven	3 539	2 534	177	869	58	1	—	—	2	—	—
Bardo	1 552	1 245	17	426	4	—	—	—	—	—	—
Malangen	1 520	742	487	272	167	5	2	6	18	—	—
Balsfjorden	2 977	1 733	724	547	276	6	—	6	14	—	—
Tromsøundet	4 767	2 084	1 903	608	681	26	16	15	37	—	—
Lyngen	6 185	2 335	2 678	823	967	24	18	19	24	—	—
Karlsø	1 848	671	880	152	303	10	8	18	29	—	—
Helgø	1 308	814	370	221	189	18	18	—	—	—	—
Skjervø	2 525	1 066	1 122	367	392	25	17	—	—	—	—
Nordreisen	1 447	566	565	208	200	6	6	35	36	—	—
Kvænangen	1 747	750	759	315	320	17	20	—	—	—	—
<i>Finmarkens amt.</i>											
Kautokeino	806	719	29	251	10	1	1	—	—	—	—
Alten	2 582	639	660	243	243	6	9	—	—	—	—
Talvik	2 474	401	1 723	193	596	21	19	1	16	—	—
Loppen-Øksfjord	1 103	199	754	65	265	15	26	3	2	—	—
Hasvik	1 029	41	779	24	323	8	11	7	1	—	—
Hammerfest	1 088	308	627	111	228	18	21	—	—	—	—
Kvalsund	852	282	454	72	177	8	7	4	—	1	—
Maasø	1 807	77	1 402	37	495	34	59	20	—	2	—
Kjelvik	2 001	32	1 515	19	815	45	58	60	5	2	—
Kistrand	1 939	492	1 224	196	435	2	2	3	—	—	—
Karasjok	614	450	34	141	14	—	—	—	—	—	—
Lebesby	1 452	89	1 171	44	495	19	22	19	3	—	—
Tanen	2 899	495	1 748	234	621	32	50	20	11	—	—
Næsseby	1 512	606	756	278	289	5	5	1	—	—	—
Nordvaranger	1 300	87	1 099	55	369	8	4	12	3	—	—
Sydvaranger	1 912	498	1 148	246	387	7	6	3	—	—	—
Vardø	1 138	114	828	43	250	20	36	18	—	—	—

Landsdele	Samlet folke-mængde	Samlet antal erhvervende og forsørgede personer		Antal personer, 15 aar og derover, fordelt efter eget erhverv		Drukne under fiskeri og baadfart 1895—1904		Antal dækkede fiskefartøier omkring 1ste januar 1907			
		1. Landbo-næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	1. Landbo-næring m. skogdrift og jagt	2. Fiskeri	Bopæl	Indregi-streret	Dæksbaade, skoiter		Dækkede motor-fartøier	Damp-fiske-fartøier
								Mindre	Større		
De enkelte byer.											
Fredrikshald	11 948	248	12	84	3	—	—	—	—	2	—
Fredriksstad	14 553	270	37	94	17	1	2	4	2	8	—
Moss	8 900	140	107	52	32	1	—	—	—	—	—
Son	719	13	68	4	25	—	—	3	—	2	—
Hølen	165	7	1	4	1	—	—	—	—	—	—
Hvitsten	102	5	5	4	3	—	—	—	—	—	—
Drøbak	2 308	25	88	7	24	—	—	—	—	—	—
Kristiania	229 101	1 985	201	716	75	—	—	—	—	—	—
Hamar	5 969	193	6	52	—	—	—	—	—	—	—
Lillehammer	3 179	102	3	40	2	—	—	—	—	—	—
Hønefoss	2 005	46	1	16	—	—	—	—	—	—	—
Drammen	23 153	314	1	105	—	1	1	—	—	—	—
Holmsbu	389	8	94	1	33	2	2	—	—	—	—
Svelviken	1 159	22	12	13	5	—	—	—	—	—	—
Holmestrand	2 437	44	50	11	10	—	—	—	—	—	—
Horten	9 093	68	98	33	28	1	—	—	—	—	—
Aasgaardstrand	360	22	11	7	5	—	—	—	—	—	—
Tønsberg	8 200	159	99	64	10	—	—	1	3	3	1
Sandefjord	4 783	93	77	45	16	1	—	—	1	4	—
Larvik	10 301	109	140	47	33	—	—	2	—	7	1
Kragerø	4 954	37	30	17	15	—	—	1	—	3	—
Langesund	1 344	8	221	5	58	4	5	6	1	3	—
Stathelle	472	10	2	4	1	—	—	—	—	—	—
Brevik	2 159	1	29	1	14	—	—	6	—	2	—
Porsgrund	4 804	86	1	22	—	—	—	—	—	—	—
Skien	11 459	166	1	78	—	—	—	—	—	—	—
Østerrisør	3 255	88	104	23	25	1	1	16	1	2	—
Arendal	4 348	18	3	9	—	—	—	8	—	3	—
Grimstad	2 764	24	5	14	3	—	—	—	—	1	—

Lillesand	1 239	14	10	7	4	—	—	—	—	—	—	—
Kristiansand.....	14 701	344	26	141	14	—	—	7	3	—	—	—
Mandal	3 656	57	33	28	13	—	—	1	6	1	—	—
Farsund.....	1 627	21	—	6	—	—	3	—	1	—	—	—
Flekkefjord	2 089	39	11	21	3	1	—	—	—	1	—	—
Sogndal.....	400	27	49	9	17	—	—	4	1	—	—	—
Egersund	3 217	46	19	20	12	1	—	—	11	—	—	—
Sandnes	2 607	64	15	29	5	—	—	—	—	—	—	—
Stavanger ¹⁾	29 877	490	353	199	125	4	3	4	—	1	8	—
Skudsnæshavn	1 145	23	107	9	37	2	1	—	—	—	—	—
Kopervik.....	981	31	16	11	5	1	—	2	22	—	1	—
Haugesund ¹⁾	7 693	111	180	47	51	4	7	—	26	5	19	—
Bergen ¹⁾	71 867	1 047	86	580	57	3	4	—	1	1	6	—
Florø	949	70	15	17	6	—	—	1	2	2	6	—
Aalesund.....	13 848	215	2 879	150	1 505	19	38	10	3	20	53	—
Molde	1 789	53	6	25	5	—	—	2	2	1	2	—
Kristiansund.....	11 982	247	687	102	292	20	12	1	7	7	18	—
Trondhjem.....	38 651	646	208	267	97	2	3	—	—	4	2	—
Levanger	1 599	96	24	23	9	—	—	—	—	—	—	—
Stenkjær	2 304	102	34	60	17	—	—	—	—	—	—	—
Namsos	2 337	47	98	20	36	—	—	—	—	—	1	—
Mosjøen	1 446	28	132	17	62	1	1	1	—	—	—	—
Bodø	5 031	101	565	49	213	5	4	1	—	—	1	—
Narvik.....	3 023	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Harstad	1 246	—	—	—	—	1	—	1	1	—	4	—
Tromsø	7 447	129	1 166	47	400	5	—	7	12	—	1	—
Hammerfest	2 365	19	278	5	111	3	9	4	—	—	—	—
Vadsø	1 971	18	788	11	293	4	2	10	6	—	—	—
Vardø	2 543	3	854	2	270	32	27	94	6	1	1	—
Ukjendt bopæl	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Fiskefartøierne efter opgave fra vragerne.

Bilag 28.

Oversigt ifølge folketællingen 1900 for riget, bygder og byer amtsvis vende personer samt opgaver over de i aarene 1895—1904 under fiskeri meddelelse fra lensmænd og magistrater, endvidere

Landsdele	Samlet folkemængde	Personer, der lever af landbonæring, skogdrift og jagt		Procenttal f. amternes andel i rigets landbobefolkning	Personer, der lever af fiskeri		Procenttal f. amternes andel i rigets fiskerbefolkning	Selvstændig erhvervende personer under landbonæring, skogdrift og jagt, 15 aar og derover	
		Antal	‰		Antal	‰		Antal	‰
I. Riget	2 221 477	855 123	38.16	100.00	138 075	6.17	100.00	309 016	21.23
II. Rigets bygder . .	1 592 665	846 210	53.14	98.96	127 929	8.03	92.65	305 339	30.21
III. Rigets byer	628 812	8 913	1.42	1.04	10 146	1.61	7.35	3 677	0.87
IV. Bygderne amtsvis.									
1. Smaalenene	93 788	37 720	40.21	4.41	1 910	2.04	1.38	14 675	25.15
2. Akershus	113 602	48 455	42.65	5.67	658	0.58	0.48	18 507	25.63
3. Hedemarken	119 234	76 699	64.32	8.97	32	0.03	0.02	28 881	38.20
4. Kristians	109 852	70 382	64.07	8.23	18	0.02	0.01	25 461	36.27
5. Buskerud	81 500	41 726	51.20	4.88	249	0.30	0.18	16 171	31.46
6. Jarlsb.-Larvik . . .	64 670	28 885	44.67	3.38	2 072	3.20	1.50	11 328	27.80
7. Bratsberg	73 106	39 391	53.88	4.61	782	1.07	0.56	15 035	32.31
8. Nedenes	62 674	24 933	39.78	2.91	1 110	1.77	0.81	9 666	24.25
9. Lister og Mandal . .	56 186	31 215	55.55	3.65	2 787	4.96	2.02	11 836	33.24
10. Stavanger	79 738	48 424	60.73	5.66	5 084	6.38	3.68	17 327	34.30
11. S. Bergenhus	132 687	74 289	55.99	8.69	6 126	4.62	4.44	24 869	29.57
12. N. Bergenhus	87 265	58 543	67.09	6.85	3 767	4.32	2.73	21 245	37.78
13. Romsdal	108 900	67 354	61.86	7.88	10 039	9.22	7.27	22 584	31.93
14. S. Trondhjem	96 067	52 859	55.02	6.18	9 973	10.38	7.22	19 309	30.51
15. N. Trondhjem	77 209	45 331	58.71	5.30	4 830	6.26	3.50	17 242	33.53
16. Nordland	144 160	64 517	44.75	7.54	40 227	27.90	29.13	19 425	22.09
17. Tromsø	65 519	29 958	45.72	3.50	22 314	34.06	16.16	9 526	24.33
18. Finmarken	26 508	5 529	20.86	0.65	15 951	60.17	11.56	2 252	13.48
V. Byerne amtsvis.									
1. Smaalenene	42 379	728	1.72	0.09	156	0.37	0.11	269	0.99
2. Akershus	3 294	50	1.52	0.01	162	4.92	0.12	19	0.90
3. Kristiania	229 101	1 985	0.87	0.23	201	0.09	0.15	716	0.46
4. Hedemarken	7 469	285	3.82	0.03	6	0.08	0.00	82	1.67
5. Kristians	6 428	206	3.20	0.02	3	0.05	0.00	87	1.99
6. Buskerud	31 243	593	1.90	0.07	96	0.31	0.07	200	0.99
7. Jarlsb.-Larvik . . .	36 333	517	1.42	0.06	487	1.34	0.35	220	0.92
8. Bratsberg	25 192	308	1.22	0.04	284	1.13	0.21	127	0.77
9. Nedenes	13 251	167	1.26	0.02	122	0.92	0.09	62	0.70
10. Lister og Mandal . .	22 073	461	2.09	0.05	70	0.32	0.05	196	1.30
11. Stavanger	45 920	792	1.72	0.09	739	1.61	0.54	324	1.06
12. Bergen	71 867	1 047	1.46	0.12	86	0.12	0.06	580	1.19
13. N. Bergenhus	949	70	7.38	0.01	15	1.58	0.01	17	2.70
14. Romsdal	27 619	515	1.87	0.06	3 572	12.93	2.59	277	1.46
15. S. Trondhjem	38 651	646	1.67	0.07	208	0.54	0.15	267	0.98
16. N. Trondhjem	6 240	245	3.93	0.03	156	2.50	0.11	103	2.32
17. Nordland	6 477	129	1.99	0.02	697	10.76	0.51	66	1.54
18. Tromsø	7 447	129	1.73	0.02	1 166	15.66	0.84	47	0.93
19. Finmarken	6 879	40	0.58	0.00	1 920	27.91	1.39	18	0.41

1) For 14 mand ikke opgivet bopæl.

over folkemængde, de ved landbonæring og fiskeri forsørgede og erhverv- og baadfart omkomne fiskere samt opgave over dækkede fiskefartøier ifølge antageligt antal af de paa disse fartøier ansatte fiskere.

Procenttal for amternes andel i rigets selvst. erhvervende landbobefolkning			Selvstændig erhvervende personer under fiskeri, 15 aar og derover			Procenttal for amternes andel i rigets selvst. erhvervende fiskerbefolkning			Drukne under fiskeri og baadfart 1895—1904				Dækkede fiskefartøier omkr. 1. jan. 1907				Fiskere paa dæksfartøier omkr. 1. jan. 1907	
Antal	0/0		Bopæl		Indregistreret		Dæksbaade		Motorfartøier	Dampskibe	Antal	0/0						
			Antal	0/0	Antal	0/0	Mindre	Større					Antal	0/0				
100.00	50 747	3.50	100.00	1 833	100.00	1 833	100.00	2 338	1 398	647	176	27 279	100.00					
98.81	46 640	4.61	91.91	1 699 ¹⁾	92.75	1 708	93.18	2 141	1 280	562	51	23 411	85.78					
1.19	4 107	0.97	8.09	120 ¹⁾	6.50	125	6.82	197	118	85	125	3 868	14.22					
4.75	557	0.96	1.10	7	0.38	6	0.33	209	9	37	1	1 171	4.33					
5.99	244	0.34	0.48	5	0.27	4	0.22	5	—	4	—	48	0.17					
9.34	19	0.03	0.04	1	0.05	1	0.05	—	—	—	—	—	—					
8.24	10	0.01	0.02	1	0.05	1	0.05	—	—	—	—	—	—					
5.23	98	0.19	0.19	2	0.11	2	0.11	4	—	6	—	58	0.21					
3.67	645	1.58	1.27	17	0.92	7	0.38	80	1	11	—	404	1.49					
4.87	243	0.52	0.48	9	0.49	7	0.38	51	4	6	—	274	1.01					
3.13	383	0.96	0.75	9	0.49	9	0.49	84	15	26	—	623	2.30					
3.83	917	2.58	1.81	22	1.20	20	1.09	247	45	16	—	1 415	5.03					
5.61	1 871	3.70	3.69	53	2.89	65	3.55	157	77	4	3	1 391	5.14					
8.05	2 297	2.73	4.53	68	3.71	51	2.78	164	215	9	—	2 388	8.63					
6.86	1 476	2.62	2.91	58	3.17	60	3.28	11	23	15	12	477	1.76					
7.31	3 775	5.34	7.44	224	12.20	156	8.51	275	89	366	19	4 807	17.60					
6.25	3 687	5.82	7.26	98	5.35	187	10.22	38	71	11	—	764	2.82					
5.58	1 818	3.54	3.58	36	1.96	31	1.69	20	27	3	1	323	1.19					
6.29	14 481	16.47	28.54	544	29.65	550	30.01	433	137	33	12	3 511	12.89					
3.08	8 107	20.70	15.97	297	16.20	215	11.73	192	526	10	3	4 751	17.49					
0.73	6 012	35.99	11.85	248	13.52	336	17.33	171	41	5	—	1 006	3.72					
0.09	52	0.19	0.10	2	0.11	2	0.11	4	2	10	—	100	0.37					
0.01	53	2.50	0.11	—	—	—	—	3	—	2	—	26	0.09					
0.23	75	0.05	0.15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
0.03	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
0.03	2	0.05	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
0.06	33	0.15	0.07	3	0.16	3	0.16	—	—	—	—	—	—					
0.07	117	0.49	0.23	2	0.11	—	—	3	4	14	2	164	0.60					
0.04	88	0.53	0.17	4	0.22	5	0.27	13	1	8	—	115	0.42					
0.02	32	0.36	0.06	1	0.05	1	0.05	24	1	6	—	145	0.53					
0.06	30	0.20	0.06	1	0.05	3	0.16	8	10	2	—	116	0.42					
0.10	252	0.83	0.50	12	0.65	11	0.60	10	60	6	28	876	3.24					
0.19	57	0.12	0.11	3	0.16	4	0.22	—	1	1	6	92	0.34					
0.01	6	0.95	0.01	—	—	—	—	1	2	2	6	111	0.41					
0.09	1 802	9.50	3.55	39	2.13	50	2.73	13	12	28	73	1 294	4.78					
0.08	97	0.36	0.19	2	0.11	3	0.16	—	—	4	2	54	0.19					
0.03	62	1.40	0.12	—	—	—	—	—	—	—	1	13	0.02					
0.02	275	6.40	0.54	6	0.33	5	0.27	2	—	1	1	30	0.11					
0.02	400	7.89	0.79	6	0.33	—	—	8	13	—	5	196	0.72					
0.01	674	15.31	1.33	39	2.13	38	2.07	108	12	1	1	536	1.98					

Bilag 29.

Angaaende Titranfondets anvendelse som reservefond for en ulykkesforsikringsindretning for fiskere.

(Ved sekretær G. Johnson).

Ved indsamlingen til de ved Røvær- og Titranulykken 13de og 14de oktober 1899 omkomne fiskeres efterladte indkom der ialt med et rundt tal kr. 806 400.00.

Efter fradrag af, hvad der var uddelt til foreløbig hjælp og et beløb, som af giverne var bestemt til visse nærmere opgivne trængende, var der til disposition ved den endelige uddeling et beløb af ca. kr. 765 700.00.

Ved kgl. resolution af 7de juli 1900 fastsattes den endelige fordeling af dette beløb saaledes:

- Kr. 498 108.70 udgjørende bidrag til efterladte efter 115 forulykkede, hjemmehørende i Romsdals-, Søndre og Nordre Trondhjems amter blev stillet under forvaltning af en bestyrelse med sæde i Kristianssund.
- „ 94 442.42 udgjørende bidrag til efterladte efter 22 forulykkede, hjemmehørende i Stavanger, Søndre og Nordre Bergenhushus amter. Af beløbet blev kr. 81 743.77 til 19 personers efterladte stillet under forvaltning af en bestyrelse med sæde i Haugesund. Restbeløbet kr. 12 698.65 til 3 personers efterladte stillede under forvaltning af direktionen for Selskabet for de norske fiskeriers fremme i Bergen.
- „ 88 193.70 udgjørende bidrag til efterladte efter 24 personer, hjemmehørende i Nordlands amt stillede under forvaltning af bestyrelsen for det fond, der er oprettet af de midler, der indkom ved indsamling i anledning af stormulykken i Lofoten 25de januar 1893.
- „ 16 000.00 udgjørende bidrag til efterladte efter 4 personer, hjemmehørende i Tromsø og Finmarkens amter blev stillet under forvaltning af komiteer bestaaende af sogneprest, lensmand (i by politimester) og ordfører paa vedkommende efterlattes hjemsted.

Af de beløb, som, efterat ovenstaaende fordeling var foretaget, var tilovers af de indkomne bidrag, dannedes et fond, der blev stillet under forvaltning af fiskeristyrelsen. Dette fond udgjør nu pr. 1ste januar 1907 kr. 125 091.97. Pengene indestaar i Bergens kreditbank og Bergens

privatbank. Renterne i 1906 udgjorde kr. 4 811.20. Af dette fond kan med fiskeristyrelsens (fiskeridirektørens) samtykke om fornødiges udredes yderligere beløb til de ved Røvær- og Titranulykken omkomnes efterladte, hvis ikke de ovenfor nævnte afsatte beløb skulde vise sig tilstrækkelige. Hvad der paa den anden side maatte blive indsparet af samtlige ovennævnte afsatte beløb, skal tillægges dette under fiskeridirektørens forvaltning staaende fond.

De til distrikterne afsatte beløb maa antages at komme til at vise sig tilstrækkelige, saaledes at det ikke bliver nødvendigt at anvende noget af det resterende fond — ialfald ikke noget væsentligt — til bidrag til de ved Røvær- og Titranulykken forulykkedes efterladte. Tvertimod ser det ud til, at man maa kunne gjøre regning paa, at der vil blive et ikke saa ubetydeligt beløb tilovers (maaske 50 000 à 100 000 kroner) af det fond, der forvaltes fra Kristianssund. Formanden i bestyrelsen for dette fond udtaler i skrivelse af 10de november 1903 til fiskeristyrelsen bl. a. følgende: „Hvad tilstrækkeligheden af Titranfondets midler angaar, er det min mening, at det beløb, der allerede er tillagt fondet og forvaltes af dets bestyrelse, ikke alene er tilstrækkeligt til dækning af de fondet paahvilende understøttelser, men forhaabentlig ogsaa vil give et ikke ubetydeligt overskud.“ Videre udtaler formanden: „Jeg er tilbøielig til at tro, at der maa kunne paaregnes et overskud af mellem 50 000 og 100 000 kroner.“

Angaaende den fremtidige anvendelse af dette under fiskeridirektørens forvaltning staaende fond forøvrigt skal der i henhold til resolutionen af 7de juli 1900 senere træffes bestemmelse ved naadigst resolution.

Der synes derfor ikke at kunne være noget til hinder for, at der gennem kgl. resolution træffes bestemmelse om, at dette fond overgaar til reservefond for en ulykkesforsikring for fiskere; netop derved vil jo fondet maatte siges at komme til at virke i overensstemmelse med givernes tanke.

Bilag 30.

Love for byen Hulls understøttelsesfond for fiskeres efterladte, oprettet i Hull i 1895.

§ 1. Berettiget til at nyde godt af ovennævnte fond i overensstemmelse med de i lovens § 3 og § 5 fastsatte betingelser er enker, faderløse og afhængige forældre af fiskere og øvrige besætning paa skibsfartøier, som eies eller er indregistrerede i havnebyen Hull, saafremt

disse fartøiers eiere har betalt til fondet den kontingent, som bestemmes i følgende paragraf.

- § 2. Hver første fredag i maaneden skal rederne fra hver mand, som paa den dag tilhører skibenes besætning som fisker eller i anden egenskab, indkræve en maanedskontingent af ikke under 45 øre (6 d.), og denne sum skal inden 14 dage derefter indbetales til fondets sekretær. Ingen mand, som tilhører besætningen paa et skib, hvis kontingent staar til rest, vil have nogen ret til at nyde godt af fondet.
- § 3. Understøttelse bliver at yde til alle dem, som bestyrelsen anser værdig til hjælp, naar nøden er opstaaet ved dødsfald blandt fiskere og sjøfolk, som hører til fiskerfartøi, hjemmehørende i Hull; dødsfaldet maa være foraarsaget ved eller finde sted under bedriften. Medtages kan baade dødsfald, som har fundet sted, og som vil forefalde i fremtiden. Enker, børn og afhængige forældre skal i tilfælde modtage følgende erstatninger af fondet:
- a. Hver enke kr. 4.50 (5 sh.) pr. uge for et tidsrum af ikke over 5 aar. Naar bestyrelsen finder det rimeligt, kan dette tidsrum forlænges, saafremt fondets beholdning er tilstrækkeligt; forudsætningen er dog, at intet beløb, som maatte blive tilstaaet efter de nævnte 5 aar, skal overskride halvdelen af det beløb, som før er bleven betalt. Saafremt en enke gifter sig paanyt, skal hendes krav paa fondet ophøre.
 - b. Hvert barn kr. 1.35 (1 sh. 6 d.) pr. uge til en alder af 14 aar.
 - c. Afhængige forældre kr. 2.70 (3 sh.) pr. uge for et tidsrum af høist 5 aar, eller en særlig bevilgning i overensstemmelse med, hvad bestyrelsen finder at være rimeligt.

Bestyrelsen er berettiget til at stanse enhver ydelse til personer, der forøvrigt er berettigede til at nyde godt af fondet, saafremt disse personer udviser daarligt forhold.

- § 4. Bestyrelsen kan forlange tilfredsstillende attester eller andre beviser for, at vedkommende enke var lovligt gift, og at hun levede sammen med manden, da denne døde; ligesaa at børnene var den afdødes egtefødte børn.
- § 5. Nøiagtigt regnskab over fondet føres af sekretærerne, og regnskabet opgjøres hvert aar den 31te december. Naar regnskabet er afsluttet, skal det blive revideret og forelagt et bestyrelsesmøde.
- § 6. Fondets kapital, udbytte og overskud anbringes saaledes, som bestyrelsen til enhver tid anser det fordelagtig, i hensigtsmæssig sikkerhed og i bestyrelsens navn, og skal kunne afhændes eller paa anden maade realiseres, naar bestyrelsen saa bestemmer.

- § 7. Bestyrelsen kan til enhver tid forandre eller ophæve de ovenstaaende regler, helt eller delvis, ligesaa kan den revidere størrelsen af bidragene og ydelserne, og naar den finder det nødvendigt, kan den engagere en regnskabskyndig mand til at undersøge selskabets stilling og budgetmæssige tilstand, eller hvilket som helst andet forhold, som maatte have indflydelse paa dette.
- § 8. Bestyrelsen er forpligtet til fra tid til anden at udfylde enhver ledighed, som maatte opstaa blandt dens medlemmers antal.
- § 9. Forøvrigt har bestyrelsen at rette sig efter et hos denne deponeret dokument, dateret den 11te mai 1897. Et eksemplar af dette dokument skal kunne forevises ved henvendelse til sekretærene.

Bilag 31.

Hjælpefond til forulykkede fiskeres efterladte.

I den nærmeste tid før Aalesunds brand havde Aalesunds fiskerforening under forberedelse dannelsen af et hjælpefond til forulykkede fiskeres efterladte her i byen og nærmeste distrikter, skriver „Søndmørsposten“.

Man var allerede kommet saa langt, at lovene var endelig vedtagne paa et massesemøde af fiskere den 20de december 1903. Og disse lød i sin helhed saaledes:

§ 1.

Fondets hovedformaal er at yde bidrag til forulykkede fiskeres efterladte.

§ 2.

Saadanne bidrag kan, saasnart fondets midler tillader det, ydes:

- a. Til efterladte af mandskaber, forulykkede under fiskeribedriften paa fiskefartøier — herunder indbefattet dampskibe, seilfartøier og baade — hjemmehørende i Aalesund, og hvis redere og mandskaber yder den i nærværende love fastsatte afgift til fondet.
- b. Ligestillet med de i punkt a omhandlede skal saadanne fartøier og mandskaber være, som fondets styre finder staaende i et saadant interesseforhold til byen, at de bør kunne indlemmes i fondet.
- c. Til fiskere, som er blit arbejdsudygtige ved ulykke, tilføjet under fiskeribedriften paa de i punkt a og b omhandlede fartøier.

§ 3.

Afgift til fondet svares efter følgende regler:

Af hver fisketurs fangst erlægges, efter at udgifterne til agn, kok og is er fradraget:

af fiskernes anpart en halv %,

af redernes andel en kvart %,

af skipperes, maskinfolks og koks indtægter ombord en halv %.

§ 4.

Af fondets aarlige midler skal 20 % samt renterne af den til enhver tid staaende kapital afsættes til et kapitalfond. Efter at dette har naaet en kapital af kr. 50 000 — femti tusinde kroner — skal kun renterne afsættes til kapitalfondet, indtil dette er steget til kr. 100 000 — et hundrede tusinde kroner.

§ 5.

Ved indtrædende større ulykkestilfælde skal fondets styre kunne gjøre undtagelser fra de i § 4 fastsatte bestemmelser, dog først efter at have erhvervet samtykke dertil af et for anledningen sammenkaldt møde af bidragsydende redere og fiskere.

§ 6.

Fondets styre skal bestaa af Aalesunds magistrat og sogneprest, et af Aalesunds magistrat og formandskab valgt medlem, to af de bidragsydende redere valgte medlemmer samt af Aalesunds fiskerforenings bestyrelse med indtil 7 medlemmer. For at være beslutningsdygtige skal mindst 7 medlemmer af styret være tilstede, hvoraf mindst 4 fiskere. Styret vælger inden sin midte formand og næstformand.

§ 7.

Styret har at virke for fondets almindelige tilslutning, at drage omsorg for afgifternes inddragning i rette tid, og for midlernes betryggende forvaltning, at foretage bidragsuddelingen samt at vaage over fondets interesser i enhver henseende.

§ 8.

Fondets regnskaber revideres med kommunens samtykke af kommune-revisorerne og decideres af en decisionskomite bestaaende af 4 medlemmer, hvoraf fiskerforeningen vælger 2 og rederne 2.

§ 9.

Regnskab med beretning om fondets stilling og virksomhed afgives ved hvert aars udgang til Aalesunds kommunestyre og Aalesunds fiskerforening og offentliggjøres paa hensigtsmæssig maade.

§ 10.

Finder fondets styre, at forandring i fondets love er paakrævet, kan forslag til saadan forandring forelægges paa et af styret sammenkaldt møde af de bidragsydende fiskere og redere, men kan først afgjøres paa et 6 maaneder derefter sammenkaldt lignende møde. For vedtagelse af et saadant forslag udkræves tre fjerdedele af de mødendes stemmer. Fondets midler skal dog i intet tilfælde kunne anvendes uden til hjælp for fiskere og deres efterladte.

Som man vil se, er tanken den, at fondet skal dannes ved tilskud af fiskerne selv og af rederierne for fiskefartøier. Omtrent alle rederier for fiskedampere havde allerede bundet sig til i et tidsrum af 5 aar at svare den paa dem efter lovene faldende afgift, og alt var saaledes i bedste gjænge. Men saa kom branden og bragte forstyrrelse i dette som i saa meget andet. Sagen har siden maattet hvile, indtil den nu er gjenoptat.

Forleden aften var der sammenkaldt et masse-møde af fiskere i sagens anledning. Der var mødt frem etpar hundrede mand. Til dirigent valgtes skipper Lauritz Godø.

Efterat det foran gjengivne forslag til love var oplæst, blev tanken anbefalet af flere talere. Fra enkelte hold blev der fremholdt ønskeligheden af, at der af fondet ogsaa kunde ydes bidrag i sygdomstilfælde og til gamle, arbeidsudygtige fiskere. Imidlertid enedes man om for nærværende ikke at gaa videre end i lovforslaget bestemt, idet man dog kunde ha en senere udvidelse i tanke, om den viste sig gennemførlig. Hvis tilslutningen blir almindelig, hvad der er god udsigt til, vil det ikke bli saa smaa aarlige indtægter, fondet faar — de ansloges til en 12—15 000 kroner —, saa der er god udsigt til, at formaalet for fondet kan udvides. Først bør der dog sørges for, at fondet kan bli saa stort, at man har et godt rygstød, saa man kan møde mulige større ulykker.

De fleste paragrafer blev vedtat enstemmig. Dog blev der til nærmere bearbejdelse af paragraf 4 nedsat en komite bestaaende af følgende medlemmer: Jon Aarflot, E. Blindheim, Lauritz Madsen, maskinist Aadal, M. Ertesvaag og Rønnestad.

Der blev nemlig af flere udtalt ønskeligheden af, at fondet kunde bli større end efter forslaget. Ligesaa blev det anset ønskeligt, om man

kunde faa en statistisk oversigt over tidligere ulykkestilfælder, en beregning af de sandsynlige indtægter og om muligt nærmere regler for ydelse af understøttelse.

Der er ikke tvil om, at et hjælpefond, som det her planlagte, vil bli af overmaade stor betydning for vor fiskerstand og for fiskeribedriften i det hele, og man maa oprigtig haabe, at planen kan realiseres.

I Holland, og muligens andre lande, har man, saavidt vi ved, indrettet sig paa lignende maade.

Bilag 32.

Direktør Hoels udtalelse angaaende det foreliggende forslag til en fiskerforsikring.

Hr. fiskeridirektør Johan Hjort har anmodet mig om en kortfattet udtalelse angaaende den af ham udarbeidede betænkning om muligheden af for tiden at realisere en ulykkesforsikring for norske fiskere.

Idet jeg forudskikker den bemærkning, at enhver siffermæssig kontrol af den fremlagte statistik og de af denne udledede koefficienter og præmier udtrykkelig er holdt udenfor mit mandat, da alle talsammenstillinger paa andet hold antages at være underkastet behørig revision, forstaar jeg den til mig rettede henvendelse derhen, at jeg blot i korthed skal udvikle mit syn paa de i betænkningen fremførte hovedprinciper for ordningen af den paatænkte forsikring. Jeg finder det forøvrigt saameget mindre nødvendigt at underkaste udredningen nogen detaljeret kritisk gennemgaaelse, som jeg under betænkningens udarbeidelse har haft anledning til personlig konference med forfatteren, hvorunder mindre divergenser i opfatningen af enkelthederne er blevne udjevned, og hvorved mit personlige syn paa disse i det væsentlige har fundet udtryk i betænkningen selv.

Forsikringens omfang.

Ved udarbeidelsen af et forslag som det foreliggende melder to hovedspørgsmaal sig straks:

1. Forsikringens omfang, naar den nogenlunde fyldestgjørende skal dække de ved ulykkestilfælde under bedriften opstaaede forsikringsbehov.

2. Hvorvidt eller i hvilken udstrækning en saadan forsikring lader sig gennemføre fra begyndelsen af.

Som fyldestgørende vilde forsikringen antagelig kunne betragtes, hvis der med tilstrækkelige erstatningsbeløb var anledning til at lade den omfatte

- a. Sygehjælp (dagpenge, lægehonorar o. lign.) til enhver forsikret, der kommer tilskade ved ulykkestilfælde under fiskeribedrift.
- b. Graderet livrente til enhver forsikret, der under de samme omstændigheder bliver varig invalide (helt eller delvis).
- c. Begravelseshjælp ved dødsfald som følge af ulykkestilfælde under bedriften.
- d. Enkerente for den afdødes efterladte hustru.
- e. Ophørende livrenter for hans børn under 15 aar.
- f. Under visse omstændigheder erstatning til andre af den forulykkede forsørgede personer (ascendentrenter).

Det er a priori givet, at en saa omfattende forsikring for en bestand af henved 90 000 hovedpersoner vil kræve et stort administrativt og forsikrings-teknisk apparat. Den vil videre medføre omkostninger, som det under den forhaandenværende mangel paa tjenlig forsikringsstatistik blir umuligt paa forhaand endog blot tilnærmelsesvis at kalkulere, men som under alle omstændigheder maa bli saa store, at de vil virke som en trykkende byrde, enten de overveiende skal belastes de forsikrede selv eller i en eller anden form bestrides af det offentlige.

Hr. Hjort har derfor — og jeg mener med fuld grund — straks taget afstand fra tanken om med en gang at gennemføre for fiskernes vedkommende en komplet forsikringsordning i lighed med industriarbejdernes (rigsforsikringsanstalten). Men han har paa samme tid havt for øie at anordne sin forsikring saaledes, at den i en beskeden begyndelse indebærer muligheden for en successiv udvikling mod den komplette forsikring som et fremtidsmaal. I den plan, som derved er antydnet, ligger efter min opfatning forslagets store styrke, naar der under hensyntagen til den mangelfulde statistik skal skrides frem med den varsomhed, som sagens store økonomiske betydning tilsiger.

Den tvungne minimumsforsikring.

Hr. Hjorts forslag om at indføre en tvungen minimumsforsikring istedetfor at bygge det hele paa frivillighed er utvilsomt rigtigt i betragtning af den ringe forstaaelse, man hos os endnu kan paaregne af forsikrings værd idetheletaget. De private saavel livs- som ulykkes-

forsikringsselskabers erfaringer taler her et tydeligt sprog. Skal den paa-tænkte forsikring blive effektiv, maa den pligtmæssig tegnes for de flest mulige af de personer, for hvem den anordnes; ad frivillighedens vei naar man sikkert kun et ringe faatal, og den hele foranstaltning vil forfeile sin hensigt.

Efter hr. Hjorts forslag skal den tvungne forsikring yde

Dødsfaldserstatning	kr. 500.00	en gang for alle
Invaliditetserstatning	„ 720.00	— — —
Dagpenge	„ 1.50	under sygdom

som følge af ulykkestilfælde under bedriften, løbende fra den 13de uge og i det høieste til aarsdagen, efterat ulykken fandt sted. Aarspræmien er beregnet til netto kr. 2.64, brutto kr. 3.00, idet differencen er administrationstillæg. Heraf betaler de forsikrede selv det halve med et totalbeløb af anslagsvis kr. 130 000 pr. aar, medens de øvrige kr. 130 000 forudsættes dækket af eksportafgifterne.

Er man enig i hr. Hjorts tanke om at starte forsikringen som en beskeden begyndelse til noget større, kan der neppe reises afgjørende indvendinger mod den begrænsning af virksomhedens omfang, som her er foreslaaet, ei heller mod de opstillede satser, ihvorvel dette nærmest er en skjønssag. Derimod er naturligvis overslaget over præmiernes størrelse i høi grad usikkert, hvad ingen sterkere kan pointere end hr. Hjort selv har gjort det. Den før fremhævede mangel paa tjenlig forsikringsstatistik gjælder jo ogsaa denne begrænsede forsikring saavel som den komplette. Den foreliggende norske statistik over forulykkede fiskere er øiensynlig i og for sig skrøbelig, og efter den maade, hvorpaa hr. Hjort har søgt at supplere den, kommer der ind sterke momenter af skjøn. Om muligt endnu usikrere er fastsættelsen af antallet af dem, der aarlig yder sin kontingent til disse ulykker og som forsikringen skal omfatte. Imidlertid mener jeg, at man under de forhaandenværende omstændigheder ikke bør forsmaa den veiledning, statistiken gir, saaledes som den nu foreligger bearbejdet fra hr. Hjorts haand. Til en vis grad tjener her erfaringerne fra den danske forsikring til kontrol. Døds-sandsynligheden efter norsk statistik overstiger den tilsvarende danske sandsynlighed med kun 15 % (betænkningens side 45). Overensstemmelsen er bedre, end man paa forhaand kunde vente. Paa den anden side maa ikke denne overensstemmelse indbyde til overilede slutninger. Ligesom bedriftens hazard inden de forskjellige norske fiskerier og paa de forskjellige norske kyststrækninger utvilsomt er høist forskjellig, er det vel overveiende sandsynligt, at det samme vil være tilfældet med den gennemsnitlige hazard for fiskeribedriften i de to lande. Hvor stor forskjellen er, kan neppe for tiden bedømmes. Fremhæves maa det dog, at den danske dødssandsynlighed er udledet af erfaringer fra en paa

frivillig indtrædelse bygget forsikringsordning med den heraf følgende chance for, at netop de større risikoer i overveiende antal har været repræsenterede. Den anførte danske dødssandsynlighed tør derfor antages at være høiere end gennemsnitlig for hele den danske fiskeribedrift. Forøvrigt spænder de danske erfaringer endnu over et kort tidsrum, og forsikringen har omfattet et forholdsvis ringe antal medlemmer.

Sterke momenter og usikkerhed træder saaledes overalt frem, naar man skal bygge forhaandsberegninger over den eventuelle norske forsikrings udgifter paa det foreliggende materiale, det være sig dansk eller norsk. Heller ikke eksisterer der, saavidt jeg har kunnet bringe i erfaring, nogen fremmed ulykkesstatistik for fiskere, der med større fordel end det af hr. Hjort benyttede materiale vil kunne finde anvendelse paa norske forholde. Men saa meget anser jeg det berettiget at slutte af de i betænkningen benyttede data, at den norske forsikring, begrænset som af hr. Hjort foreslaaet, ikke vil medføre udgifter og risiko for det offentlige, der bør virke afskrækkende, naar det gjælder at sætte iverk en humanitær foranstaltning af saa indgribende betydning for en stor klasse af særlig ugunstig stillede medborgere som den, det her gjælder. Og jeg maa yde hr. Hjort min fulde tilslutning, naar han fremhæver, at man ved at oprette en fiskerforsikring som af ham foreslaaet, trods alt har en bedre oversigt over foranstaltningens konsekvenser end danskerne havde, da de iverksatte sin, og at man overhovedet ingen vei vil komme med den omhandlede sag, hvis man ikke vover at tage risikoen for en i forhold til det beregnede udgiftsbeløb ret betydelig overskridelse. Fordelen ved forslaget om den sterke begrænsning af ydelserne, indtil sikrere erfaringer kan indhentes gennem forsikringen selv, træder i denne forbindelse sterkt frem; thi om der end kan være nærliggende muligheder for en høi overskridelsesprocent, vil dog det absolute beløb ifølge sagens natur neppe blive af betænkelig størrelse.

Mod den foreslaaede præmie vil naturligvis fra forsikringsteknisk synspunkt kunne reises den indvending, at den er en gennemsnitspræmie, der meget langt fra giver udtryk for den virkelige risiko, som forsikringen skal dække for hver enkelt af dens medlemmer. Som af hr. Hjort paavist, er der ved de norske fiskerier indtraadt en betydelig differentiation i arbeidet, og ulykkesrisikoen for den enkelte forsikrede er utvilsomt saa høist forskjellig, at en inddeling i fareklasser kunde ha sin fulde berettigelse. Men umuligheden af en forhaands opstilling af saadanne ligger i dagen, og ligeoverfor indvendinger af den antydende art kan kun opstilles en appel til fiskernes solidaritetsfølelse som stand. Forhaabentlig vil denne være sterk nok til at afdæmpe fordringen om de forsikringstekniske retfærdighedshensyns fyldestgjørelse i detaljerne, naar dette er en nødvendig betingelse for, at den omhandlede forsikrings-

tanke overhovedet skal kunne realiseres. Fareklasseinddelingen maa foreløbig indrangeres blandt de fremtidsmaal, som kun kan naaes gennem erfaringer og statistisk materiale fra forsikringsvirksomheden selv.

I nøje sammenhæng med tanken paa den omhandlede forsikringsudviklingsmuligheder staar den af hr. Hjort foreslaaede fremgangsmaade ved præmiernes indkrævning og forsikringens administrative anordning idetheletaget. Hr. Hjorts argumentation ligeoverfor spørgsmaalet om at indkræve præmierne i forbindelse med baadmerkernes udlevering synes mig overbevisende, og jeg yder den min tilslutning, ikke blot fordi en stor kontingent af fiskere ved denne fremgangsmaade rent institutionsmæssig stilles udenfor forsikringen, men ogsaa — og det ikke mindst — fordi en saadan ordning i høi grad vil vanskeliggjøre tilveiebringelsen af de statistiske data, der skal danne basis for forsikringsvirksomhedens videre udformning og fuldkommengjørelse. Ved, som hr. Hjort foreslaar, at knytte præmiebetalingen til lokale institutioner i den forsikredes hjemstavn, er muligheden for tilveiebringelse af det fornødne statistiske raamateriale paa en praktisk maade lagt tilrette.

Den frivillige forsikring.

I følelsen af de foreslaaede erstatningsbeløbs utilstrækkelighed og det høist forskjellige behov for forsikring i de forskjellige landsdele og inden de forskjellige grene af fiskeribedriften har hr. Hjort ved siden af den obligatoriske minimalforsikring foreslaaet anordningen af en frivillig forsikring med adgang til tegning af forsikringsbeløb optil det 5-dobbelte af minimalforsikringens. Da ogsaa denne frivillige forsikring er bygget paa forudsætningen om fuld statsgaranti og paa grundlag af de for den obligatoriske forsikring udledede præmiesatser, har jeg ikke kunnet undlade — saaledes som ogsaa i betænkningen, side 73 nævnt — at fremhæve de betænkeligheder, som fra forsikringsteknisk synspunkt maa reises mod en saadan foranstaltning. Jeg vurderer fuldt ud hr. Hjorts bemærkninger om, at sansen for forsikring idetheletaget, hensynet til forsørgelsespligt o. s. v., vil være momenter, der trækker den enkelte i retning af frivillig forsikring, uanseet den større eller mindre ulykkesrisiko, hans specielle virksomhed medfører; men tendensen vil dog utvilsomt gaa i retning af, at den frivillige forsikring efterhaanden kommer til at omfatte sterkere udprægede risikoer end den obligatoriske, siden bedriftens hazard er saa forskjellig, som den vitterlig er paa den norske kyst. Min betænkelighed vilde været mindre, hvis det kun gjaldt adgang for fiskerne enkeltvis til at indmelde sig i de høiere forsikringsklasser. Den erfaringsmæssig i vort land raadende mangel paa sans for forsikringers betydning vilde sandsynligvis gjøre tilslutningen forholdsvis liden

og derved begrænse garantiens økonomiske rækkevidde for staten; men forudsætningen er (side 73), at der ogsaa skal gives hele kommuner adgang til at indføre tvungen forsikring med forhoiede erstatningsbeløb for samtlige vedkommende kommunes fiskere eller nærmere definerede grupper af saadanne. Om end den enkelte fisker, ialfald til en begyndelse, kan tænkes at savne oversigt over de fordele, han under særlig hazardiøse omstændigheder opnaar ved at købe en forsikring, baseret paa præmier efter gennemsnitsrisikoen inden den hele fiskeribedrift, tør man neppe gaa ud fra, at kommunale myndigheder i særlig udsatte distrikter vil være blind for betydningen af at kunne ekstraforsikre (med eller uden kommunalt bidrag) saadanne hjemstavnsberettigede fiskere, der præsumptivt vil frembyde størst chance for at paaføre kommunen udgifter til fattighjælp og lignende, al den stund dette kan ske for en præmie, der sandsynligvis er meget lavere, end den ved forsikringen overtagne risiko skulde tilsige. I ethvertfald anser jeg det for min pligt at fremhæve den mulighed for overskridelse, som denne side af forslaget indebærer og paa dette punkt tilraade forsigtighed. Imidlertid er jeg enig med hr. Hjort i, at det foreliggende forslag vil tabe en af sine mest tiltalende sider, om adgangen til den frivillige høiere forsikring helt skulde sløifes; for at opretholde den kan der visselig være al grund for det offentlige til ved eventuelle ekstrabidrag at træde støttende og opmuntrende til. Men det forekommer mig, at en nærmere undersøgelse om, i hvilken udstrækning kommunerne vil benytte sig af adgangen til at indføre en lokal, tvungen forsikring efter forhoiede erstatningssatser, bør foranstaltes, inden man ved lov fastslaar denne ret som ubegrænset, og antagelig bør der i loven blot aabnes adgang for departementet til efter ansøgning i hvert enkelt tilfælde at give særskilt bevilling til indførelse af den frivillige lokale forsikring, og det kun indenfor en af stortinget fra tid til anden nærmere fastsat begrænsning. Da jeg ved nærværende udtalelser afgivelse ikke har været forelagt selve lovkonceptet og saaledes ikke kjender forslagets præcise udformning paa dette punkt, maa jeg indskrænke mig til foranstaaende antydninger.

Forsikringens administration.

Med hensyn til forsikringens administration antar jeg den af hr. Hjort udkastede plan for en saadan at være fyldestgørende. Hvorvidt det foreslaaede administrationstillæg til nettopræmien (13 à 14 % af denne), vil vise sig tilstrækkelig, er det vanskeligt at have nogen mening om paa forhaand. Det vil utvilsomt være nødvendigt at sætte op en særskilt centraladministration, og skjønt den foreslaaede organisation i sine grundtræk er enkel, vil centralkontoret efter al erfaring fra anden forsikringsvirksomhed blive

belastet med et betydeligt arbeide. Allerede den obligatoriske minimalforsikring vil omfatte ca. 18 gange saa mange medlemmer som den danske forsikringsanstalt, og hertil kommer, at centralkontoret paa grund af statsgarantien maa være overordnet myndighed ligeoverfor de lokale, engere administrationer, der skal bestyre de eventuelle frivillige forsikringer. Alle spørgsmaal om erstatninger maa antagelig ogsaa for disses vedkommende finde sin endelige afgjørelse ved centralkontoret, ligesom dette maa føre nøie indseende med virksomheden inden de lokale forsikringsindretninger og bistaa dem med raad og daad. Tilveiebringelsen og bearbejdeloen af den fornødne statistik vil ogsaa medføre et ret betydeligt arbeide.

Det vil sikkert være hensigtsmæssigt, som af hr. Hjort foreslaaet, at centralkontoret har sæde i samme by som fiskeridirektoriatet, og at der mellem disse to institutioner etableres et samarbeide i den udstrækning, som forholdene naturlig tilsiger det. Det vil derfor være rimeligt og rigtigt, at fiskeridirektøren er selvskrevet medlem af (eventuel formand i) den bestyrelse, som skal have overtilsynet med centralkontorets forretningsførsel og med forsikringsvirksomheden idetheletaget. Men paa grund af denne virksomheds væsensforskjellighed fra de opgaver, der ellers naturlig henhører under fiskeridirektoriatet, vil der neppe være noget vundet ved direkte at underordne fiskeriforsikringen under dette. Efter sagens natur bør den anordnes som en særskilt institution, og paa grund af virksomhedens omfang og art maa centralkontoret ledes af en chef, der maa være en i forsikringsvæsenets teori og praksis fuldt uddannet mand. Denne chef bør derhos være medlem af bestyrelsen, da det antagelig vil medgives at være lidet rationelt, at den mand, der kjender alle virksomhedens detaljer og i det hele maa forudsættes at være den kyndigste, skal være uden direkte indflydelse paa de vigtigste sagers afgjørelse.

Af det foranstaaende vil det fremgaa, at jeg i alt væsentligt kan yde den af hr. Hjort udarbejdede plan for en ulykkesforsikring for fiskere min fulde tilslutning. Med den reservation, jeg har taget ligeoverfor den frivillige forsikring, anser jeg forslaget for særdeles anbefalelsesværdigt som grundlag for den omhandlede reforms gennemførelse, idet jeg mener, at det paa en praktisk maade omgaaer mange af de vanskeligheder, som ellers er forbundet med at føre en sag af den omhandlede art ud i livet. Det anbefaler sig ogsaa ved den forsigtighed, hvormed det under de usikre forholde til en begyndelse vil sætte virksomheden igang, og det lægger veien aaben mod en successiv gennemførelse af den fuldkomnere organisation, som man efter min mening ikke bør tabe af sigte.

p. t. Kristiania den 6te april 1907.

Andor Hoel.

